

سرائیکی زبان کا پہلا ناول

ظفر شاری

سرائیکی ادبی مجلس
بہاولپور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نازف

سر ۱۷۱۷
۸۹۱۷

تازو
ظفر شاری

۱۹۸۲ء

دو جھا

تیرہ روپے

سرائیکی ادبی مجلس
بہاولپور

کتاب دانان
مصنف دانان

چھپن ڈاسال

ایڈیشن

مئل

چھاپن ڈوائے

چھپاون ڈوائے

POSTED

انتساب

ادب نواز عوام کے نام

ظفر لٹاری

سرائیکی زبان کے ناول نازو کی تفصیلات

سرائیکی زبان میں لکھا گیا یہ پہلا ناول ہے اس کے طبع کروانے میں کافی مراحل طے کرنے پڑے ہیں۔ رقابت اور رشک کی افراط - رویہ کی کمی - کتابت کی دشواریاں - ان سب دشواریوں پر صرف اس اصول کی پیروی کرنے کی وجہ عبور حاصل کیا جا سکا ہے کہ :

ع ہدی را تیز تر می خوان چو محمل را گراں بینی

(مصنف کا ماحول اور مصنف کا سراپا) نام ظفر قبیلہ، نشاری (بلوچ) عمر ۲۴-۳۰ سال - قد قامت - حلیہ پریزادوں کا سا - چہرہ بے حد مغموم - وجہ -؟ آخری درجہ کے تپ دق کا عارضہ - جائے سکونت موضع محراب والہ -

(موضع محراب والہ کا ماحول اور محل وقوع) موضع محراب والہ ریاست بہاولپور کے (سابق) فرمانرواؤں کے یا کستان بھر میں عالی شان ترین محل سے تقریباً ایک میل کے فاصلہ پر - ریت کے ٹیلوں پر آباد کچھ ایسی پردہ نشین سی بستی ہے کہ جس بستی کی خوش نصیب خواتین کے دودھ پر ریاست بہاولپور کے فرمانرواؤں کی سترہ پشتیں پلی بڑھی ہیں - اس بستی کے اس امتیاز کا بہانہ بہاولپور ریاست کے کھاتے پیتے گھرانوں کے بچوں کی دایہ خواتین اکثر اسی بستی کی رہنے والی تھیں اور اب تک بھی وجہ امتیاز سمجھی جاتی ہیں - لشاری بلوچوں کی یہ بستی اپنے جنوب مغربی ریگستانی اور شمالی مشرقی سرسبز شاداب ماحول کی وجہ بیک وقت عرب و عجم کی کیفیات کی سوتی جاگتی دنیا ہے - قدرت کی اس امتزاج کا نتیجہ بلحاظ صورت و سیرت اس بستی کی ہر عورت ہیر اور ہر مرد رانجھا معلوم ہوتا ہے - دیہات کی رہائش شاہی محل کے تعلقات کی وجہ - باشندگان موضع محراب والہ اردو کے درج ذیل مضمون کا مجسم ترجمہ محسوس ہوتے ہیں -

ع اک ٹیڑھ سادگی میں - اک سیدہ بانکپن میں -

ختر نے اس بستی میں آنکھیں کھولیں - بڑھا - پلا - پرورش پائی

بچپن گزارا۔ ایف اے تک بہاولپور کے کالج میں تعلیم حاصل کی۔ اعلیٰ حضرت
 امیر بہاولپور کے پھرکب، بارہا بار، انگلستان، فرانس، مصر، حجاز
 اقدس، شام، عراق جانے والے اپنے بزرگوں سے ملک ملک کے حالات
 سنے۔ صحرا کی صبح شام۔ تاروں بھری رات نے آداب و ادب کی
 سادگی اور پرکاری کے سبق سکھائے۔ غم مرض تپ دق نے اس ناول
 کے مصنف ظفر لشاری کو زندہ جاوید بنانے میں کس حد تک مدد
 دی ہے۔ اس کا فیصلہ۔ سرائیکی زبان بولنے والوں کے اس رجحان پر
 منحصر ہے کہ سرائیکی نواز حضرات سرائیکی زبان کے اس پہلے ناول
 کو صرف خریدیں، پڑھیں، پڑھائیں گے ہی نہیں بلکہ اس ناول کی
 مزید اشاعتوں کے طبع کرانے میں۔ سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور کا
 ہاتھ بٹائیے گئے۔ ربا یہ بتانا کہ موضع محراب والا کی ہر لڑکی بنیر
 اور ہر لڑکا رانجھے کی طرح خوش شکل کبوں ہے؟ یہ بات یعنی اس
 حقیقت کا راز اور ایسی ہی بہت سی اور دلچسپ باتیں ہم اپنی کتاب
 ”بھلوگ“ زیر تصنیف میں انشاء اللہ تعالیٰ بالوضاحت بیان کر دینے
 کا حق ادا کر دینگے۔

مولانا عبدالحمید شرر کے ناول نہ ہوتے تو خیال ہی نہیں، یقین
 ہے کہ اردو ادب۔ حرف کن کا نون نہ بنتا نونِ غنہ ہی رہ جاتا۔
 ”نازو“ پانچسو، ہزار سال گزرنے کے بعد۔ جب انسان شاید مہا و
 مریخ میں نئے بغداد، لندن، واشنگٹن آباد کر چکا ہوگا۔ طوفان نوح
 آنے سے پہلے کی دنیا کے حالات۔ محمود غزنوی کے سومنات پر حملہ
 کرنے کی راہ بھر کی تفصیلات نہ سہی اتنا تو بتا سکے گا کہ
 ظفر لشاری کے زمانہ کے پاکستانی بہاولپور اور قبل از پاکستانی
 بہاولپور کے شام و سحر کیسے تھے۔ مہاجر و انصار کی ڈیڑھ ڈیڑھ
 اینٹ کی علیحدہ علیحدہ مساجد۔ ایک ہی بڑی اور اچھی جامعہ مسجد
 کیسے بنی۔ زندہ باد ظفر لشاری۔ پائندہ باد پاکستان۔

سید نذیر علی

۱۹ ستمبر ۱۹۷۱ء

گال مہار

معرزقارین اجم جم جیو و تے لکھ پنے تھیوو
 السلام علیکم! اپنی پہلی نگارش "نازو" وڈے اعتماد نال تہاڈی
 خدمت وچ پیش پایا کرینداں۔ جہانگن و تعلق اے۔ میں ایس
 معاملے وچ معافی چاہساں۔ کیوں جو راقم المحررت ناول نگاری
 دے الف بے کینے وی واقفہ کہنی۔ مام نظریات دے تحت ناول نگاری
 کول پہوں سوکھا سمجھا ہم۔ پرہن پتہ لگے۔ جو کتنے دیہاں سو
 تھیندے۔

قابل تحسین ان او لوک جہاں دیاں ان محک محتال انہاں دے
 فن کول چار چندر لا ڈیندن تے انہاں دے شاہکاراں کول وائی
 زندگوار نصیب تھیندے اے۔ ناول نگاری کتنی محنت منگدی اے
 تے میں کتنی کیتی اے، تاں ایس معاملے وچ میں عرض کرسیاں
 جو بیڑے حقوق نازو دے میڈے آتے بیڑے من بعض مجبوریاں
 دے تحت او حقوق چنگی طرح ادا نہیں کر سکیا۔ جے انہاں
 او مجبوریاں تہاڈی خدمت وچ عرض کر ڈیواں تاں کیا پتہ،
 تہاں..... مناسب سمجھاں جو اے معاملہ اتھائیں
 شہیح و بچے۔ تاں چنگیا رہی۔ بس اتنا ڈسا ڈیواں، جو
 عرصہ ترائے سال کینے جیرھاڈ کھ میوں لگے، او اتنا
 خونناک تے درزیلا ہے جو میڈیاں خوشیاں حسرتاں تے

صحت ساریاں اونڈے بار تلے کوب گئیں۔ لکھاں دعائیں منگن
 ہزاراں منٹاں منن۔ پراجن ٹین میڈی کوئی اپلی وی منظور نی
 کھتی۔ پتہ نی کتناں عرصہ ایں عم بھری زندگی کوں گل لاتے
 بیوٹا پوسی۔۔۔۔۔ ڈیکھاں او کیرھا بختا ور ڈینہہ ہوسی جڈن میں
 ایں مصیبت کینے جان چھڑواتے اپنی منزل حیات تے خیر خوشی
 نال پنہد شروع کر ڈیساں۔۔۔۔۔ پتہ نی اوں ڈینہہ دا سمجھ
 کڈا ہیں چڑھسی وی سہی یا اینویں عم دی رات میڈی کائنات تے
 حکمرانی کر بندی راہسی۔

میں ناز و دے پڑھن والے بھرتواں تے بھنڑیں دی خدمت
 ویرج گزارش کریساں جو او میڈے کیتے سچے دل نال دعائیں منگن
 جو اللہ سئیں میکوں بھاہ دے ایں چھے وچوں جلدی کڈھے۔
 جیندے وچ میں، میڈا وجود، میڈا دل، دماغ، انگ انگ
 تے نوں نوں رات ڈینہہ سٹردے پین۔ میکوں امید اے
 تہا ڈیاں دعائیں میڈے کیتے باعث شفا تابت تھیں۔
 دیستو!! ایں اپنے وسوں ہر ممکن کوشش کرتے ناز و کوں
 دچپ بناون دی کوشش کیتی اے۔ بعض مقامات تے سرائیکی
 الفاظ استعمال نہی کریگیا۔ امید اے نقاد حضرات میڈی ایں
 غلطی کوں نظر انداز فرما ڈسین۔ جے کر اردو ناول وچ عربی نارسہ
 ہندی تے بیاں زباناں دے لفظ استعمال تھی میگدن۔ تاں میڈے
 خیال وچ سرائیکی زبان دے گلدستے وچ اردو یا باقی زبانوں
 دے پھل کو جھے کیساں لگین۔

"نازو" وی کہانی عام کہانیاں کہنے بہت تھے۔ کہانی گو مختصر ہے
 برتپولی ضرور ہے۔ حالات ہوتے ہیں اجازت بخشی تاں وقت دے
 نال مال جیرہ وال ساگ میں کہنے تھی سگیسی۔ تہاڈی خدمت وچ پیش
 کریندرا ہساں۔ تہاں بھراتواں دی جائزہ تنقید میڈے کہتے کامرائی
 وابعث ہوسی۔ میں تہاں بھراتواں دے تنقیدی خطاں دانشد
 مال انتظار کرلیاں۔ آخر دے وچ میں اپنے محسن جناب عزیز
 نشتر غوری صاحب داتہ دل نال شکریہ ادا کرینداں۔ جنہاں اپنیاں
 ہزاراں مصروفیات دے باوجود وی میڈے ناول ڈی نوک پیک
 سنواری اے۔ تے ایکوں تہاڈی خدمت وچ پیش کرن کہتے آن تھک
 کوشش کیتی اے۔ میڈی دعا اے خداوند کریم "نازو" کوں
 تہاڈے معیار تے پورا لہن وی توفیق عطا فرمائے۔ آمین

ظفر لشاری۔ محراب والا

تھمیل احمد پید شرقیہ۔ ضلع بہاولپور

اپریل ۱۹۷۱ء

مقدمہ

(عزیز نشتر غودی)

جناب ظفر شاری صاحب سر اسکی زبان الاون بولٹ والاں کیتے اتے
 سر اسکی ادب وچ دلچسپی رکھن والاں کیتے ایں سانگوں جانے سجاٹے
 بندے پک جو انہاں دے اکثر اصلاحی افسانے سر اسکی رسالے وچ
 چھپدے راہنڈن۔ او اے افسانے آج دے معاشرے دی
 اصلاح دے مقصد کو سامنے رکھتے لکھدن۔ ہر افسانہ مثال
 نصیحتاں دی پنڈتے پوٹ ہونڈے۔ ڈھیر کون تھوڑا کریجے
 جو او قوم دی بک وڈی لوڑ کول پورا پئے کرینڈن۔ آج
 دے وگڑ بیٹے ہونڈے معاشرے وچ بک حساس ہمدرد تے
 پاک سرشت ادیب جے اینویں اپنی منزل ڈول ٹریا جکھے تاں
 اے انسانیت دی وڈی خدمت ہے۔ میگوں یقین اے جو
 شاری صاحب اینویں قدم ودھائی وین تے انہاں دا انسانی
 خلوص قوم دے دلاں وچ پہوں جلد بک خاص مقام حاصل
 کر گھنسی۔ اے ناول نازد انہاں دی سلی کوشش تے پیشکش
 ہے۔ جیر جی کافی جو کھم تے محنت نال لکھی گئی ہے۔ کیوں جو کہیں
 ایہو جتس زبان جیندے وچ ناول دا پہلے کوئی خاص سرمایہ نہوے
 پہلا پہلا ناول اھن تے ول ناول دے مزاج تے ٹیکنک دے
 مطابق تقاضاں کول بھروں تے اپنی اپنی جاتے چھکارن کوئی

ڈیواں جو اپنے پندے قابل دی ہے یا کیتاں۔ او شو دے دی سچے کن جو کہتاں
 سبزی ڈو جھا سرائیکی دا پہلا ناول۔ اس قسم دا پہلے کنوں کوئی ادب
 سرائیکی وچ ہووے ہاتاں بندہ اونڈے سو بھلے درج جلدی براہ
 گول گھندے۔ پر اتھاں
 بغیر لین دے گاڈی ٹون۔ بنا گڑ بٹھا کرن۔ گھنیاں دے
 بغیر آڈاری مارن انہیں کون کچھ نامکن نظر دا ہا۔ اتے میں وی
 پہلے اینویں سمجھا ہاں جو بس تھتھ متھ ہوسی تے چھڑا گڈا راہوسی
 پر واہ جو سو پئے رب دے کم ہن جتیں انہیں کول انجھیاں کامیاب
 ناول لکھ دی تو رفتی ڈتی جو بغیر لین دے گاڈی منزل مقصود تے
 سچ گئی۔ ہاں گڑ بٹھا تھیاتے او وی چوکھا۔ گھنیاں بغیر ایڈی اپنی
 آڈاری جو کھکشاں کوہتھ لا گدا۔ جاں جاں میں ناول پر خدا کیم
 میڈی حیرت و ودھ دی گئی جو نشاری صاحب اس نا پختہ عمر وچ
 اتے ایڈی جگ جان لیرا بیماری دی حالت وچ ایڈا پختہ
 تے صحت مند دین رکھیندن جو آپ مرادی سبحان اللہ اکھن تے دل
 تھیندے۔ انہاں وی محنت کوڑ بیکھ تے دل میں وی ایسے رسول
 جیرھا کچھ حق سیکدا ہا۔ ایٹوں سنگارن پنگارن دی کوشش
 کیتی۔ اتے ہن اے بن جن تے تہاڈے سامنے آئی پئی ہے۔ تہاں
 آب اینڈ امل بیو۔ جیڑھی زبان انقشہ اول ایہو جہیاں ہووے
 اونڈی انتہا تے معراج کیا ہوسی۔ لے وت اندازے آپ پٹے لاؤ
 نشاری صاحب نے کتھائیں کتھائیں اردو فارسی لفظاں دے
 رلاوڑے نال دی تصویر وچ رنگ بھرن لٹے لے ہادی پوں

ضروری کیوں جو کوئی زبان اپنی برادری کنوں باہر فی و بیچ سیکری۔ برادی
نال ہی سر کوئی چھکدے۔ جیر طصیاں زبانال بناں زبانال نال رلاتے
نال میل چھوڑ ڈیون انہاں وچ و دھارتے ترقی کڈائیں فی سخی سیکری
ہستھوں دنیا دے تختے توں انہاں دا تختہ نکل ویندے۔ اے کالم
کہیں کنوں بچی چھپی کہینی جو ایہا حالت سنسکرت جیہیں عظیم زبان
تھی چکی اے۔ لٹاری صاحب دی ایں رلاوڑے طاوڑے
دی کوشش کنوں ہک خوبی تے دوہ اندیشی منٹا پوسی ۛ

ہک کامیاب ناول جہاں اجڑے تہ کی تے لوازمات نال بیڑے
بیڑے لٹاری صاحب نے اپنی مہارت نال نازو، ناول وچ او
سب سوہنی ترتیب ڈے تے کھٹے کیٹن۔ ایڈے وچ عشق تے
محبت دی پاکیزہ داستان ہے۔ ہوں دے زہر بھرے نامگ ہن
جیڑے انسان دی فطرت وچ وں گھول ڈیندن، تقدیر دے
حادثے ہن، جہاں اگوں انسان بے وس تھی ویندے ورتابت
دی چٹنگ چنگاری بے جیڑھی و دھدے و دھدے بھاہ دے
لینے بن تے چدھاروں انسان کو وٹھیٹ سلھیٹ کر ویندی اے
مترین دے ساڑ سڑپے ہن۔ جہاں دے سیک نال کئی مضموم
تے بے گناہ کھڑن والیاں کلیاں اپنے وقت توں پہلے موصیخ بنیاں
ہن۔ اول انسانی فطرت دیاں جھکیاں ہن جیرھی اصلوں سونے
وانگروں کھری تے خالص ہے۔ جیندے اتے تہذیب تے نائش دے
کڑے تے نی چڑھے۔ اتے نویں تہذیب دے او گگھ اندھارے
دی ہن جیڑھے انسانیت تے فطرت دی قبرین ویندن۔ ایہا وجہ ہے؟

تاری نازد کوں پڑھن شروع کرے تاں ختم کرن توں سپوں چھوڑن
 کیئے دل نی تھیندا تو نظریں جو تندر آچاٹ تھی وچے۔ کتا دل
 دی ایں کنوں وڈی خوبی تے سٹہرپ کیا جو سگدے ۶ نشاری
 صاحب نے ایں وچ دھوتی پوتی تے نکھری نکھری زبان استعمال
 کیستی اے۔ کتھائیں کتھائیں او جٹا کے تے دیہاتی الا بول تے
 لہجہ والے لفظ گھن آئیں پر ایڈی سوہنی ادا تے بکے پھلکے،
 انداز وچ جو قاری دی طبیعت تے بارنی بٹدے۔ اٹھا چاس
 کجھ پکا و دھ ویندی اے۔ اٹھیاں ساریاں ترکیباں تیزشاں
 تے محاوریاں دے ورتا دے کنوں جا پد، جو انہاں کوں سرنگی
 زبان تے پورا عبور حاصل اے اتے لفظ انہاں دے اگوں
 ہتھ بے باہنے ہن۔ ربط تے روانی اینویں بے جیویں جو
 اک آبشار ساریاں رکاوٹاں کوں دور کرتے پورے تسلسل ناں
 پسے واہندی ہووے۔ ایہہ تاں قلم دا جادو اے جو پڑھن والا
 اے سمجھدے جیویں انہاں دی ساری حیاتی ناولاں کھن وچ وہانی
 ہووے۔ ایچھا اعجاز ڈکھاوٹن کہیں انارڈی دے وس داروگ
 نہیں۔ اتنی طویل ناول وچ مکی کنوں مکی تفصیل انہاں دیاں تیز نظر
 توں نی چکی۔ جیہ کنوں قاری کوں پتہ لگدے جو انہاں دا مشاہدہ
 بہوں ڈونگھا ہے۔ اتے خیال دی وسعت دی تاں کوئی دھردھر
 تی۔ بیان دی ادا تے انداز دے ڈسٹن کیئے میں فقط چند سطر
 پڑھن والیاں دی خدمت وچ پیش کرنیال جیرھیاں جو ایں بارے
 وچ انہاں دی مہارت تے بیان تے پوری قدرت رکھن دا ہکلان

ڈے ڈے تے تصدیق کر لیں۔
 "اوہک بے ڈے اتے قریب آگئے جنیوں جو ہوا دے چھوٹے
 نال بچی ٹیکلی دے ڈول بھیل آیت وچ ٹکرا دیندن۔"

ہک جا لکھیندن - ۱

"او ڈھیر دیر تک ڈسک ڈسک تے روتدی رسی۔ ستجواں ا
 طوقان رکن وچ نہ پیا آندا ہا۔ آخر کار روتے او آپے چپ
 کر گئی۔ روتن نال دل دا غبار کجھ ہلکا سخی گیا ہا۔ جیویں جو تکھی
 بارش نال آسمان تو اندھاری تے طوقان دے گرد و غبار صاف
 سخی ویندیں اینویں اوندے انتھائی جذبات دی اندھاری نے
 بیروہی میل تے گرد اوندی روح تے اوندے ذہن وچ کھڑائی
 مٹی او اینہاں ستجواں نال دھو بیج پو بیج گئی۔ اتے اوندی ضمیر
 دی دنیا ہی وی نکھرائی"

ہک ہی جا اہن - ۱

آخر خوشی کنوں جھو جھدا ویندا ہا، ناز و دی بے لوش تے بھی
 محبت اوندے کیتے دنیا دی ساریاں کئے بیڑی دولت ہی تے
 اے وی پچ جو محبت وی دولت جیکوں وی نصیب تھی
 اے اول کہیں پئی شے وی آس فی کیتی۔ محبت نال ہک ایجی
 شراب ہے جنیدا نشہ تے سرور و عمر دے پھیکڑی وقت تک وی
 بندے تے چڑھیا رہندے۔ محبت زندگی دی اصلی روح اے
 جنیدا بناں انسان ابرٹا ابرٹا تے بے جان زحیاں نظر دے محبت
 ہک نور اے۔ جنیدی روشنی دل دے گوشے گوشے وچ چائی

گر ڈیندی اے۔ محبت انسانی زندگی واساریاں کنوں وڈا خزانہ اے
 جیندے کول محبت اے او ندے کول صب کجھ اے۔ جیندے
 کول محبت کینی او تدا جیون نہ جیون برابر اے۔ سچی تے پر خلوص محبت
 انسان کول دائمی زندگی عطا کریندی اے۔ محبتاں سچیاں ہون
 ناں محبت کرن والے کپڑا میں تی مٹ سگدے۔ انہاں داتاں
 ازل کئے لاتے ابد تیں روشن راہندے۔ سچی محبت ہرتے وی زندہ
 رہندے اے۔ دنیا وی وڈی کنوں وڈی طاقت وی محبت گن لٹا
 سکی تے ناں بگدی اے۔ محبت دا وجود لافانی اے۔ محبت وی شکل
 پاکیزہ نے پھلاں کنوں زیادہ نازک، چندر کئے زیادہ روشن
 تے نئے کئے زیادہ نشی تے سوہنی اے تے جیرھے ویلے عجیب
 باوقال و سچے ناں دل ناں گال وی مک گئی۔

بک ہی جا لکھیندین

بک دلفریب مسک ہونٹاں تے ظاہر تھئی۔ غم تے خوشی وی
 رولو مسک معصوم تے دلکش مسک۔ چٹے چٹے ڈنڈ جھاتی
 پاتے تک گئے گلباں تے ڈوں جگد ظاہر تھئے تے جیرے
 تے دل چپ تھی گئی۔

ڈسٹ کیتے ناں پیوں کھلے۔ پر میں بے جا لہیرے خوف
 کنوں دھائیں ختم کرینداں۔ پڑھن والے انہاں دے فکر و فن
 دے ہونٹیاں داخل تل آپ پئے کرن۔ ہو سگدے جو ایندے وچ
 انہیں کنوں کوئی اک چک وی تھئی ہو دے۔ ایندے کیتے ایں
 گال کو سامنے رکھیا و نچے جو اے سراسیکی واپلا ناول اے

تے انہاں دی سہی کوشش اے۔ اے تھوڑے، گالھ اے جو انہاں
 گلگھ اندھارے وچ اپنی راہ گولی اے تے اگوں تے سرانگی
 ناول لکھن والاں کیتے ہک راہ بنائی ہتے جے اوارو دا
 کوئی ناول لکھندے تاں رستہ صاف ہا۔ انہاں کوں او مشکلات
 پیش نہ آندیاں جیریاں نازو لکھن وچ پیش آئیاں ہوسن۔ انہاں
 اندازہ تاں صاحب نکر و نظر تے صاحب فن لوک کر سگدن۔ میری
 دعا اے جو نازو پڑھن والیاں دیاں نظراں وچ قبولیت دا
 درجہ حاصل کرے تے شاری صاحب دے فکرم دا زور چڑھنوں
 ڈینہہ ودھدا رہے۔ آمین!

عزیز نشتر غوری
 نائب صدر سرانگی ادبی مجلس بہاولپور
 ایڈیٹر رسالہ سرانگی

۵ ستمبر ۱۹۷۱ء

ڈوجا ایڈیشن بہ - وڈی اہل تے تھوڑے عرصے وچ سرانگی دے
 سب توں پہلے ناول نازو دا ڈوجا ایڈیشن چھاپیا
 دیندا ہے۔ ایہ ایڈیشن سرانگی ادبی مجلس بہاولپور دے نویں صدر
 جناب دین محمد شاہ صاحب دی خصوصی توجہ نال چھپدا ہے۔ کیوں جو
 آپ ترانے ہینیاں وچ چھٹی کتاباں چھاپ تے مجلس ہذا دی کارکردگی
 واریکارڈ قائم کرن وچ لگے ہوئے۔
 میں شجہء تعریف و تالیف دے ناظم جناب قریشی محمد سعید صاحب و اشکر گدار
 ہاں جو انجمن ایہ کم میڈے دے لائے تے ایس طرح میگوں سرانگی زبان تے
 ادب دی خدمت دا موقع دتے۔

ولساد کھلاچوی
 رکن نگران کونسل سرانگی ادبی مجلس

جون ۱۹۸۶ء

پہلا باب

سمجھ دیاں ہلدی رنگیاں شعا عواں جمال پور دے ددے ددے
 کوں کپٹے رنگ وچ رنگن دے بعد ہولے ہولے غائب ویندیاں
 تھیندیاں سن۔ جمال پور دی صاف ستھری فصا وچ ہلکا ہلکا شور
 شرابا روکن دا باعث بنیا ہویا ہا۔ وستی دی شام تاں اتویں دی
 رنگین تے حسین ہونڈی اے۔ پر ہتالے دی رت وچ ایندا
 حسن پیا وی نکھر ویندے۔ چٹاں دیاں اکھیں دچوں ڈیندا ہویا
 خمار خوشی وچ مست لال لال چہرے انہاں دی پُرسکون زندگی تے
 حقیقی خوشی دے گواہ ہوندن تے سارا ڈینہ اپنے کم وھندیاں
 وچ غرق راہن دے بعد جیہڑے دیلے ڈینہ لہتے کوں گھرواں
 تاں پُرسکون مکرہٹ انہاں دی ہمت تے جانفشانی دا
 ثبوت بن تے انہاں دے لبّاں تے پلٹے مریدی راہندی اے
 جمال پور دی تکی جاہیں وستی ردہی دے اول جھتے وچ
 آباد ہے۔ جتھاں و مشورل دے نال نالی مہنچ دا بھولاندرا دی
 پور دے۔ جتھاں سیو پالی نے میٹر و ایندن تے لوگ فصل والیاں

کریندن۔ جتھاں پئی ریت دے اُچے اُچے دے وی ہن، جنہاں
 وچ بکواراں کوں اپنی مال ڈھکی آزادی نال چراون ڈا اختیار حاصل
 اتے مریم؛ اجڑن روٹی کینی وی پلائی۔ ڈیکھ مریم مغرب دی
 بانگ وی بلدی پئی اے۔ پر تیں اجڑن تیں تہندوی کینی تہیا
 تیکوں سارے ڈینہہ وچ چھڑی لائی پکاؤنی ہندی اے
 تے ادھا وی تہاں دھلے تے تہوں پکیندی۔ میڈا خیال
 ناں تیکوں ہے وی کیناں.....“

گائمن دیاں کھاہیں مریم دے ذہن وچ چرکھے وانگوں بھوں
 بھوں لائی کھڑیاں ہن۔ او جلدی جلدی آٹے نیاں تنوٹن تے پانی
 وا پورا ڈیون دے بعد ہتھ دھوتے آکھی تے چھڑی دے پاند
 کوں پلے چلھے وچوں بھالائے تنور وچ سٹیس تے دل ہولے
 ہولے لکڑیں سٹیندی گئی۔ اوندا چیتا اجڑن تیں پئے دیاں کھاہیں
 کینے واندا کیناں تھیا ہا۔

مغرب دی بانگ وی بل گئی ہئی تے لوک نماز پڑھتے گھراں
 دو وی دل آئے ہن، پر گائمن اجڑن تیں گھر کیناں آیا ہا۔
 مریم کندورے وچ روٹیاں ولھٹن دے بعد چ لہانے دو گئی
 شائیت دیکھڑی دا پانی سگ گیا ہا تے ”شوں شوں“ دا آلا
 صنی پیا سنڑنیا ہا۔ بھاجی وچ کھٹا سٹیس تے چھیلڑی پانی
 سٹ تے دل کھٹ تے ان پیٹھی۔

”اللہ۔ ایچ گائمن کوں کیا تھی گیا۔ کیوں اتنی رے
 پیا لیندے۔“ مریم آپ موہانی پوری۔

(لڑائی دا زمانہ ہاں نو خانی دے ڈیہنہ ہن۔ مُک۔ انجوانج
 پئے تھیندے ہن تے لوک ہک مُک کینے پئے مُک آندے دیدے
 پئے ہن۔ امن تے سکون دی لہوں سٹریگی ہئی سکھاں تے بندواں
 دی درندگی نے قیامت دی تھر تھل چاڑھتی ہئی۔ لکھاں مسلمان
 بھارت وچ بے گناہ شہید پئے تھیندے ہن جنہاں بے گرو وکھن لاشاں
 کاواں۔ کتیاں دا چہار پیاں بندیاں ہن۔ باکستان وچ وی اڈے
 دے بدلے دی آڑ وچ لڈور نور اتے لٹ مار دے لوہی لوکاں
 نے چند دیہات وچ بند و خانداناں کو اپنی درندگی دا شکار بنایا کینوں
 جرحی افزا تفری دے نہانے وچ پرو بھرے دیہاتاں وچ قانون دا ہتھ نہ چک
 سگدا ہا۔ ایجھے حال وچ گھر کئے باہر راہن خطرے کئے خالی کیناں ہا۔)
 رات دی شہزادی اپنی تاریاں دی فوج نال لاتے کائنات
 تے حکومت کرنا کینے سارے زماں تے قبضہ کر چکی ہئی۔ ہر پاسے
 گنگھ اندھارا ہا۔ جمال پور دا سٹھا سٹھا شور، چپ وچ بل گیا تے
 مریم کول ایں خاموش اندھارے کینے ہلکا ہلکا پڈ پیا لگد ہا۔
 ”پتہ نی کیڑھلے آندے۔۔۔“

مریم مایوس بچے وچ گالہ کریندی ہوئی تے کھٹ کینے تلے لٹھی
 تے کندھی کینے کھڑتے رحیم کینے پچھنیں۔

”اڈے! کاکا رحیم!! اپن تیں گامزن نی پیا آندا۔ پتہ ہئی
 کیڑے گئے۔۔۔“

”مائی! میکوں پیا تاں پتہ کہنی جو کیڑا ہوں وچ پڑاں ہس
 یا کیناں۔ کھوہ تے کھڑاتاں میں دی ڈٹھا ہا۔ ول دا

میکوں پتہ کہنی جو کڈے گئے کیر چلے ولسی۔۔۔“
 زمین روئی زاگراں بھیندیاں ہوتیاں جواب ڈٹا۔
 تے مریم بقیار دل کوں سنھیلندی ہوئی تے دل کھٹتے آن
 بیٹھی۔ گمانن دی تانگہ ہمیشہ اوکوں مونجھا کر ڈیندی ہئی۔ عورت دی
 ذات کوں اللہ کرے کوئی دہم نہ پووے تے جے پیئے وی ونجھیاں تاں
 دل میں ڈانگہ پگھڑن شروع تھی ویندی لے۔
 ”ڈی بچیاں کیا تھی گیس۔۔۔“

مریم ٹھڈا ساہ بھرنیدیاں ہوتیاں اکھیا۔ رات دا اندھا لاشاب
 تے ہا۔ ہتھ کوں ہتھ نہ بھجدا ہا۔ کلبا گھرتے کلبی عورت۔ مریم کوں اپنے
 کھے ہووٹ دا احساس شدت نال تھیوٹ لگ پیا۔

”ہے! ایج میڈی اولاد ہوندی۔۔۔“ خانخواہ اونڈے
 دل دے کہیں گوشے وجوں اے خیال ٹپی مارتے نکھاتے ہوئے ہولے
 ذہن تے تابض بھیندا گیا۔ اولاد بندے دا سہارا ہوندی اے
 گھر والا گھرنہ وی ہووے تاں اولاد اونڈی کی محسوس نہیں تھیوٹ ڈیندی
 تے مریم، گمانن کوں بھل تے انہاں خیالاں جیاں لڑھیاں ورنج پڈ
 گئی۔ پک سوہنا سوہنا، چٹا کیرتے معصوم پان اونڈیاں اکھیں
 دے سامنے بانہڑوں پیئے تے اوکوں آپ دو آندا ہو یا نظر یا
 اونڈے معصوم لبیاں تے معصوم مسکراہٹ ہئی تے جیر چلے او غول
 غاں کرتے مریم کوں چنہڑن لگا تاں اونڈی پھر کی بھل گئی۔ اے
 تاں اونڈا چھڑا خیال ہا۔

”اولاد دا تھی گھ دی روئی ہو سی۔۔۔ کتنی چل پیل ہوندی لے

انہاں گھراں وچ جہاں گھراں دریاں جو پلایاں ہلاں نال ٹپ مار ہونیں
 اہج میڈا دی پتر ہر جراتاں اتی مویچہ منجھاری نہ تھیندی۔ پر کیا
 کراں اولاد تاں میڈی اپنی قسمت وچ کہنی۔ کتنا علاج کروائے۔
 کتنے پیراں دے پیر منڈھم۔ کتیاں منٹا منٹم۔ پر کہنی شے
 کیناں۔ بھاری تاں میں..... اتے ایں چھیکڑی خیال اونے
 اُمیداں دے محل کوں ہلا ڈتا۔ ڈوں تے تے، منجوں، کھیں وچوں
 وہم تے اونڈیاں گھلاں تک آنے تے ول اونڈی جھولی تے ڈوں
 ہلے ہلے دانگ پے گئے۔ ڈوں منجواں دے دانگ۔ اور
 منجول جیڑھے جگر دے ہو دا عرق ہن۔ جہاں وچ پتہ تی کتنے
 درد ہن۔ ہک ڈسکی اونڈے سینے کوں چریندی ہوئی تے باں کینے
 باہر ٹل تے اندھا دے وچ غائب تھی گئی۔ تے ڈانگ دا دھا کا
 سن تے اونڈی بے چینی کچھ تھوڑی تھی گئی۔

"بھلا تھیوی! اتنی دیر دی بھلا ٹویندی اے۔ ڈیکھ نال سہی
 ادھی رات ڈھل گئی اے۔ ہتھ کتھاں رہ گئیں۔ ڈس تے تاں
 گیا کہ جو میں دیر نال آساں اہج۔"

مریم ہکی سہی وچ کئی چاکھیں کر گدھیاں تے بناو تو کاوڑ
 ظاہر کریندیاں ہونیاں۔ منہ ڈوھے پا سے پھیر پھیٹی۔
 "میں کلبی جیڑوں کیوں بھلا رات گزارا ہاں۔"
 مریم رُبدیاں ہونیاں اکھیاں۔

"پس مریم! اہج نہ پچھ میڈا حال۔"
 گائمن تھاں وچ پکڑی ہوئی کہیں شے کوں آرام نال کھٹ

تے رکھیں دیاں ہوسیاں اکھیا۔ جے تین اکھیں نکٹے پال دی چکیں
تے مریم ڈر گئی۔

گگائمن ! اے... اے... ب... ب... پال۔
اے۔۔۔

مریم و پلہیاں ہوسیاں پچھیا۔
"ہا۔ ہا اے پال اے پر تیریاں اکھیں کیوں پٹج گئیں۔"
گگائمن جیرانی نال پچھیا۔

"اے کیندا ہالے۔ تے توں کیوں چائیں۔"

مریم ول پچھیا۔
"توں لے جیکھے پچھیں۔ پہلے نیکی کوں کھیر پلا۔ کجھ کیسے مڑدی
دی جہز نکدی اے۔"

گگائمن مریم کوں کھیری چروی چاتے ڈیریاں ہوسیاں اکھیا۔
مریم جلدی جلدی بھاہ پالی۔ کھیر کاڑھتیس تے او کوں ٹھہرنا
رکھتے نیکی کوں آن چائس جیرھی رو روتے نساہی تھی پئی مہنی
بال کوں چاؤن نال مریم عجیب جاہن ار خرمحسوس کیتی۔ پرایا پال
چیندیاں ہوسیاں اوندا دل فوٹیاں فوٹیاں گھاس سدرچن ہگ۔
"پتہ نیا اے کیندا پال اے۔ حلال داتے ڈیریاں حرام

داتے۔ گگائمن ایکیوں پتہ نی کھتوں چائے۔"

تے جیرھے اول نیکی کوں زیادہ روٹنا ڈیکھ او کوں سینے نال
لایاتے اوندیاں گلہاں تے پیار ڈٹس تاں او کوں اوندے
وجھل بگی بگی چھٹ آئی تے اول جلدی جلدی پالڑی کوں لپے

منہ کیسے پرے کرتے تھا پاں تے بوڑھن شروع کر ڈینا۔ بیگانہ پال
 چندیال ہونیاں اونکوں بھجک جاہیں محسوس پئی تھیندی ہی۔
 ”مریم! نگی میگوں ڈے تے کوں جلتی جلتی کھیر بنا گھن۔“
 گامن نگی کوں گھنن کیتے مریم دو ہتھ ودھائے۔
 ”بھلا تھیوی! بوتل تاں بے کیناں۔ کھیروی کھیڑھی شے
 فتح پلا نواں۔“

مریم نگی اوکوں ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”رحمن دی ڈال کینے منگ گھن۔ ہن تاں کہیں طرح گزارہ کر
 سویلے سبھ کچھ تھی ویسی۔“

گامن نگی کوں گھن تے بوڑھنیاں ہونیاں اکھیا۔
 مریم کھیروچ مٹھار لاوٹ دے بعد رحمن دی ڈال اللہ وسائی
 کینے بوتل گھنن گئی۔

”مائی مریم! آگئی ناں پئے۔ پچھیا ہویو کتھاں رو گئے
 ہن تڑنڑی۔“

رحمن مریم کوک آندا ڈیکھ تے اول کینے پچھیا۔
 ”اسلوں ہن تاں آندا پئے۔ میں دیر تاں اوٹ دی و بہن پئی اے
 تاں اکھن لگے۔ پہلے پال کوں کھیر پلا گھن تے ول ڈسینداں
 مریم کھدیاں ہویا اکھیا۔“

”اڈی پال۔ کھیڑھا پال۔ کیندا پال۔ کتھوں چا آتے بال گھن
 اللہ وسائی حرازی نال پچھیا جیڑھی رحمن دے نال پیٹھی ہی۔
 ”ایہو پتہ تاں میگوں وی کہنی۔ ڈکھاں کیندا پال اے۔ پر

توں جلدی کر کھیر والی بوتل چاڑھے۔ گمانن دھاڑ دھاڑ لائی
بیٹھا ہو سی۔“

مریم چبھ نال اکھیاتے کھیر دی بوتل چاتے گھر آگئی۔ نکئی رو رو
تے سارے گھر گوں سرتے چالی پئی پئی۔ کھیر منہ وچ گیس تال او
چپ کر گئی۔ ہولے ہولے ندر آندی گیس تے تھولی دیر دے بعد
پالٹری گوں گگھ ندر پئی۔

“ہنن ڈسا جویں۔ اے پال کیندائے تے توں کیویں چائیں“
مریم گمانن دے نال کھٹ تے پابندیاں ہوتیاں اکھیا۔
“مریم نال پھپیں با تال چنگا ہا۔“
گمانن تھکے ہوئے الا نال آکھیا۔

پر انسان دی فطرت وحی تال اے گالھ شامل اے، جو جیڑھی
گالھ اوہک دفعہ ادھوری سن گنے تال ارنڈی چیکر سنٹن کیتے ارنڈی
طبعیت بتیوار تھی ویندی اے۔ تے گمانن کوں مریم مجبور کر ڈیتا
جواز سمجھ کجھ صاف ڈسا ڈیوے۔

“منرب کینے پکھے گمانن ڈوہ تے کھیر جاتے جیڑھے گھر
آون پیم تال اپنے کھوہ دے قطب والے پاسوں
ڈول چار دھاڑیں نکتیاں تے ول چپ تھی گئی۔“
گمانن گالھ شروع کیتی۔ “میں سمجھ گیم جو شائیت ایچ دل
کوئی نہ کرنی تھی گیا۔ میں کھیر کھوہ تے چار کھیاتے ہیلیاں کوں
نال لاتے اڈھیں مگر پیم۔ جتھوں دھاڑاں دا الا آیا ہا۔“
“ہے ہے! ڈردی نہ لگیو۔۔۔ بھاہ لانیڈا کیا۔ توں کوں

گیوں بھلا۔۔۔“ مریم حیرانی نال پھیا۔
 ”پیلے میڈی گالھ تال سٹ“ گائمن آکھیا۔۔۔“ اسال
 پنوسے تال کیا ڈیدھے ہیں جو چار بندے موٹے ہیں۔ ڈول
 ذالیں نظر دیاں بن تے ڈول جوان معلوم تھیندے ہن۔ ہر پاسے
 ات وی رت ہی۔ تے اوجھاہ چنگا بھلا کھاڑا بیٹی ہی ہی۔
 شائیت مرد لڑدے رد گئے ہن۔ تے جیسا حشر انہاں دا
 تھیا پیا ہا۔ رب کہیں دانڈ کرے۔۔۔“
 گائمن چھرکی بھر نیدیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”ہے ہے۔ ڈاڈھا ظلم تھیا ہوسی شودیاں نال۔۔۔“ مریم
 ہمدردی نال اکھیا۔

”مریم! ظلم دی وی کوئی حد ہوندی اے۔ اُتھاں تال تہر
 وسیا پیا ہا۔ عورتاں شودیاں دے کن چیرے پئے ہن۔
 کپڑے لیر کتیاں ہن۔ مرداں دا برا حشر ہا۔ ڈیکھتے میڈا
 نال آپ دا ہاں ماندا تھی گیا ہا۔۔۔“ گائمن جواب دینا
 ”پر او تاجھے“ ہن کون، جہاں انہاں شودیاں دا اے
 حشر کیتا۔۔۔“
 مریم کاوڑ نال پھیا۔

”مریم! او وی انسان ان۔۔۔ وحشی تے ظالم انسان
 جیڑھے خود کول گنڈو بندے تال بندیاں دی لست
 دپج ان پر کم جیواناں کینے وی تلویں پاند کریندن۔
 پتہ نی شودے کیا سوچتے گھروں پکتے ہوسن۔ پر

ظالماں اُنہاں دیاں ساریاں خوشیاں تے پائی پھیر ڈیتا۔
 کتنے بے درد تے خود غرض ان اچکل دے لوک جو صرف
 اپنی خوشی دی خاطر پیاں دی خوشی دا اچکل گھوٹیندیاں اُنہاں
 کول ذری جتی درد وی نی آندا۔ ہک اپنے ناعدے دی
 خاطر پئے دیاں امیدیاں دا اتوں پیندیاں اے ذری وی
 نی دکدے۔۔۔“

گائمن گاباسی ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”اُنہاں ناں گیاں کول پکڑیندا کوئی نی۔۔۔“
 مریم دیہا نا چاتے سراندی کینے رکھیندیاں ہونیاں پچھیا۔
 ”بھولیاں گالھیں کرنیدی مریم! پکڑن والے بندے تے
 پکڑین والے وی بندے۔ دل ڈسا بندہ بندے کینے
 کیرھی گالھنی متوا سگدا۔ اتھاں ناں چھڑے بندیاں دے
 سوڈے سٹے پئے تھیندن۔ تے میں آپہاں جے تھانی وی بندیاں
 دے ہتھ وچ ہوندی ناں ادا کول وی تیرکا وٹ کینے نہ
 کھڑدے جتھاں شرم تے عزت ناں دے سوڈے تھی وینچن ناں
 کوئی محسوس نی کرینداتے بندے شوڈے دا سوڈا
 ناں پہوستی گالھ اے۔ ڈو جھا اچکل عدد دے ڈینہ
 ان کوئی مر و بنجے، کوئی مار گھتے، کوئی پچھن والا کہنی۔“
 گائمن کھٹے بدھا تھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”اچھا دل کیا تھیا۔۔۔“
 مریم گائمن کول پچھلی گالھ یاد ڈیوانی۔

دل کیا تھیوے یا۔ اچھٹ میں ہکا بکا کھڑا ہم جو تیں ہک
 عورت دی پانہہ تلے کہیں شے کوں پھر کدا ڈٹھم۔ بھج تے
 نیرطے گیم۔ تاں ایہا نگی کھڑیاں مریدی ہوئی نظری
 ایدے مندے ایندی مادی پانہہ ہی۔ جیر طھی گالھوں
 اے بول نہ سگدی ہی تے کھڑیاں ہی مریدی ہی۔
 گائمنٹ گالھ مسکا ڈتی۔

”پر اے مرٹن والے شو دے بن کون۔“
 مریم گائمنٹ کینے سوالیہ انداز وچ پچھا۔
 ”ہندوہن۔ ہندوستان ویندے پاتے ہن۔ پر اجل سر
 تے آگیونے۔“ گائمنٹ جواب ڈتا۔

”تاں ایندا مطلب اے جو اے چھو کری وی ہندواں دی دھی
 اے۔ میں تاں ہندواں دے پال کوں۔“
 مریم اچھٹ گالھ پوری دی نہ کیتی تے گائمنٹ اوندی گالھ ٹوک تے
 اکھنٹ لگا۔

”میکوں پتہ ہا مریم! جو توں ہک ہندو دی دھی کوں کہیں
 سورت دی کیناں پلیسیں۔ ایہا گالھ سوچ تے میں ایں
 رٹی کوں اتھائیں سیندا پیا ہم۔ پر دل گوارا نہ کیتا۔ ضمیر
 نے اجادت نہ ڈتی۔“

پلھ سن مریم!! اچھے ساڈی اولاد ہوندی تے خدائے
 ساڈے آتے وقت ان پوندا تاں اپٹیاں روجاں لاوارث
 تے چھوری اولاد کوں ڈیکھ تے خوش تھیون ہا۔ کپاہیں کیناں

مریم! کیا تھی پیار۔ جے اے ہک ہندو دی دھی اے۔ پر
 ایندا دل تان پاک اے ناں۔ نے تان ہک معصوم کئی اے
 مریم! اے ہن نہ مسلمان اے تے نہ ہندو۔ معصوماں کوں
 بھلا مذہب نال کیا واسطہ۔ ہا البتہ آوٹ والا وقت ایوں
 کہیں ہک مذہب وچ ڈھال سگدے۔ تیکوں پتہ ہر دے
 مریم! مسلمان دے گھر وچ پرورش پاوٹ والا پال بندو کڈ پئی
 ن سٹیج سگدا۔ توں ایوں پال۔ کیا پتہ ہیندے صدے
 اللہ ستیں ساکوں اپنی اولاد ڈے ڈیوے۔
 مریم! کوں گائٹن ہر گالھ چکی طرح کھول تے سمجھائی
 "پر نیوں تان قریت آندی اے۔ کراڑاں دے پال کوں
 کوں ہتھ لیندیاں تے ایوں پلیمان بھلا کیوں۔"
 مریم منہ گدا کریندیاں ہوئیاں جواب ڈتا
 "ڈر مریم! خدا دے قہر کینے۔ ہوندے ہنڑاے ہوئے
 بندے کینے قریت ہی کریندیں۔ اج جے تیڈی اولاد
 ہوندی تان اوں کینے وی تیکوں قریت آدے ہا بھلا
 مریم! میں زیادہ کجھ ن آہدا۔ انٹاسٹن کھن جو این نیوں کوں
 نیوں پالنا پوسی۔ بھانویں قریت آوی۔ بھانویں کجھ
 تھیوی۔"

گائٹن اپنی گالھ مسکائی تے پاسہ پرتا تے سہم پیا۔
 زنجی مریم دی کھٹ تے سستی پئی ہئی۔ مریم اونڈے وجود تے
 ہک نظر سٹی پراندھارے وچ کجھ نہ نظر کیں۔ اونڈیاں غوراڑیاں

کینے پتہ لگدا پیا ہا جو او ندر وچ بٹ تھی پکا اے۔ مریم اوکوں
ہولے ہولے گھیل تے پک پاپ سے کیتا تے خود اونڈے نال سم پئی
گائون دی مندر کوں او چانڑوی ہئی۔ ہن انکار کٹ اجائی ہا۔

بندے دی اپنی اولاد ہودے نال بی گالھ ہوندی اے۔ پرانی
اولاد نال سدیاں ہونیاں او کوں ہلکا ہلکا پڑ پیا لگدا ہا۔ مریم دے
سن نال کھٹ کوں ہلکا جہاں لوڈا کیا تے نئی چھرکی بھرتے جاگ
ہئی۔ مریم آرام نال اوکوں بھنپیا پر او بجائے سمٹ دے روون
بگ پئی۔ او کجھ دیر تاں او کوں تھنپیدی رہی تے جیڑھے اول
روون بندہ کیتا خود اٹھی بیٹھی تے نئی کوں جھولی وچ جاگدھس
ہولے ہولے تھنپیس تے نئی چپ کر گئی تے اونڈی جھولی وچ او
کوں تدر آگئی۔ ندر کینے مریم دیاں اپنیاں اکھیں دی لڑیاں پھیا
ہن۔ نئی کوں آرام نال گھبی تے سمائیس تے خود اونڈے نال سم
تے اوکوں تھنپیدی رہی۔ ہوا دی مٹھی مٹھی میل لھتی کھڑی ہئی
سدا تھیون دی دیر ہئی۔ ندر اوکوں وٹھیسٹ سلیٹ گئی۔

مریم کوں اچن کجی ندر ہئی۔ جوتیں نئی قل جاگ پئی۔ تے اونڈا
پارہ یکدم چڑھ گیا۔

بھوٹا خدا خواب کری۔ پتہ نی کیس بلا دی ماری ای سمٹ
کجی بھیس یا کتار۔ اٹھی ہاں دے، اے کہیں مصیبت مہی پی
کجی وچ ان سمٹ۔

مریم نئی کوں چا وٹ دے بعد گائون کوں کاوٹ نال چکیندیاں
ہونیاں اکھیاں۔

"مریم! جے اونڈی جاگ تھی گئی اے تاں کیا تھی پیار اتنی
 پانی کینے پتلی کیوں تھیندی ویندی۔ زیادہ اندر آ کی
 سو دی تاں نہی میگوں پڑے تے توں سُم پو۔"
 گانہجی مکی کون کھنڈ کیتے باہیں لمبیاں کیتیاں۔
 ملاں بانگ پڑی تاں گانن نہی کوں تھاپاں تے چاتے ایجن وی
 لہڑیندا بیٹھا ہاتے گھل ترن گھل پئی آندی ہنس ۛ

پہلا باب ختم مہی گیا ۛ

باب ۲

سا رجبھ کائنات کوں روشن کرن دا ارادہ کر دیا پیاہا۔ آسمان تے ہلکا
 ہلکا سو جھلا ہا، پر زمین ایجن تہیں اندھا رے دی وٹھ وچ ہٹی۔
 ساری بات دے جگارے کینے تھکی ہاری مریم تندر وچ گنگ ہی۔
 چہرے تے جگارے تے تھکیڑے دی بے چینی دیاں نشانیوں ظاہر ہن
 گانن ڈال کوں تندر وچ مست ڈیکھتے اونڈے نیڑے آیا تے
 پیار بھریاں نظراں نال اونڈے منہ کوں تاڑی کھڑا رہیا۔ اونڈے
 نازک نازک نکلابی ہوٹھ تے لال بہرہ سویرے دی لالی دا مقابلہ
 پیا کریندا ہا۔

کھاوٹ لگ پی

لہو دے پھینڈے بالڑی دیاں کپڑیاں نے صاف ظاہر نہیں کی
 اپن تیش بت کول کردی گھڑی ہی۔ ایندے باد جو دوی اوندے فہش
 نہیں اتنے بھانڑیں لے شکل اتنی پیاری ہی جو لے اختیار چن کول دل
 کریندا ہا جو اللہ بیک او کول کتنی سوہنڑی دھی عطا کیتی اے

مریم - پہلے میڈی دھی کیں دھوا۔ ایندے کپڑے دھو
 تے پٹے کم پچھے کریں۔۔۔

گائون ڈال دو ڈیڈھیاں ہوسیاں اکھیا۔ جیرھی اپن تیش دی گھلاں
 بیٹھی کھاندی ہی۔

”جی۔۔۔ تیڈی۔۔۔ دھی۔۔۔“

مریم خیال وچوں پھر کی بھرتے جاگی۔

اچھا۔۔۔ اچھا۔۔۔ تیڈی اے دھی۔۔۔

تے دل جیویں او کول کوئی گالھ یاد آگئی ہووے۔

ایج گائون کھوہ تے دی دیر نال گیا۔ مریم روٹی جو دیر نال پکاٹ

ہٹی گھر وچ ہک تریں بندے دے اوٹ نال انہاں دے کم ودھ گئے

ہکن۔ اے قدرتی گالھ اے جو جہڑے گھر وچ بندے زیادے کم وی

اتنا زیادہ تے بندے تھوڑے نال کم وی تھوڑا۔

ڈو پہراں کول گائون کھوہ تول دیا تاں مریم نی کول جھولی وچ بٹھا

تے نولی بیٹھی ڈیندی ہی۔ پر جھک جھک تے، کھر کھڑتے تے ہولے

ہولے۔ ہکی رات دے وچ ما بنڑن کوئی آسان کم کینی۔

”واہ بھئی واہ! اے نال نویاں دی ڈوین شروع تھی گیاں۔“

گمانوں دروازہ چدیاں ہونیاں اکھیاتے مریم پٹے دی گلاکھ سٹ تے
 پدم چپ کر گئی۔

“میکوں ڈیکھاں ہال نی —“

گمانوں کھیر دا چروں کاخ تے رکھیندراں ہونیاں اکھیا۔
 “سن ڈیو۔ ہن ناں مسیں ندر آئی اس..... جاگ پئی ناں
 دل کیناں سمسی —“

مریم عجیب نظراں نال گمانوں دو ڈیدھیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 تے گمانوں ہولے ہولے ذال دے نال کھٹ تے پہہ گیا۔
 “مریم! پچ پچھیں ناں ایکوں تیڈی جھولی وچ ڈیکھ تے ایہو
 محوس کرینداں جو اے میڈی اپنی دھی اے۔ بال دے
 بغیر گھر وچ جیڑھی بے روتی ہئی۔ او کوں ایں ختم کر پتے“
 “ڈیکھ کویں جو تیڈی جھولی وچ آرام نال سستی ہئی اے....“
 گمانوں اونڈیاں نکیاں نکیاں لال گلیاں تے ہتھ پھریندراں ہونیاں اکھیا
 “پتر محو دے ہاتاں دل دی خیر کوئی گلاکھ ہئی۔ دھیاں ناں پرایا
 دھن ہوندن۔ انہاں کوں پالنج دا بھلا کھیاں فائدہ —“
 مریم گلاکھ کہتی۔

“ایہو جیہاں گلاکھیں نہ کیتیاں کر مریم! دھی پتر یا فرق فضول گلاکھ
 اے جہناں دیاں دھیاں چمدن کیا او انہاں کوں مار گھندن
 تے اے شو دی ناں لاوارث اے۔ جیندی نہ مانہ پیو۔ ہن
 ناں تیکوں ما بنظر ٹا پوسی تے میکوں پیو بٹ تے رہنا پوسی تے
 بک گلاکھ میں تیکوں ڈسا ڈیواں۔ توں ایکھے خیال دل بیج“

نہ آؤں پڑتے کر۔ ادنہ ہووے جو تینڈے خیال کتھا میں تیکوں تے
 میکوں ہک پٹے کینے جدانہ کر پڑیوں۔ میں افسانیت گول بھتے
 آتے سمجھاں تے انسان دی خدمت اپنا پہلا فرض جاننڈاں
 پرتوں ایجھے کماں کینے مال سٹول کر ویندیں۔ کتنی چنگی کھا لہ پورا
 سے تینڈے ادنہ وی ایں مواملے وچ ذری نرم سخی ونچے۔۔۔

گائون ذری کر وچ تے اکھیانے کھٹ توں اٹھتی تے باہر وچن پیا
 مریم آوں کوں تراض تھیندا پڑیکھتے ہکی جاہیں مسکی۔۔۔

”میں آکھے سیں! تراض تھئے ویندے دے یہو تاں ہی
 ایندے وچ ناراضگی دی بھلا کیرھی کھا لہ اے۔۔۔“
 مریم نکلی دے مننتے پیار ڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

”توں کیا سمجھدیں گائون! اے تیکوں پیاری لگدی اے تے میکوں
 کوڑی۔۔۔“

مریم دیاں اکھیں چمکدیاں پیاں ہن تے چہرے تے ہکی خوشی مٹی
 تے ول او رتے پہرے تے نکلی دانان پیچھے گولیندے ہن۔

”میں تاں آہدی آں۔ ایندناں بختاوری بی بی رکھوں۔ میڈی مانی
 دی ماداناں وی اہو ہا۔ آہن وچا قسمت والاناں ہے۔“

مریم نکلی کول اونڈی جھول وچ سمبھتیاں ہوئیاں اکھیا۔
 ”پرانے نیشن کوں چھوڑ۔ اچکل دے نیشن دا کوئی ناں چین بختا
 ناں رکھوں تاں لوگ بختا بختا سیڈین۔ ایجاناں گول جیڑھا۔

ساری وستی وچ کہیں دی دھی دانہ ہووے۔۔۔“

گائون نکلی کوں کوڑیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

”ناں نال ... نراں نال تاں ... کھڑ بھلا بیوں سوچن
 ڈے۔ اے ... صفراں۔ صفراں۔ ہاں صفراں بی بی ٹیک
 اے۔“

مریم خوش تھندیاں ہوئیاں اکھیا
 لے نال نال میڈے جہال دوج مک پون دی دھی دلے
 اتنی دیر سوچندی وہ گیس تے نال وی ڈیکھ گویا۔ کھڑ
 میوں سوچن ڈے ہاں —“

گائون دماغ تے زور ڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔
 ”اے ... ستم ... سیم ... اوں ہوں ... شمیم نال ...
 شاہدہ ... شاہدہ دی نال ... اے ... اے ... بہناز
 ... تازو ... واہ بھئی واہ پس اے نال ڈیکھاں۔ ٹھیکے
 گائون اپنی پند دا نال چنڑیا۔“

”کیوں مریم! اے نال ٹیک لے نال ...“
 گائون مریم نو ڈھا
 ”بس ٹیک اے ... پیا کیا۔“

مریم جیوں گائون دی پندتے دل کوں زوسے نال راضی پی گرنیدی
 ہووے۔ جو تیں نیکی رتی تے گائون اکھن لگا۔

”کھیر تال پلا نازو کوں —“

گائون پہلے دنہ نیکی کوں اوندے نال نال سیڈیا۔
 مریم سٹے کھیر دی بوتل بھرن دے بعد ریڑ چڑھاتے اوکوں ہک
 ڈول نکال ڈتیاں تے جیرھلے کھیر دی دھاڑنہ دپھ آئیں تاں۔

بہن تھیک اے " آکھ تے گائمن کول آگئی۔

"نازو بچی! آکھ آبا۔ کہ دفعہ تاں بابا سیڈو چا۔ شاہ اس
میں سے پتر کول۔ واہ بھی ۵۱۰۔ ہن تاں میڈی دھی کھلٹ
دی لگ پی اے۔۔۔ جھہ لھیڈے چا میڈی دھی۔ واہ
بھی واہ۔۔۔ آ۔ آ۔ آ۔ آ۔ آ۔"

گائمن جھی ہینیاں دی نازو دیاں پاہیں لوڈیندیاں ہوتیاں کہ
"دھیان کراہے خیر نال۔ جھہ کھیڈیندیاں کھینڈیندیاں پاہیں نہ
کڑھ گھتو شردی دیاں۔"

مریم گائمن کول نازو نال لاڈاں وچ مست ڈیکھتے اکھیا
"کھیر آگیا میڈی دھی دا۔ بھی کھیر آگیا۔"

کھیر دی بوتل گائمن گھن گدھی تے رپر بچی دے منہ نال لائیں
پر بچی کھیر نہ پینا۔

"کھیر میکل ڈیکھا ہاں۔ تیں کینے کتھاں پیندی اے۔"

مریم نازو کول گائمن دی جھولی وچوں چنیدیاں ہوتیاں اکھیا
بسم اللہ پڑھتے کھیر دی بوتل نازو دے منہ نال لائیں تے او کھیر
ٹوٹ تے کھیر پیوٹ لگ پی۔ گائمن روٹی بھی کھا دی تے اٹھدیاں ہوئے
آکھیں۔

"اچھا مریم! میں کھوہ تے چلداں۔ پیلیاں کول پانی دی
سبھاو تے جو کتھاں کتھاں لاون تے پاروی چاوتی اے۔

تے تان کھید نازو نال۔"

"پاہو تاں ہسی۔ تہا کول تاں کھوہ تے وچن دی پی ہوتی اے"

مریم لیاں تے دلفریب مُسک سجھندیاں ہوتیاں اکھیا۔

”حکم کروں ستیں۔ کیا کم اے۔“

گمانن اتھا ہوتیا تے دل پہہ گیا۔

”میں آہدی آل رات نازو دی چھٹی کرول چا۔ شغل و اشغل
دی تھی ویسی تے چارکن وی سن گھنن جو ساڈھی دھی واناں

نازو ہے۔“

مریم گمانن کول آکھیا۔

۱۸ اول ہوں۔ اے گھلھناں۔ دستی والیاں کول ہولے ہولے

آپے پتہ یگ ویسی۔ نرض کیتا لوک آدی دجن تال پیدو مالیا ہو کرین

جو اے کیندی دھی اے۔ تے تساں کیوں پتے پلیندے دے

دل ڈسا کیا جواب ڈسیوں۔ جئیں کینے چنگارا ہسی جو چپ کر

ونچوں بے لوکاں کول پتہ یگ گیا جو اسناں ہندواں دی

دھی بہیندے پائے ہی تاں ساکوں کون چنگا سمجھسی۔

دنیا دے نہ تے بھلا کون ہمتھ ڈے سگدے آکھیں

انہاں کول پیا کوئی پال نی بھیا تے ہندواں دی دھی

پالٹن کینتے چا آئیں۔ اپنا تاں خیر کجھ نی ویندا۔ نازو دی

زندگی دا سوانے۔ لوک جیڑھلے ایکوں یاد ڈیو لیں جو

توں ہک ہندو دی دھی ایں۔ تاں ول ڈسا او کیا سمجھسی

تاں میں گالھوں توں ایں مسئلے کول چا دی تاں۔ کہیں پچھیا

تاں میں آپے جواب ڈیساں۔ کیوں ٹھیک اے تاں۔“

گمانن آرام مال ساری گالھتی تے جواب دے انتظار کینتے

کہتے مریم دو ڈیکھن لگ پیا۔

’ما آبدے تاں ٹھیک ایوے۔‘

مریم بکا جہاں جواب ڈتاتے کہیں سوچ وچ پڑ گئی۔

’کراڑی۔ ہک ہندو دا تخم۔ جہڑھے نہ ساڈے نہی

کوں میندن تے نال اوندے نال دا کلمہ پڑھدن۔ کل کوں

نوگ ایہو کجھ آکھیں، ہندو وی دھی پال تے چنگیا بننے

کیتا۔۔۔ نہ ساڈے مذہب وی راہی نہ اپنے دھرم دی۔ میں

اپنے گھر وچ ہندو چھو کری دے وجود کوں برداش کر گھنناں۔ کیا

گھان وی اولاد تلگ نی ہندی۔ بھانویں انہاں کوں تلیاں تے

کھیر دی پلیندے راجو پر جواں سمڑتے ڈیگ مارن کینے نی

راہندے۔ بندے طور طریقے بدل سکوں۔ پر۔ اسیستے

حقیقت تاں کہیں صورت نی بدل سگدے۔ کہیں کراں۔ کیا

میں ایں چھو کری دا وجود ختم کر ڈیواں۔ نہ بہراہسی نہ درد

پرہی سبے ایوں ختم کر ڈیواں۔ تاں تہانوں کوں کیا جواب

ڈیساں۔ اوکوں کیرھے منہ نال آکھیاں جو تیدی دھی

ناڈو کوں میں مار گھتے۔۔۔ جیرھی ناڈو نال توں پیار

کریندا ہا توں اوکوں میں اپنے ہمتاں نال مار گھتے۔ مرن

ہک ہندو وی دھی سمجھ تے۔ ناپاک تے حرام سمجھ تے۔۔۔

گنہگار مان لگیں اوکوں۔ او تاں آہا ہا۔ توں ایندی ماہیوی

تے میں ایندا پی ہاں۔ ایں لا وارث چھو کری کوں اپنا پال

سمجھ تے پلیروں۔۔۔ کیا نھی پابجے اے ہندو اتی دی جانی

لے۔ پر ایذا دل تاں پاک اے... ایندے دل وچ تاں
 حانی رحمان تے بھگوان دا فرق پیدا نی تھا۔... ایکوں تاں
 قرآن تے پورتنی دی سچاٹ وی نی پئی۔ میں... میں وی کتنی
 پاگل آں جو ہک معصوم نال نفرت پئی کریندی آں۔ ایکوں ٹارٹ
 دا ارادہ کیوں جلدی جلدی کر گدھم۔ ایں شودی بھلا میڈا
 کیڑھا گناہ کیتے۔ میں تاں گانن دی رضاتے زامنی آں جے
 گمانن میں گالھ وچ خوش اے تاں میں نازو کوں پال پٹھیاں
 بھانویں میوں کتیاں تکلیفاں وی کیوں نہ چاؤنیاں پورن کے
 تے اونڈیاں سوچاں وی زنجیر ہوں ویلے تڑنی جیڑھلے رحمن دی
 ڈال اشد سنائی او گوں پاہروں ہکل ماری۔

”اڑی مریم ڈی او۔ گھروں پیٹھیں یا کیناں...
 کتنی جگہ عادت ہوندی اے زائیں وچ ہکل مارن دی ستے
 تاں وسناں دارواج اے جو جیڑھلے ہک عورت پتے بے گھر دیسی
 تاں تھلے کینے ہکل ضرور مرسی۔ بھانویں ڈیکھ کیوں نہ گھنے۔ جو
 گھرواں اندر سمھتی اے۔ پیرنگی سکل ہکل مارن کینے ماں راہسی۔
 ”اندر آپنی ڈی بی بی۔ میں ذری ردھی پیٹھی آں...
 مریم اندروں جواب ڈتا۔

”اڑی بھیری! اچ تاں سارا ڈینہہ میڈے گھروں نہویں آئی
 ایجھا وی کہاں کم ان پئی...
 مریم اندر وڑدیاں ہوتیاں پھچیا۔
 ”کیا کراں بیٹھراں! رتو کی جبر نیڈا اے مکی جائے سارا

ڈیہہ اوکوں دھواوٹ۔ کھواوٹ تے سہاؤن دج رُدھی

رہ گئی اُل ”

مریم اپنی مجبوری ظاہر کیتی۔

”اووی تیار تاں سویری تھیوٹ پی اُل جو وچ تے

بلی کول ڈیکھ آواں پر کم کینے وانہ نی بلدی ”

وسائی پرستی نظراں تاں ایڈے اوڈے ڈٹھا۔

”کڈے ہی اے تیڈی دھی“

مریم کینے وسائی پچھیا۔

”ایڈے گنگوٹی دج سستی پی اے۔ ڈیہہراں دا کھیرنی تے

تاں سستی لے۔ پاسہ دی نی پترا ڈٹھا۔“

مریم گنگوٹی دجوں تاں اوکوں کھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”ارڈی بسم اللہ۔“ وسائی نازد کول اوڈے ہنٹال دجوں گھنڈیاں

ہونیاں اکھیا۔

”شالا نظرتہ لگیں۔ ایڑا سوہنا پال وستی دج کہیں داوی

کہنی۔ اللہ کرنے بخشی ہوئی تھیوی ”

وسائی نازد کول پیار ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔ ... ”

مریم بسرے واکھ ضرور لایا کر، کول نہ مار گھنس۔“

وسائی اوڈے غلابی رنگ تے پتے پتے نین کول ڈیکھ تے

اکھیا۔

”گندی گندولے دی کیوں کیتو۔“

وسائی دل پچھیا۔

”مڈی شادی دے بعد مامیڈی کی گزیاں گز دے بنٹریدی
 رہ گئی ہئی ڈو تریاں کیتے۔ اللہ اپنی اولادناں تہ ڈتی۔ ایندے
 کم آندے سین۔ تے چولے ڈٹے میں خود بنٹریساں۔“
 مریم تھوڑے مہنچھے آلا تال کھا لھ کیتی۔

”پیو دی دی دل ہس یا کیناں۔“ وسائی پچھیا۔
 ”اوتال اماں۔ صدتے گھولے تھیندے۔ رتو کے چاتے
 آئے ذری آرام ہس کیتا۔ یکا چاتی تے بیٹھا رہ گئے۔“
 مریم جواب ڈتا۔

”ناں کیا اس۔“ وسائی سوالیہ انداز وچ پچھیا۔
 ”نازو۔ پیو کول ایہوناں بھاگیش۔ میں تاں کوئی پیا
 نال رکھاں ہا۔“ مریم لاپرواہی نال جواب ڈتا۔
 ”تے ایندا پہلا نال کیا ہے۔“ وسائی حیرانگی نال پچھیا۔
 کیدی دھی اے تے توں کیوں پلندی پائیں۔“

مریم جبرٹھی کھا لھ کینے ڈردی بیٹھی ہئی۔ او سامنے آگئی تے مریم
 دے چہرے دارنگ یکدم بدل گیا۔ او کیوں ڈساوے ہا۔ جو نازو ہا
 ہندو دی دھی اے۔ اوندی سمجھ وچ کچھ نہ آندا ہا۔ جو او کیا کرے۔ جو میں
 نازو رتی۔

”میکوں ڈیکھا بی بی۔ نازو کول بکھ لگی ہوسی۔ کھیرلا گھٹائس“
 مریم نازو کول اوندے ہتھاں وچوں گھنڈیاں ہونیاں کھا لھ بدلائی پیا
 وسائی حیران ہئی جو میں کچھ پچھے تے ایں کچھ جواب ڈتے۔ تے
 اول دل پچھیا۔

”تیں ڈسایا نہ مریم! جو نازہ کین دی دھی اے تے تینڈا پئے
کیوں جا آئے۔“

مریم کون کوٹھا بھرتا ہو تیا نظریا۔ سوا کوڑ مارٹ دے پیا کوئی
چارہ نہ نظرئیں۔

”گائٹن ڈاکوئی یارے۔ اوندی شو دیں ڈال ہینے دی ہئی
نال مرگئی اے۔ گھروچ پیا کوئی ایجا بندہ کیناں ہاجیڑھا
ایندی ڈیکھ بھال کریندا۔ اوں سمجھیا گائٹن میڈیا یارے
پال وی حالی کوئی نہی تھیا۔ میڈی دھی دی چکی سنبھال ہئی
تے کل شام دا او پارٹی کر کے ڈے گئے۔“

مریم وڈی مھل نال اے کالھ کیتی۔ مسھے تے پھرو دی سہم آیا
تے رنگ وی سیلا تھی گئیں۔ او کیوں ڈر ہا جو وسائی اوندی کالھ
تے تک نہ کر ونجے۔

”پر آسوں پاسوں نال کوئی ایجھی وسئی کہنی جتھاں متاں تھیا
ہو دے۔“ وسائی جیرانگی نال پھپھا۔

”شائیت کتھاؤں باہر دا ہوسی۔“ وسائی اندازہ لاتے آکھیا۔
”جی۔ ہا۔ ہا۔ او شہزاد ہے۔ وسئی دا کہنی۔“

مریم بلدیاں ہویاں جواب ڈتا تے جلدی جلدی نکلی کوں چاتے
انھی کھڑی۔

”بے دھواواں اپنی دھی کوں۔“

مریم اپنی پریشانی لکاؤں کتے آکھیا۔

”ہا مریم! ڈینہ دی کجھ ٹھری گئے۔ پانی و ہا گھنئیں۔ کیا جو

سارا ڈینہہ پڑکا رہ گئے۔ انہوں جیکر اکال رہ گیا تاں پال شوے
تاں پرک پون۔ اسٹسٹیں ہک ڈوں سینہہ چا وساوے ہاتاں
رُت کجھ بدل وپنچے ہا۔

وسائی آٹھریاں ہوتیاں اکھیا۔

”اچھاڑی بھیراں۔ شام تھیون والی اے۔ گھر وچاں۔
روٹی دیکڑی دی وی کرنی اے۔ اچھو کر تھیں تے اونڈاپو
کھوہ توں ولے۔ آدم بھوں۔ آدم بھوں لانی آسن۔“

وسائی ویندیاں واری اکھیا

”ہر پاسے ہکو حال اے رُی بی بی۔“

مریم نازو دے سرتے پائی و ہیندیاں ہوتیاں جواب ڈتا۔ وسائی
دے وچن دے بعد مریم دے ہوش کجھ ٹھکنے ولے۔

نازوکوں دھواون دے بعد مریم اوکوں نواں چولا پوایا۔ کھیں
ویچ ہلکا ہلکا کجل پوایشیں۔ بت تے پوڈر ملیس۔ نازک نازک ہوٹھاں تے
سرخی لائیں تے کنگھی ڈیون ویلے اوکوں ہک دفعہ ول غود نال ڈٹھس۔
”کتنا خوش تھیں گائمن ڈیکھ تے۔“

مریم دل ویچ خیال کیتا۔ نازو دے چولے دے سچ بند کرن پئی
تاں نازو دی مک نکل گئی۔ اوکوں کھلا ڈیکھ تے مریم اونڈی گجی تے
سرکار کیتا تے او کھل کینے وٹھ گئی۔ مریم جوں اونڈیاں کتکالیاں
کڈھیندی او جوں زور دی کھل دی۔

”اتنی نہ کھل رُی اماں۔ کوئی نظر نہ مار گھنی۔“

مریم اونڈی اکھیں ویچ تنڑنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔

گائمن روز قضا مغرب ویلے گھر ولدا ہا۔ پر اچ عصر نال کھیر پاتے
 گھر آ گیا۔ نازو وی مانگھ جوئس۔ دروازے کیے ٹپیا تاں نازو دے
 کھلن دا آلا سن تے خوشی کیے مست تھی گیا۔ بہر شخص کول اپنے گم
 وچ ایو جیہاں تہقیال تے ٹھکاریاں دی لوڑ ہوندی اے نیجھے گائمن
 ستر دا آندا ہا۔ بال قدرت دی طرفوں دان ہوندے تے اے معصوم
 ہستی جیڑے غم، فکر کیے بے پروا تھی تے کھلی اے تاں آوندی معصوم
 مسک کائنات کیے سکھ ناموجب ہن دیندی اے۔

“اچ تاں میڈی دھی کھلی سٹی اے۔۔۔“

گائمن اندر وڑ دیاں ہوئیاں اکھیا

“اچ تاں وقتی وقتی ول آئے دے۔ خیر تاں سٹی۔۔۔“
 مریم حیرانگی نال پچھیا۔

“خیر سٹی تاں وقتی ول دل آیاں۔ سچ کچھیں تاں مریم کھوتے
 تاں میڈا دل نہ لگدا ہا۔ کی نازو دی شکل اکھیں دے سائے
 پھر دی رہ گئی اے۔۔۔“

گائمن کھیر دا چروں مریم دے نال رکھیندیاں ہوئیاں اکھیاں
 نازو کول چاؤن کیے ہتھ بے کتونس۔

“آوے میڈی دھی۔ آوے میڈی دھی۔ آ۔ ہا ہا ہا۔۔۔“

لاکھن نازو کول چاؤن دے بعد پیار ڈیندیاں ہوئیاں اکھیاں
 محبت بھرماں نظراں نال سوہنے سوہنے منہ تے اوندے توتی چلے
 دے ڈیندیاں رہا۔

پیار کرن کول تاں دوہیں ذال مرد نازو نال پیار کریدے ہی۔

پر جیڑھلے دی اوکوں جھولی وچ چیندے تاں اے گالھ انہاں کوں
 اڑی اڑی ضرور لگی۔ ڈوہیں اولاد کیتے سکدے ضرور ہن۔ پر
 نازو دی اچانک آمد دی وجہ توں انہاں دی اصلی سبک پوری نہ تھی
 سگی۔ گائمن جیڑھلے وی نازو کوں جاون کیتے ہتھ لے کیندا، اونڈیاں
 پاہیں بعض دنہ کنٹن پئے ویریاں۔ پتہ تہ کیوں۔ بھانوس اوکوں وی ایہو
 احساس ہا جو میں غیر دی دھی دا پیو کیوں بن گیاں۔ یاوت اونکوں
 وی اولاد دی محرومی دا احساس ہا۔ ایہو حال مریم دا وی ہا۔ او اپنے
 طرفوں نازو کوں دل نال لاپڈ کوڈ کریندی ہئی۔ پر جیڑھلے ادنہ
 مصوم لپاں تے پیار ڈیندی تاں او دل وچ عجیب آت کھت محسوس
 کریندی تے اے تاں فطرتی گالھ اے جو اچانک جیکر کوئی شے مل ونجے
 تاں او کجھ عرصہ اوپری اوپری ضرور لگی اے۔ تے اونڈے نال
 خلوص تے محبت دا اصلی تے حقیقی مادہ ہوں ویلے پیدا تھیندے
 جیڑھلے او شے ماحول دے نال گھل مل ویندی اے۔

”اندھیں! ساکوں وی ڈیکھاں اولاد ڈیسی کڈا ہیں۔“
 مریم درد بھرے لہجے وچ آہی۔

”کیوں نہ ڈیسی۔“ گائمن جواب ڈیندا۔

اساں اونڈی کوئی چوری تاں کہنی کیتی۔“

گائمن دی کجھ مونجھا تھی ویندا،

رات خاموش ہئی۔ دستی وچ سویا پئے گیا ہا۔ گائمن تے مریم۔ نازو

کوں ساونڈ دے بعد رے پرتے پھلے پھلے گریٹے کریندے ہن۔

”مریم! میں تیکوں ملی بلائی دھا ان ڈتی اے، تو میکوں کیا انعام

ڈلیس —

گمانگن پیار تال مریم دی کھاڑی کھڑتے اوندا منہ اُتوں تے کرنڈیاں
ہوئیاں اکھیا۔

”جی — انعام — میں کیرہاں انعام ڈیواں۔“

مریم شرم کینے منہ ڈو جھے پاسے پھر نڈیاں ہوئیاں اکھیا۔ مریم
وے دل دی دھڑکن تکھی تھی گئی ہئی۔ تے ساہ وی تکھا چلن لگ پیا
”مید و تال ڈیکھ —“

گمانگن اوندا چہرہ ول آپ دو کینا پر اچانک منہ مال منہ ٹکر گیا۔
”تال دی وڈے پک پیوے —“

مریم اٹھی تے اپنی کھٹتے سڈیاں ہوئیاں اکھیا۔

”اچھا میں سداں — سویلے اماں کوں وی گھنن و نچھیں —“

گمانگن پاسہ پتر نڈیاں ہوئیاں اکھیا۔

اوندا آلا گورا ڈیاں وچ بدل گیا۔ تے مریم دیاں اکھیں وی ندر
کینے گھوٹجھن لگ پیاں۔

دوسرا باب ختم

باب ۳

گائمن ڈا وڈا بھرا قادر بخش اچکل شہر وچ ٹھیکیداری کریندا ہاتے
 شہر دا منیا تینیا ٹھیکیدار ہا۔ کیرھی بھہا ہئی چتھاں اوندی پٹنچ کیناں
 ہئی۔ کیٹرھا افسر جیرا اوندا سوہال کیناں ہا۔ شہر دے معزز تے چوٹی
 دے امیراں نال اوندی سلیم علیگی ہئی۔ ہی گالھوں اوندا نال دی چھگے
 لوکاں وچ گڈنڈا ہا۔ پیلے پہلے قادر بخش وی پیو دے نال ہل پھالے دا
 کم کریندا ہا۔ ذری چیز تے ہوشیار ہا۔ پیو دے ٹرن دے بعد میناں
 موزیریاں کوں پڑے تے خود ماتے بھرا سمیت شہر آ گیا۔ گائمن کومس
 سکول داخل کرا ڈتس تے خود یک دوست دے نال ٹھیکیداری دا کم
 شروع کر ڈتس۔ گائمن اٹھویں تک ہاں مرجے تے پڑ۔ پلہ پڑا گوں تے اول
 پڑھن کیسے انکار کر ڈتا۔ قادر بخش، گائمن کوں اٹھا، ڈا دے سارے
 جتن کیتے پر گائمن دی پٹی تڑی ادا کوں چپ راہن تے مجبور کر ڈتا۔
 "میکوں زیادہ تنگ کتو ہے ناں کھوہ رنج تریپ، رڈ لیاں، یا

لادی تے آتے مر و لیاں۔"

مانے گائمن دی وٹب کیتی تے او پڑھائی گوں اٹھ ہی آکھ تے زباناں
 دے ول یانے موزیریاں دے نال دا ہی دا کم شروع کر ڈتس۔
 جوانی دے پڑینہ بن۔ گائمن دی آکھ وستی دی ابلی تے چھل نیگر مریم
 دے نال لگ گیتے کجھ عرصے بعد اوز بھراتے ما دیاں منساں کے کے مریم

کوں اپنی جیاتی دی منگت وچ گھنٹی گدھس۔

گھانٹن اکھیندا باجو ما میڈے گھر رہے میں کلبا تھینداں، پیر قادر بخش دا
اصرار ہا کھناں اماں میڈے کول رہے ملتے اتدا اصرار ہا وی جائز،
جو خود تاں سارا ڈینہ کم دی پنج دک وچ راہندا ہائے پھول بال بچے
کھے تھیندے ہن۔

اج کئی بنیاں دے بعد گانٹن دی ما از کول ملن پئی آندی ہئی۔ گانٹن
بانگ ویلے آٹھ کھڑا نھاتے سمجھ آ بھرے کول لارھیاں والے اڈے تے
تہنچ گیلے تے ڈرہراں کینے پہلے ما کول چاتے گھروں آ گیا۔ مریم سس کول
پیراں پٹے تے لے تے آندی سس او کول دعائیں ڈیندی ہوئی تے پہر گئی
گانٹن ما کینے کھرا، بھر جاتی تے بھتر بھیاں دی خیر خیریت پچھدا رہیا۔
گانٹن ما ناں کجھ دیر پھلھیں کریندا رہاتے ول اندر آ گئی گیلے تے ڈال کول
دی اکھ دے اشارے نال اندر سڈی گیا۔

”مریم! اماں آگئی اے ہن تازو داناں ایکول کیوں ڈساؤں
جے انہاں کول پتہ لگ گیا جو تازو ہندو دی دھی اے۔ تاں ہن تیاہت
تھج ویسی۔“ گانٹن لالہ داری دے لہجے وچ اکھیا۔

”توں ڈردا کیوں ہیں۔ سچ سچ آکھ ڈے جو لاوارث چھو کریاے
اساں پلیندے پئے ہیں۔ ایندے وچ انہاں کول بھلا کیا اعتراض تھی
گیلے۔“ مریم جواب ڈتا۔

”توں نہیں چاٹھدی مریم! میڈی ما پرانے زمانے دی خودت
اے۔ ہک ہندو دی دھی دا وجود گھروچ کڈا ہی وی برداش
کیناں کرسی۔“

گائمن فیصلہ کن بیجے وچکھا لھکتی
 "تے دل کیوں کرتے ہے —" مریم سوچدیاں نہریا آکھیا۔
 "میں تاں آہاں سارا کجھ صاف صاف ڈسا ڈیواں۔ جیرھا
 کجھ بنڑیا آپے ڈٹھا ویسی —"
 گائمن گھبرائے ہوئے بیجے وچ پو لیا۔
 "گائمن۔ کڈے گیوں دے پال آ —" باہر ول اونڈی مادا

آ آ آیا۔

"آیا اماں —" گائمن کوٹھے وچوں جواب ڈتا۔
 "دل سچ سچ آکھ ڈیواں ہے اماں بچھے تاں تاں —"
 گائمن جلدی دے وچ مریم کینے پھیا۔
 "ہا۔ ہا تو جل پہہ میں نیگی کوں چاتے باہر آنڈی سی آں۔ آپے
 ڈٹھا ویسی —" مریم جواب ڈتاتے گائمن ماکول آتے نکالھیں
 کرن بہہ گیا۔

"اماں ہن میں تہا کوں پھوں نے کیناں وچن ڈیسیاں۔ پھر
 میڈے تہا ڈے ناں دا کوئی پٹہ تاں کہنی کروا گدھا —"
 گائمن کھل دیاں ہوسیاں آکھیا۔
 "کیا کراں دے آبا۔ دل تاں ڈاڈا کریندے جو تہا
 کول دی ہکاں۔ آتھاں ہونڈی آن تاں دل تہا دے کتے
 پیندا راہندے۔ ول سوچندی آں۔ بیوے تاں کھلے
 ذال مرد۔ بالال والے کوں چھوڑتے کیوں آواں —"
 گائمن دی پاپا رنال جواب ڈتا۔

”ما سٹن بالان والا تیڈا پتر ہے۔ میں ماں رول کھول تھیم
 ماں — گمانن رسدیاں ہونیاں اکھا۔“

”ہے ہے میں ایں ماں نی آمدی جو کول میڈا پتر نہویں۔
 کول جانتر دیں جو تیڈے بھرا دے نئے نئے پائن۔ تیڈی بھر جانی
 کلہن تھی ونجے ماں کتنی ہلاک تھئی۔ یں ہوندی آل ماں
 تھوڑی بوتی سہی ڈیوا گھندی آں۔ کہیں ویلے کہیں بال کول
 چا بیٹھم۔ کہیں ویلے کہیں دا کنگھی سر نہ چا کیٹھم۔“

اوندی ما کھٹ تے سدھا تھندیاں ہونیاں اکھا۔
 ”کول سٹن اوندے بالان دی نوکرائی تھوکی ہن۔ ایکن ماں
 ایٹا نوکرا کھڑا اوٹ۔ بالان کول کھیڈا اوٹ والا۔“
 گمانن نے بالان دا کول اکھا۔

”اچھا پتر جیر حلے اللہ میں تیکوں اولاد ڈیسی۔ ماں دل تیڈے
 کول اٹھیاں۔“

اوندی ما کھلیاں ہونیاں اکھیا تے دل دعائیں ڈیوٹ لگ پئی۔
 ”اللہ پتر ڈیوی۔ میڈی ماں رات ڈیبنہ ایہا دنا ہے۔“
 ”اچھا ماں اچھے میں آکھاں۔ جو میں وی اولاد والا تھی گیاں

ماں دل ماں کی میڈے گھر د ولسیں ماں۔“
 گمانن پکی کھل کھلیاں ہونیاں گلا لھ کھتی۔ پر گلا لھ کرن دے
 مال مال اوندے چہرے دا رنگ پیلا تھیوٹ شروع کتی گیا
 ”کیا جو بھولیاں گلا لھیں کرئیں۔“
 گمانن دی ما کھلیاں ہونیاں اکھا۔

”اماں۔ تُوں پس میڈی گالھ دا جواب ڈے ہے بیڈی اولاد
 تھی گئی ہودے تاں دل تاں میڈیاں بنہ پردے سیکوں کھاؤنڈا۔“
 گائمن ڈردیاں ڈردیاں آکھیا۔ چہرے دا رنگ انویا ہندا چڑھا
 کھدا نا۔

”اچھا۔ اچھا اللہ حکوں اولاد ڈیونے دل ضرور آن ٹکساں۔“
 اوندی ما کھلریاں ہوسیاں کپالھ مکا ڈتی۔
 ”ٹکساں کیوں۔ ٹکسا ہوسی۔ تے تہاڑی شرط میں پوری کرنیڈاں“
 گائمن حوصلہ ودھنڈیاں ہوسیاں آکھیا۔ پرانڈے باوجود وی
 اد گھبرانا یوں پیٹھا نا۔

”مریم! نالو کوں پاسوں چا کہاں۔ اماں نال ہک، شرط
 لگی ہی اے۔“
 گائمن ذال کوں مکھل ماری
 ”گائمن جوان تھی گیوں پر اپنیاں نادتاں کیسے نال گیوں۔“
 ڈیکھن مکھل ہل گیا ہنڈے۔“
 اوندی ما اوندے موٹھے تے پیار نال چاٹ مرینڈیاں ہوسیاں
 اکھیا۔

”انڈی نیں آں۔“
 مریم کوٹھے دیوں جواب ڈتا۔
 ”کیسے پلا گھناں۔“
 ”ڈیکھن! ڈوہیں نلہل مرد ہل سکیم تہاڑی کھڑن۔“
 اوندی ما عجیب نظراں نال گائمن دے ڈکھا۔

”اچھا اماں! تیریں نکلی کوں ڈیکھتے تراض تاں کیناں تھسیں۔“
گائمن ماکینے پھیا۔

”کیناں تھیاں دے پتر۔ کیناں تھیاں۔ دڈا آگئے نازو
دا پیو۔ اچن چم زکی تے ناں پہلے رکھج گئے۔“
اوندی ماتھکدیاں ہوسیاں اکھیا۔

پر جہڑھلے اول گائمن دی ذال دیاں پاہیں وچ نکا جہاں پال ڈٹھا
تاں سیرانگی کینے اوندیاں اکھیں بیج گیاں۔
”اوے اے تاں سچی سچ دا پال اے کھنوں آندی۔ تیدھے
کول کیوں آگئے۔“

اوندی ماجیرانگی تاں گائمن دو ڈٹھا۔
”بونا نہیں تریم نازو کوں چاتے گائمن دے کول آگئی۔
”بسم اللہ! آگے سیڈا بخت۔“

گائمن نازو کوں گھنڈیاں ہوسیاں اکھیاتے ون ماکوں ڈیکھندیاں
ہوسیاں اکھیں۔

”اے ڈیکھ اماں۔ میڈی دھی۔ آگبرے تاں منیدے ذینے
پاوے۔“ ڈاڈی کوں سلام چاکرے میڈی دھی۔ ”شباباش۔“
گائمن نازو دا ہتھ پکڑتے اوندے منھتے رکھندیاں ہوسیاں اکھیا
نازو مسک تے اوندیاں لال غلابی گلہاں وچ نکلے چکھ پتے گئے
سوہنے سوہنے چکھ جیرھے گائمن کوں پیوں پیارے لگدے سن تے اونازو
کوں چمک لگ پیا۔

”اماں! ڈاڈھی کھٹی ہستی اے۔ سارا سارا ڈھینہ ساکوں کھلوندی

راہندی اے۔۔۔

گائمن نادو ڈیدھیاں ہونیاں اکھیاتے تازو کوں اوندی جھولی

وچ پلہا ڈٹس۔

اوندی مانازو کوں ٹھڈے ہاں نال چاگدھا۔ او اچن تیں حیران

ہی جو اے چھو کری کون اے تے کیندی دھی اے۔

”اماں میڈی دھی سوہنی اے نال۔۔۔ گائمن ما کوں چپ

ڈیکھ تے اول کینے بچھیا۔

”ہا۔۔۔ ابا ہا۔ سوہنی اے۔ پر ڈس تال ہی جو اے کیندی

دھی ماے تے تساں کیوں پلیندے پئے دے۔۔۔“

اوندی ماپکے منہ نال آکھیا۔ جس کینے پتہ لگدا ہا جو او ایں کم

تے راضی کہنی۔

”آدا تال پیٹھاں میڈی دھی اے۔۔۔“

گائمن ڈال دو ڈیکھ تے کھدیاں ہونیاں آکھیا۔ جیویں او ڈال

کینے بچھرا پیٹھا ہووے

”ہن کیوں تھنسی۔۔۔“

”دھی تال تیڈی اے۔ پر ایندے اصلی ما پیو کون ان۔ کچھ

تال پتہ لگے۔۔۔“ اوندی ما بچھیا

”اصلی ما پیو وی ساکوں سمجھ گھنو۔۔۔“

گائمن دی کھل وچ ہلکا ہلکا ڈرتے پریشانی مٹی تے جہڑ ہلے اوندی

ما اصلی کالھ سناوٹ کتے او کوں مجبور کیتا تال گائمن ”الف“ کینے لاتے

”ے۔۔۔“ سارا قصہ سنا ڈتا۔ اوندی ما کوں پتہ لگن دی دیر ہی جو

نارو ہندو دی دھی اے ماں اول کا ڈر مال ہی کوں گمانن دی بھولی بھج
بھکا ماریا۔

گمانن ڈر ای تیکوں ہندواں دا پال پلینیاں شرم نی آندی۔ بے جیا
کہیں جادا گوشت دے ایں پلٹ کر پھڑے کوں گھر وچ آن تے
سارے گھر کوں پلٹ کر ڈیتی۔ دفعے کرکس ہاں پے۔ میڈے نماز
دے کپڑے دی پلٹ کر ڈیتے نی۔۔۔۔۔ "اوندی ما بھولی چھند کینڈا
ہوئیاں آکھیا۔۔۔۔۔"

"واہ پترواد! تیں ٹھیک کہتے۔ سارے جہاں وچ پالن
کہتے تیکوں لہجی وی ایہا ہندو دی دھی۔ کجھ ماں سوچندے۔۔۔۔۔"
اول سھتے ڈرٹ سٹینڈیاں ہونیاں آکھیا

گمانن دے دل وچ جیرا ڈ بھکا ہا اور پورا کھٹی گیا۔ اوندی ما نے
منڈ توں پک رنگ ہندا پیا ہاتے پیا چڑھا پیا ہا۔ گمانن کھٹ دی
پواندی تے سر توئی بیٹھا ہا۔ تریم وی ڈو جی کھٹ تے چپ کیتی تے
کاٹی اکھ مال سس تے پئے دو ڈیڑھی بیٹھی ہئی۔ کجھ دیر کہتے سارے
چپ کر کے پر نارو اپنی غول غاں اتویں چائی بیٹھی ہئی۔۔۔۔۔ گمانن دی
سمجھ جی کجھ نہ اندا ہا۔ جو او کیا کرے۔ دل دل دے وچ توہ کوں مند
پیٹھا کھیندا ہا جو ما کوں چھی گالہ کیوں ڈسا ڈٹم۔ پر من کیا تھیندا ہا جو
ما کوں چھی گالہ کیوں ڈسا ڈٹم۔ پر من کیا تھیندا ہا پچھتاوٹاں مال۔ جیٹھا
کجھ تھوٹا ہا اتناں تھی گیا ہا۔ گمانن آکھ چاتے زال دو ڈٹھا ناں اوندا

پیر بار چہرے تے ہوں ویلے خزاں دیر سے لانا کھڑا ہئی۔
تریم اتوں اماں کہتے روتی پکا میں بھیج تے کھوہ توں کھیہ جاتی

اواں —

گائمنٹ نازو کوں مریم دی جھولی وچ پہا سیتے خود اٹھی تے دخن پیا
 "کدوہ سوتے پچھے دنجین پہلے میاں تال اڑے تے سچائی
 آڑوں تندی مرضی —"

اول دن ماکا وڑ نال اکھیا۔

ہئے ہئے تال آئے وے تے واپسی دا ارادہ وی کر گھسے۔

گائمنٹ ادب نال اکھیا۔ "ہک ادھ ڈینہ تال راہو"

"میں میں گھر وچ ہک پل دی نی راہن چاہندی تے توں ڈینہ

دانال پیا گندی۔"

اوندی ماکا وڑیاں ہویاں اکھیا۔

مآکوں بد لہریاں ہوسیاں ڈیکھتے گائمنٹ مرنجھا کھی گیا۔ پریشان

تال پہلے تھیا کھڑا ہا۔ مآدیاں گالھیں سن تے تال زیادہ پریشان

کھی گیا۔

"بہہ اماں۔ روٹی تال کھادی وچ۔" گائمنٹ ہمت کرنی دیاں ہوسیاں اکھیا

"میں بھاء لہندی آں تہاڑی روٹی کوں —"

اوندی ماکا وڑ نال جواب ڈتا۔

گائمنٹ معاملے دی نزاکت کوں ڈیکھ تے مآدے اگوں پھوں

تھیون لگ پیا۔

"پیراں نال وی نراض تھیویندے بھلا۔"

گائمنٹ مآکوں پکڑتے زور دے تال پھیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

"بس بس مآکوں ہتھ نہ لا۔ پورے کھی کھڑاں۔"

اوندی ما اونڈے ہسٹاں کوں پکڑتے پیرے کریندیاں ہوسال کھیا
 اماں! لوکاں دے پال کتیاں دے پچھیاں کوں پلیندن تار

انہاں دے مایوول وی تراض نی تھیندے جے تیزا پیر
 مک اتساں دی یتیم تے لاوارث دھی کوں پالن کیتے گھر چائے
 تال توں تراض پئی تھیندیں۔

گائون لایڈ تال مادے مونڈھے گھو ٹیندیاں ہونیاں اکھیا۔

"میڈی گاکھ سٹن اماں! توں آدیں اسے پک ہندو دی دھی

اے۔ پر میں اکھیندا مسلمان دی دھی اے۔ اماں اجیدیاں

لا کوئی شخص وی ہندو یا مسلمان نی ہوندا، فقط حالات اوکول

انہاں پوں مذہباں دے وجوں کہیں پک۔ بہب دا فرد بنا

ڈیندن۔ جیویں پک ہندو دے گھر وچ پلیٹن والا مسلمان دا

پال وڈے لا ہندو سڈیسی، کیوں جو اونڈیاں رسال تے طور

طریقے دے تال تال اونڈی تقسیم وی ہندواں والی ہوسی۔

ایویں پک ہندو دی دھی وی مسلمان دے گھر پل سنبھ تے

مسلمان سڈیسی نہ کہ ہندو اتی۔ میڈو تازو پالی پاک اے

کیوں نہ خدا دا پتہ ہے تے نہ بناں دا علم اس۔ ول بھلا کیوں

تساں ایندے نال نفرت کرن گیک پیئے دے۔ جے۔ اسال

اسلامی تاریخ دے ہر وقتے پھرول تے ڈیکھوں تاں ساکوں مٹا

پر گیک ویسی جو بنی اکرم کافراں نال تے کافراں دے پالاں

نال کتنا پیار کریندے ہن تے انہاں کوں کیوں اپنے نال پلہا

تے کھویندے ہن۔ اسال وی تاہر حال مسلمان ہن ساڈی

تاں نرض اے ناں لادار تان دی پرورش کرن۔ میوں ڈسالا اہاں
 میڈی جھاہ تے توں ہونڈی تاں ایں معصوم کوں کلبے جنگل وچ
 چھوڑتے اڈن تے تیڈا دل کرے ہا۔ بے سمجھ پال کوں جنگل
 وچ کھرڈیاں مار مار تے مردا ڈیکھیں ہا۔ جیندے ماہیو اوند
 تاں کھٹے پئے ہن۔ ڈساڈہاں تہاڈا ضمیر گوارا کرے ہا۔ او کوں
 چھوڑتے اڈن کیتے۔ میں اپنے وسوں تاں نیگی داکم کیتے جے
 تساں اچن دی نراض ہیوے تاں میں ایں معصوم کوں ہن
 جنگل وچ سٹ اتلاں۔“

گائمن گالھ ودھا چڑھا تے کیتی تے مادے جوابے انتظار کرن

پہ گیا۔

گائمن دیاں گاہیں اوندی مادے دل وچ گھر کر گیاں ہن۔ تے کاوڑ
 پہلے کینے کچھ کم تھی گئی ہئی۔ پر او پوٹا کچھ نہ تے چپ کرتے سوچندی
 رہی۔ گائمن ما کوں چپ ڈیکھ تے ول لولیا۔

”ڈسا اماں! میں ایں معصوم کوں تھی ریت تے مرن کیتے سٹ
 آواں۔ تاں دل تاں خوش تھیو۔ کل کوں تہاڈے نال کوئی
 (وانغہ) تھی ویندا تاں کیا تہاڈی روح اپنی اولاد کوں پھنگد اتے
 نجل خوار تھی تے مردا ڈیکھ تے خوش تھندی۔ اپنے ہاں تے

ہتھ لا اماں۔ اولاد والی ہویا۔“

اوندی ما پتر دے منہ دو ڈٹھ تے ول منہ پھیریں چا۔ گائمن ما کوں
 ڈھلا تھیندا ڈیکھ تے نکو اپنے لیا۔ بیج تے زورے نال ناز و کوں ترم
 دیاں ہتھال وچوں کس گدھس تے الودنا کرتے اکھن لگا۔

”تیڈی قسمت نازو۔ تیڈی موت شائیت تیڈے ہیرتے
 آئی کھڑی اے۔ ڈس میں بھلا کیا کراں۔“
 نازو گامٹن دیاں اچیاں اچیاں کھلیں سنن تے کھلن لگ
 بی۔ او پاختاں کت پاک مسک، چندر وانگروں چٹے کھیر بھڑے
 تے ڈاڑھی دھٹی پی لکدی ہئی۔ تے گہناں دے چکھ اوندے معصوم
 حسن کون نکواری کھڑے سن۔ مریم اٹھی تے پاگلاں دنگوں نازو
 کول ہنہ بڑگی۔ مریم جیرھی کئی اتس دے جگیا دے کٹی پھٹی ہئی
 تے نازو کول اپنے ہتھال نال کھوانی پلوانی پھٹی ہئی اونکوں بے ہوت
 کتھال مران ڈنیوری ہئی۔

”ایج۔ ایج تاں کڈا ہن نہ نیو ایکوں۔ میں۔ میں۔ میں ڈیکھاں
 تاں۔“ مریم اپنی کالھ ادھوری چھوڑتے روون لگ پئی
 پر گامٹن اوندی گاڈھ نو کیندیاں ہوتیاں اکھیا۔

”بس مریم! میں زیادہ دیر نی کھڑ سگدا۔ ایکوں ملتی تاں بل
 کھوں۔ میکوں دیر پئی ہندی اے۔ ایں پلین لو تھڑے کول تھری
 کڈھو دی کراں۔ منار، تیڈی ماما پاک تھی وینجے۔“
 گامٹن پکے منہ نال اکھیا۔

”سن کتھال سٹن ویو مشوری کواں۔“

مریم ہنوں پونجھندیاں ہوتیاں کھیا۔

”جنتوں چا کیا ہم۔۔۔۔۔۔ گامٹن کتوں کھاوڑ نال اکھیا

مریم پئے دی کالھ کول بوج کجھ تے دل روون لگ پئی۔ بھانویں
 او نازو نال کتے دلوں پیار کر پدی ہئی۔ پر جیڑھے ویلے گامٹن اوکوں

چاتے دینچن پاتاں او ندے ہاں دج ہمتہ ضرور پیا۔ تے اول گائمن دیاں
مناں ترے شروع کر ڈتے۔

گائمن دی باپتر نو نہہ دیاں گپا لھیں سُن تے حیران تھی بیٹھی ہی۔ او
سو چیدی بیٹھی ہی جو گائمن کوں وچن کینے کیویں روکے۔ گائمن جوں وچن
دی جلدی کریندا او جوں پریشاں تھیدی۔ تے جیڑھے ویلے گائمن نا ند
کوں چاتے باہر دو وچن پاتاں مریم دیاں اکھیں کُن من شروع کر ڈتی
مریم کوں روڈا ڈیکھ تے گائمن دی مایاں اکھیں وی ہنجواں ہاں پس
گییاں تے اوں پریشاں نظراں ہاں مریم دو ڈٹھا۔ مریم دیاں اکھیں وچ
مالوسی ہی۔ التجا ہی۔ تے ہنجوں موتی بن بن تے اوندی جھونی وچ
کردے تے بن۔

”گائمنق۔۔ گائمنق۔۔ امے پتر آ۔۔ ول آپھوں تے ول آ۔“

اوندی ما اتھا ول بیٹیاں ہوتیاں ہکل ماری۔

گائمن ڈیڑھی کینے ویندا ہوٹیا تے پچھوں تے ول آیا۔

”اماں۔ میکوں سڈ کیوں گدھی۔ میکوں تاں تہاڈی خوشی منظور

اے۔ تاں بے ایندا و بود گھر وچ برداشت ہوسے کریندے

تاں میکوں اجارت ڈیو جو میں ایکوں موت دے منہ وچ سٹ

آواں۔۔“

گائمن منہ پھیر تے ماناں کھا لھ کتہی۔

”اماں آباں۔۔ توں کیوں وچنیں ایکوں سٹن۔ میکوں بھلا کیا پتر

جو اے تہا کوں اتنی پیاری لگدی اے۔“

اوندی ما سیکل کھل کھل دیاں ہوتیاں اکھیاں۔

(جو تیں) نازد رتی تے او تیکوں رو بڑا ڈیکھتے گائمن دی ما اکھیا۔
 "وچ ڈی دھی آرنکی کیتے کھیر تیرا آماں۔ شائیت مگھ لگی پٹی اس۔"
 تے تھوڑی دیر دے بعد نازد ڈاڈی دی جھولی وچ کھیر دی بوتل منہ
 نال لائی پئی ہئی تے ڈاڈی کھیر پھینکی پلندی ہی۔ کھیر پندیاں پندیاں نازد کوں
 بول جھولی وچ سندر آگئی۔

"اڈی اماں۔ نازد کوں سہا ہا کتھائیں۔ میڈیاں تاں تاں وی
 وسم گین۔" گائمن دی مامریم کوں ہکل باری
 "ایم اماں۔" مریم نازدھ وچوں جواب ڈنا
 "دیگر دی بھوئی تے آئی کھڑی اے۔ کھٹا سٹ تہہ تے آندی
 پئی اں۔" اوں دیگر دی وچ پانی دے پھنڈے مریدیاں ہوں اکھیا
 مریم آئی تاں نازد اوندی بس دی جھولی وچ گوراٹے پئی ڈیندی ہئی
 مریم کھٹ نال گنگوٹی برھی تے اوندے وچ گندولہ رکھتے۔
 "مریم! کہیں ویلے پے کوں بھج ہاں۔ بھرا دے گھروں نازد
 کیتے پینگھا چا اوے۔ ڈیرانی تہی پئی کیتے نواں پینگھا تہروا
 گدھے تے پے پینگھے کوں پال بھئی توڑی ویندن۔"
 گائمن دی مامریم کوں گنگوٹی برھیندا ڈیکھتے اکھیا۔

"جیا اماں! کل تہاڈی پترو وی آہا ہا۔ جو نازد کیتے شہروں نواں پینگھا
 گھن آساں۔ پرہن تاول۔"

مریم جن اپنی کالہ پوری وی نہ کیتی تے اوندی سس اکھن لگی۔
 "ڈھیر فضول خرچی وی چکی عادت نی۔ ہالی تاں او ہر چا آؤ پیرٹھے
 ویلے اللہ اپنی اولاد ڈیوے دل جیک نواں پینگھا تہروا گھن ہے۔"

مریم کوں سس دی گالھ کھا گئی۔ اوندے دل وچ اچن وی نازو کیتے
 کاوڑ نظر دی ہئی تے مریم "اچھا ماسی" اکھتے چپ کر گئی۔
 نازو کوں چاونٹ کیتے مریم ہتھ لنبے کیتے تاں او ڈیکھتے حیران
 رہ گئی جو نازو دے نازک باں تے کس ویلے مسک ظاہر تھیندی تے
 کہیں ویلے اوندی صورت روٹی نظر دی۔

"اماں۔ اے کیا۔"

مریم حیرانگی تاں سس دو ڈیدھیاں ہونیاں پھپھیا۔
 "لوک آبدن جو گیلانی" معصوم پال دے کن وچ آبدی اے تھیوی
 ماگرئی اے تاں پال روونٹ لگ پوندے۔ تے دل آبدی اے
 کیناں کیناں جیندی اے تاں پال کھلن لگ پوندے۔"
 اوندی سس پرانا قصہ او کوں سترایا۔
 پر گیلانی آپاں کوں تاں نی نظر دی۔"
 مریم تاں زیادہ حیران تھی گئی۔

"چھوڑ اماں۔ انہاں پکا لھیں کوں پورا پتہ میکوں وی کہنی۔"

اوندی سس جان پھڑویندیاں ہونیاں اکھیا۔

"دیگر دی ستر گئیو۔ ڈی مریم۔"

بابرول وسائی سکل ماری۔ مریم کوں وی خیال آ گیا۔ جو دیگر مای

جو لھتے کھڑا آئی ہم۔

"دیگر ڈی اماں۔ تیکوں تاں دیگر مای دا خیال وی فی رہیا۔"

بھانویں تاں ستر تے کولا تھی کھڑی اے۔"

اوندی سس اکھیا۔

مریم نازو کوں جلدی جلدی گنگوٹی وچ سہاواں دے بعد سوتے پوہن
نیرندی ہوئی تے پاہر دے بھتی۔

وساں خیر پانی سٹنے دواں بلیندی بیٹھی ہوئی۔

”دیگر دی پردہ ہاتے نندر آگئی ہادی یا کاکا لٹ نال لاڈ کوڑ بیٹھی کریندی
ہاں نہیں۔“

وساں کھلریاں ہوسیاں مریم کینے بچھیا۔

”کیاں ڈی بھینڈاں مسس ہاں کاکا عیس کران پرہ گئی ہم
مریم دیگر دی ویاں بھراں ڈواں آل مساف کریندیاں ہوسیاں اکھیا
”اینا تاں خیال دی کہن گیا ہا میکوں مس“

”ماسی میڈی آگئی اسے جو۔“ وساں جلدی وچ بچھیا۔
”سوہل دی۔ تیکوں پتہ دی کہن۔“

مریم بجاہ سہنریاں ہوسیاں اکھیا۔

”پتہ ہونداں آنہ ویندی۔ میں تاں سنڈری وی تینڈے
مہوں پئی آل۔“

وساں اوندی سس دو ویندیاں ہوسیاں اکھیا

”اڑی بی بی! ذری نازو داتاں خیال رکھیں۔ مناں اٹھی پوہے
ہلکا ہلکا جھوٹا ڈتی رکھیں۔ میں روٹیاں لاتے ہنٹے آئی۔“

مریم تنور وچ لکڑیاں ٹیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”اڑی ماسی! ڈاڈھی کوراڑی تھی گئیں۔ شہر و پنجتے مساکوں

کال اسلوں پتاوی و سارہیں۔“

وساں ماسی کوں بھاکل پاواں دے ہنڈ کھٹ تے اوڈے نال کھٹ

تے! ہندیوں ہونیاں اکھیا۔

”پس رُی دھی آ کر کم اریں آون وین دی تاں رہ نہی گی۔ ہک
 ناں گیا پڑھیا زور کر گئیے۔ پڑھیا جوڑاں دا درد ماری دیندے“
 مائی جنداں اپنیاں سہملاں مکس مرندیوں ہونیاں اکھیا۔
 ”پھر میڈے تازہ کھش تے بھر جانی فرحت دا کیا حلے۔“
 دسائی شوق نال پچھیا۔

”دُت تھی گئی اے دل تاں انہاں دامنہ وی نی پڑھا۔“
 ”کیا پچھیں رُی اماں! جیہا کوئی جتھا۔ اے آتھاں پورا ہے
 دُنیا دے کم دھندے نی پھوڑ دیندے۔ فرحت دا تاں پڑا ہے
 روح ہا آون تے پر میں آپ نہ آؤم۔“
 اوندی ماسی پکھا جھلسدیاں ہونیاں اکھیا۔

”اونڈا روح ہا تاں گدھی کیوں تہ آجیہے شوری کول بڑی پھری
 ونچے ہا۔ اسماں دی بل گھنوں ہا۔“ دسائی کا لہکتی
 ”ہوتا لے دی رت اے بیکے بیکے پالن۔ اتنی گھری کیوں برداشت
 کریندن۔“ مائی جنداں جواب پڑا۔

”ماسی! پر ایہا گھری آتھاں کیوں برداشت کر گھندن۔“
 دسائی حیرانگی نال پچھیا۔

”ٹیکوں سنایت میڈی پکھا دی سمجھ نی پئی آندی۔ آتھاں تاں
 بجلی دے پکھے تھے۔ کرو ٹھارٹ والیاں مشیناں تھیاں۔
 بیون کیتے برف تھی۔ تے اتھاں او چیزاں کتھاں۔“
 مائی جنداں وڈی شان نال لے لہکتی۔

”پر ماسی اسی اڑے پال تاں برقاں پکھیاں دے بغیر وی جنیدے ودن
 انہاں کول تاں ایس گرمی وچ کجھ نہ تھیندا۔“
 وسائی ماسی کول ڈونگ ماریا پر کھل دیاں ہوتیاں۔

”او ٹھیک اے۔ پر مٹی مٹی وافر وی ہوندے نال۔ آپاں
 جھگلاں دے چھوڑ میں۔ تریسہ گرمی، سردی بنھاویندے ہیں۔ پر
 شہر والے اے چیزاں کتھاں برداشت کر سگدن۔“
 مائی جنداں وضاحت نال جواب ڈتا۔

”تاں ایندا مطلب اے جو شہر والے بندے اصول لکھا دے
 بیٹھے ہوتے ہوندن۔“
 وسائی شہری زندگی تے دل ٹوک ماری۔

”غیر وی تاں اینویں ہے۔“
 اوندی ماسی گالھ آئی و نچائی کر نیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”پر توں حال رستما۔ تیدھے پئے دا۔ پتر واکیا حالے۔“
 اوندی ماسی اول کیتے پچھیا۔

”اللہ دے فضل اے ماسی انسا ری ٹھیک ٹھاک ایں۔“
 وسائی روہی ہوئی مازو دی گنگوٹی کول جھوٹا ڈنیدیاں ہوتیاں اکھیا
 ”ماسی امریم دی دھی وی پڑھی دے۔ اللہ سیں پنی پرستی
 ڈیوا پڑتی نے۔“

”ہاٹری اماں چلم چاہیں پھیندے ہال پٹن۔ میں تاں آکھے پھیندے
 اوے تاں پتر یا لوہا۔ پرانے دھن کول پالٹن دا ناعدہ۔“
 اوندی ماسی بک چڑھن دیاں ہوتیاں اکھیا۔

”پر اے ماں انہاں کوں ڈاڈھی پیاری بگدی اے۔ جیڑھے

دیئے ڈیکھو چڑی وری اے۔“

دسائی نازو دو ڈیرھیاں ہونیاں اکھیاں

”بس ٹری اماں۔ آوارے جو تھئے۔“ مائی جنڈاں اپنی بزرگی دا

وقار برقرار رکھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔

مائی جنڈاں دے اے لفظ مریم دے کناں وچ تیرین تے لگے

جیڑھی روٹیاں پکاتے دردازہ پئی ٹیڈی ہئی۔ اوں سس دی گالھ سن گدی ہئی

تے اونڈی سس وی او کوں ڈیکھ تے تھوڑی جاہیں ویڑھی ماں پی پرول

دسائی نال گالھیں کرن پہن گئی۔

مریم ڈٹھی تال پہلے وی وری ہئی جو میڈی سس دے دل توں نتر

نی پیا ہندا، پر سن کناں نال نازو دا گلہ سن تے کوڑویج گئی۔

”اے کون تھیندی اے۔ ساڈی دھی نال ساڑ کرٹ والی۔ پلنڈے

پئے ہاں تال اتساں پلنڈے پئے ہاں۔ اونڈے ہاں تے کبھاں بار پیا بھینڈ

مریم دل وچ بڑوی گیتی

”اج گائنس اوے تال ہئی۔ اونڈے نال گالھ کریندی ااں نہ

ڈیکھاں جو ول تیڈی مائیڈی دھی دے نال کجھ نہ پئی آکھے۔“

تیسرا باب ختم

باب ۲

روترواں سچھ اُچھ داتے سارا ڈیہنہ جگ کوں رنشن کرن دے بعد
 شام کوں پلا بہار منہ گھن تے اُچیاں اُچیاں ٹہیاں دے پھول لگ
 ویندا تے سارے ڈیہنہ دے شور تھرا لے وی سچھ دے نال نال
 غائب تھی ویندے۔ ہر پاسے چپ چاپ تھی ویندی جیویں ساری دُنیا
 کوں نندر دکھیٹ گ رہا ہووے۔

مائی جنداں اچ سویرے سویرے شہر و نجن دی تیاری کیتی۔ اوکوں
 اتھال آیاں ہوتیاں اچ پندر ہواں ڈیہنہ ہا۔

”اچ دا ڈیہنہ اماں رہ پوو۔ کل سچھ اُچھ دے کیتے پہلے تہا کوں
 اڈے تے چھوڑ آساں تے ٹھڈے ویلے گھر تچ وچھا ہے۔“
 گھان ما کوک تیاری کرینیاں ہوتیاں ڈیکھتے آکھیا۔

”کیناں ابا۔ ڈیہنہ تھی گھن۔ پھول پال بچے موکھے ہوسن
 پچ پچھیں تال میتوں آپ کوں دی انہاں کیتے ڈاڈھی موکھے
 آئی اے۔“

اوندی ما اپنے نیکے مسکے سامان کوں چڑے دی اچھی وچ بھیند
 ہوتیاں اکھیا۔

”ہا سیتن کیوں نہ آوسے تیکوں انہاں کیتے موکھے دل ولے
 پتر دے پال جو تھیوئی۔“ گھان کھل دیاں کہاریاں اکھیا۔

۱۱ دل دالے دی گالھ نی پتر۔ اختر دامیڈے اُتے مہلتے
 یک لحظ نظر کیئے اڈے اڈے تھیواں کچھ دھاڑ دھاڑ پج
 ویدی اے۔ اتنے ڈینہ پتہ نی او کیوں بسریا جوسی۔
 اوندی ما اٹھی دا لڈھک بند کرنی دیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ۱۲ سچی پتر ااصلی گالھ تاں میں تھلی وندی ہم پتر کچھ تاں
 گئے پڑھئے دا حال۔ پندرہاں ڈینہ رہ گئی آل اک ڈینہ تاں
 گالھ یاد نی آئی۔
 مائی جنداں اٹھی کول تارا مارے کئی بوچھن دے پاند تاں پھیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔

۱۱ مکوئی خیری گالھ تاں ہے۔ گائمن حیرانگی ناں پھیا۔
 ۱۲ ڈیکھو سچو! بھرتیاڈے دا کار و بار ہوں کھنڈ گئے۔ کاپا پیراں
 ملاک تھیدے شو دا۔ ابراہا کوئی چنگا حصے دار مل گیا تاں ادھا
 کم او کول تاں ڈیساں۔ اچ جے گائمن میڈے ناں تھی ویندا
 تاں کہیں تے دی کیا لوڑ تھی۔ اندیاں واری اول اکھ جوڑ یا
 جو گائمن کینے پھچی آڑیں۔ میڈے ناں کم کرسی یا کیناں۔
 ول ڈسا تیدی کیا صلاح ہے۔
 مائی جنداں گائمن کول ساری گالھ کرن دے بعد اول کینے اوندی
 مرضی پھی۔

۱۱ میں کیا اکھاں۔ جیویں تہاڈی مرضی۔ میں جے شہر و نجاں پیا
 تاں زمین پھینوں کھسی تھہر بہن میں ہاں تاں مونڈیریاں کول
 کھڑکا کھڑکی کیتی رکھینداں۔ پھچوں کھلا کون پڑ بہن تے

باب ۲

روز تو اس سچھ اچھ داتے سارا ڈینہہ بگ کوں لہن کرٹ دے بعد
 شام کوں پیرا بہار منہ گھن تے اچیاں اچیاں ٹہیاں دے پھول لگ
 ویندا تے سارے ڈینہہ دے شور شرابے وی سبھ دے نال نال
 غائب تھی ویندا۔ ہر پاسے چپ چاپ تھی ویندی جیویں ساری دُنیا
 کوں نندر دکھیٹ گراھا ہووے۔

مائی جنداں اچ سویرے سویرے شہر و بجن دی تیاری کیتی۔ او کوں
 اتھال آیاں ہونیاں اچ پندر ہوال ڈینہہ ہا۔

” اچ دا ڈینہہ اماں رہ پوو۔ کل سچھ اچھ دے کیتے پہنئے تہا کوں
 اڑے تے چھوڑ آساں تے ٹھڈے ویلے گھر تیج و پنجا ہے۔“
 گھانن ما کوں تیاری کرینیاں ہونیاں ڈیکھتے آکھیا۔

” کیناں آبا۔ ڈھیر ڈینہہ تھی گھن۔ پھول پال بچے موٹھے ہوسن
 پچ پچھیں تال مینوں آپ کوں دی انہاں کیتے ڈاڈھی موٹھے

آئی اے۔“

اوندی ما اپنے نیکے نیکے سامان کوں چڑے دی اچھی دھج بھیندا

ہونیاں اکھیا۔

” ہا سیتن کیوں نہ آوسے تیکوں انہاں کیتے موٹھے دل ولے
 پتر دے پال جو تھوٹی۔“ گھانن کھلایاں کہ اپناں اکھیا۔

« دل دالے دی گالھ نی پتر۔ اختر دامیڈے اُتے ہلے اے
 یک لحظ نظر کیتے اڈے اڈے نفیواں کچھ دھاڑ دھاڑ پچ
 ویندی اے۔ اتنے ڈینہہ پتہ نی او کیوں بھڑیا ہو سی۔
 اوندی ما اٹھی دا لڈھک بند کر نی دیاں ہویاں آکھیا۔
 تے سچی پتر اصل گالھ تاں میں تھل ویندی ہم پتہ کچھ تاں
 گئے پڑھیے دا حال۔ پندرہاں ڈینہہ رو گئی آل کپ ڈینہہ تاں
 گالھ یاد نی آئی۔»

مائی جنداں ایٹھی کول تارا مارتے کئی بوچھن دے پاند تاں پھیندیاں
 ہویاں آکھیا۔

« کوئی خیری گالھ تاں ہے۔ گمانن حیرانگی نال بھجیا۔
 ڈیکھو بھڑیا! بھڑیا تپے دا کار دبار پہوں کھنڈ گئے۔ کاپا چیران
 بلاک تھیندے شو دا۔ آہا ہا کوئی چنگا حصے دار مل گیا تاں ادھا
 کم او کول ٹال ڈیساں۔ اچ جے گمانن میڈے نال تھی ویندا
 تاں کہیں بے دی کیا لوڑھی۔ اندیاں واری اول آکھ جھوٹا یا
 جو گمانن کینے بھجی آتیں۔ میڈے نال کم کر سی یا کیناں۔
 ول ڈسا تپدی کیا صلاح ہے۔»

مائی جنداں گمانن کول ساری گالھ کرن دے بعد اول کینے اوندی
 مرضی بھجی۔

« میں کیا آکھاں۔ جیویں تہاڈی مرضی۔ میرے شہر و نجال پیا
 تاں زمین پچھوں کلہی پنہہ۔ بسن میں ہاں تاں موزیریاں گوں
 کھڑکا کھڑکی کیتی رکھینداں۔ پچھوں کھلا گوں پڑ بھن تے

لما فرے۔ گاگنن جواب ڈتا۔

او ٹھیک اے پیر! پراڈوں دی وی کچھ سوچ ناں۔ اچ
 کرل بے توں بھرا دے نال رل وچپن ناں کل کول ایں دھ
 کئے واقف بن کھڑسیں۔ ول بٹیک ہو لے ڈاڈھے
 اپنا کم شروع کر ڈیویں۔ بھرا کول ڈیکھ کیا جو عزت تے
 عیش نال وقت گزاریندا پئے۔ چنگیاں کھاوٹا اے چنگیاں
 پاوٹا اے۔ میڈا تاں ڈاڈھا دل کریندے جو توں وی بھرا وانگ
 سکھ دی زندگی گزاریں۔ باقی تیری مرضی۔۔۔

مائی جنڈاں سارا فیصلہ گاگنن دے سرتے سٹ ڈتا۔
 "اماں آبدے نال صبح ہووے۔ جو آتھاں عیش آرام سمجھ کچھ ہو سی
 اتھاں میں اپنی کرتے کھاں اناں تے اتھاں تاں ول۔۔۔"
 گاگنن کالھادھوری چھوڑتے مادے منہ دو تاڑن ٹک پیا۔
 "ناں آبا۔ اے تاں توں سوچ وی ناں۔ جو قادر بخش تیدے
 نال فرق کرسی۔ اوندے بھلا پئے کیرے بھینڑیاں بھرا کھڑاں
 جہاں نال او دنڈا ولتے کھاسی۔ میں تاں آبدی آل ڈوہیں
 بھرا لے رہتے زندگی گزارو تے میڈے کلجے کول خوشی نصیب
 بھوے۔۔۔"

مائی جنڈاں ہاں تے ہتھ رکھیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "پراماں! او۔۔۔۔۔ میڈی بھرجائی تاں ہے۔ او کیا پتہ
 ساکوں کیرھی نظر نال ڈیدھی اے۔ تہاں چانتر دے دے
 توہی دیاں ماحول دی اے۔ تے میڈی بھرجائی شہرٹن تھئی

گمانیں گالھ مکائی تے جو تاہیں مریم نازو کول چاتے اندر آگئی
 "کیوں مریم! شہر ٹکڑا دا ارادہ ہے۔ اے ڈس تیرا روح
 شہر وچ رسی یا کیتاں۔"

گمانیں ذال کول اندر آندا ڈیکھتے اول کیسے ٹھیکیا۔
 "جیویں تہاڈی مرضی۔ میں بھلا کیا اکھاں۔"

مریم ڈٹھے ہاں مال جو اب ڈیتا۔ جسیں کہنے پتہ لگدا ہجو ادنا
 ارادہ گھٹ ودھ ہے۔

"میڈی مرضی کول پھوڑ کول اپنی مرضی ڈساں۔ پر سوچ سمجھ
 تے ڈسیں۔ اونہ ہووے کل کول ڈوہیں ڈیرا تیاں کہہ تے
 دیاں چو تیاں وچ چٹ بٹ ہوو۔" گمانیں مسکدیاں ہوتیاں
 گالھ کیتی۔

"عقل کروے تیرا۔ چو تے کیوں بھلی کھڑیاں ہوون۔ خیراے
 اکیھی وی بھلا کہیں ان پی اے۔" مائی جنداں گالھ کیتی
 "مریم! اماں کیتے تریاں پکا ہاں۔" باہر نکدیاں ہوتیاں اکھیا۔

گالھ سن دے پال آ۔ میکوں تاں دیر پی تھندی اے۔ بھ
 ڈیکھ ہاں کیہو جیڈا چڑھ آتے۔ وچ میڈا آبا۔ اکھ جلدی
 گھسن تے آ۔ گھٹے ویلے مکھ چلوں۔ ن تاں تھیاں تاں
 گھسن گھتس وچ میڈی جڈ۔ میں ہد تے تھیواں کے
 مائی جنداں پیار ناں اکھیا۔

"خیرے اماں۔ روٹی تاں کھا گھن۔ پھلے پر ضرور تچا آساں
 ہن تاں ڈینہ وی وڈا سارا چڑھ آتے۔"

گائمن ضد کیتی

”نہ میڈا پیریلے پھر گل و نچال۔ آپے ہولے چڑھے ڈو
پیرال تک لاری شہر بچا گھتی۔“
اوندی مآول گائمن دی منت کیتی

”یاسی! شام کول و نچلے پئے داتنی جلدی وی بھلا کہیں اگے
مریم کھٹ تو اٹھیاں ہوتیاں اکھیا۔

”بس اماں! سن میکول دجن ڈیو۔ پندرہاں ڈینہر ٹکی ویندی
آں۔ ایسے ڈھیرن۔“ مائی جتال اٹھیاں ہوتیاں اکھیا
”تے سچی گائمن تیں نہ ڈسایا۔ بھرا تہیڈے کول کیا جواب وینچ دیوں“

اول گائمن کینے اچا چیت بھیا۔

”تساں این کراھے جو بھرا میڈے کول ہک ڈپنہہ کیتا تھاہیں
بھج ڈیو ہے۔ میں آپے انہاں نال کالھ بات پکی کر گھنساں۔“
گائمن جواب ڈتا۔

”اونڈ دی تیاری او انویں وی کیتی ودا ہا۔ تہیڈے نال وی
اکھ ڈیساں جو بھرا میڈا پیا ہوتی۔ تے توں انویں ضرور کوئی
ہیری پھیری نہ مار وچیں۔ میں تاں پتر تہیڈے سگھ کیتے آہدی
ہال پر بانی مرضی تہیڈی آپنی۔ اچھا وینچ میڈا آیا۔ اٹھ
جلدی صن آ میکول دیر کھی گئی۔ کالھیں کالھیں وینچ
نارا وقت ضائعے مونہہ ویندے۔“

مائی جتال گائمن کول چہیڈے کیتی تے گائمن ماکول تیار راہن دانال

آکھئے گیا پیا۔

تھولی دیر دے بعد اٹھ کھڑے تھیا کھڑا ہا۔ تے مائی جتداں ساریاں
 کول ملن دے بعد اٹھ تے پڑھ بیٹھی تے ول اتہاں دا آٹھ چالیں دے
 اد ڈھری گیا۔

مریم تے دسائی رتے پھیروں تے ولیاں تے کھٹ گھلتے رہم
 دی چھان تلے ان بیٹھیاں۔

”ایسی آئی وی سہی تے گئی وی سہی پندراں ڈینہہ گزریاں دیری
 فی لگی۔“

دسائی مریم کینے نازو کول گھنیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”ہاڑی بھینٹراں۔ میڈا تاں ہاں وی پیندا کھڑے اتنے
 سارے ڈینہہ لاتے گئی لے۔ ہن گھراوندے بغیر
 کسا پسا لگدے۔“

مریم جواب دتاتے نازو کول اوندے ہتھاں وچ ڈے دتس
 ”اڑی مریم! ہن تاں نازو موٹی تھی گئی اے۔ رنگ وی
 نکھرائس۔ ڈیکھ منہ تے لالیاں کیوں پلن۔“

دسائی نازو دیاں گلہاں تے پیار ڈیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”نظرہ مار ڈی بھیری نہ تھیدی میڈی دھی کول میس
 تاں شودی ساہ ان پٹے۔“

مریم کھدیاں ہوتیاں اکھیلے اوندی ایں کھل کینے صاف پتہ
 لگیا پیا ہا جو اودھی کول ڈیکھتے کتنی خوش مہٹی تھیدی اے۔
 تے گالھ وی سچی سٹی۔ نازو دیاں گلہاں وچوں واقعہ ہر دیندا ہا
 اتجھ کھیرا کول ڈیاں دے وچ پالے دنگا بنا ڈتاتے

اونہاں گہاں دے جگہ پئے وی جھکے تھی گئے بن۔ جہڑی گاہیں
 او ہر تہیں کوں پیاری گلن پئے گئی ہی۔ ہرئی دی اکھ وانگولن کایاں
 کایاں اکھیں پستے جڑھے ویلے او بندیاں دوڑیگی تاں اوہی
 سوہنی تے بھانڈی بھانڈی نازو کوں چاؤن کتے آپے مجھدی
 دیندے تے نازو دی غولن عاں کرتے ہناں کوں خوش کر جندی۔
 ”وودھاڑو۔ اڑی نہ پشیدے وال۔ ڈھلی مریم نازو دا
 حال۔ میڈے وال پئی ویندی اے۔ اڑی اماں۔ اٹھائی
 بناں تاں مستیں ان پین میرتے۔ اہے وی توں چھک مست
 تے میں جیہیں دی تہیں رم و پنہاں۔“

وساں کھلایاں بونیاں اپنے وال نازو دی منٹھ وچوں چھڑوائے
 بہناں کوں او پکڑتے آپ دو چھکندی پئی ہئی۔ دھی کوں خوش ڈیکھتے
 مریم دے اگگ اگگ وچوں خوشی دیاں لاناں بییاں نکلیں
 ”دھی تاں ڈیکھ پالی دھی کال کٹانی نہ ہووے ماں۔“
 وساں اونہیاں کھلایاں کڈھنیاں ہونیاں اکھیاں۔

نازو کھل کینے ویلے سلیج گئی۔ او جوں کھلایاں کھلندی او جوں
 کھلدی تے کھلایاں کھلایاں نازو دامن لال انکوش تھی گیا۔
 ”زیادہ زکھلو اوس زری کاک۔ ساہ چڑھ دیس۔“

مریم نازو کوں کھل رہا پڑیا ہونیاں ڈیکھتے اکھیاں۔
 پر وساں تاں اونہی کھل رہا مست تھی بیٹی ہئی۔ مریم دی گاہ
 دی پرداہ کیتیاں بغیر نازو کوں کھلندی رہی۔ آخر کے تھیں کھلایاں
 کھلایاں اچانک نازو رووٹ دا سوڈ بنایا۔

اماں! توں تالی میڈی دھی کول رواتے راہیں۔۔۔“
 مریم۔ نازو کول دسائی کینے گھنڈیاں ہویاں اکھیا۔ نازو مادی
 جھول دج کچھ سکون محسوس کیتاتے اکھیں پٹتے دسائی دو تاڑن لگتی
 ”میڈو کیا ڈیدتیں ری ڈاٹن مونی۔۔۔“

دسائی نازو تے چاٹ اورینڈیاں ہویاں زمین تے دڑا مارتے اکھیا
 تے نازو دی چھر کی تکل گئی اوں جلدی جلدی منہ مادی جھولی دج چاٹکایا
 ”مریم! اوڈی چالاک۔ اے تیڈی دھی۔۔۔“
 دسائی اوندی تعریف کیتی۔

”اچھا اے ڈسا نازو پیاری وی لگدی یا کیناں۔۔۔“
 اوں مریم کینے سچھیا۔

”پیلے تال بھنڈی پاری اصلوں کیناں لگدی ہٹی۔ پر جوں
 جوں ڈیہنہ گزر دے گئی۔ پیاری لگن لگ پتی اے۔۔۔“
 مریم نازو دے ہوٹھاں تے پیار ڈینڈیاں ہویاں اکھیا۔
 نازو ہک پوں آپاسیاں ڈتیاں۔ مریم اوکوں سمدا ڈیکھتے
 اوندے اُتے بوھن سٹتے اوکوں تھپن بہہ گئی۔

”اچھا ڈی بی بی۔ توں نازو کول سمہا۔ نندرا اندی پتی اس
 میں ہن ویندی آں۔ روٹی وی چاؤنچھڑیا اے کھوہ تے
 میکوں تال روز دا ایہو پنہدی بھتی ویندے۔۔۔“
 اند دسائی اُس بھنڈی ہونی اٹھتے گد دو گئی پتی نے مریم وی
 نازو کول سمہاؤن دے بعد گھر دے کم کار دج دھ گئی۔
 ”مریم۔۔۔“ گمانن دا آلا آیا۔

”جس۔ آندی پئی آں۔“

مریم ڈوبے کوٹھے وچوں جواب دتا
”دائے آ پھلا تیبوی اکوئی پانی کالجی تاں پلانویں ہا۔ تریہ

کینے تاں چند نکلدی اے۔“

گائمن پگھر کینے جھارو تھنص لیندیاں ہوسیاں اکھیا۔
”اونے پونے بوتے کیا جو قہردی گرمی پئی پوندی اے

توبہ توبہ۔“

”اوی بھیرا نہ تھیندا، ڈینہہ تاں ڈاڈھاتپ گئے بییاں
بھن گھتی ہوسی۔“

مریم پئے نال سمدردی والی گکالھ کیتی۔

”توں جیویں اپناں گکھیں کول بھوڑ۔ پیلے کنگا پلا۔“
گائمن سردے رد مال نال کچی صاف کر نیندیاں ہوسیاں اکھیا
مریم جلدی جلدی پئے کیتے لسی واکنگا نیٹرا یا۔ چونڈی توں
دی وی وچ سٹس تے گائمن ایں ڈول سیراں دے منگر کول ہکی ہسی
وچ خالی کر ڈتا۔

”مریم! سچ پچھیاں تاں چند نکلدی اے گرمی کینے۔“

گائمن ڈال دیاں لکھیں وچ متنظر نیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”آمدے تاں سچ ایوے! پیرکی کر بچے بنھاوٹی تاں ہے مال آخہ۔“

مریم کھیردی توں تارو دے منہ نال لیندیاں ہوسیاں اکھیا جیرھی اپناں
دیاں ہالیں سن تے جاگ ہی ہسی۔

♦ اماں ول سچ آہی ہسی جو تساں شہر اونچو۔ ایں پٹکے کینے تاں نچ

دیسو۔ اے ماں اپنے ماں اے شہر پیا تھیندے تے
 ناز و شودی دی جنتے پتے نی نی گزردی ہو سی۔۔۔“

گائمن پکھا جھیندیاں ہونیاں اکھا۔

”کیوں بھلا تھیوی۔ شہر نہ چل را ہوں آیا“
 ”کیوں نہ و بچ را بو شہر۔ میں کوئی تہا کوں رو کیا تاں کہتی پر
 پتہ تاں لگے۔ آپاں اتھاں چل تے کر لیسوں کیا۔“
 مریم متھے تے ہکا جہاں وٹ سٹیندیاں ہونیاں اکھا جتیں کینے
 پتہ لگیا ہا جو ایندا شہر و بچن تے روح کہتی۔

”مریم! صلاح منڑ دی پتی اے جو میں وی بھرا دے
 نال ٹھیکداری داکم شروع کراں۔ ایندے وچ ہک
 تاں آپاں کوں آرام راہی۔ ٹو جھا کار و پاری چھکھے۔
 گائمن پکھے کوں تکھے تکھے بھنو نیدیاں ہونیاں اکھا۔ کیوں جو
 اگرں زور ویندی کر تیدی ہستی۔“

”کانو بار چنگا بے تاں انہاں کیتے ہے۔ ایندے وچ تیکوں

بھلا کیا فاعده ہو سی۔۔۔“

مریم سمجھ کچھ سٹن دے باوجود ول پٹھا سوال کڈھ ماریا
 ”ڈیکھ جیویں میں اچ ہے ایں کم کینے واقف تھی ویساں تاں
 کل کوں اپنا پیسہ لاتے کم شروع کر ڈیسا۔ ول زندگی امن
 دی پتی گزری۔ چنگی ماڑی ہو سی۔ پکھا۔ بجل۔ میز ال گریاں
 ریڈ لو۔ پردھن کیتے سکوتر تے انہاں دے علاوہ پتی وی
 ہر چنگی شے تیدے گھر وچ موجود ہو سی۔ بیڈے بھرا کوں

پچھو۔ اوندے کول بھلا کیرھی شے دی تھوڑا اے تے کل
 کول آپاں وی انویں تھی ویسوں۔ آخر کے تیں لہ ہی وچ ترکے
 راسوں سمجھ آئی اے۔ میڈی گاکھ یا کیناں —
 گانن ڈال کینے پچھیا۔

روح مریم دا دی وسکے پیا۔ شہراں روٹقاں۔ پکی ماڑی۔ منگرا پنگرا
 ہویا گھر خیال بٹی تے ہولے ہولے اوندیاں اکھیں دے سامنے آندے
 گئے۔

”دل کڈن پھلویں —!“ مریم شوق نال پچھیا —
 ”بھرا میڈا اچکل آون والا ہے۔ او آسکے۔ زمین موزیریاں
 کول ڈیوٹن دے بعد دل تیاری وی تیاری اے۔“
 گانن جواب ڈتا۔

”ہیں جیویں! میکوں مشین سوی گھنا ڈیس یا کیناں —“
 مریم اپنی خاہش دا اظہار کیتا۔ دیہاتی عورت دا وڈا تریپ
 عموماً سلائی والی مشین تک ہوندے۔ اے اوندے کیتے تہمتے
 انوکھی شے ہوندی لے۔ چلاوٹ دا ڈاڈاں آوے بھانویں نہ آوے۔ گھر
 دی سجاوٹ ضرور بناوٹی تھی تاکہ لوکاں کول پتہ لگ سکے جو فلائی دے
 گھر مشین وی ہے۔

”کیوں ٹوکا ٹوکیس —“ گانن بناو تو جیرانی نال پچھیا۔

”ڈیکھ ایندا حال —“ مریم منہ پھکیندیاں ہویاں اکھیا۔

”ہیں بھلا اتھاں ٹوکے ٹوکیساں —“

”میکوں سکس بھلا کیا پتہ جو تہاں کیرھی مشین دا نال پتہ فریڈوے“

گائمنٹ بھولا منٹ دیاں ہوسیاں اکھیا
 "ہاسیں تیکوں کوئی پتہ اے۔ توکے والی مشین کینے سوا
 کوئی ہی مشین تاں دنیا تے ہے دی کیناں!! —"
 مریم منہ پھیرتے گا لکھ کیتی۔

"پتہ کیوں نی جیویں۔ مشیناں تاں لکھاں تھیاں کیا پتہ توں
 کیرھی مشین دا تاں بٹھی گھنڈیں۔ —"
 گائمنٹ دی مسک نکل گئی۔

"ہک مشین دانے پھین والی دی ہونڈی لے۔ تاں اوڈا
 تاں تاں نہوھے کدے پھٹے۔ —" گائمنٹ اکھیا۔
 مریم کول پی دی کاوڑ لگ گئی۔ او منہ پھیرتے چپ کرتے
 بہہ گئی۔ کاوڑ کینے اوڈا منہ وی لال تھی گیتے ساہ وی تکھا
 تکھا اولی لگ پیا۔

"میں آکھے۔ تاں فرمایا نہ جو مشین کیرھی ہووے۔"

گائمنٹ کھل دیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "میکوں کوئی پتہ کینی۔ —" مریم کاوڑ نال جواب ڈتا۔
 "تساں تاں اصلوں نراض تھی گئے وے۔ اچھا بھلا ہن
 مذاق ختم۔ ڈس کیرھی مشین ہووے۔ —" گائمنٹ منہ پکا کر تھیاں

ہوسیاں اکھیا۔

"آکھ تاں ڈتم۔ میکوں کوئی پتہ کینی۔ کوئی پتہ کینی۔ پس۔"
 مریم ناز وے منہ وچوں ریپڑ کڈھتے اوکوں تھیندیاں
 ہوسیاں اکھیا۔

”ڈیکھ مریم۔ ایندے وچ تراش تھیون دی کیرھی گکھ
اے بھلا۔ تیکوں قسم اے سیدھی طرح نال ڈیسا چاول
مٹین دا۔“

گاکھن آکھی تے مریم دے نال پاندیاں ہونیاں اکھیا۔
”ہٹ دے ہٹ! میکوں کجھ نہ آکھ۔“ مریم اپنے
موندھے قول اوڈا ہتھ پوسے کرندیاں ہونیاں اکھیا۔
”ہیں آکھے مٹین۔ ذری میڈو تال پکھو۔“
گاکھن اوڈے منہ گول آپ دو پھرتے اوڈیاں اکھیں وچ
نٹھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔ تے مریم دی کھل کھل گئی۔ پر اپنا بھرم
رکھن کھنڈ منہ ول پکا پکھس۔
”پرے تھی بہ میڈی طبیعت خراب تھی بھٹی اے۔“
مریم نخرے نال اکھیا۔

”اس پیل توں آسناں منیہ۔“
گاکھن پابنہ کنجینڈیاں ہونیاں اکھیا۔ تے اپنی پابنہ زور دے نال
اوندی گئی دے باہرواں ول آئیں جا۔
”کھڑ۔ کھڑ۔ پھینڈی آل۔“

مریم محلے دی نزاکت گول ڈیکھتے کھلڈیاں ہونیاں اکھیا۔
پر گاکھن اپنا حربہ استعمال کر گدھا۔ تے مریم بوچھن نال گکھ
پونجینڈی ہوتی تے آکھن لگی، پر گاکھن او گول ول پکھڑ گدھا۔
”پیلے میکوں ڈساتاں ول وچن ڈیاں تی تاں کیناں۔“
گاکھن کھل کینے وکھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔

"گھر بھلا ڈسیندی آں۔۔۔" مریم ہانڈیاں ہویاں اکھیا
 "میں آبدی ہم جو کپڑے ایلوٹ والی مشین گھتا ڈیسو یا کیناں ہے
 مریم داسر تھولا نوٹ گیا۔
 "میں آداں سیکس! بک بھوڑ کئی مشیناں گھتا ڈیساں۔
 یا کوئی حکم۔۔۔" گھانٹن جواب دتا۔
 "ہوسی ولایتی یادسی۔۔۔" مریم خوش تھیندیاں ہویاں پچھیا
 "جیرگی فرمیو۔۔۔" گھانٹن پیار نال اکھیا۔
 "میں تان ولایتی مشین گھنساں۔" مریم دسکدے دوت نال

اکھیا۔

"حاضر سہیں! ولایتی گھتا ڈیساں۔۔۔"
 گھانٹن کل خرید نوکر وانگوں حاضر حاضر کریندا گیا۔
 "بس یا کہیں پٹی شے ونی وی لوڑھے۔" گھانٹن پچھیا۔
 "بس۔ پیا کیا گھنٹیں۔" مریم سوچیندیاں ہویاں جواب دتا۔
 "ناز و کوں نندا آتی پی اے یا جاگدی پی اے۔"
 گھانٹن نازو دو ڈیہیاں ہویاں پچھیا
 "نند رکھتاں آندی اے ایں غضب دی گرمی وچ۔ او
 ڈیکھ اتویں اکھیں پٹی پی اے۔"
 مریم ملی کوں ڈیکھتے جواب دتا۔
 "میڈو چا ڈیوس ہا۔" گھانٹن او کوں اکھیا۔
 مریم نازو کوں چاتے گھانٹن دے سینے تے آن پہا یاتے خود
 دی اوندرے نال رہے گئی۔

”اے ناجو دھی بیٹی اے۔“
 گائمن اوندے نیکے نیکے ہتھال کول پکڑتے آپ دو چھکیتے تازو
 دامنہ گائمن دے منہ تے دینچ پیا۔

”مٹھی دھی جوئے۔ تازو دھی جوئے۔“
 گائمن اوندے مستے تے پیار ڈیندیاں ہویاں اکھیا۔
 ڈوہائیں ذال مردال دیاں نظرال تازو دے مکرے تے جہیاں
 ہویاں ہن ڈوہائیں دے چہرے خوشی کینے لال ہن۔ ان واقیت
 تے اوپرے پن داجیر ہا مادہ پہلے ڈینہہ انہاں دے دلال وچ پیدا
 تھیا ہا۔ اوہوئے ہولے تازو دی معصوم مسکراہٹ، اوندی غول غول
 تے اوندیاں دکش اداواں مال ختم تھی گیا ہا۔

پہلے گائمن دی محبت، اوندی خلوص تے پیار سب مریم کیتے وقف
 ہا تے مریم دا منظور نظر اوندی محبوب گھوٹ گائمن ہا۔ ڈوہائیں دی
 محبت پکے دے اندر دل باہر دل بھونڈی ہئی۔ پر ہن ڈوہائیں
 دوجہت دامر کز صوف نالو ہئی۔ انہاں ڈوہائیں دے دلا وچ جیر مٹی
 محبت صرف پکے کیتے ہئی ساو ہولے ہولے تازو دے ناں
 وقف تھی گئی۔ ڈوہائیں دی خوشی غمی چھڑی نالو ہئی۔ تازو خوش
 ہونڈی ناں اے دی خوشی کینے مست تھی ویدے تے بے
 اوندی طبیعت کچھ دیہڑی تھی وینڈی ناں اے ڈوہی پر لٹاں
 تھی ویدے

”اغول۔ اغول۔ تازو۔ گائمن دے چوڑے سینے
 تے بیٹھ مریندیاں بالالوالا مخصوص الا کڈھیا۔“

دوے دے آجے کول پی مریدی۔۔۔ گائمن پال دے نال

پال بنریاں ہونیاں آکھیا۔
 تے انہاں کول کھیڈا ڈیجی تے مریم آپ موہانی گلنڈ یک پی۔
 "زور داماں اول۔ زور دا۔۔۔" مریم نازو دے ہتھ پکڑتے
 گائمن دے سیتے تے مریدیاں ہونیاں آکھیا۔

"نہ سیر! آجے کول پی مریدے بھلا! ماتیدی تاں اصلوں
 بھول آئے۔۔۔"

گائمن نازو دیاں کتکالیاں کڑھنڈیاں ہونیاں آکھیا۔
 نازو بھلدی رہ گئی۔ ڈینہ دی کچھ پنہ گیا۔ گائمن کھوہ تے
 گیا پاتے مریم شہر دے سوہنے سوہنے خیالوں وچ بڈ گئی۔ او
 بچوں بچوں سوچندی گئی، اوہنا ذوق بشوق تاں ودھدا گیا۔ تے
 آخر اوں فیصلہ کر گرا جو او اپنے پیے کول مجبور کرتے۔ بہوں بھلدی
 شہر وی پی ۶

چوتھا باب ختم

باب ۵

درخت امیر گھرانے دی چشم و چراغ زبردن دے علاوہ پڑھی لکھی
 نے ہوشیار لڑاکی ہئی۔ اچن مسیں ڈاہویں پاس لیتی ہس۔ بارہویں جماعت
 وچ داخل تھیون دے خواب و دی دیدھی ہئی اتوں بٹنادی دا کڑکا پل
 گیا تے او اپنی تعلیمی زندگی کوں چھوٹتے گھر لوئے زندگی وچ ردھ گئی۔ فرحت
 دے علاوہ اوندے والین دا وی روح ہا جو او مزید تعلیم حاصل کرے۔
 پر قادر بخش دی خود دار طبیعت کوں لے گیا بھ ڈوں اکیس تہ بھائی۔ جو کوئی
 غیر مرد اوہدی ذالی کون اوہدے گھر ٹھاوٹن آدے۔ کجھ عرصہ تال
 فرحت دی دھاڑ پٹ کیتی۔ اوہدے گھر والیاں وی اکیس ڈیکھا تال
 پر قادر بخش اپنے ارادے تے ڈٹیا رہیا۔ آخر فرحت ہارن تے آپے چپ
 کر گئی۔

آج کیتے ست سال پہلے ماڈل ٹاؤن دی "حسین لاج" سوی مرمتی
 واکم شروع ہا۔ حسین خان چاہندا ہا چر کوٹھی دی مرمتی واکم جلدی تک
 وے تے دل او فرحت دے نکاح مگنے دے متعلق کجھ سوچے۔ جو
 تیں فرحت پال ہئی۔ حسین خاں بیفکر رہیا پر جڈین وی فرحت جو ان تہ
 او کوں ہر ویٹے دھی دا فکر لنگاراپندا ہا۔ بھانویں او بندہ ذری آزا
 خیال ہا پر ایں معاملے وچ ذری سخت مزاج ہا۔ جوان دھی کوں گھر
 بلواون چمکانہ سمجھا ہا۔ ہن او کوں جلدی ہئی تے او چاہندا ہا۔ جو

فرحت دا کہیں پچھے گھر رشتہ تھیوے۔ تے چنگے گھر نال سانگا کرڻ
 کیتے ٹھاٹھ ماٹھ لازمی شے ہے۔ فرحت کیتے رڈوں چاؤں گھروں
 رشتے ائے وی سہی پر حسین خان ایسا کمال کرتے ٹال ڈینا
 "ہالی تال فرحت پال اے۔ کجھ سیانی تھی ونجے
 دل کیوں نہ۔ ساکوں بھلا کوئی اعتراض اے۔"

تے ایں گالھوں فرحت دی شادی دا وقتہ ودھا گیا۔ آخر
 بکری دی ما کے تیں خیر منی۔ کوٹھی دا کم چالو تھی گیا۔
 قادر بخش روز اپنا سکوٹر انہاں دے پورچ وچ وچ ان کھڑیا
 تے مزدوراں دی نگرانی وچ سارا ڈینہ گزار ڈیندا۔ مزدور
 ڈیڑھی بھن تے دل بٹرنیدے پئے ہن۔ قادر بخش کجھ دیر انہاں
 کول ایرے دا محاذ سمجھیندا رہیا تے ولی باہر دو نکل آیا۔ اجڑ او
 زمان خانے دی حد کینے نکلا ودا ہار۔ اچانک فرحت نال اونڈی لگر
 تھی گئی۔ جیر تھی کالے برقعے وچ ولھیتی سلہٹی منہ تے نقاب ماری
 تے اپنی دلیل وچ مست سکولوں ولی آندی تھی۔ قادر بخش وی
 سرسئی تے کہیں خیال وچ انگ ہولے ہولے قدم چنڈا تے
 ردا ویندا پا۔ کندھی دی نکر تے او کون اپنے جسم نال کہیں دا
 لولا کولا بت لگا۔

"اے اللہ۔۔۔" ہک تازک جاہی آواز اونڈے کنال وچ
 آئی۔ قادر بخش خیالوں دی دنیا کینے اچانک بیدار تھیا۔ تال کیا
 ڈیڑھے جو سکنے کالا برقعہ پالتے ہک چھوکری کھڑی اے۔
 فرحت تکر بھاؤں نال اتنی وپلی جو پردے دا ہوش وی نہ رہی

ڈونباں دیاں نظراں بے خودی دے عالم وچ ہک پئے نال ملیاں
تے فرحت داتسین چہرہ اپناک سرخ تھی گیا۔

”بہ تیز! کجھ نظر دا وی ہے یا کیناں۔“ فرحت منہ تے نقاب
سینڈیاں ہونیاں کاوڑ نال اکھیا۔

قادر بخش شو دا گردن نواں تے چپ کیتی کھڑا ہا۔ شہر وچ آیاں
بریاں اوکوں اے حادثہ پہلے دفعہ پیش پایا آندا ہا۔ سمجھ نہ
آندی ہس جو او کیوں کرے۔ او سوچیندا کھڑا ہا۔

”میں ایں چھو کری کوں کیوں یقین ڈیواداں۔ جو ایں معاملے وچ
میں اصلوں بے تصور ہا۔“ آخر ادہمت کرتے پویا۔

”غلط تھی گئی اے۔ دراصل تہا کوں ڈیکھ نہیں سگیا۔“

قادر بخش دے لمبے وچ وڈی انکساریا ہسی نچو ہا۔ معذرت ہئی
نے اہمیت اون کی شرافت لال ڈیکھتے تاں شیر ویندی بنر ڈی ہئی۔

”ال۔ دراصل میں تہا کوں ڈیکھ نہیں سگیا۔“

فرحت اور دے وچ اونڈر گالھ دی نقل کیتی

”ایں، ایں ہوں تاں ڈیکھیاں۔“ او دڑ دڑ کریندی

تے اندر نکلے گئے۔

قادر بخش دا پر اتناں کہنے لگا۔ ”اب لاکھ اونڈی اتی بے عزتی

کر کہھی ہئی جینا او کوں ادہنگان دی لیناں ہا۔ سکو دی ہووے او

کھیکو ہا۔ ہاتھ مزدوراں دے سامنے او کوں اپنی اے بے عزتی

تیریاں تے لگا۔ کوئی شہرتی ثبوت ہوندا تاں ایں گوالھ کوں کھیر بھت

تے کھس دیندا۔ ہر ہمتی دے حواس دل نوجوان ایں گالھ کوں

یہوں محسوس کیا۔ طبیعت بے چین تھیں تاں کم ادھورا چھوڑتے گھروں
 آیا۔ فرحت دی حسین صورت۔ گلابی چہرہ۔ موٹی موٹی اکھیں تے اونڈی
 تلخ کلامی واری واری اونڈے ذہن تے ظاہر تھتے تے دل تک گئے۔
 بقراری ہوئے ہوئے ودھدی گئی پر ایں بقراری دتج ہلکی ہلکی لذت
 ہی تے تھوڑا تھوڑا سکون دی ہا۔ فرحت دی شکل کول از جوں
 دسریندا او انویں اونڈے ذہن وچ چمدی گئی تے ول ادسوجیاں
 دے سمندر وچ بڈ گیا۔

D
 ڈوبھے ڈینہہ حسین خان او کول اپنے کول سیڈ وایا۔
 "پتھر۔ میڈے کول آن بیٹھا کر۔ کیوں سارا ڈینہہ نجل تھیندیں
 کھرا۔" حسین خان شفقت نال اکھیا۔
 "کیا کرے سیں! کم جو ادہو جیہاں تھیا۔ وچ نہ کھڑے تے تاں
 تاں مزدور کتھاں کم کریندن۔"
 تادر بخش فرمانبردار پالال وانگو جھکی جھونکھسی تے جواب ڈیندا
 بیٹھا ہا۔

حسین خان اول کینے ٹھیکداری کاروبار دے علاوہ گھر بار دے
 متعلق وی تفصیل نال پچھدا رہیا۔ رات کول کول لھیاں گالیں دے وچ
 تادر بخش دا ذکر اچل پایا۔
 حسین خان اکھن لکھا

"چلے خاندان دا زد معلوم تھیندے کاروبار وی چنگا چلکھا برس
 شاہدہ وچ بہترین بلڈنگ وی سینے مزے وی کھا لھ اے تے جو
 ب۔ آپ اے تے بک ما اس۔ ڈوبجا بہتر از دنیاں دی ڈوبی بہاں کینے"

تے ڈو جھے ڈینہہ حسین خان علاوہ انڈی ذال وی ٹھیکہ ار مال

گیا لھیں پیٹھی کر نیدی ہئی۔

”پتر ا کہ دن تک کم تک ویسی ساڈی کوٹھی دا۔“

یانی بچل وڈے پیار مال قادر بخش کینے بچھیا۔

”پس اماں۔ کم نیرھے ہے۔ میڑی تاں وڈی کوشش اے ہ

اے کم جلدی سکے تے میں کالج دا کم چالو کر داوان۔“

قادر بخش ہتھہ مسلندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”اچھا جیڑھا کالج توں نیردا پئے۔ او تدا ٹھیکہ وی تھپے کول

اے۔ ماما مائی بچل حیرانی مال بچھیا۔

”جیا اماں۔“ قادر بخش وڈے ادب مال جواب ڈتا۔

”کتے وج ٹھیکہ سکے۔“ حسین خان شوق مال بچھیا۔

”ماستس! ڈاہ لکھ و تاج تاں صرف کالج دا ٹھیکہ سکے گورنمنٹ

پک ڈوں بیاں تھیراں وی تھیر کر واوڑن ہے انہاں دا

منصوبہ میں کیا تاں پارہ لکھ دے نیرھے کم و پنج پوسا

قادر بخش جواب ڈتا۔

”بارہاں لکھ۔“ مائی بچل دیاں جبرت کینے اکھیں پٹج

گئیاں تے حسین خان وی کانی حیران تھیا۔ مائی بچل حیرانی

مال او دنیاں چھالھیں سنسکری بیٹھی ہئی تے حسین خان وی

گھل مل تے گھالھیں بیٹھا کر نیدا ہا۔ ڈو پیراں والی روٹی وی

قادر بخش انہاں دے گھر لھادی۔ روٹی دے دوران قادر بخش

دل دل دروازے دو ڈیدھا رہیا۔ متاں زحمت نظر آونے

تے ہک دفعہ کہیں کم سبب بیٹھے ویلے فرحت دروازے سے سامہوں لنگھی
تاں اوندا اٹک اٹک خوشی کینے بیٹھ گیا۔

”میاں توں کجھ شرم کر بیزا میں۔ اپنے گھراں کینے وی بھلا کوئی
شرم کریندے۔“ حسین خان اوکوں خیالاں وچ جوق
ڈیکھتے اکیا۔

”او۔۔۔۔۔ کیناں میں بدو اصل میوں ہک کم یاد کیا پئے۔“
قادر بخش دی جیوں چھری بکلی گئی ہر دے۔

کوٹھی دا کم ہرے ہرے مکر اویندا ہا۔ پر حسین خان تے قادر بخش ہک
بے دے نیڑے تھنڈے ویندے کن سمیال نیلے وی زال مرداں
دی گفتگودا موضوع قادر بخش ہا۔ حسین خان ادا ”او شریف اے تے اونڈی
زال آمدی“ او امیر اے۔“ فرحت مایہ دیاں پکا لھیں من سٹج
تے وٹ بیٹھی کھانڈی ہئی۔ قادر بخش دا ذکر کریں تا کہ ارحموس پیا تویں اٹ
البتہ اونڈی چیرٹ بھین نہرت۔ قادر بخش دی ضرور حامی بیٹھی بھونڈی
ہئی۔ رات کوں فرحت تے نہرت کوں ندر آئی تاں ماں بچل پوریاں
پوریاں پئے کینے پچھا۔

”بھلا تھیوی۔ قادر بخش دے متعلق تیرا کیا خیالے۔“

”کیا مطلب۔“ حسین خان بیرانگی ماں پچھا۔

”مطلب ایہو ہر او تہا کریں پسند ہے یا کیناں۔ میں تاں آمدی
اں جو اپنی فرحت دا رشتہ اتھائیں تھما وے نچے تاں چھپا راہی۔ نہ جھپٹ
نہ بھر جانی کھنا چھو کر اے۔ فرمانبردار۔ امیر تے تھر لینا دے علاوہ
فرحت دا ڈرو وی ہے جے لے رشتہ تھی وے نچے تاں اپنی فرحت ساں

مگر مسکرتے حسین دی زندگی گزری رہی۔ مائی بچل عجیب لمبے درج کا لہ
 گیتی۔ جیندے ورتج خوشی وی ہستی تے مایوسی وی۔

”نریت دی ما! سمجھیاں کپا لھیں کر نیدیں۔ او کون۔ اسال کون۔
 بیویں خانخواہ دیاں بزننگیاں نہ کدھ ماریاں کرے۔“ حسین خان
 لوڑنیاں ہوسیاں اکھیا۔

”بھلا تھیوی۔ ایجھے رشتے قسمت مال ہتھ آندن رشتے دے معاملے
 ورتج توں میں دا بھلا کیا سوال۔ اج او اپنے کیتے غیر اے۔ کل کول
 اربا بٹا دیسی۔“ مائی بچل پئے کول ساری کالھ سمجھاتی۔
 ”جیل! کالھ کرن سوکھا ہے پر او نڈا پورا کرن بہوں مشکل ہونڈے
 مرض کیتا آیاں اتھال رشتہ کرن چاہوں وی ہسی تاں انہاں مال کالھ
 وارڈ کون کر لسی۔ چھوہر دا بیو بٹن تے چھو کرے ایساں کول بلواون
 میوں لے کالھ پسند کہنی۔“
 حسین خان اجن وی ہلکی کاوڑ ورتج ما۔

”تساں اے ڈرنہ کد۔ اے کالھ تسال میڈے اُتے چھوڑو۔ میں
 اے انہاں مال کالھ کر گھنساں پر تسال ہک دفعہ آہیں تاں کہو۔“
 مائی بچل پئے کول اُتے تلے مریندا رہی تے اختر حسین خان کول
 رضامند کر گھتس۔

”جیویں مرضی آوی کر۔ پر اے کم ندی سوچ سمجھتے، ڈیکھ بھال تے
 کریں۔ ایوی نہ دھو کریں۔ بر آج جھک ڈیکھ تے فیصلہ کریں۔“
 حسین خان اکھیا تے اونڈی ڈال اونڈی ہر طرح مال تسلی کر ا
 ڈتی۔

”ہیں ابا! گھر کا ہارا بندہ یا پالاں بچیاں سمیت“
 ڈوجھے ڈیہنہ نکالیں دے دوران مائی بچل قادر بخش کینے پچھیا۔
 اوکوں پتہ تاں ہاجو او اپنی مادے مال را بندے، پرگا لکھ شروع
 کرن کیتے وی کوئی نہ کوئی حیلہ کرنا تاں یا۔
 حسین خان گالھیں دامو موضوع بدلا ڈیکھتے باہرا اٹھی گیا۔
 ”میں تاں اماں۔ ہالی شادی وی کہنی کیتی۔ مادے مال را بنداں۔“
 قادر بخش شرم کینے سر نو تیدیاں جو تیاں اکھیا۔
 ”باتی ہمیشہ اں بھرا۔“ مائی بچل ڈوجھا سوال کیتا۔
 ”بھنٹریں تاں ہن کینا۔ یک بھرا ہے او زمیناں تے را بندے۔“
 ”اوندی شادی وی تھئی ہوئی اسے۔“ مائی بچل سوال ودھیا
 گیتی۔

”جیڑھے ویلے وڈے بھرا دی شادی نی تھئی تاں ول چھوٹے وی
 شادی دا تاں سوال وی پیدانی تھیندا۔“ قادر بخش اوتدیاں
 گالھیں کینے پزل پئے گیا تے چھیلڑی جواب ڈیون دے بعد
 اکھ کھرا۔ پر مائی بچل اوکوں ول بلھا ڈتا۔
 ”ہیں دے ابا۔ کہیں ویلے اماں کوں تاں میڈے گھر گھن آ۔
 شادی سارا ڈیہنہ کھلی بیٹھی بیٹھی مو نھئی تھی وینری ہوئی۔“
 مائی بچل اشارے دے وج اپنے دل دی گالھ کیتی۔
 ”آمدے تاں سچ بیوے جو کھا بندہ بے حسنی مال وقت گزرنیدے
 قادر بخش جواب ڈتا
 ”توں وی آبا ہن شادی کرناں۔ ماشاء اللہ جوان اماں میں برسر کار

دی ہیں۔ اجن چو کھا عرصہ دیر کر بسیں۔۔۔ مانی بچل کچل تے اکھا
 "تھاڑی کچلھ وی سچ لے۔ پر۔۔۔۔۔" قادر بخش گالہ ادھری
 جھوڑتے چپ کر گیا۔

"پر تیدی مارنا مندرنی تھیندی یا تیدا اپنا روح کہنی۔۔"
 مانی بچل حیرانگ نال بچیا
 "اڈا ہونی تال خیر تیار ان پر۔۔۔۔۔ خیر جھوڑو ایں کچلھ
 کول شادی وی ہو لے پڑا ڈھے آپے تھی ویسی۔"
 قادر بخش گالہ مکاتے اٹھی کھڑا تے سلام ولاتے باہر نکل آیا۔
 "بھائی جمان! سلام علیکم!" دروازے کینے باہرول ہک تھی
 گوری جھوڑ کر ی او کول سلام ولای۔

"و علیکم سلام۔۔" قادر بخش اوندے سہرتے تہہ پھر نیڈیاں
 ہوسیاں اوندے سلام دا جواب ڈتاتے او جھوڑی کھدی ہوئی
 تے ڈوبھے پاسے نکل گئی۔

"اے وی شایست حسین خان دی دھی ہوئی۔۔" قادر بخش اڈل
 وچ خیال کینتے اوندے ذہن ول مانی بچل دیاں کچل کھیں دہراون
 شروع کر ڈتیاں۔

"او ول ول میں کینے شادی دانان کیوں بچھدی ہستی۔ آخر او
 میڈے نال اتنے گھل مل کیوں گئیں۔ او کون میں کون۔"
 تے سوچنییاں سوچنییاں او ایں تیجے تے پناں جو اے انہاں دا
 اخلاقی معیار اے۔ جنیدیں وجہ توں او میڈے نال چنگاں سلوک
 کرنیوں۔ اور شام کو جیر سے دیلے ادکم ختم کروا تے گھر وٹن پایاں

فرحت دی چھوٹی بہن نرہت بھدی تے آگئی تے آکھن لگی۔
 ”بھائی جان۔ اماں ہوتی آبدن کل اپنی ماکوں ضرور گھن تے اولہے
 ”کیوں خیریت ناں ہے۔“ قادر بخش جیرانگی ناں پچھیا۔
 ”میکوں بھلا کیا پتہ۔ اماں ہونٹریں سڈولتے۔ انہاں دا کوئی
 کم ہوسی۔“ نرہت پیدیاں ہوتیاں جواب ڈتا۔ آرام ناں کھڑن
 شایت اوکوں استاد وی کیناں سیکھایا ہا۔ جتنی دیر وی او کھڑی تپ
 ڈپ لائی کھڑی رہی۔

”میں نیچھے تہاڈی اماں ہونٹریں دا کہاں کم اے انہاں ناں ہے،
 قادر بخش کھدیاں ہوتیاں پچھیا۔
 ”میں آکھے میکوں کوئی پتہ کہنی۔“

نرہت جواب ڈیون دے بعد کھدی ہوتی تے پچھوں تے بیج گئی۔
 ناں جان فرحت کہیں طرح نرہت کوں قادر بخش ناں پالھیں کہندا
 ڈیکھ گدھا ہا۔ نرہت پچھوں تے ولی ناں فرحت اوکوں پکڑ گدھلتے
 پچھن لگی۔

”کہیاں پالھیں کھڑی کریندی ہا نہیں۔ ڈی اوں جوان ناں تے
 او میں کینے کیا کھڑا پچھدا ہا۔“
 ”او کھڑا پچھدا ہا جو تیدی بھین کنزیں جماعت پڑھدی اے
 تے اوندی شادی کدوں تھنسی۔“

نرہت بھین کوں چرہ وایا۔ فرحت اوکوں پکڑن کیتے اندے
 پچھوں بھتی۔ پراو تاڑیاں مریندی تے کھدی ہوتی ماہر نکل گئی۔ فرحت
 داسوہنا مکھڑا کاڈرتے شرم کینے لال تھی گیا۔ نرہت ناں مذاق کرتے

بچ گئی رہی پر فرحت کو بک عجیب محنت سے بچ پھسا گئی رہی۔ اوکوں فل
ول لڑھے پوندے۔

”ڈیکھاں او میڈاناں کیوں پچھدا ہا۔ اوکوں میڈی شادی مال کیا
واسطہ۔ کتنا بد معاشرے کینہ انسان ہے اور کہیں دی دھمی بھین
دے متعلق ایجھیاں گپا لھیں کریندیاں اوکوں شرم فی آندی....
میں..... میں ایاں کوں سبھ کچھ ڈسا ڈیساں — شیکدارے
تاں اپنے کیتے ہے۔ اسان کوئی اول کینے دلے تاں فی
گھنہے — میں وی اوکوں بے عزت کروا تے فی کڈھیا تاں
میڈاناں وی فرحت فی۔ راہیات نہ ہو دے تاں —“
او ایجھیاں گپا لھیں سوچ سوچ تے تیاری کریندی جو ماکوں دھاں
ڈے آواں۔ یہ اوندے تدم خود بخود ترک دیندے۔ قادر بخش دا
پریشان چہرہ اوندے سلسے اویندے اوندی کاوڑ ہو لے ہو لے
منٹھی منٹھی ویندی۔ اوندی ساری رات انہاں خیالاں متج گزری۔
پر اوندا ذہن کوئی فیصلہ نہ کر سکے گا جو او کیا کرے۔
آتے ڈو جھے ڈیہنہ مائی جنڈاں مائی بچل دی فرمائش تے انہاں
مے گھر آئی۔ سبے تاں ایڈول اور ڈول دیال گپا لھیں ستیندیاں
رہاں۔ محنت کمین گزریا تاں مائی جنڈاں نہرت دے سرتے ہتھ
بھیرن دے بعد فرحت مے سرتے پیار مال ہتھ پھرنیدیاں ہوئیاں کھیا۔

”اچھا۔ لے وی تہاڑی بالڑی لے۔“
”ہا نکا کی لے وی میڈی دھی لے۔ ماشاء اللہ ڈا ہوں عبت
پر مدنی چئی لے۔ وڈی ہو شیارے عتلمند لے۔ پیو کوں تاں اتنی

پیاری بگدی اے جو پس کیا ڈساواں —
 مائی بچل فرحت دو پیار نال ڈیدھیال ہونیاں اکھیا۔
 "سج آہریں کاکی - نما نادھن جو تھیا۔ دھیال نال انویں وی پاریاں
 گدن تے لے تال دل پڑھی لکھی تھی۔ پیاری کیوں نہ لگے۔"
 مائی جذاں جواب ڈتا۔

"دیچ اماں۔ ماسی کیتے کوئی شربت شہر نال نہر ٹاوا۔"
 مائی بچل فرحت کول اکھیالتے او بھین کول نال لاتے باہر نکل گئی۔
 "نرہت اے بلا کتھوں آن تری اے۔۔۔ فرحت بھین کینے
 مائی جذاں راناں پھیا۔

"تیکوں پتہ کھنیا۔"

نرہت حیرانی نال اوڈا ڈٹھا۔
 "لے اول ٹھیکدار دی ما اے۔ کل میکوں اماں تہ بھیجا ہا اوندے
 کول جو اپنی ما کول نرہت گھم گھم کھنیا۔۔۔ نرہت جواب ڈتا
 "ڈس ہاں کل کوڑ کپوں ماہ یا ہاوی۔ بئیدہ اینویں کر لیں۔"
 فرحت فرحت دے والاں کینے پکڑیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 فرحت کھدیاں ہونیاں بھین کینے معافی منگرتے او کول ساہا حال
 سنائیں جو او تپا نال کیناں پھیا ہاتے فرحت او کول چھوڑ ڈتا۔
 نرہت روح افزادے شربت دا جگ پاتے باہر نکل گئی۔ فرحت کول
 خود کینے شرم اوٹ لگ پیا جو کل میں خواہ مخواہ اوں شوہرے تے تراض
 پئی تھیندی ہم۔ اوندے دل وچ نفرت دے جھڑے جذبات ہرجائی کھڑے
 من۔ او آپوں آپ ہر سٹہ گئے۔

مائی جنڈاں ڈوپیراں کینے پہلے گھروں گئی۔
 مائی بچل خوشی ہی۔ جیروں گالھیں گالھیں دے وچ رشتے دانان
 مائی جنڈاں کول آکھ ڈتا ہاتے مائی جنڈاں وی شوٹے شوٹے وے وچ
 اپنی رضامندی ظاہر کر ڈتی ہئی۔
 کوکھی بن جو ہاتے مکمل معنی گئی ہئی۔ تادرنخش دا کم ٹک گیا ہا۔ پراوند اوج
 انویں رہ گیلے تے پک ڈینہ مائی جنڈاں پتر کیتے ذحت دی پکا لھ پکی کرائی۔
 مائی بچل خوشی ہی جیروں کوں اپنی پسند اجوانرا مل گیا ہاتے مائی جنڈاں اپنی
 جھامتے خوشی ہی جیروں کوں اللہ سنیں پڑھی لکھی۔ سمجھدار سوہنی تے
 جیا والی نوہنہ ڈدا ڈتے ائے۔

تادرنخش کالج دی تعمیر شروع کر ڈتی ہئی۔ دنت تیزی نال بھجدا ونیدا ہا۔
 اندر اسار اسارا ڈینہ مصروفیت وچ گزار دا ہا۔ ادکھی ڈیبا ڈیاں کینے حلاج
 دی کیناں گیا ہا۔ ایج ذری دنت ملیس تاں بھلے پہراو حسین لاج گیا
 ڈیڈھی وچ کھرتے گھنٹی دا بن دبانس تے تھوڑی دیر دے بعد
 ڈیڈھی دے اندر دل نازک جیہاں اللہ آیا۔

تھن کون ایونے تے کیا آبدے دے۔“ اے الا فرحت دا ہا
 ”بابے ہونٹریں گھر بٹھن۔“ تادرنخش چھیا۔
 ”کیناں۔“ دل موہ گھنٹی والی آواز تے بھجکریاں ہونیاں اکھیا
 تے ماں ہونٹریں۔“ تادرنخش رازداری لہجے وچ پوریا۔
 ”کیناں۔ اووی کہتی۔“ فرحت دروازے وی کھنٹے وچوں
 بھائی پندیاں ہونیاں اکھیا۔
 دیدنال دید ملی تے لب ٹسک پنے۔ بھلیاں چکیاں تے ڈو ہا میں دا

سکون اچھڑے بچھڑ گیا۔ ہلکی ہلکی تے مٹھی مٹھی تڑپ ڈوہائیں دلاں محسوس
 کیتی تے ادبے چھپے ہوئے ہوئے خوشی دی شکل وچ ڈھلدی گئی
 فرحت دا امتحان مک گیا ہا۔ نتیجے دی چھٹری انتظار ہی۔ انتظار دیاں
 لمبیاں گھڑیاں ہوئے ہوئے مکدیاں دیندیاں ہن۔ ہک معصوم
 خواہش ہی جو جیڑھی ڈیہوں ڈیہنہ جوان دیندی تھندی ہی۔ ہک
 ڈیہنہ فرحت دا نتیجہ نکاتے ڈو جھے ڈیہنہ اوندنا نکاح ہا۔ ہک ہمدینہ
 مستیں گزریاتے "القادر" وچ شادی دا ہنگامہ ہا۔ دھو دھا ہی
 خوشیاں ہن فرحت بخش لمحات نظرے دیندے آندے ہن تے
 فرحت کنوار بٹ تے القادر وچ آگئی۔ ایسے گھوٹ دے گھڑاپے
 مجازی خدادے گھڑ ہوں ڈیہنہ قادر بخش ڈا ڈھا خوش ہا۔

ساری رات اپنی محبوب رفیقہ حیات ال گچاٹھیں کریندیاں گزار
 ڈٹس۔ ڈیوں دلاں ہک بے دی دھڑکن کوں نیڑے تھتی تے
 سنڑیا۔ قادر بخش اونکوں پھیلیاں گچاٹھیں یاد ڈیویندا رہاتے فرحت
 دا شرم کینے لال منہ سیا دی لال تھندا ویندا ہا۔ ہوئے ہوئے
 شکوے جھپے دی مک گتے پر بقیرا دل انوں چھلے پئے ہن۔
 ساہ نال ساہ ملیاتے ول — سویل تھی گئی۔

"القادر" وچ فرحت کوں ہر قسم دا عیش و آرام ملدے کہیں شے
 دی کمی نہ ہی۔ بہترین بلڈنگ۔ خوبصورت تے محبت کرن والا گھوٹ
 نوکر چاکر۔ روپیہ پیسے تے جیڑھے وینے اتھاں دے پیار دی نشانی
 آخر جیساں اتھاں دیاں ساریاں خوشیاں پوریال تھی گیا۔ سنے
 زندگی بہشت دا نمونہ بن گئی۔

”فرحت میڈے کپڑے تیار کر رکھ۔ میں دعا گہناں۔“
 قادر بخش تو یہ تے صابن پاؤں دے بعد غسل خانے ویندیاں ہوں

آکھیا۔

اچ او گالھ بات کرن کیتے بھرا دے کول۔ جہاں پور پیا ویندا
 با۔ ونچے تاں او پہلے ہا پیا۔ پرا چانک ہک سڑک دی سولنگ دا ٹھیکہ
 مل گیا تے تیاری رک گیس تے کل جیڑھے ویلے او ایں دھندے کینے
 ذرخ تھیا تاں مادی چھیڑ تے جہاں پود دی تیاری کش گھس۔

قادر بخش تو لے نال بُت پوجھیندا ہویا غسل خانے کینے باہر
 نکلتاں اوندی ذال فرحت بوسکی دی تھیس۔ چھی سھن تے کالی بنات
 دال قیمت کھسا کدھ تے تیار کیتی سھٹی سھٹی۔

”فرحت میکوں متاں رات انہاں میں ٹکنا پنے ونچے تاں توں گھروا
 خیال رکھیں۔ میں نوکراں کول سبہ کچھ سمجھائی وینداں۔ امید تاں شام
 ہی ہے نی تاں کل سویرے تاں ضرور ون آساں۔“

قادر بخش تھیس پاؤں دے بعد اوندے گدام بند کریندیاں ہوں

آکھیا۔

”تساں رات تک دل کیناں سگرو۔“ فرحت وڈے نخرے

نال آکھیا۔

”فرحت! مدت دے بعد تیرا کول ویندا پیاں۔ رات تاں او بہر حال
 لکھیں۔ و ہاں تے ویلا آواں تاں او کیا بھسی۔ پڑو جھا باقی رشتے دار
 غیر مسات۔ ساریاں کینے لھن لھنہ پانہندیاں وقت لگی تے ساریاں
 لینے وڈی گالھ اے ہے جو زمین دا کوئی نہ کوئی سمجھوتہ کرے۔“

تازہ بخش اپنے رنگ بھرے والوں وچ کنگھی بھرنیاں ہونیاں اکیا
 "کیوں ازمنہ را کیوں سمجھوتہ — فرحت حیرانی نال پچپیا۔
 "فرحت! میڈا خیال اے جو زمین موزیر گیری تے ڈے آواں تے
 تو توں نور اپنے نال کم تے لاڈیواں۔ آخر او کئے میں ہلا دی مار
 ریح را مہی —" تازہ بخش فرحت، دو ڈٹیاں اخیر جواب ڈتا۔

"تو راہ کیا ڈیسو او کول —" فرحت ساڈا نال پچپیا۔
 "کیہو جہیاں گا لھیں کر نیدیں فرحت! ہک تاں میڈا بھرا بھرتے
 از بے نال دی بھلا میں فرق وائی کالھ کریاں۔ پس او مانگ ہوسی
 میڈی ہر شے دا۔ جو کچھ چاہسی خرچ کریسی"

تازہ بخش سخن دے دل ٹھیک کر نیدیاں ہونیاں اکیا۔
 "جی کیا فرمائے دے۔ جو کچھ چاہسی خرچ کریسی!! ایندا کیہ قلب"
 فرحت سوالیہ نظراں نال پئے دو ڈٹھا۔

"ہا فرحت! بھرا جو تھیا۔ میں اوندا ہتھ کیوں جھل سگداں"
 تازہ بخش جواب ڈتا

"ے ذہن کالھ سائی دے۔ پیہ تہا ڈا۔ خرچ او اپنی مرضی تے
 کریسی۔ ایندی وجہ؟ —" فرحت بوچھن سرتے کر نیدیاں ہویاں اکیا
 بیرونہ گا لھیں کالھیں دے وچ سرتوں لہتے نوڈھیال دتے آن ہیا
 "فرحت! منکوں میڈی ایں بحث دی سمجھ نی پئی اندہی۔ تو اکھن کیا
 چاہندیں۔"

تازہ بخش کڑاک نال پچپیا۔
 "میڈا مقصد اے ہے۔ جو گانن زمیناں تے رہ لہنچے تے تارا اندہی

جھانڈتے کوئی پیا بندہ رکھ گھنڈے۔ فرحت لا پر دای نال جوا باردا
 "ایندی وجہ۔۔۔" قادر بخش کا اوڑ نال پچھیا۔

"وجہ اے۔۔۔ جو میں کافی چاہندی کہ ساڈے گھر وچ پیر ہوم نماز
 وچ ونجے۔ گانن اسی نال اونری ذال دی ضرور اسی۔ اوندی نال اسی
 نال اونڈے پکے تے دی کڈایں نہ کڈایں کہتے راہن۔ تے اے چیز
 میکوں کول اکیں نی بھاندی۔۔۔" فرحت اپنی پست قبض کون تلوں
 تے چھتے سینے دی گولائی کول ادھا کھکا کریندیاں ہوتیاں اگھیا۔
 "کیا پی ابدی فرحت! جو ساڈا گھر پیر ہوم خانہ بنیسی۔ نہایت افسوس
 اے تیدے کیتے۔ تیدے رشتے دار آون نال میکوں ساہ پتے بندہ
 تے میڈا بھرا آندا پتے نال تیں اے کالھیں شروع کر ڈتے۔۔۔"
 قادر بخش اپنی شرارت دی اوڈھ وچ کاڈ ڈیکھیندیاں ہوتیاں
 اگھیا۔

"ایں کینے معلوم کھنڈے۔ جو توں میڈے رشتے داراں کول اتنگا
 نی سمجھدی۔"

"انہاں دی تے ساڈی گذران وچ فرق اے جانی۔ او سوہنی ہون
 نال ہل و ہارے جٹ ان۔۔۔"
 فرحت منجھے نال افسوس یا ہتھ پکڑیندیاں ہوتیاں اگھیا۔
 "تے میں کون آن۔۔۔؟" قادر بخش دامنہ لال تھی گیا۔ پتہ نی کاڈ
 کیتے یا اپنی بے عزتی کیتے۔ اوندی ذال اونوں پست ہونک دا طوٹے جو
 طوٹا نا۔

"تساں نال پھکھیا ر قادر بخش نال۔۔۔" فرحت اپنیاں ہتیاں

لبیاں پھلیاں گول بڑے نال جہ مکیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "میں خسیا بہ بندہ سے وج تے جٹ پہلے آن۔ خیر نیوں اچ پتہ لگ
 گیا سہی جو گول میکوں تے میڈے خاندان گول کہہ می نظر نال ریدتیں
 ہر یک گولہ میں تیکوں یہ ماہہ ڈیواں فرحت! جو میڈا بھرتے بھر جاتی
 میڈے نال رامسن، میں مکان وج رامسن۔ تیدی مڑھی توں بھانوں
 راضی تھیوں یا نہ تھیوں۔ تاکار بخش نے فیصلہ کن گولہ
 کیتی۔"

"اے کڈا میں نی تھی سگدا۔ جے ہک میان وج ڈو تلواریں نی رہ
 سگدیاں نال ہک گھر راج ڈو ڈیرا تیاں وں کہیں صورت نی رہ سگدیاں
 فرحت دی تھوڑا بڑش برج آتے اکھیا۔ حالانکہ فرحت دا اے سارا فعل
 غارتی ہا۔ او محسن پئے کول چڑواواٹ کیتھے ایویں کریدی کھڑی ہستی
 ورنہ اوندا ولی منشاء اے نہ ہا۔ تاکار بخش کھوڑ نال ڈال دو ڈٹھا
 او سوچیدا کھڑا ہا جو ہٹ کیوں کرال تے پئے کول ایں کشمکش وج
 ڈیکھتے فرحت دی کھل کھل گئی۔"

"و پچوسیں و پچو۔ گھن آؤ۔ آہاں گول۔ میں تاں مذاق پس کریدی
 ہم۔ فرحت تھکا مارا تے پئے کول چھبڑی۔
 "تساں پچ کج سمجھ گیا ہا۔"

فرحت اپنیاں گول گول چٹیاں باہیں تاکار بخش دی پچا لے باہر
 ولاتے اوندی دیدناں دید ملنے والی ہوتیاں اکھیا۔
 بس ہک تڑی دی نہ چاسکیو ہے۔ ڈال ماہرول دی ایویں لپٹے
 آپ کول بون میڈ ویدے دے۔ فرحت اپنا سر پئے لے توندتے

تے رکھندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "وڈی ہک میوی فرحت! اکھیاں! اکھیاں! اکھیاں کیتے تی جو میڈا
 ران ہسو پڑگن لگ پیا ہا۔" قادر بخش کھل دیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "جیوی اے دی بھلا تھی سگدے جو اوسے میڈا بھراتے میں برا بھلا
 میں تاں اماں کول وی کڈ وک دا اکھن لگی آل جو میڈے ڈیرتے ڈیرانی
 کول اتھائیں سپڈ واگھنور۔ میوں تاں آپ کول مریم۔ کیتے ڈاڈھی بونجھ
 آئی وری اے۔"

فرحت سس کول آندا ڈیکھتے پچھوں تے ہٹ گئی۔
 "وچ وے آبا! دیر تھی گیو۔ ڈینہ تاں وڈا سارا جڑھ
 آئے۔ کیڑھے ویلے دیں۔"

مائی جنڈاں کرے وچ وڈریاں ہوتیاں اکھیا۔
 "بس اماں! ویندا ہٹے۔ تہا ڈی نوہہ ہکا سویر ڈی چکری لانی
 کھڑی اے نہ۔" قادر بخش ڈال دو ڈیکھتے مسکیا۔
 "چکری کہیں۔" مائی جنڈاں حیرانی مال پچھیا۔

"ڈسا وال ہٹے۔" قادر بخش فرحت دو ڈیدھیا ہوتیاں اکھیا
 فرحت اکھ دے اشارے مال اد کول چپ راہن دی منت کیتی تے
 قادر بخش ڈال دی ایں ادا تے اے اکھ تے کھلدا ہوتیلے باہر
 نکل گیا۔ "آپے نوہہ کینے پچھ گھنا ہے۔" تے تھوڑی دیر دے
 بعد اندر انکیل موٹر سڑک تے فرڈاٹے ویندا بھر نیدا ہا۔

پانچواں باب ختم

پھٹا باب ۷

آئے دے کا کا۔۔۔ "مریم دروازے کینے باہر نکلنے تلخ
کوں جی آیاں کوں اکھیا۔

"خیریت اے بی بی۔ ذال مرد ہیرے نال ٹھیک ٹھاک۔۔۔"
تادر بخش مریم دے نوے ہونے ہستے ہستے رکھنڈیاں ہونیاں
اکھیا۔ گانھن کھوہ تے گیا ہویا ہا۔ گھر وچ کھی مریم نے نازد ہن
تادر بخش اچن کھٹے پاپنڈا پیا ہا (جو تیں) ڈو جھے کوٹھے
دچوں پال دے روٹن دا الا آیا۔

"مریم مائی! اے کینڈا بال پیار دندے۔۔۔" تادر بخش تیس
دے ہن کھو لینڈیاں ہونیاں اکھیا۔

"جی۔ اے۔ اے۔ ساڈی دھی اے۔۔۔" مریم یکدم

گھبرا گئی۔
"کیا آکھی۔ ساڈی دھی۔۔۔!! میکوں سمجھنی پئی آندی۔
تہاڈی اپنی دھی یا۔۔۔" تادر بخش حیرانگی نال مریم دے
منہ دوڑ پٹھا۔

"جی۔ جیا۔ او ساڈی اپنی دھی اے۔ اسال او کوں پلینڈے

پئے ہن۔۔۔ مریم و پلڈیاں ہونیاں حیران ہونیاں۔

"آئے دے کا کا۔۔۔" دستانی اندھا نڈیاں ہونیاں اکھیا۔

”اڑی مائی و مسال۔ مری شمالا پڑھڑی ویندی تھیندی ہن تال۔“
 قادر بخش اوندے سر تے ہمتہ رکھیندیاں ہوئیاں اکھیا۔
 مریم ایجی بدحواس تھی جو ڈیر کینے پائی دا ناں دیکھ نہ پجھ
 سکی۔ تے جیرے ویلے قادر بخش کولیا تہہ بیز زور کیتا تال او خود پوہل

پیا۔
 ”وینج رٹی بیٹری نہ تھیندی! میڈے بھرا کیتے کوئی شربت شیر تال
 نہ پڑاوا۔“ و مسال، مریم کول اکھ دے اشارے نال جلدی اوٹ
 دا ناں اکھیا۔

شربت دا تر بھیا گلاس پیوٹ دے اجدادہ آرام نال سادہ گدھا۔
 تے جتی بہاتے کھٹ تے سدھا کھنی بیٹھا۔
 ”وینج مائی! نکن کول تال چاوا۔“ قادر بخش ناز دا رداٹ
 سنڈریاں ہوئیاں اکھیا۔

مریم وینج تے ناز و کول چا آئی۔ او نازی دھاتی تے ہار سنگھار کیتی
 پئی ہئی۔

”واہ بھئی واہ! دھی تال سوہنی اے تہاڑی۔“ قادر بخش ناز و
 کول چیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

قادر بخش ڈھیر دیر اوندے نال لاڈ کریندا رہیا تے ناز و دی او
 کول گانن سمجھتے دل دا چھبڑ دی رہ گئی۔

”اے کیندی دھی اے تے تال کہویں پائیدے پئے دے۔“
 قادر بخش ناز و کول مریم دے ہتھاں وچ ڈیندیاں ہوئیاں
 اکھیا۔

”میکوں تاں پورا پتہ کہنی۔ تباہا ڈا بھرا لتے آپے سبھ کچھ ڈھسی۔“
 مریم جھلی جھون سیندیاں ہونیاں جواب دیتا۔ بیویاں اوں کینے کہیں
 ناہا تہہ کچھ نہ کھنویاں۔

”دھی توں پتی پلنیدی۔ پتہ اوکوں ہوسی۔ اے کیا قصہ ہے۔“

فادر بخش کھدیاں ہونیاں مریم دو ڈھیا۔

مریم اچٹ ایس سوال دا جواب گولیندی کھڑی ہستی جرنہیں و سانی پول

پتی۔

گائمن ڈے کہیں یار دی دھی اے۔ اول شو دے دی ڈال کر
 گئی اے۔ تے دھی گائمن کوں پالٹن کیتے ڈے۔ گئے۔ وہ و سانی اکھیا
 ”مریم! کہیں کوں کھو تے بھجاویں ہا۔ گائمن کوں تاں سدا دے ہا۔“

اوں مریم دو ڈھیاں ہونیاں اکھیا۔

تے دیر دے بعد پکھر کینے جھپا۔ و گائمن بھرا کوں گلکڑی پاتی کھڑا ہا
 ”کاکا! ای دفعہ تاں وڈی دیر تاں آئے دے۔ میں تاں اماں کوں
 دی اکھ چھوڑیا ہا جو تہا کوں جلدی بھجی۔“ گائمن بھرا کوں ملن دے
 بعد ہانڈیاں ہونیاں اکھیا۔

”کیا کزل دے یار۔ کم کار۔ کینے جان نی چھڈی۔ کلہا بندہ ہاں۔
 ہر پاسے بھیج درک کر ڈا پندی اے۔“ فادر بخش اپنی بھوری ظاہر کیتی
 ”اماں تاں میکوں آون سیتی۔ کھڈنا ہا۔ پر فرصت سنن لی اے۔“

تے ول ڈھیر ویر تک ڈھیں بھرا حال حوال ڈڈھندے رہیے۔
 گائمن کھو دے حال ڈھیندا رہیے فادر بخش اپنی ٹھیکراری دے
 ڈھیر جوبن تے ہن۔ ڈھیں بھرا لے روٹی کھا وں بیٹھے تاں فادر بخش

اکھیا۔
 "یار گانٹ اتوں وی میڈے نال رلتے میڈا مددگار بن وینج۔
 میں تاں امان کوں ہی آکھ چھوڑیا ہا۔ اتھاں اپنی حالت تاں دیکھ کیریں
 ہنڑائی و دیں۔" قادر بخش دی دیداوندے مینے بستے ودھی ہونی
 ڈارھی تے ہئی۔

"تاڈی گاکھ دی ٹھیک لے سئیں۔ میں تاں امان کوں وی آکھ
 چھوڑیا جو میں اوٹ کیتے تیار ہاں۔ پروستی چھوڑن تے وی دل نی کریندا
 پیر ڈاڈے وی کار سنیڈیاں ہونیاں دل دی سوخنا تھیندے۔"
 گانٹن مکھن دی پلیٹ وچوں گراں بوڑھیاں ہونیاں اکھیا۔
 "چھوڑ میاں پچھلے زمانے دیاں گاکھیں کوں۔ ایج ترقی یافتہ زمانہ
 ہے۔ کے میں بھلاہل نہ ہیں۔"

قادر بخش اج دے ملنے کوں پچھلے زمانے کینے ہنڑ قرار ڈیندیاں
 ہونیاں اکھیا۔

روٹی وی ان مکی تے انہاں دی گاکھ وی پکی تھی گئی۔ گانٹن شہر
 وینج کیتے تیار کھنی گیا۔ تے مریم وی خوشی کینے مست تھنی گئی۔
 پچھلے پیر ڈو میں بھرا کھوہ تے گئے تے زمین مزیریاں کوں
 سنبھال تے پٹے آئے۔ رات کوں گانٹن دے گھر چنکا بھلا جمع ہا
 قادر بخش دے سارے رستے دار او کوں ملٹن آئے۔ گانٹن کھیاں
 تھیندیاں رہیاں۔ رات گذر دی رہی۔ تے بندے ہولے ہولے
 کھنڈن شروع تھنی گیا۔
 پوچھے ڈینہ قادر بخش ذرت کوں آن ڈرہا یا تیر پر سوں مریم تے۔

گمانن آندے پن۔ فرحت خوشی وچ مگن سارا ڈینہہ اتناں دے انتظام
 وچ دھری رہی۔ اتہاں ذال مرداں کینے بس مکہ جٹا جوڑتے اتہاں
 دے ناویں داگر کھڑائیں۔ فرحت خون ہٹی جو میڈی بم سن دیہا تن
 چھوگری آندی پئی اے۔ وقت چنگا گزری۔ کوئی جاہل تاں نہ ہی جو
 ساڈ کریندی تے جیڑھے ویلے او آگئے تاں کتنی دیر بھاکل پاتے
 مریم کور ملدی رہی۔ دٹے خلوص نال اتہاں کینے گزری وہاں پچھدی
 رہی تے "القاد" دی رولتی ددھ گئی۔

کم کرن دی شیر مریم جنہاں سے اٹک اٹک وچ کم کرن دی عادت کٹ کٹ
 تے بھری ہوئی ہئی۔ نازو کوں سنبھال لے علاوہ گھر دے باقی کم وی
 وڈی شوق نال کریندی ہئی۔ فرحت کوں کم کینے کجھ دانہں گئی شہر وچ
 اون دے ڈو جھے ڈینہہ بد گمانن۔ فرحت تے مریم بزار گئے۔ مریم
 کیتے چنگے چنگے کپڑے۔ نازو دیاں نصیایاں سہرا۔ جراباں تے سوٹراں
 دے علاوہ ڈھیر سارے کھیڈنے وی کھن آئے۔

فرحت مریم تے نازو دے کپڑے وڈی لغاست نال بیٹے تے
 جینرے بیٹے مریم شہری طرز دے فیشن ذیل کپڑے پاتے گمانن دے
 ملنے آئی تاں او کوں اپنیاں اکھیں تے یقین نہ آندا ہا جو لے او ہا
 جو لے او ہا مریم اے یا شہر دی کوئی ماڈل گرل لے۔ فرحت مریم دے
 دالاں دا ڈیزائن وی نویں طرز دا بنایا سہکا بلکا میک اپ وی کینتے تے
 رتی دنی سو بڑتے من مہر ہئی۔ جیڑھے ویلے بن جن تے باہر نکلتی۔ تاں
 سارے گھر ولے ڈیٹھ تے ونگ رہ گئے۔

نازد دی ذات ساریاں گھروا لیاں کیتے باعث رونق ہٹی ہوئی ہئی

کڑا اور سوئے سوئے اکھی تے ٹرن دی بیک پئی سڑی۔ مازو دیاں بازو
 بھانڈیاں پھانسیاں ساریاں کونوں دی دوج بھانڈیاں جن۔ گانٹھ تے مریم
 دی تان جیرسی کچھ دن سہی سوئی پر سن تان ڈاڈی دیاں گھوٹے
 فیندی تھی۔ ہندو دی اولاد دا جیروا و سہم ٹھہرتا تے مائی جنڈاں
 دل تے پھانسیاں مازو دیاں مسٹیاں مٹھیاں پھانسیاں کونوں کافی مد
 تک مٹھتا ہا۔

"اب۔ م۔ م۔ دد۔ دد۔ دادی۔" مازو ڈاڈی دی جھولی
 وچ ستیاں ہونیاں اکھیاں۔

"وہ تے تیرے ڈاڈی۔ قربان تھیوے ڈاڈی۔ کیا آہیں
 اماں۔۔۔" مائی جنڈاں خوشی نال بھیا۔ تے مازو ڈاڈی دیاں گھانسی
 سن تے کھانٹ لگ پئی۔ اوہ دل موہ کھنڈ دی کھل۔ اوہ سوہنی مسک
 جیرسی مازو دی خوبصورتی دا سراہاں کینے دڑا رادا ہا۔

"مازو ہندو دی دھی اے۔" سوا تریں بندیاں دے کہیں کول
 دی پتہ کیناں ہا۔ سہی کہ تاڈر خوش کینے دی جن تیں اے چھ لہنگی ہوئی تھی
 سردیاں جوبن تے تہن۔ تہر دا پالا پیا پونڈا ہا۔ سہ دی وی وجہ تریں
 موسم لچھ خراب تھی گیا ہا۔ مریم ڈو پہراں کول تے پائی نال دھوا یا۔ لال
 بور ویکٹ دا فریج پوائس۔ لال ساٹن دا سوڑا پاجنر پوائس۔ سردی دا
 نند ڈیکھ تے مریم اد کول لائن سویٹری پوا ڈتا۔ ہکا ہکا بیک اپ کھانسی
 تے مازو دا معدوم حسن ترڈ دے غلاب وانگر تھی گیا۔ بخت کینے بھر پور
 نظراں مازو دے سوہنے مکھڑے تے سٹوٹس تے اونڈا دل اد کھی
 جاہیں خوشی دوج ست تھی گیا۔

و ام۔ ماں۔ "ناز و پوڈر دے ڈبے دو اشارہ کیا۔" اوسے
 "کھلیج پورے اماں۔" مریم اندریاں غلابی گچھاں تے پیار ڈینیاں
 ہونیاں اکھیا۔ "پوڈر ہووے۔" تے پوڈر نا ڈیہ ارنہ سے
 اگوں چائیں۔

"کیا گچھیں پیاں تھینہ من ادریاں دیاں۔"
 فرحت اندر اندریاں ہونیاں اکھاتے فرحت کوں آندرا ڈیکھتے
 ناز و کھچ تے مادی تھولی وچ رک گئی۔
 "وڈی ہک میں توں نازو۔" فرحت او کوں چلتے پھریان
 ہونیاں اکھیا۔

لال لال کپڑیاں وچ نازو تے خوردی بچی دا گان تھیندا ہا اوند
 لال رنگ لال کپڑیاں کوں شرمسار کنتی کھڑا ہا۔ ہندو والی دے پیٹ
 وچوں پیدا تھیون والی نازو مسلمان دے گھر وچ عیش تے سکھادی
 زندگی پئی گوریندی ہئی۔ کیڑھی شے ہئی جیڑھی نازو کوں نہ سئی ملدی
 ہئی۔ پہلے ہاں جیڑھا آرام ہس سوہس پر شہر وچ آون نال جوہر اوندی
 قسمت جاگ پئی ہووے۔ ہر ویلے شہزادیاں و انگو سنگری پنگری رامندی
 ہئی۔

"نازو! توں ہن جلدی وڈی مٹھی تے تیکوں سکول دا نخر کروں۔"
 فرحت اوندے و نیگھرے والا دا وچ سمنہ پھرندیاں ہونیاں لکھیا
 "نال رسی بی بی۔ میں نال اپنی دھی کوک سیت وچ بلہپیاں
 چھو برس دا سکول دا وچ بھلا کیہاں کم۔"
 مریم اپنا چٹا کا فلسفہ کدھو ماریا۔

”بھولیاں بگاڑیں نہ کیتیاں کر مریم! زمانہ کتھاں دا کتھاں پتہ
 گئے تے توں اجڑ پرنے لہٹے دے خیالاں کول گہل گھتی
 ودی۔ دینی تعلیم وی لازمی ہے پر اردو تعلیم تاں اچل دے
 زمانے وچ بھوں ضروری اے۔ بالال کول سکول وچ وی
 تاں دینی تعلیم دا سبق پڑتا ویندے تاں۔“

فرحت اپنی گالھ ذری وضاحت ناں مریم کول تے سمجھائی
 ”اچھا بھلا جیویں تہاڑی مرہی۔“ مریم ساری گالھ فرحت دی مرضی
 تے سٹ پڑتی۔

ناز و دا معصوم ہتھ دل دل فرحت دے کتاں دو ویندا جتھاں
 ڈول سونے پٹس بکھدے کھڑے ہن۔ ناز و ٹیس و ہج ہتھ گھتے تے
 اوکوں آپ دو چھکیا تے فرحت دی چیک نکل گئی
 ”ہے دھاڑو۔“

”ناں اناں۔ چاچی دے کون تاں ناں پھاڑے،“ مریم ناز و دی ہتھ
 وچوں فرحت دا کن کڈھو بندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 تھوڑی دیر دے بعد ناز و کول کھل آئی تے دل اول کول گگھ تندا
 ہئی تے پوہیں پیرانیاں کہیں خاص گالھ کول ٹوری بیٹھیاں ہن
 تے او گالھ سنے بھانگے دی ہئی۔

چھیواں باب ختم تھی گیا۔

سوال باب

کئی سبیلے آٹھ تے سبیلیاں دے بعد کئی ہنالے وہا گئے۔ وقت دی تیز رفتار گاڑی تیزی تال نہ معلوم منزل دو سفر کریندی ویندی ہئی۔ "القادر" منزل دے گیٹ تے ٹھیک ست وچے پدک سکول دی بس آندی تے اختر، بشری تے نازو کول چاؤن دے بعد گول تے لنگھ ویندی ہویا ڈینہہ نازو دی ندی دیر تال جاگ کھئی اٹھی تال سمجھ کمانے جیٹا آیا کھڑا ہاتے اختر تے بشری دی تیار کھڑے ہن۔ انہاں کول تیار تھیا ڈیکھ تے او جلدی جلدی ما دو بھئی۔

"اماں اختر ہونی تال تیار وی کھئی گئی تے میں..... میکوں سینٹ جلدی وھووا نی تال دیر تھئی ویسی۔۔۔ چار سالہ نازو روئی صورت بناتے ما کول اکھیا۔

"میں کوئی روز دا ٹھیکہ تال نی چاگدھا۔ اماں۔ ایج خود دھاتے خود تیار تھئی۔" مریم کھل دیاں ہونیاں جواب ڈتا۔

"اٹھی لڑی اماں۔ میکوں تال دیر تھئی ویسی۔" نازو مادے ہتھال وچ ہتھ گھت تے او گول آپ دو پھکیندیاں ہونیاں اکھیا۔

"کیا ابدیں اماں۔ میں تال نہیں اٹھدی۔" مریم دھی دے چہرے تے پریشانی دے آثار چھپ تے کھلن لگ پئی۔

"ہئے اللہ۔۔۔ نازو دستھلاں تے ہتھ مارتے روزن دیاں ہونیاں

کئیوں کی بی۔ کئیوں کھڑی روئیں۔ کچھ گھنٹے ناز و گوں روز
بہتے اور کیسے پھپھیا۔

بار بار میڈی ڈیکھاں توں میڈی تیاری کی کرویدہ کی سکول دی۔
توں جوں دھاں پڑن۔

انہ میڈی میڈی دھی کوں روایا نہ کرے۔
کوا توں توں توں جھولی دج پہنڈیاں ہونیاں اکیا۔
اماں اچ اناں سکول بند ہوئی۔ توں بھدا تیاری کرتے کہے

ہیں۔
گھنٹے اونڈے دین گھرے والال دچ ہتھ پھرندیاں ہونیاں
اون کیسے پھپھیا۔

تے اول اخترتے بنزری کوں تیار ہتھے کھڑن۔ ناز و ہوں
لیکھ چو کچھ لکھن۔

اواں۔ او تاں نالی دے گھر ویندے پن۔ تہا ہوں تیاری کیتی
کھڑن۔ گھنٹے پیار نالہ اونڈے سرے ہتھ پھرندیاں ہونیاں
اکیا۔

ناز و اواں نالی دے گھر ویندے پنے میں۔ توں ہوں چکریں
اخترتے تے ناز و گوں کپاتے جلدی نال کھپس۔
"اوتان تہاڑی تانی دا گھرے۔ میں بھلا اڈے کیوں دجناں
میں تے میڈی نالہ اسماں اپنی نالی دے گھر ویندے۔ کیوں نالہ اناں
ناز و ہتھ نال کچھ کھڑن دے بھدا کیسے پھپھیا۔"

اڈے تار اماں اپاں پچھے جلسوں۔ ہالی انٹرویو تار دے
گھڑوں تار تھنی۔ مریم انیاری کروا پار میڈیا دھی دی۔
گیا من تارو دیاں گپا لھیں سرڈی تے کھدیاں ہوتیاں آکھیا۔ جوئیں
بشری دی گئی۔ اوں تارو کوں رے سٹن کیتے مجبور کیتاں او
دخن کیتے تیار تھنی گئی۔

”جین لارج دے باہرے دروازے تے ٹانگے ان کھڑا تے
تریبے پال کھدے ہونے تے اندر بھج گئے۔ انہاں دانا حسین تیاں
کھیں تیاں تال باہرے برائے زچ کپا لھیں پیٹھا کریندا ہا۔ پالاں
کوں آندا ڈیکھ تے خوش تھی گیا۔ واری واری ساریاں کوں چائیں
ساریاں دے مھیاں تے پیار ڈتوں تے دل اکھن لگا۔

”اختر پیرا تال اندر چلو۔ میں سٹے آندا پیاں۔“
”نانا اماں۔“ اختر ڈیڈھی کینے لنگھدیاں ہوتیاں
زور دی ہکل ماری۔ ”نہرت“ اختر دی ہامی انتر دا لاسن
تے باہر نکتی۔

”اڈی اللہ! ایج تال میڈ سے لال سویرے سویرے پنہ
آدن۔“

نہرت بالاں کوں ڈیکھتے خوش تھیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
اختر سٹے بشری بھج تے نہرت کوں چہنٹر گئے۔ ازاں پہلے
اختر کوں چاتا۔ او کوں پیار ڈیون دے بعد ہائیں تے
دل بشری کوں چاگدھس۔

”کیا واری بشری دھی۔ کپے آسے دے یا تہا ڈھی اماں“

دی آن لے۔ "نرہت بشری کون پیار ڈیوان دے بند
اول کیے پچھیا۔

"اے تان نرہت نال آئے ہیں۔ اہاں ہون تان گھران۔"
بشری معصومیت نال جواب ڈتا۔

"پیار وی کوئی تے تھما ڈے نال۔" نرہت بشری دی گلیہ
تے پرندھی پنیدیاں ہونیاں اکھیا۔

"بئی نازو باجی آئی اے۔ او ڈیکھو، او آندی پئی اے۔"
بشری نازو دو اشارہ کیا۔ جیڑھی خرام نال قدم چنیدی تے وڈے
آرام نال ٹروں آندی ہئی۔

نرہت بشری کون بہا ہتے نازو کون چاگدھلتے پچھن لگی
"نازوبلی بی۔ کیا حلے طبیعت دا۔ تیڈی اماں وی کہنی آئی،"
"او آدے سن۔ تان سن سختی آؤ۔ اماں کہہ پئے ویلے
دیچ تے نستی آسوں۔"

نازو جواب ڈتا تے نرہت او کون چاتے ازر لنگھ گئی۔
بالاں دے آون نال "حسین لاج" دی رونق دودھ دیندی
ہئی۔ بالاں دے چیک چاہیے سٹتے حسین خان ہوں خوش
تھندا ہاتے ہوں ڈینہ وی او بالاں نال بال بن تے ڈھیر دی
ہک انہاں نال کھڈ داریا۔ ڈو پیراں کون سارے روٹی کھاتے
ستے تان آترناتے دے نال دیچ ستا۔ بشری نانی دے نال
ستے تے نازو کون نرہت اپنے نال سمبایا۔

"ماسی تان ساڈے گھر کڈن آسوں" نازو اپنے نازک

ہنٹیاں نال نرہت دا منہ آپ دہ کریدیاں ہوئیا پچھیا۔
 جڈن دا ایاں توں اکھیں میں سے نرہت اوندو منہ کریدیاں
 ہنٹیاں جو اب ڈتا۔

میں ڈیکھاں تاں اچہ شام کوں تہاکوں ز رے گھن تے ویساں
 نازو خوش تھندیاں ہوئیاں اکھیا۔

اچہ تاں بھی آپاں کسے کوں بل گدھے۔ کہیں بے ویلے
 آساں۔ ٹھیک اے نال سے نرہت اوندے متھے توں

وینگیے والاں دی لیٹ کوں پھول تے ہنڈیاں ہوئیاں اکھیا
 اچہ اہلا جڈن اسو۔ ٹکونیاں میٹھے کرے وچ نال سے۔

نازو اوندے نال اینویں گھلی ملی پئی ہئی۔ جیوں گھائی سنگائی
 ہر دس تے پکا لھیں کریدیاں کریدیاں نازو دیاں اکھیں گھٹیج گیاں

اوندی باہنہ نرہت دی بھاتی تے بنی ائی تے منہ اوندے منہ نال
 ملائی پئی ہئی۔ نازو دی مصومیت ڈیکھتے نرہت دل دل دے

وچ خوش پئی تھندی ہئی۔ او کوں اختر تے بشری وی پیارے
 لگدے ہن پر نازو دیاں مٹھیاں کھلیں اوندی دل موہ گدھا نازو

دیاں مصومیت توں بھر پور کھلیں اوندے دل کوں سکین دیندیاں
 ہن نرہت دی دیندھوں ویلے نازو دیاں سبب وانگول لال لال

گیاں تے ہئی۔ نازو کوں لگھو تدرہ ہئی۔ اوندے ننگے غوراڑے
 کھن سنٹر نیبے پئے ہن۔ نرہت آرام نال نازو دی بانہ سینے

توں پاتے اپنی چچی دے باہروں چا لائی تے اپنے تے تے
 ہو۔ اوندے ہوئیاں نال ملا ڈتوس۔ نازو اوندے کلھے نال

کر گدھی ہوئی۔ گائمن وی پہلے کہتے زیادہ خوش نظر داتا تے پتر دے
 خواب ڈیکھ ڈیکھ تے خوشی کہتے پھنڈیا نہ ماندا ہا۔ کہیں ڈینہ آون
 والے پال کہتے چٹے کپڑے گھن آندا۔ کپڑا ہیں کوئی چنگا کھڈنا گھن
 آذاتے اے گالھیں اوندی خوشی دی واضح دلیل ہن۔ مریم رات
 ڈیہاں تے بیٹھی ہوئی۔ اوندی مادی "الوار دے آگنی ہوئی۔ اوندا تاں
 اصرار ہا جو مریم دا پہلا ویتیم میں کروسیاں۔ اصول وی ایہو ہے جو عورت
 دا پہلا ویتیم پیکے گھر تھندے۔ پر گائمن کون اے کالھ نہ بھائی۔ او اپنا ہا
 جو مریم دا ویتیم جمال پور دی بجائے اٹھائیں تھنویے۔ تاں جو ضرورت
 دے وقت ہر شے ہیا تھی سگے۔

شام تاں مریم کون درد آٹھی پیا۔ خطرناک درد جیڑا عموماً پال دے
 چھدیال ویلے اٹھدے۔ پیڑاں زور کریندیاں گئیں۔ انتظار دیاں گھڑیاں
 بولے بولے ودھدیاں گیاں۔ گائمن پریشیاں تھاتے اپنے کمرے
 وچ ٹھلدا کھڑا ہا۔ گھر وچ سوا مریم دیاں کواں دے کمل سکون ہا۔ تھوڑے
 تھوڑے وقفے دے بعد خونناک چیک فمنا وچ گونجن دے بعد رات
 نئے اندھارے وچ ماسب تھی ویندی۔ اون والے زمان کافی دیر لاڈتی
 ہوئی۔ مریم دا برا حشر ہا۔ درد کہتے گھیرے توں گھیرا پیا آندا ہا۔ رات دے
 تھلے جے تے مریم تے بے ہوشی دا پہلا دورہ پیا۔ دائی لکھ جنن کہتے
 پر پال نہ باہر آوندا ہاتے نہ آیا۔ آخر آک تے دائی جواب ڈے ڈتا
 تے یڈی ڈاکٹر کوں گھن آون دی صلاح ڈتس۔ گائمن دی تاں چند جیوی
 ہتھوں چھوڑ گئی ہووے۔ پریشانی دے عالم وچ ہسپتال قون کئس
 لیڈی ڈاکٹر آئی کئس دا ملاحظہ کئس۔ تے اول جیڑھی خبر سنائی اوں

گونا گوں دے رہے تھے ہوش وی اٹھا ڈٹتے
 ہر لمحہ تڑپا ہوا ہوا ڈی وا بچن ذری مشکل تھوڑے سال بالکل
 اٹا تھی۔ بیٹے۔ مریضہ کوں جلدی ہسپتال بچاؤن دی کوشش کروا تھی
 ارادہ نال شائیت نچ ونجے۔

مریم دا بت ہوئے ہرے سجدا ویندا ہا۔ بچن دی امید ہوئے ہوئے
 بیٹھی ویدی ہئی۔ مریم کوں لاسا ہوں۔ ویلے ہسپتال بچایا گیا۔ فرحت شادی
 ہاں پانچاں وانگوں آلودی وری ہئی تے بھجدا وی وری ہئی۔ اوگائون
 کینے وی زیادہ اوہاں توہاں نظر دی ہئی۔ مریم دی ماماں وھی دی
 حالت ڈیکھتے تک نار بد گئی۔ اوندے ہتھ ول ول مریم دی سلامتی
 دی دعا کیتے آٹھارے۔ بائی جنداں وی دعا دے نال نال لکھاں
 مرتے کینے۔ اوندی صحت یابی کیتے منوتیاں مینورس۔ پرہاریاں
 دہاں دعائیں بیکار ثابت تھیاں۔ شادی مریم پوہراں تک بے ہوش
 رہ گئی۔ ٹیکے توں شیکہ لگن نال لحظہ کھن تے ہوش آئیس۔ بیٹرا
 نظر ان کول چارے پلے بھنوائس۔ شائیت او آخری ویلے نازو
 کول کور ڈیکھن چاہندی ہئی۔

"نازو... نازو... فرحت میڈی... نازو... دی پارٹ...
 ہووی... اوندے مرتے... ماہن تے... ہتھ رکھیں..."

تے میڈی... نازو... نازو کوں...
 مریم کالھ پوری وی نہ کر سگی تے او ول بے ہوش تھی گئی۔ بنجواں
 دی بک تھاپیو۔ سب تے مریم دی کچی تک آئی تے دل او سے بنجواں
 وی کھر گئے۔ پچھلے پہر او نرا اپرشن نہیا پال مرتے سچا کھڑا ہا۔

موتے ہوئے پال کوں کڈھن دے بعد نرساں مریم دے بت کوں
ہتھ لایا تاں او ہمیشہ بیٹھہ کیتے تھدا تھیا پیا ہا۔

تے ول

اتم دانقشہ بدھج گیا۔ "القادر ہوں پڑیہہ ایام ناڑا نظر دی
ہئی۔ مغرب تک جہاں پور والے وی سارے آگئے گائمن پکاں کڈھ
کڈھتے۔ تے دھاڑا مارا مارے رتا۔ گائمن دے ویں لوکاں دے
دلاں دے ٹکڑے کیتی دیندے ہن۔ قادر بخش وی بھرا دے گیل
پگتے رتا۔ مریم دی ما کوں گھیرنوں گھیرا پیا آندا ہا۔ اوندی ہکا دھی
جو اول کینے ہمیشہ کیتے نکھڑ گئی ہئی تے فرحت و بھئی مریم دی موت
تے ریح ریح تے رتی۔ نازو بیو کوں روندنا ڈیکھ تے اوندے کوں
آگئی۔

"میں آبا۔ تاں روندے کیوں بیٹھے دے۔ اے سارے بندے
کیوں روندے۔ بیٹھن۔ میڈی اماں کڈھے گئی اے۔"
نازو جیکوں گائمن موت دی سمجھ کیناں ہئی گائمن کینے وڑی ہئی
نال پچھیا۔

"تیرڈی اماں۔ آپاں کوں کھا چھوڑ گئی اے نازو ایتے گائمن
دیاں پکاں جوں جوں آجیاں تھیندیاں گئیاں۔ پیرے کوں روندنا پچھ
تے نازو وی روونٹ لگ پئی۔ مغرب دے بند لاش جہاں پار
دو روانہ تھیون پئی نال گائمن۔ نازو کوں مریم دی لاش دے
لال جا آیتے نازو کوں اوندانہ ڈیکھیندیاں سوئیاں آکھیں۔
"ڈیکھ تھن۔ میڈی بچی مادا اوندے۔ دل ساری عمر تیکوں ایں منہ ن

نظر آئے۔ "تے گامن دے ویں سن تے لوکاں دیاں ڈھکاں نکل
 گیاں۔ جمال پور وچن کینے پہلے فرحت نازو کوں اپنے پالال دے
 نال "حسین لاج بہ بھجوا ڈتا۔ تے میت رات جمال پور دے قبرستان
 وچ دفن کر ڈتی گئی۔ تل کرن دے بعد فادر بخش تے فرحت نال پھول
 تے دل آئے۔ البتہ گامن تے بائی جنڈاں ستویں بھرات کرتے وئے
 مریم دی جدائی گامن کیتے بہوں وڈا صدمہ ہا۔ اوندی بچپن
 دی محبوبہ تے دل والی ڈال اول کینے وچھڑ گئی ہئی۔ مریم دا غم
 بیاں کوں وی ہا۔ پر گامن رو رو تے اپنا برا حال بنا ڈتا۔ ہر ویلے
 مونتھ منھاری تے بیقراری وچ ٹھڈے ساہ بھرنیڈا راہندا۔ مریم اوندی
 زندگی دا بہترین ساتھی ہئی۔ گامن اپنے ای بھجے باو ناسا تھی کوں بھلا
 کیوں ہسار سگدا ہا۔ نازو اوندے سامنے اندھا تان اوڈا سا ہو یا
 درد دل جاگ پوندا۔

آخر

وقت دے بے رحم ہتھاں گامن کینے مریم دا غم زورے نال
 کھس گدھا۔ لوک شائیت سچ اکھندن جو وقت دی ظلم ساریاں ہلماں
 کینے لاجواب ہے۔ جیڑھیاں پھٹاں کوں دوا ٹھیک نی کر سگدی نہاں
 کوں وقت دی ظلم بہوں جلدی چھڑوا ڈیندی اے۔ گامن ول اپنے
 کم دضدے وچ بھس گیا

ڈینہہ سفیاں اپج بدلے۔ ہفتے مہینے بن گئے تے مہینے سال
 دی شکل اختیار کر گدھی۔ نازو دا معصوم ذہن وی اے گیکھ بھل
 گیا جو اوندی وی کوئی ماہوندی ہئی۔

قادر بخش تے فرحت دی قیل و قال اچکل اکثر گمانن دی شادی دے
منلن ہوندی۔ فرحت دا روح ہا جو نہ بہت وارفتہ گمانن نال تھی ونجے
کیوں جو او گھر دے سارے سو بھلے اندھارے کینے واقف ہئی۔ گمانن
دی نوجوان ہا۔ خوبصورت ہا۔ صاحب جائیداد ہا۔

مریم دے پہلے ور پڑھیں دے بعد تادرنختس یک رات گمانن
کول ونج بیٹھا۔ گمانن ناز و کول ہاں نال لائی تے خیال ل وچ غرق ہا۔
"یار گمانن! آخر کے تیں جیب کریں۔ میں تالہاں شادی دی کجھ
سوچیں ہا۔ مدے تال انسان نال تھیندے تالہاں انسان دا فرض لے
جو ہر صدمہ صبر نال برداشت لرے۔" قادر بخش ہمدردی نال
آکھیا۔

پر گمانن کول اے کاکھ بیوی نہ بھانی ہووے۔ چپ کیتی تے
سارہا۔ قادر بخش دل کچھیا تال گمانن صاف صاف لفظاں وچ آکھ
ڈیا۔

"جے بیڈا وجود تھا کول بار محسوس تھیندے تال میں ناز و کول گھن
تے وتی ویساں پیا۔ پر شادی دانان میڈے سامنے نہ گھنا ہے
گمانن نیزاری نال جواب ڈیا تے قادر بخش بھرا دی کاکھ کسٹ
تے چپ کرتے آکھی آیا۔

یک ڈینہ نہ بہت بھین کول ملن "الفاد" آئی فرحت دی
خواہش ہئی جو گمانن خود میڈی بھین کول پسند کرے متے اسے رشتہ
جلدی تھی ونجے۔ ڈوپہراں کول ناز و سکولوں ولی تال نہ بہت کول نہ
نال اپنے کمرے وچ چپک گئی۔ نہ بہت اونڈ کپڑے بدوائے۔ ہتھ

منہ دھو ایسے تے سنگتائیاں وانگول ڈوہیں جیریاں ڈھیر دیر تک گھنیں
 کریندیاں ریاں۔ ڈوہ پیراں کول ڈوہائیں روٹی وی کھٹی کھادی۔
 اجن تاں انہاں روٹی سکاٹی وی کیناں ہئی جو تیں گائیں آگیا تے نرہت
 کول آرو مال بیٹھا ڈیکھتے جیراں رہ گیا۔
 "ماڑو! اج کھئی روٹی بیٹھی کھاندی۔" گائیں کھنڈیاں ہونہ
 ماڑو کینے پھیا۔

"میں تاں اسی مال روٹی بیٹھی کھاندی اں۔ کھئی تاں کہہئی۔" ماڑو
 چلاک مال جواب ڈتا۔

"اماں! میں تاں روٹی کھاگھی میں کیندے مال کھاساں۔"
 گائیں دل پھیا۔

"اج تاں کلے کھاگھنوں میں تاں اسی مال بیٹھی اں۔"
 ماڑو پیرو دو بنر ڈھیاں جواب ڈتاتے ول روٹی دی کھڈنگی
 گائیں ماڑو دیاں بھانیں تے کھلا ہو یا نرہت کول آرتے ڈیکھن تے
 بند باہر نکلی گیا۔

نرہت اپنے دل دیا ات کھت محسوس بیٹھی کرندی ہئی۔ گائیں او
 کول عجیب نظراں مال جو ڈیکھ گیا ہا پر ماڑو دیاں بھانیں او کول آپ دو
 ونڈا گدھا۔

گائیں ماڑو کول دینچ بیٹھا تاں نرہت دی اتھائیں آگھت پھانیں
 گھالیں دے پیچ او اپنے اھنپ دو دل آئی۔

"گائیں۔" نرہت پیار مال او دے موندھے تے بہت کھنڈیاں
 ہونیاں اکھیا۔

"جی بھر جاتی — کہ گمان سعادتمندی نال خواب ڈتا۔

"یک پانہ کراں۔ تراں نال کیناں تھیں۔۔۔"

زرت سو، لہ نظر نال اونڈو ڈٹھا۔

"بھر جاتی نال، نہ ہلا تراں تھیندے۔"

گمان کہہ بان ہوتیاں خواب ڈتے جیرانگی نال بھر جاتی دے

منہ دو تارن ٹپ پیو جو اوکرا اکھیندی اے۔

"ڈسارنی ماں۔ چپ کیوں کر گنیں۔۔۔" ماں جندال فرحت

کوں چپ، ڈیکھتے اکھیا۔

ماسی۔ میں اکھیندی آل۔ جو گمان ہن سادی کر گھننے۔

آخر کے میں کنوارہ پیٹھارا ہی۔۔۔"

فرحت یک وفد گمان دے منہ دو ڈتھاتے ول خواب دے

انظرال و حج بھٹی جہٹے بوجھن دے پاند کون وٹ ڈیون

بہ گیتی۔

"آدی تال سچ ہوئی ٹی ازل۔ میں وی کمی دفعہ پٹ پٹ تھکی

آل۔ پر میڈی نال کھانی نہ ڈتا۔۔۔" ماں جندال، بیوی و حج جاب

ڈتا۔

"ہاں تہیں تال ماتے بھرا کیوں شادی دا مال آکھے تے ایل

نہی جیتی اے۔ تے میں کہ بھڑا بن تے آدی آل۔ میڈی

گاہ وی نہ منیس نال احد تک ویسی۔۔۔"

فرحت و دے نثر نال آکھیا ہوں وٹے اونڈے چہرے تے

موشی دگی جھک، وی ہی۔۔۔ نے خبر کی، ایوی دی۔۔۔ فرحت

اکھیں پھرتے گائمن دو ڈٹھا۔ اور کہیں خیال و سچ گم ہا۔ اونڈے منہ
 دے اتار چڑھاؤ کیسے پتہ لگدا ہا جو او اجن ٹنیں کرنی فیصلہ کرنی کر گیا
 "گائمن!۔" فرحت دے بااں تے سگ نجدی کھڑی ہئی
 "بھر پانی اگیا لھناں چوں منکل کتتی وے۔ پر بھینٹن ٹن تے ہجت
 لالی دے۔ تال میں بناکوں مو بھانی اریندا۔ میں تہا کوں اپنی شادی
 دا اختیار ستریندا۔ پر۔" گائمن کا لہا دھوری چھوڑتے پیپ
 کر گیا۔

"پر کیا۔۔۔" فرحت اونڈو کھلایاں ہوتیاں ڈٹھا۔
 "بندیاں و سچ ڈسٹن دی نی اے گلہ۔" گائمن کھل پیا۔
 "اماں دے ڈکن دی وی کہنی۔" فرحت پچھیا۔
 "کیوں نہ لکاوے اڑی اماں میں کینے کا لھیں۔ غیر ختم ناں" مانی
 جدآں کا ڈٹناں اکھیا۔

"اماں! اول تراض پتی تھندیں۔" گائمن اکھٹی تے ادا دے
 ناں اونڈی کھٹتے با بندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "میں بھلا تراض کیوں تھیواں۔" اونڈی مامنہ ڈو جھے پاسے
 کریندیاں ہوتیاں اکھیا۔

گائمن لاڈ ناں! دا ہتھ پکڑتے اوکوں گھٹیا تے او ہے ہے
 کریندی تے اٹھی بیٹھی۔

"مویا تہ تھندا۔ ڈارھی مناوا۔ کیوں میڈے سمجھوں پے گئیں"
 مانی جدآں گائمن دی کتھ وچ ہولے ہولے سمکھیں مریندیاں ہوتیاں
 اکھیا۔

”کدھ وچّی ٹی اماں! میں بلا گوں ایتھوں۔۔۔“
 مائی جنداں فرحت کول اکھیا۔
 ”ول ول تراض پی تھیندیں۔۔۔“ گائمن ول مادے ہتھ کول

پکڑیا۔

پر فرحت اوندا ہتھ پکڑتے کھدی ہوئی تے باہر نکل گئی۔
 ”اگیرے کیا آہا ہانویں۔ گائمن!“ فرحت او کول کھٹ تے
 بہنڈیاں ہوسیاں ادل کینے پچھیا۔
 ”ہس چھوڑ بھر جانی اول گالھ کول۔۔۔“ گائمن شرم کریندیاں
 ہوسیاں اکھیا۔

”ول وی پتہ مال لگے۔“ فرحت او کول مجبور کیتا۔
 ”ایہو آہا ہم۔ جو مایدولت دی بیگم صاحبہ پڑھی لکھی ہووے
 سوہنی ہووے۔ شریف ہووے تے ذری پنچل وی۔“ گائمن
 مسکدیاں ہوسیاں اکھیا۔

”انشاء اللہ اینویں ہوی۔ توں بنفکر رہ۔“ فرحت او
 کول نسل ڈیوائی۔

رات ڈھیر دیر تک تاوڑ خشتے فرحت نکیاں نکیاں گالھیں
 کریندے رہ گئے۔ سوئے ڈوہیں زال مرد ”حسین لاج“ گئے
 تے گائمن دی گالھ پکی کر گئے تے شادی دی تیاری شروع
 تھی گئی۔

ستواں باب ختم ہنئی گیا۔

اکھوال باب باب

اج گائمن ڈیادوی ہرنگر کینے بے قدر مہنتی۔ شادی دی خوشی وچ
 مست ہا۔ ایچ نال تریم دی یاد دی او کوں دسر گئی ہئی۔ تدری کالھانے
 خوشی وچ سارے ڈکھ درد مندہ ایویں بھل ویندے۔ جویں اول
 ڈکھ دی کیداہیں شکل دی نہ ڈٹھی ہووے۔

شہر دے معزین دے سزاوہ گائمن دے مانکے ڈاڈکے تے
 موزیہ۔ دی القادر دے ڈکھن شروع تھی گئے ہن۔ شام کوں
 چار وچے اوندا نکاح ہا۔ ویکہ جوان بول نیڑے دیندا آتا ہا۔ گائمن دے
 ساہ ہولے ہولے بکھ ویندے تختیدے ہن۔ اوندا۔ انگ انگ
 وچ نر بہت دے لاجو ہا۔ انشہ اثر کر گیا ہا۔ او بہوں خوش ہا
 جو او کوں سوہنی شہزادی بیٹھی تھی وال پئی ملدی ہئی۔ شام
 کوں جینج پڑھی نال گائمن۔ دیا ران نال لپٹی ہوئی موٹر وچ بازو
 دی موجود ہئی۔ او پرانی ماہوں بھل تے تہیں با دی خوشی وچ پھنڈا
 نہ ماندی ہئی۔ ہوں ڈینہہ اوندی ڈاڈی او کوں ہنے فروری رنگ
 دے ساٹن دا گھیر دار لانگھا یوایا۔ ہوں رنگ دے پور وکھا
 دی قیض پرائیں۔ فروری رنگ دا پینٹا ہو یا ایشی دا پوچھن اوندا
 چھٹے گورے رنگ کوں نکھاری کھڑا ہا۔ کتاں وچ ہکے ہکے مگال
 ہنہ وچ سونے دیاں وکھاندے پک کوں باہر وچ ٹیکن دے
 بعد لانگھا سنبھلیدی۔ ہئی تے ہا پینتے مہنتی تے کرتاں ہوں

رشتہ بڑھتی ہوئی تے بیویوں سمیت تک گھن گئی تے او کوں اُتھاں بہاؤ
 دے پور خود نر بہت دے پے کرے دو بھتی۔ بہتیاں نر بہت دے
 علاوہ اونہیاں کالج دیاں سنگٹائیاں وی پیٹیاں پن۔ نازو کرے
 دا دروازہ لکھی تال ساریاں او کوں غور تال ڈیکھن لگ پیاں
 نازو جلدی نال آئی تے نر بہت دی کناری والی ترنگری، نما چا در کینے
 پوہنڈیاں ہونیاں آکھن لگی۔ "ماسی۔۔۔"

"آکھیں۔ نازو۔۔۔ نر بہت اہنوں نانک الا برج اوں کینے پچھیا
 "میں کھی تھوڑی آئی آل۔ بابے ہوئی وی آہن تے انہاں تال ججج

وی آئی اے۔"

نازو وڈے ڈھاؤل نال گانہ کیتی تے نازو دی گالھ سُن تے نر بہت
 شرم کینے و لھٹج گئی۔

"ججج کیا کران آئی اے۔" کہیں چھو کری پچھیا۔

"اج ماسی وی شادی جوے۔" نازو نر بہت دو اشارہ کیتا
 "کیندے مان۔۔۔" پتی چھو کری پچھیا۔

"میڈے آتے نال اپنا کیندے نال۔" نازو وڈے فخر
 نال سر اچا کرتے اکھیا۔

"اڑی او مائی۔ تید اہیو تال ڈاڑھا کو جھاہے۔" کہیں پتی

جھپیل دو شبیرہ نازو کوں چڑھوایا۔

"کیوں ڈی بہاں۔ کو جھا تھوی اپنا پتی ڈاڑھاں تال او تریاں

کولھیں کر بندیں میں دی جھلا تید سے پور دے نال کچھ آہری بیٹھی

آں۔" نازو کاوڈ نال اکھیا تے نازو دی این گالھ تے کمرہ

ٹھکاراں نال گوئیں دیک پیا

رات دا اندھارا جوئے ہر لے ددھدا ویندا ہا۔ حسین لاج دھج
 بند و اجیاں دا آلا اچیا تھیا۔ موڑ توں پیساں دا مینہ و سیا تے جتھ مکر
 شروع تھی گئی۔ اقادرت ڈھیر دیر ہنگامے تھیناے ریسے تے
 ہنگامے وی دل رات دے اندھارے وچ غائب کھئی گئے۔ ہر پاسے
 کمل سکون ہا۔ رات آرام آرام نال گزردی ویندی ہئی۔

گائمن سہرا بہاتے باب پاسے رکھیا تے دھڑکدے ہوئے دل
 نال نزہت دے نال دینچ بیٹھا۔ مکہ ڈینہ وانگوں روشن ہا۔ نزہت
 شرم کینے کھٹی کھٹی تے آچے آچے ساہ۔ بیٹھی گندی ہئی۔
 "نزہت گائمن پیار نال او کول سدا ماریا۔"

نزہت دے پیر کیم کھٹے تھی گئے تے سہر زیادہ ہو گیا۔
 "نزہت۔۔۔" گائمن اونڈے منہ توں گھنڈ لہایا۔ نزہت ہک
 دفعہ گائمن در پڑھا۔ دید نال دید مل تے نظراں دل جھک گیاں
 گائمن کول ہوں ویلے وی ناز و خیال ہا۔ ناز و خیال آون
 نال او تھوڑا رنجیدہ تھی گیا ناز و دی معصوم شکل اونڈیاں اکھیں
 دے سلنے پھر دی کھڑی ہئی۔ او کول علم ہا جو متراں ما آرزو
 کول کپڑا ہی پیار کیناں ڈے سگھی۔

اوں مناسب سمجھیا جو نزہت کول ایں بارے وچ سب
 ڈسا ڈیوے۔ تے دل اوں اپنے ایں ارادے تے عمل کیتا
 "نزہت! اچ کینے توں میڈی زندگی دی سا تھی بن گئیں۔
 میڈی ہر خوشی میڈی خوشی اسے تے تیدا ہر غم میڈا غم ہوسی

انشاء اللہ میڈیٹے طرفوں تنکوں کوئی تکلیف کیناں بچھی میں اپنی بھاری
 عمر نیڈی ہمدردی و سچ گزریاں۔ توں میڈے نال جیوں گزاریں
 سو گزاریں پر میڈی نازو دا پورا پورا خیال رکھیں۔ نرہنت بیگنوں
 میں سو ہاگ والی رات وی قسم! نازو وی معصوم چند کون ہی جاہیں
 تکلیف وی نہ اونٹ ڈیویں۔ میڈیاں غمیاں خوشیاں اونڈے نال
 وابستہ نرہنت۔

تقدیر دے بے رحم ہستہ سناں سیکوں اول کینے حرا کر ڈیوں نال
 توں ہمیشہ ما بن تے اونڈے سر تے ہتھ رکھیں۔ نازو میڈی امانت
 بیوی۔ ایکوں میں ٹہکدے پھلاں وانگوں نیڈے نال ڈیکھاں نال
 گامن بکھ ایں انداز و سچ گالھیں کیتیاں جو نرہنت دا خود اپناں
 ہاں وی ماندہ ہنئی گیا تے کنبدے الا نال آکھنیں

”سناں سیکوں اتنا گریا ہویا سمجھدے وے۔ انشاء اللہ

نازو دا معصوم دل پکھ کینے ہمیشہ محفوظ راہی۔“

تے گامن پیار نال اونڈا منہ اتوں کرتے ای بکھے انداز و سچ اونڈا
 شکر یہ ادا کیتا جو رات دی پپ غروب و سچ ہلکی جاہیں آواز پیدا
 ہنئی تے نرہنت دا منہ لال تھرتے شرم کینے تھکا گیا۔

ایوں ہفتے۔ ہینے تے سال گزروے رہے۔

نازو سنوں جماعت و سچ بیچ گئی تے نرہنت بک پتر دی ماہی
 گئی رہی۔ نازو جو شیں سکول راہندی ہاں نرہنت کول ہونڈا۔ تے
 جیرے نیلے او سکولوں ول آندی تاں پال اونڈے حوالے ہنئی
 ویندا پہلے نال او خوشی نال بھرا کول چاتی و دی راہندی ہئی۔ پر

جیڑھے ویلے اونڈے امتحان سہرتے کئے تال پو کول ہر نیلے
 دا چاؤن اونڈے کیتے باعث تکلیف بن گیا۔ نازو کئی وڈی زہت
 کول آکھیا دی ہسی۔

”ان اکل میڈا امتحان تھیون والا ہے۔ فی الحال تال
 پو کول سنبھالی رکھو۔ میڈی پڑھائی زچ ہرج تھید۔۔۔
 تے زہت وامنہ کاوڑ کیتے لال پو تھی ویندا۔
 ”خیر اے۔ ڈیر تال امتحان ہئی۔ کوئی اسمان کول تلی تال
 ہوی ڈیوڑیا۔۔۔“

زہت مسٹر بھیج تے آہدی تے اونڈیاں ا بجاہ ہی پائی پو نہیں
 نازو دے حس دل تے کانی وانگو لگدیاں۔ وقت جوں جوں
 بدلا گیا تے وقت دے تال تال زہت وی بدلی گئی۔ او
 گائون ڈیاں سنتاں فرحت دیاں پار تال تے نازو دی معصومیت
 کیتے بکھم اکھیں پیرتے اوں شکل وچ نظر پرتی گئی جیکو اوک ترائی
 آمدن زہت دل تال کیتے ہسے سارے۔ عدسے بھل گئی تے
 نازو دی حسین صورت او کول گولی وانگون نظر ٹ اپن پئی۔
 بل شام او نازو تال تکھن سٹھی وی تھی پئی۔ جیڑھے ویلے
 گائون گھر ولیا تال او صاف صاف لفظاں وچ گائون کول کھ

”اے گھر وچ، طے میں ناہساں یا نازو راہی۔۔۔“
 گائون زہت کول ہر فریقے تال سمجھاؤن دی کوشش کیتی
 پر اونڈی کاوڑ بھوڑی ہنہ ورحدی گئی۔ نازو سو بھجے دل تال

ڈاڈی کون نہ بہت دے ایں گندے سلوک دی شکایت کہتی تال
 او چپ کر گئی۔ پیو کول دھال ڈتس تال او وی تیکھیاں تکھیاں گالھس
 کرن ٹپ پیا۔

میں وی بھلا کڈے مراں۔ ڈوپا میں وچ مٹھی کہنی۔ میوں کیوں
 آہیں۔ اپنی آپ جانڑو۔ گانٹن کاوڑ تال آکھیا۔

پیو کول بدلا ڈیکھتے نازو دا پھل وانگو شکفتہ چہرہ کاوڑ
 شروع تھی گیا۔ او کول سولے فرحت دے کتھاوں وی مٹھی
 گالھ دی امید نہ رہ گئی۔ فرحت۔ نہ بہت کول دل دل سجایا پر نہ بہت
 دے دتیرے دتھ کوئی فرق نہ کیا۔

نہ بہت، گانٹن دی ساری سٹانی ہوئی او کہانی ہک ڈینہہ جھپے
 دے دوران نازو تے فاش کر ڈتی جھپڑی گانٹن نے نہ بہت کول
 سمجھ دے نازو دے متعلق سٹانی ہئی۔

کراڈی زن دی دھی آ۔ تیدے وچوں تال بووی کراڈی والی
 آندی لے۔ خیر دار جو اگول تے میڈی کہیں شے کول ہتھ لایو تال
 پر نازو ایں گالھ کول نہ بہت دی کاوڑ سمجھتے چپ کر گئی۔

او کول ہلکا ہلکا و ہم ضرور پوندا پر او سمجھ کجھ چھڑا و ہم وی و ہم
 ہوندا تے ہک ڈینہہ نازو دا ایجو و ہم حقیقت وچ بدل گیا۔ ہونڈی نہ
 نازو کول زور شور نا کو سا ہا۔ کیسے دی تیزی کینے ادنا بہت
 بھاء وانگو بلدا اپیا ہا۔ اوہدی ڈاڈی حفاظت دے طور تے مونی ہا میں
 کہل اونڈے آتے سٹ ڈتی۔ گانٹن کلم توں واپس ولیا تال نازو کول
 سٹا ڈیکھتے سدھا اونڈے کول گیا۔ نازو کول بلوائیس پر مانی خنداں

از کول چپ راہن دا اشارہ کہتا تے اشارے دچ ڈسائیس جو
 ہالی ایکوں ندرائے حالانکہ نازو جاگدی پئی ہئی۔ مائیر گالھیں کول
 بیٹھے تاں اولی دا موضوع نازو ہئی۔

° اماں ایس وی بھلا کیوں کراں۔ نازو کول منہ لینہ ال تاں
 نر بہت ہتھ وچوں ویندی اے تے جے نہت تاں بھینداں تاں
 نازو رلدی اے۔ ہک پاسے پرتے ڈال ان۔ ڈوہجے پاسے
 مریم دی نشانی نازو اے کوئی سمجھتی آندی جو کپڑے دچاں
 گانٹن ٹھڈا ساہ بھرنی یاں ہوتیاں اکیا!

° ہوں ویلے خاتھا، اے مصیبت گل پا توہیا۔ مردی پئی ہئی تاں مرٹ
 ڈیوں ہاتے جے چادی آیا ہاویں تاں کہیں ڈیڑھ بلا گوں پلنے ڈیوں
 پیا۔ ° مائی جنداں دی نفرت ہک دفعہ ول سر جاتا۔ پتہ فی ایکوں
 کیوں خواہ مخواہ اونڈے نال دشمنی تھی گئی ہئی۔ شاییت اونڈے پلے
 خیال ول جاگ بیٹے ہن۔ یا اپنی دل والی نوہنہ دا دل رکھن کیتے۔ او
 نازو کینے ذرگی کئی کنارے تے راہندی ہئی۔

° اماں اتساں وی ایویں اہدے دے۔ ° گانٹن ڈیاں اکیوں
 ہنجوں تر آئے مریم دی صورت کھیر دے آجھارے وانگو اہت
 لونڈے سامنے آگئی تے پرائیاں یاداں ہک ہک کہتے اونڈے
 ذہن دے سامنے پھرن شروع تھی گیاں۔ مریم تے نازو دیاں یادیں
 حسین تے معصوم یاداں۔ کھلیاں ہسٹیاں یاداں۔ نازو دے حسن
 کینے وکی زیادہ حسین تے دلربا یاداں۔ جنہاں کول بھلاون گانٹن
 دے وس دی پکا لھ کیناں ہئی۔ او مادیوں گالھیں سن تے موہجے

دل نال اٹھاتے اپنے کمرے وچ ڈھیر دیر تک ہنوں دا ہیندا
 رو گیا۔ نازو دیکھے جی تے۔ اوندی گندی قسمت تے ملتے ڈال
 دی کورڈ دلی تے تے رو روتے جیڑھے ویٹے دل کچھ ہلکا تھیس
 نال ول نازو دے کمرے وچ آیا تے نازو ہوں ویلے کھی سستی
 پیٹی ہئی۔ ارام نال اوندے منہ توں کھل دا پانہ ٹپائس۔ ہنجواں نال
 نازو دا رہا نا ایسا پیا ہاتے رو تے اونڈیاں اکھیں سچ گیاں
 ہن۔

”کیا مائے نازو! اماں اکھیں نال کھول۔“

گائمنڈ اوندے سر تے پیار نال ہتھ پھرنڈیاں ہونیاں اکھیا
 پر نازو اکھیں نہ کھولیاں۔ تے ڈول تے تے ہنوں اکھیں وچوں
 دہہ تے گہلاں تک آئے تے دل ویہانا انہاں کول دی پی گیا۔ محبت
 جوش باریا۔ اے ہنجوں تیرن تے گائمنڈ دے کبھے وچ گئے تے
 بارے کستی گیاں تے ول گائمنڈ دامنہ نازو دے چٹے گورے
 تھیتے ہاتے اکھیں بدرا دے مینہ وانگو وسدیاں پیاں ہن۔

”اما۔ اما۔ میں کیا واقعی ہندو دی دھی آل۔“ نازو رونہاں
 ہونیاں گائمنڈ کینے پچھیا۔

”کیناں اماں! ہندو دی اولاد ہوں تھیڑے دھن۔ توں تاں میڈی
 دھی ہیں۔“ گائمنڈ اد کول تسلی ڈٹی۔ پر او کول شک پئے گیا
 جو نازو شانیت ساڈیاں کالھیں سٹج گدھن۔

”ڈاڈی ہونی تاں اہدے بیٹھے ہن۔“ نازو ہتھ نال گہلا
 صاف کرنڈیاں ہونیاں اکھیا جیڑھیاں ہنجواں نال بھرتج گیاں ہن

”از۔ اوتاں۔ انویں آہدی بیسھی ہئی۔ کاوڑ کیسے۔ توں تاں اماں
 میڈی دسی ہیں۔“ گاتنن نازو دیاں پکا لھیں سنن تے وپل گیا۔ نازو
 کوں بکھ لھتین ڈویرنس پر نازو دی پنچ رکن وچ نہ آئی تے نہ آئی
 گاتنن فرحت کوں آندا ٹی بکھ تے باہر آھئی گیا تے او کوں وچختے
 اکھن لگا۔

”بھربائی خداداں ماں من۔ نازو کوں کہیں طرح سمجھا۔ ارتاں ہمتاں
 دے وچوں نکلدی ویندی اسے۔ تے ول او کوں نازو دی
 حفاظت دی چھیٹھ کرتے خود بپہر نکل گیا۔

نازو دا بخار تاں بہندا بہہ گیا ہا پر کمزوری مانویں ہئی تے اونوی
 ایں کمزوری کوں فرحت دے پر خلوص پیار بیوں جلدی زور کر دیا۔
 قاذر بخش دا پتر اختر بیوں دینے پارھویں پرٹھدا ہاتے نازو،
 ڈاھویں دی طالب علم ہئی۔ ڈو ہائیں دے امتحان ہولے ہولے
 نیرے آندے ویندے ہن۔

”اختر! میڈا امتحان سیرتے آگے پر ماہدولت“ آکا نین کوں غا
 ان۔ کچھ ہکپ کریں ہا۔“ نازو لپٹے یا قوتی بیاں تے لازوال
 سکاہٹ بھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”نازو۔ امتحان تاں میڈا وی نیرے آگے۔ پر خیر تھوڑا ہننا وقت
 ڈے ڈیندا ارا بساں تیکوں۔“ اختر اوندے حسین چہرے تے
 دید ٹکیندیاں ہونیاں آہلا۔

سیچ کہدن جو وقت ہمیشہ ہو جیہاں نی راہندا۔ ڈینہہ رات دے
 نال نال انسان دے حالات دی کن بدلدے۔ یہ راہندن۔ وقت ہربانی

کہتی تے معصوم نازو جوانی دی حد دچ آگئی۔ جوانی اتوں تاں ہر لہتر
 تے طوفان بن تے آندی اے۔ پر نازو دی جوانی تاں قیامت
 ہئی۔ اڈے معصومیت۔ اڈوں شباب دا جو بن۔ چٹا گورا رنگ
 اکھیں مستی کشش کڈو پڑے ہن اتے حیا دے بار کینے پلکاں
 لویاں ہونیاں۔ سڈول سنگ مرمر دا بت۔ لمبا۔ لچھا قد۔
 چیل وچ کئی کئی ول۔ زلفاں وچ سو سو کٹھن۔ نازک
 صراحی دار گردن۔ اداستانہ۔ ٹور قیامت۔ گنار کھنڈنات
 لب آب حیات۔ نمک باغ بہارتے دیس کوں ولھٹ سلہٹ
 کرن والی۔ قصہ کوتاہ او حسن دا ایہو جیہاں شاہکار ہئی جو
 اونڈے وچرد نال کائنات حسین تے سوہنی نظر دی ہئی۔ پئی
 چالھ تاں پچھے رہی۔

اختر سبقتی شروع کرن کینے پہلے روز نازو کوں
 ہدایت ڈیندا۔

”کھا لھ سٹ نازو! پڑھائی دے دوران گاہیں کم
 تھیوں تے سبقتی دو توجہ زیادہ ہووے سمجھا
 گئی اے ناں۔“

”جیہاں سیں جیا۔ آگئی اے سمجھ۔“
 نازو مسک تے جواب ڈیندی

ڈوں جوانیاں رتے دل باہندیاں تے پڑھیاں پڑھیاں
 دل قصے شروع مٹھی ویندے۔ سلوٹے تے مزیدار قصے
 محبت کینے بھر پور قصے۔ آہے قصے جیڑھے اکثر ڈوں

جوان دل تنہائی وچ کریندن یا کرٹن دے خواہش مند
 ہوندن تے انہاں قصیاں محبت دا رنگ اختیار کر گھیا
 ایہی پاک صاف محبت جیہڑی چہ ہاری وی ہندی اے
 تے لاڈوال وی۔

”نازوا! میں بھی تیکوں پرٹھاوٹ چھوڑ ڈیساں۔“
 اختر کھل تے آہدا۔

”کیوں خیریت تاں ہے۔“

نازوا حیرانی تال پچھدی
 ہ نازوا توں میڈے نال آندیں تاں میکیوں اپنے
 آپ وا ہوش نی راہندا۔ پڑھدا کجھ آں۔ خیال
 کہیں پاسے ہوندے۔ لکھدا کجھ آں۔ لکھج کجھ
 ویندے۔ پتہ نی جو توں کیا جادو کر ڈیندیں
 میڈے اُتے۔“

اختر جذبات نال بھرے ہوئے الا وچ آہدا۔
 ”ٹیکھ اختر! میکیوں تیڈیاں اے شاعراں،

والیاں پکا لھیں چنگیاں نی لنگھیاں“

نازوا منہ پھکاتے آہدی۔

”نہوں پڑھیندا تاں میں کیناں آساں پڑھن“
 ”بیچ۔ اوہو۔ نراض پتی کھنڈیں۔ میں تال تیڈے
 نال مذاق کہتی امی نازوا۔“

اختر بیقراری نال آہدا

توں تہ آویں تاں میں بھلا پٹھہ سگداں ۔

تے انہاں دی بکلی بکلی ہستہ کھڑا منڈول شروع تھی دیندی تے ڈوہیں
دل منج پتر منج تے نول بنوں تھی دیندے ۔

جولائی دا مہینہ جو بن تے ہا ۔ ڈوہیں امتحان ڈے تے فارغ تھی
گئے ہن ۔ اختر گھر والیاں کوں مری دی سیردا شوق ڈیوایا ۔ نہت
تاں ہک دفعہ کالج دی پارٹی نال مری دا چکر لاکئی ہئی ۔ فرحت کوں
شوق ہا جو میں دی مری ڈیکھاں ۔ پہلے تاں تا در بخش انہاں دے ایں
ارادے دی مخالفت کیتی تے عذر پیش کیتس ۔ " میں تے گھانٹن کم وچ
رہہ مئے ہن ۔ کلے کیویں ویسوں " تے فرحت اختر دی
موجودگی دا حوالہ ڈے تے اوندا غلہ نا قابل قبول بنا ڈتا ۔

" پتر گکا بابا ۔ جیویں مناسب سمجھو ۔ " تا در بخش اجازت ڈیے
ڈتی ۔ تاں تیاری زور شور دی شروع تھی گئی ۔

شوق ہووے مری دی سیردا تے نندر بھلا کیڑھے کافر کوں آندی
میں ساگوں ساریاں دی رات پاسے پتر نیدیاں گزری تے سویرے
نہ دے سارے منشن تے پہنچ گئے ۔

نالو خوبصورت جوڑا زیب تن کیتا ۔ منشن دے کالے برقعے

زخمی تھی گئے۔ اسے حادثہ راولپنڈی کیسے پندراہاں میں پرے تھیا یا۔ خبر
سنناں دے وقت سارے شہر رتج کھنڈ گئی تے لوک بند دیکتے آون
شروع تھی گئے تے سرکاری ایمبولنسز زخمیاں کوں سرکاری ہسپتال
رج ڈوبن شروع کر پڑتا۔

حادثے کوں ترسجا ڈیہہ گزرن والا ہا۔ سمجھ اپنیاں پھکڑی لاناں
ہسپتال دی پکی عمارت تے سینڈا کھڑا ہا۔ ڈیہہ دی تیش کچھ تھولی
بھی گئی ہئی تے ہکی ہکی ہوا گھلن لگ پئی ہئی۔ واڈ وچ کئی زخمی
عورتاں پیاں ہن۔ نرس انہاں وے بستریاں وے نال کھڑ کھڑتے
انہاں دی نبض ڈیڈھی و دی ہئی واڈ وچ اصول چپ غریب ہئی اچانک
واڈ دروازہ کھلیاتے ڈاکٹر یوسف رحمانی "آلہ گچی وچ لوکیندا تے
انڈر آگیا۔ نرس لو کوں انڈا ڈیکھ تے اونڈے کول آگئی۔
" ہوش آئس یا کیناں۔ " ڈاکٹر یوسف رحمانی بیڈ نمبر ۱۷

دو اشارہ کیتا۔

"ابن تمیں تاں ہوش کہنسی آیا۔" نرس جواب پڑتا
"ایکو بیڑے ویلے وی ہوش آوے۔ میکوں اطلاع کریں"
ڈاکٹر مردیاں ہونیاں اکھیا۔

"پہوں بہتر جناب۔" نرس تعظیم نال جواب پڑتا تے ول پاپی

جاہ تے آن بیٹھی۔

جو تمیں مرضی نمبر ۱۷ اچلی پکے تے نرس بھیج تے اونڈے کول آگئی۔
ناز و آن سوئیں جہاہ ڈٹھی تال حیران رہ گئی۔ کئی دفوا کھیں بھلیونس تے
غیونس۔ آسوں پاسوں دید بھنوتے ڈٹھس پر اونڈا کمزور زمین کچھ وئی

نازو و پلیدیاں ہونیاں سر تے ہتھ ماریا تے ول کہیں سوچ دھج
غرق تھی گئی۔

ڈاکٹر پریشان نظراں نال نرس دو پڑھلتے نرس نہیں دھج گئی ہلائی
جینا مطلب ہا جو ایندا دماغ ٹھیک کہنی۔

”بی بی! تہاڈے والد صاحب داناں کیہے۔“ ڈاکٹر وڈے
اخلاق نال بچھیا۔

”میڈے والد صاحب داناں..... اے..... لے
اہاں داناں ہا..... پتہ نی پڑیکھاں کیا ناں ہا۔“ نازو ذہن
تے زور پڑیندیاں ہونیاں آکھیا۔

”بی بی! تہاڈی جہاہ کیڑھے شہر دھج ہے۔ تہاں کیتھوں سوار
تھے ہا وے۔“ ڈاکٹر ول سوال کیا۔

”اساں..... اساں سوار تھے ہا۔ پتہ نی پڑیکھاں
کیتھوں سوار تھے ہا۔“ نازو لاپرواہی نال جواب پڑتا۔
جیویں اوکوں جان دی کہیں شے دادی پتہ نہ ہووے۔ ڈاکٹر اوندی
حالت پڑیکھ تے سمجھ گیا۔ جو عادتھے ہج اے لپٹے ہوش سواس
دنجا بیٹھی اے۔ تے ڈاکٹر کوں اوندے پتے نشان دا کوئی پتہ
نہ لگ سکیا۔

نازو دے زخم ہولے ہولے ٹھیک تھیندے دیندے ہن۔ پر
اوندے ذہن دی یادداشت جوں جوں گھٹری دیندی ہٹی آہک
ذہنہ او مکمل صحت یاب تھی گئی تے زخم چھٹ چھٹا کئے
ہک شام کوں ڈاکٹر اوندے کوں مایا تے آکھن لگیا۔

بی بی! تالیاں صحت یاب سستی گئے وے زخم بھرنے لگے گین اے
 تہاڑی چھٹی دی پرچی تے تالیاں اچ کینے فارغ ہوئے۔“
 نازو ہسپتال دی یونیفارم والا بو پھٹا سر تے بٹرنیدی ہوئی تے
 اکھی سٹھی۔

”تالیاں ڈسچارج تھیون ڈسے بعد ول کتھال ولسو بی بی۔“
 ڈاکٹر سوالیہ نظراں نال نازو دو ڈٹھا۔
 ”میں پتہ نی کتھال ولساں ڈیکھاں... پس جتھال ٹکین دی
 جھاہ مل گئی۔“

نازو دے لبال تے ولفریب مسکراہٹ کھنڈ گئی۔ او ددی لاپرواہی
 نال جواب مہٹی دیندی ہی تے اونڈیاں پکھلیں سن تے ڈاکٹر دے
 پیرے دارنگ بدین شروع مہٹی گیا۔ سوچنڈا کھڑا باجوہن کیوں
 کراں۔ نوجوان کھلی چھو کری جنیدا دماغ وی سہی کہنی۔ پتہ نی کپٹے
 دیسی۔ او ہولے ہولے نازو دے نال آیتے اونڈے سر تے شفقت
 بھڑاں ہتھ پھرنڈیاں ہوتیاں اکھنڈ لگا۔

بی بی! دنیا ڈاڑھی بڑی ہے تے جوان عورت دی تال دنیا
 اتوں وی دشمن ہے۔ کول تہن ایں حالت وچ بھلا کتھے ولسیں
 مناسب نہی سمجھد جو تیکوں بے سہارا چھوڑ ڈیوال میں وی
 پک دھی دا پیو ہاں۔ جے رانا نہ ناویں بی بی! تال میکوں
 پیو سمجھ تے میڈے گھ چل رہے میں انشاء اللہ ہمیشہ پیو بن
 تے تینڈے سر تے ہتھ رکھیاں۔“
 تے نازو حیرانگی نال اونڈے منہ و ماڈن لگ پئی۔

ہوں شام کوں ناز و ہسپتال دے کپڑے بہاتے اونڈے اپنے
 کپڑے جو بیڑے ہسپتال دی طریقوں دھو بیچ پونج تے صاف تھئے نے
 ہن۔ انہاں کوں پایا۔ ترسیں اونڈی گھڑی پرک۔ سونیاں دیاں جگہاں تے سوئے
 دی سمندری جھاٹی تے ناز و دے حوالے کر ڈٹوئس پر ڈاکٹر اے
 ساریاں چیزاں گھن تے پرک وچ رکھیاں تے دل او پرک کوٹ دے
 کھیسے وچ رکھ ڈٹوئس۔ تے ناز و اونڈے نال موڑتے چراہد تے
 اوڈرے گھرا گئی۔

ڈاکٹر ڈاکٹر کیا ہا۔ یک عظیم الشان بنگلہ ہا۔ جو بصورت نکلنے کے پلاٹ
 مہنتے چمن۔ تے جو بصورت جوئی وچ چلدا ہویا نوار دے کوٹھی دی
 رونت و دھائی کھڑے ہن۔

موڑ پورچ وچ وچ رکی۔ پہلے ڈاکٹر لٹھا تے دل ناز و کتے موڑ
 دا دروازہ کھولے تے او دی باہر گئی۔ موڑ دا آکھ تے ڈاکٹر جھانی
 دی تیرھاں سالہ دھئی کرے۔ جیڑاں باہر نکلی تے اپنے وانہ دے
 نال سوہنی جاہیں چھو کری کوں پڑیکہ تے حیران رہ گئی۔

”روٹی! اچ میں تیدی پڑو جی بھین دی گھن آیاں۔ کھن موئھی جو
 تھندی ہاویں۔“ ڈاکٹر کھدیاں ہونیاں ناندو دو اشارہ کتا۔
 ”پہلے انہاں کوں گھن وچ۔ غسل کروا تے حال حوال چچھے

نڈیاں۔“

روبیلا گوں تے تھنی تے ناز و نال ہتھ دھلیا تے سلام خلیک کر تھس
 ناز و وڑی شائستگی نال مسکرا ندیاں ہونیاں اونڈے سلام دا جواب
 ڈتا۔ دافریب مسک۔ رخسار دل دے ہلکے ہلکے چکھ۔ دل ناز و بصورت

تے ونیش سیرت کولں ڈیکھ تے روہینہ جیران رہ گئی تے اے پگلاہ
 اوندے ذہن وچ ہر دانگو چم گئی جو اے کہیں اعلیٰ خاندان دی نشانی
 اے۔ ڈاکر اندر لنگھ گیا تے روہینہ نازو کولں مال لائے اپنے کرے
 وچ آگئی۔

”تھاڈا اسم گرامی!“ روہینہ کھلایاں ہوتیاں نازو کینے پچھیا۔
 نازو اوندے منہ دو ڈیکھتے چپ کر گئی۔ او بھلا او کولں کیا جواب
 ڈیندی۔ جیڑھے ویلے یاد وی کچھ کیناں ہس۔

”میں تہاں کینے تھاڈا ناماں پچھیا ہا۔“ روہینہ ول پچھیا۔

”جی میڈا ناماں!۔۔۔ دراصل میگوں یاد کہنی۔“ نازو بوی
 تھی تے کھلایاں ہوتیاں اکھیا۔

”اچھا تہاں چلو غسل کرو۔ میں تھاڈے کیتے کپڑے کڈھ گھناں“
 روہینہ او کولں غلخانے دو گھن ویندیاں ہوتیاں اکھیا۔

نازو صاف سھرا غسل کیتا۔ کئی ڈیہاں کینے دھاتی کیناں ہی بہت
 میلا گچ تھی گیا ہا۔ سرتے سھتے دے زخم چھٹ گئے سن بہ دانگ
 انویں صفا نظر دے کھڑے سن۔ انہاں کولں وی صاف کیش باہر
 نکتی تاں ڈاکر دی دھی روہینہ اوندے کیتے غلابی ساٹن وی سلوار
 تے بھلا ہویا غلابی زائل دا چولہ تے ہون رنگ دا برھن کڈھی کھڑی
 مٹی۔ اے روہینہ دے اپنے کپڑے سن جیڑھے اول نازو کیتے
 پسند کیتے سن۔

نازو کپڑے پاتے روہینہ اوندے والاں دا نیش ایل جھوڑا
 بنایا۔ نازو سنگار میرے بھی فٹے شیتے وچ اپنا سنگار ڈٹھا تاں

خود کئے شرمادون گپ پی نکھریا ہوا غلابی رنگ۔ غلابی سوٹ مال
چھکیا کھڑا ہا۔ جیڑھے ویلے روہینہ او کول گھننے ماکول گئی تاں۔ ڈاکٹر
رحمانی ذال کول اونڈ۔ ے متعلق ڈسینڈا بیٹھا ہا۔

” شریفینتے آچے خانڈان دی لڑکی معلوم ہتھیندی اے۔ سوٹ لیکن
مال و باغ بدل گیس۔ پرائیاں کھلے، ہیکل بھلا گئی اے۔ پیا تاں پیا
اے اپنا مال تے جھاہ پتہ وی بھل گئی اے۔ توں ایندے مال چھپیا
سلوک رکھیں۔ امید اے بہوں جلدی ایندا چھٹیا جھاہ تے آویسی تے
ایکوں ایندے گھر والیاں کول بچا ڈیسوں۔“

بیم رحمانی نازد کول آندا ڈیکھتے آٹھی کھری۔ اندے سرتے
پیار مال ہتھ پھیرس۔ بگم رحمانی کہیں ویلے اونڈے ملوئی حسن
کول ڈیدھی تے کہیں ویلے پتے دے منہ دول۔ پر نازد سرشے
کینے تیاڑتھی تے کرے دی سجاوٹ تے شو شتابھی ڈیدھی سی۔

آٹھواں باب ختم تھی گیا

ناواں باب

حادثے دی غیر ڈوجھے ڈینہہ عک دے گوشے گوشے وچ کھڑ
 گئی۔ اے حادثہ کوئی معمولی حادثہ تاں نہ ہا جو اخباراں وچ ایندیاں
 سرخیاں نہ چھپدیاں۔ تاہم بخشے کپانن دی ایں حادثے دی خبر پڑھ
 تے روندے کھپے راو پندی آئے۔ انہاں کوں تاں پتہ ہا جو جیڑھی
 گاڈی تے اسان بالان بچیاں کوں سوار کر آئے ہا۔ ایکسٹنٹ
 وی ہوں گاڈی دا تھے۔ انہاں سرکاری ہسپتال دے ساری واڈ پیٹ
 مارے پرسوا اختر دے کوئی نہ ملیا۔ اوہ وی زخمی حالت وچ یک بستے
 تے نیم بے ہوشی دے عالم وچ پایا ہا۔ مردے خانے گئے تاں بے شمار لاشاں
 دے وچوں انہاں کوں فرحت۔ نہ بہت۔ بشری تے پو دیاں لاشاں ہوں
 ایتراں وچ مل گیاں۔ ایں حادثے نے انہاں دیاں صورتاں دی تبدیل کر
 ڈتیاں ہن۔ انہاں ہسپتال دے ہر واڈ تے ہر کسے وچ نازو کو گویا
 او انہاں کوں نہ مل سکا۔ تمک ہارتے لاشاں چینے روندے
 کھاندے انتر کوں مال لالتے گھر آ گئے۔

”القادیر“ جتھاں ہر ویلے بندیاں دے ٹھٹھے لگے راہندے ہن
 اسوں اُپر بچر گئی۔ جتھوں ہر ویلے ہکارے سنائی ڈیندے ہن او تھاں
 بن ٹھٹھاں ساواں تے ڈسکیاں دا لائنٹر نیرا ہا۔ مالی جنراں دوات

ڈینہہ رو دیتے جھڑکی۔ فاؤنڈیشن دی بس مکھ طبیعت موخجہ منجھاری دا
گھر بن گئی۔ گائمن دا مال ناں اداں کینے دی ابرہا۔ اول شوہے
دا بچا دی بھلا کیا ہا۔ سارے داسارا گھرتا ہا۔ تھی گیا ہس۔ ذال
پرتے دھی اول کینے ہمیشہ ہمیشہ کیتے بچھڑ گئے ہن۔

اختر ہولے ہولے صحت یاب تھی گیا۔ تے اداں اپنی موخجہ منجھاری
کوں ختم کرن کیتے ذل کابج دا خلع گھن گد۔ حالتے ہک ڈینہہ ایم۔ اے
دی پاس کر گد ہس۔ کٹھا گھر کھاوٹں کوں آندا ہا۔ ہر ویلے وی پچھ غریب
کینے او اصلوں بچھڑ گئی۔ اپنے آپ کوں مصروف رکھن کیتے اداں
نوکری دی بیج درک شہ صبح کر ڈتی۔ او کوں نوکری کیتے ہر پاسے دیو
دپ در خواستاں بھڑیاں لے تے ہک ڈینہہ اسلام آباد وچوں او کوں اترو دیو
دا بڈا آ گیا۔ اختر اترو دیو وچوں نیر خوشی زال کامیاب تھی گیا۔ تے
کچھ عرصے دے بعد او کوں راولپنڈی وچ آرام دہ محقول تنخواہ والی
ملازمت وی مل گئی۔ اداں بنگلہ مری روڈ تے ہا۔ اے بنگلہ ترائے پہرے
کے کمرے۔ بک باورچی خانہ۔ ہک سٹور تے بنگلے دے سامنے نیلے جاہیں
چن تے مشمل ہا۔

اختر دے پرائے ملازم رمضان۔ جیکوں او گھروں گدھی آیا ہا۔ سنٹاں
دے وچ سامان سانجھ تے فارغ تھی گیا۔ ان واقف شہر، گھر کینے دود
اختر بھٹولا موخجہ جیہاں نظر دا ہا۔ اپنی این مایوسی کوں ختم کرن کیتے
او باہر سڑک تے نکل آیا۔ بھڑ اپنی سارے ڈینہہ دی ڈیوٹی ڈیوٹاں دے
بعد ہولے ہولے لہندا ورتدا ہا۔ ہر پاسے ہلدی رنگی دھپ کھنڈھی
ہوئی ہئی۔ ہوسم پہوں اداں اداں نظر دا ہا۔ کالے سوٹ وچ بلوس

آخر فٹ پاتھ تے ہوئے ہوئے ٹہلا دیندا ہا۔ چہرے تے مویجھنھاری
 دے باخترات صاف نظر ہرکن تے ایں پئی دھپ وج اوند پرکشش
 مردانہ حسن بیمار بیمار نظر آندا ہا۔ ہوادے جھولے نال وال اڈتے آخری
 متھے تے ان پئے۔ سرکوں جھٹکا ڈے تے والوں کوں پھپھوں تے ہٹائیں
 تے ٹھکارے دی آواز سن تے پھپھوں تے ڈیکھن لگ پیا۔ ڈوں لڑبون
 تے خوبصورت چھوہریں بکے رنگ دے سوٹ پاتے ہونے تے کھدیاں
 آندیاں ہن۔ آخر ٹہلا ٹہلا تے اتھائیں کھڑ گیا۔ جوہیں او چھوہریں
 اوندے اصولوں نیرے آگیاں۔ غیر ارادی طور تے ہک دفعہ ول نظر یا
 تے انہاں کوں ڈٹھس تاں جیرانی کینے اوندیاں اکھیاں پیچ گیاں۔

”ماڑو۔۔۔“ آخر دے مویوں آپوں آپ نکل گیا
 ”کوں۔۔۔ توں جیدیہیں ماڑو۔“ آخر پانگلاں وانگوں
 انہاں دے نیرے تھندیاں ہوسیاں بتراری نال۔ پھپھا
 آخر وہی ساری مایوسی لھٹے دے وج غائب تھی گئی۔
 خوشی کینے اوندانہ لال تھی گیا۔ تے اس لھٹے کھن دی خوشی
 اوندے مردانہ حسن کوں پرکشش بنا ڈیا۔

”تساں یکوں پوائے۔۔۔“
 ماڑو ٹردی ہوئی تے اچانک ترک گئی تے اوندے نال بوجھنہ وی
 کھڑ گئی۔

”ماڑو۔ ماڑو۔ میکوں سچانا کہنوی۔ میں آخر ہاں۔ جیہا
 آخر۔۔۔“
 آخر بے میری نال آکھیا۔

”جی۔ آخر تے میڈا اختر۔ معاف کر لے محترم۔ ساڈے
وچوں نازو نامی کوئی لڑکی کہنی تہا کوں شاییت غلط فہمی
لکھی اے۔“

نازو کھدیاں جوئیاں لاپرواہی مال جواب ڈتا۔
”مشکلاں ستویاں مشکلاں سے۔“ روہینہ کھدیاں جوئیاں اکھیا
”ہا جے تہا کوں ساڈا نام معلوم کرن دی ضرورت ہے تاں
اساں تہا پڑی اے مشکل وی پوری کر سگدے ہیں۔ مابودت
داناں مس روہینہ تے برخورداری دا اہم گرامی روہینہ ہے۔“
روہینہ وڈی اداکاری نال پہلے آپ داناں ڈسایا تے بعد وے وج
نازو دو اشارہ کیش

”یا کوئی ازناد۔۔۔“ روہینہ قدرے جھکریاں جوئیاں اکھیا
تے نازو اونڈیاں گالھیں سن تے کھٹن لگ پئی۔ او ہا پرائی کھل جانی
پھپانی کھل۔ کھٹاں دے دل کش چکھ تے چہرے دی شگفتہ رخصیت
اختر کوں بھلا کھٹاں بھل سگدیاں ہن۔ جہاں سارا بھین رتے کھڈیاں
گزارا ہاتے جوانی دے کچھ پر بہار ڈینہہ وی کھدیاں ہسندیاں کھٹے
گزارے ہاتے، جیر معی صورت دل دے قیشے تے جم گئی، ہٹی او بھلا
کیوں بھل سگدی ہٹی او کوں۔

”پہل! پہل! وی سہی رتو بی! دیہ پئی تھندی اے، گھرو وی ولے
یاکیاں۔۔۔“ نازو اختر کوں لاپرواہ نظر اں نال ڈیکھتے روہینہ
دی باہنہ کینے چھکیندیاں جوئیاں اکھیا۔

اختر۔ نازو کوں چکی طرح سچاٹ گدھا۔ او کوں نازو دی پڑیاں

تے بیگانے پن نے بہوں کا ڈر لگی اور ہتھ مسلیندا تے اتہاں گوک ویندا

ڈید ہا ریہا۔
 ۵ پر نازو تاں مرگتی اے۔ کیا پتہ اے اوندی شکل وی کوئی
 پئی چھو کری ہووے۔ نازو ہووے ہا تاں میگوں ہر حالت
 زنج سچاں گھنے ہا۔۔۔۔۔ میں مشائیت بھداں۔۔۔۔۔ ہڈیاں
 سویں بندے سئے۔۔۔۔۔ اختر دل وج دلیل کیتی۔
 ۶ پر میڈیاں اکھیں دوکھانی کا سگدیاں۔ اے واقعہ نازو مہی
 آپے ہتھ تے اوہے پیر۔ نازو موئی کہنی جیندی اے۔
 اوکوں ڈو جھا خیال آیا۔

آخر کوں خیال توں خیال آندے ایسے تے او اتھائیں خیالاں
 وج غرق کی جہا تے بخت نہر پاتے کھڑا ریہا۔ خیالات دے لیے
 اوندے ذہن وج تا جہا چھائی کھڑے ہن۔ او کوئی پکا نیصلہ نہ کرپا
 سگدا ہا جو جیٹھا لہجہ میں ڈنٹھے اور سچ اے یا میڈیا وہم اے۔
 ڈینہہ لہہ گیا ہاتے بھلیاں روشن تھی گیاں ہن تے آخر کھیے
 نال لگاتے سوچاں وج غرق ہا۔ ہک عجیب جاہیں بقیاری اوندے
 لہدر پیدا تھی گئی ہی۔ ذہن متواتر خیالاں وی چکی وج پیدا کھڑا ہا
 ۷ نازو۔ روزینہ۔ نازو۔۔۔۔۔ اے ڈوہیں نال اوندے ذہن
 وج گھوڑے وانگو ترپول کھڑے کریندے ہن۔

۸ کیا روزینہ واقعی روزینہ ہے یا نازو ہے۔ جسے او نازو مہی
 تاں میگوں سچاں کیوں نہ۔ نازو مشائیت میگوں بھل گئی ہو سی
 پ۔۔۔۔۔ پر کیا پتہ او نازو نہ وی ہووے۔۔۔۔۔

سوچندیاں سوچندیاں او ترا دماغ چکراؤں لگ پیا۔ تے او سر کول
 ہلکے جاہیں جنبش ڈے تے گھر دوڑ پیا۔ اچانک پھپھول بکھی
 آئی تے اختر بے مال ولے نکلے جسے صائے رک گئی اوے
 پیدل چھوہریا سکھی کینے باہر نکتیاں تے کھلراں ہونیاں تے گیٹ
 بے اندر نکلے گیاں۔ انہاں کول اندر ویندا ڈیکھ تے اختر کول کجھ نہ
 کجھ تسلی تھی۔ جو اے جیکر نازو بے تاں ایندا پتر کریندیاں دیروی
 کیناں گئی۔

اختر دی ادساری رات بیتیاری وچ گذری۔ سمن دی بہوں کوشش
 کیتس پر نام کام ریہا۔ تنگساتے بجلی پالیس تے رسالہ پھروں شروع
 کر ڈتس۔ تے رسالہ پڑھدیاں پڑھدیاں اوکوں گھن آگئی۔ جاگ
 تھیس تاں فجر دیاں بانگیاں بلدیاں پیاں بن۔ بلب لویں پلدا کھرا ہا
 تے رسالہ سینے۔ تے کھلیا پیا ہا۔ ساری رات دیاں دلیاں او منہ
 ذہن کول تھکاتے اصولوں بے حسن جیہاں کر ڈتا ہا۔ بت وچ
 بلا ہلکا درد ہس تے جیکرے کینے اکھیں وچ ساڑھیا کھرا ہا۔
 او اٹھیا تے کل شام والے واقعے کول یاد کریندا تے غسٹھانے وڑ
 گیا۔ دھاوٹ بے بعد نماز ادا کیتس۔ روحانی تے ذہنی پڑھتیاں کین
 ختم کر ڈتا۔ واحد ذریعہ نماز ہی جیکوں پڑھتے او کجھ سکون محسوس
 کریندا ہتے دعا مانگن دے بعد میر سپاٹے کینے گھر کینے باہر نکل گیا۔
 ہلکا ہلکا اندھارا اجڑن میں کائنات تے مسلط ہا پر سویر دا دلیندیر
 نور ایں اندھارے کول ہولے ہولے سو جھلے وچ تبدیل ویندا کریندا
 اختر دی دید اچانک ڈاکٹر رحمانی دے بگلے دو گئی تے اختر دل

دلیاں وہی غرق کئی گیا۔
 "نازو۔ اتنے عظیم الشان ہنگلے وہی کیوں آسگدی اے"

"رہینے تے روزینہ ڈوہیں بھنیریاں ان یا....."
 ہے اوچھو کری واقعی نازو ہندی تاں میکوں سنچار پس کیوں نہ۔
 میں۔ میں ثابت بھلا پیاں۔ او نازوئی کوئی پئی اے۔"
 اختر انہاں میں سوچاں دے وہی چنگا بھلا پنہہ کر گیا۔ پچوں
 تے دلیاں ڈاکٹر رحمانی دے ہنگلے دے سلسلے اونہ دے تم تو
 بخود رک گئے۔ ریشمی بیکردار پا جا متہلکے سا دے رنگ دے
 گاؤں وہی نازو اپنے ہمین وہی چہل قدمی ودی کریدی پئی۔ حسن،
 ادا دا بہترین شاہکار۔ نازو دا حسن سا دے رنگ دے گاؤں وہی
 پرے کینے بکھرا کھڑا ہا۔ اختر حسرت بھر بظنراں نال اوکوں تاڑ
 تے کھڑا ریا۔ تے ہوتے خیال دل جاگ پئے تے ذہن چرکھی
 وانگوں پھرن ہگ پیا۔

نازو دی دید اچا جیت گیٹ دوپٹی تے او اختر کوں راہ گیر سمجھتے
 ٹھلیدی رہی۔ لحظہ کھن دیر کرتے دل گیٹ دو ڈٹھس تاں او آلوں
 کھڑا ہا۔ اذما نازو دو ہا تے او بیت بنیا تے اوکوں تاڑی کھڑا ہا۔
 نازو کوں ہک خیال آیا جو میں اندر لگی جلاں۔ پتہ نی او جوان سوہ
 دا میکوں تاڑی کھڑے۔ پر ول سوچیں کیا پتہ او بابے کوں کہیں
 مرضی کیتے گھنٹن آیا ہو دے۔ تے ایں خیال دے آون نال او کجھ
 سوچندی ہوتی تے گیٹ دو آگئی۔ بوچھن نال سر کوں کچھیں تے
 اذو ڈٹھیاں بغیر اوں کینے پچھن لگی۔

”تاں ڈاکٹر صاحب کون ملنے۔“

”جی۔ جی۔ میں۔۔۔۔۔ میں دراصل تباکوں ڈیرھا کھڑا ہوں۔“

اکثر نازو کون ڈیکھتے تھوڑا دبل گیا۔

نازو کا درٹناں نظراں اچیاں کیتیاں تاں چٹی وائل دے بھرنے جئے

پہلے تے چھے پاجامے وچ ٹیوس اختر نال اونڈیاں نظراں ٹکرائیاں

تے نازو یکہ ڈک تھی تے اونڈے مردان حسن دی بھک ڈیوے گی برسی

سینڈ کپڑیاں دے وچ لہندی شخصیت ہوں پروتار نظر دی ہئی چاکر

نازو دے مسھے تے وٹ پیا تے اونڈ پکا کرتے اکھن لگی۔

”تاں کل وی میکوں میڈے خیال وچ کہیں دی ہمشکل سمجھ

سمجھ تے بلوایا۔ تے ہن وی تباڈی اوہا حالت ہے۔ ہندا

میں اتنا عرض کر لیاں مہترم! جو میں تباڈی مطلوبہ ہستی نہیں۔

میڈا ناں روز تینہ ہے نہ کہ نازو۔“

”پر میں کیوں کراں نازو! میڈیاں اکھیں دکھانی کھا سگدیاں۔

میں جیڑھا کجھ ڈٹھے او وچ اے۔ میں لے وی منیداں

جو حالات نے تباکوں نازو کینے روزینہ بنڑن تے مجبور کر ڈتے

پر اتنی سنگدلی وی چگی نی ہوندی نازو! توں ابے۔ چاچے تے

ڈاڈھی اماں دا حال تاں چل ڈیکھ جو انہاں دے دتے اپنا کیا حال

بنڑایا ہوئے۔ گپڈی والے حادثے دے بعد اپنا سارا گھر اچوتے

تباہ تھی گئے۔ اماں۔ نزہت چاچی۔ بشری تے پو۔ سارے ماں

گئیں۔ اسان تاں تیدے متعلق وی کجھ بیا سمجھی بیٹھے ہاں سپر

کلبو کا میں تیکوں ڈٹھے تاں میکوں ایویں معلوم تھیدے جیویں

میکوں فوتی زندگی مل گئی ہو وے۔۔۔ اختر درد بھرے
لہجے وچ گپا لھیں کر نیا رہیا تے نازو حیرانگی نال اونڈیاں گپا لھیں

سنتر دی رہی

”میکوں افسوس اے بہترم! جو تہا ڈاسارا گھراڈ تہا تھی گئے
میڈے خیال وچ ہوں حادثے تہا ڈے دماغ تے برا اثر سٹے
تہا ہوں تہا کوں میں نازو نظرن ٹیک پی آل۔ میں پہلے وی جھل
کیتے تے ہن وی اوہو کجھ اکھیاں جو میں روزینہ ہاں نازو
نہی۔“ نازو سنجیدگی نال گپا لھ تھیتی۔

”پر نازو! اکھیں تہاں درکھانی کھا سگدیاں۔“ اختر بے بسی

نال اکھیا۔

”کیوں نی کھا سگدیاں۔ بندے دیاں اکھیں ان نال۔ تے
اکھیں داتاں کم وی دوکھا کھاوٹن اے۔“ نازو شان بے نیازی
نال اختر درد ڈیدھیاں ہونیاں جواب ڈتا۔

اختر دا مسکراہو یا چہرہ لھنٹے دے و حوج ول اجر
گیا۔ اول ہک دفعہ ول اکھیں نوٹ تے دماغ تے زور ڈٹاتے کجھ
سوچیندیاں ہونیاں نازو دو ڈٹھس بے تاب تے بے چین نظر
نال کنبدے ہونے دل نال تے یڈ دیاں امیدیاں نال تار تے
ڈٹھس۔ نازو اونڈی اے حالت ڈیدھی رہی۔ اختر دی حالت
ہوں دیلے قابل رحم ہئی تے اونڈے منڈے مایوسی دے بدل
ڈیکھ تے نازو کوں اونڈی حالت تے تھوڑا بہتا ترس آیا۔ پر
او ترس چھترس ہا۔ جیڑھا حقیقت کینے اصلوں دا ندا ہا۔

"دل نشایت میں بھلا ہوسال —" اختر موندھ منجھاری
 دھج اکھیا تے گھر دوڑ پیا۔ دل دھاڑ دھاڑ کرتے اکھن بگ پیا۔
 "اختر بھولانہ بن۔ اے مازو پوی روز پنی —" پر
 اختر اپنے دل دی پکار کول اپنا وہم سمجھتے چپ کر گیا۔
 نازو او کول گریٹ تک ویندا ڈیدھی رہی تے جیڑھے ویلے
 اختر گیت کینے اندر ٹپ گیا تاں نازو والاں کول خاص اداں
 جھکا مارتے پچھوالتے دل آئی۔
 "ہوں وڈا آگئے نازو دا دیوانہ —" نازو آپ موہانہ
 اکھیا۔

"روزی باجی! اچ سویرے سویرے کیندے نال کالھیں
 پیاں تھندیاں ہن —" روپینہ نازو دے مونڈھتے ہتھ
 رکھندیاں ہوسیاں اول کینے چھپیا۔
 "او ہو کل والا پاگل ہا۔ اچ دل سویرے نال متھے بگ
 گئے۔ کالھیں تاں اینویں کریندے جیویں کوئی مسکھ ہووے
 تے عاداتاں ماشاء اللہ —" نازو اپنی کالھ ادھوری چھوڑ
 تے کھلن بگ پنی تے ڈوہیں بھینڈاں کھل دیاں ہوسیاں تے اندر
 وڑ گیاں۔

جڈن دی نازو آں گھر وچ آئی ہسی وڈی سکھ دی زندگی ہسی
 گزرنیدی ہسی۔ اول اچ بگ اے وی نہ سوچیا ہا جو میں کون
 آل نہ کھوں آئی آں۔؟ میڈا مایو کون اے تے اے ڈاکٹر پیڈا
 کیا لگے۔ روپینہ دی سنگت تے ڈاکٹر رحمانی دے محبت بھرے

خلوص او کول اے گا لھیں سوچن ڈا کڈا میں موقع وی نہ ڈتا
 ہا۔ پر سن اختر دیاں گکھیں ازل کول اپنے متعلق سوچن ڈتے مجبور
 کر ڈتا ہا۔ حرمیں کون آل تے جیر طے ویلے دباغ کجھ نہ ڈسائیں
 تاں اول ایں دلیل کول وی چھوڑ ڈتا۔ کڈا میں کڈا میں اہان
 دا آپت وچ ٹکرا دی تھی ویندا تا ڈوہیں کہہ بے دے منہ دو
 ڈیکھن ڈے بد چپ چاپ ہک بے دے نالوں لنگھ ویندے۔
 "کذا حسین نوح ان اے۔" نازو کول کہیں کہیں ویلے خیال

آندا۔

"کہیں آپے گھر نئے دا معلوم تھیندے۔۔۔۔۔ پتہ نی اے
 کہیں غلطی وچ مبتلا ہے یا۔۔۔۔۔ یا میڈے مال محبت تھی گئی
 اس۔۔۔۔۔" نازو کول ڈھیر ڈیاں دے بعد اسے کوپر کٹ
 خیال آیا۔ جیہں اونڈے دل دے مارے مار ہلا ڈتے تے انہاں
 باروں دی چھکار وچوں لفظ "محبت" اوکوں صفتی شہین لگ پیا
 ماکھی کینے وی مٹھا لفظ "محبت" پہلے دفعہ اونڈے لاپرواہ ذہن
 وچ آیا ہا۔ کتنی لذت ہئی اول لفظ وچ کڈا سرور ہاتے کتنی
 مٹھاج ہئی اونڈی ایں دلیل وچ۔ نازو ایں رنگین لفظ کول
 بے خیالی دے عالم وچ دہر نیڈی رہی تے دل اسے دلیل
 اونڈی ہمیشہ دی دلیل بن گئی۔

اختر دا خیال جیر ہا اونڈے کیتے وبال جان بن گیا ہا۔ سن
 بولے بولے رنگ وچوں رنگ ویندا کڈا پیدا ہاتے اونڈے
 رات ڈیہہ میں حسین خیال وچ گزرن لگ پئے۔ اختر دا چٹا گورا

رنگ۔ پَر و تار چہرہ ول دل اوندے تخیل دچ اڈتے اُن پوندا
 اوڈا اچا لبا تدا، موٹا تازہ جسم تے موٹیاں موٹیاں روشن اکھیں
 بازو دیاں اکھیں دے سامنے پھر دے راہندے ساو کہیں کہیں
 ویلے اے وی سوچندی جو میں اختر دے متعلق کیوں سوچندی
 اں پر اوے رنگیں خیال اوندی ای سوچ کوں ہضم کر ویندے
 دل اختر دا وی دفتر و سچ نہ لگدا۔ آہی توں آہی تے دلیل
 ڈن دلیل آمدی راہندی کم کوئی کریندا خیال نازو دو ہوندا۔

”کتنی بدل گئی اے نازو پہلے کینے۔“ اوں کرسی دی ٹیک
 تے سر رکھیندیاں ہونیاں سوچیا۔ کیوں جو اسال محبت بھریا
 وقت گزریندے آندے ہا سے۔“ دلیلاں ہولے ہولے اختر
 کوں دلہیٹ کریندیاں گیاں۔ اختر کوں مادی کیتی ہوئی او کالھ
 یاد آگئی جڈن اوں اکھیا ہا

”اختر۔ تازو تاں تیڈی نکلے لادی منگیندی اے۔“
 پڑھیندیاں پڑھیندیاں جیڑھے ویلے او خادی داناں گھن تے
 نازو کوں چڑھیندا تاں اوندامند شرم کینے لال کھیا ویندا تے او
 کتاباں اتھا میں چھوڑتے بھج ویندی۔ مری دی تیاری کینے ہا
 لات پہلے اختر تے نازو رے بہتے طعیر دیر تک پکھیں کریندے
 رہ گئے تے مری وچ اپنیاں ملاقاتاں دے وندے وے لے کیندے
 رہ گئے ہٹھ

”نازو مریہ جل تے میکوں بھل تاں کیتا جلسیں۔“
 اختر ویندیاں واری اوندے ہتھ کوں زور نال گھنیدیاں سوٹیاں

رنگ۔ پَر و تار چہرہ ول دل اوندے تخمیل دپح اڈتے اُن پوندا
 اوڈا اچا لبا تدا، موٹا تازہ جسم تے موٹیاں موٹیاں روشن اکھیں
 بازو دیاں اکھیں دے سامنے پھر دے راہندے ساو کہیں کہیں
 ویلے اے وی سوچندی جو میں اختر دے متعلق کیوں سوچندی
 اں پر اوے رنگیں خیال اوندی ای سوچ کوں ہضم کر ویندے
 دل اختر دا وی دفتر و سچ نہ لگدا۔ آہی توں آہی تے دلیل
 ڈن دلیل آمدی راہندی کم کوئی کریندا خیال نازو دو ہوندا۔

”کتنی بدل گئی اے نازو پہلے کہنے۔“ اوں کرسی دی ٹیک
 تے سر رکھیندیاں ہونیاں سوچیا۔ کیوں جو اسال محبت بھریا
 وقت گزریندے آندے ہا سے۔“ دلیلاں ہولے ہولے اختر
 کوں دلہیٹ کریندیاں گیاں۔ اختر کوں مادی کیسی ہوئی او کالھ
 یاد آگئی جڈن اوں اکھیا ہا

”اختر۔ تازو تاں تیڈی نکلے لادی منگیندی اے۔“
 پڑھیندیاں پڑھیندیاں جیڑھے ویلے او شادی داناں گھن تے
 نازو کوں چڑھ وینا تاں اوندامند شرم کہنے لال کھیا ویندا تے او
 کتاباں اتھا میں چھوڑتے بھج ویندی۔ مری دی تیاری کہنے ہا کہ
 لات پہلے اختر تے نازو رے بہتے طعیر دیر تک پکھیں کریندے
 رہ گئے تے مری و سچ اپنیاں ملا تاں دے وندے وے لے کہیندے
 رہ گئے ہٹھ

”نازو مریہ جل تے میکوں بھل تاں کیٹا جلسیں۔“
 اختر ویندیاں واری اوندے ہتھ کوں زور نال گھنیدیاں سوٹیاں

اول کینے پچھیا ہاتے نازد درد کینے ڈنگی ٹیڈی تھندی ہے ہے
 کرندی تے "وڈا ہک ایں" آکھتے بھج گئی ہی۔
 "چھٹی دا وقت تھی گئے حضور! — چیرا سی اختر دے
 نیرے آنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔

"اچھا چھٹی دا وقت وی تھی گئے" اختر پھر کی بھرنڈیاں
 ہوتیاں چیرا سی کینے پچھاتے ول گھڑی دو ڈیدھا ہویاتے اٹھی
 کھڑاتے اپنا کالا بیگ چاتے دفتر کینے باہر نکل آیا۔
 اختر دا گھر دفتر کینے مسیٹس ادھ میل پرے ہا او اے پنڈہ
 اکثر ٹیکسی تے یا پیدل کر نیدا ہا۔ ڈینہ بے ڈوں و حدے پئے ہن
 گرمی زورال تے ہی۔ اختر کچھ دیر تاں ٹیکسی دی انتظار گیتی پر نا امید
 تھی تے ہراں پڑ پیا۔ دھپ دے تا کینے او قدم زری چوکھے چاتی
 آندا ہا۔ ہک گرمی ڈو جھا جس۔ اختر دی قمیض پگھر کینے جھارول
 تھی آنڈی ہی۔ کھیسے وچوں چٹا رد مال کڈھٹے سرتے کھیسے
 عینک دے خستے صاف کرتے انھیں کوں کجیس تے قداماں دی زنار
 کچھ چوکھی کر ڈٹس۔ جو تیں پچھوں ہک ٹیکسی آئی تے اوندے مال آتے
 رک گئی۔

"صاحب! ڈرائیور ٹیکسی دا پچھلا دروازہ کھولیندیاں ہوتیاں اختر
 کوں اندر باہن دا اشارہ کیتا۔
 "بس بھی! گھر نیرے آگئے" اختر ٹیکسی دو ڈٹھیاں
 بغیر جواب ڈٹانے ول ٹرن کیتے قدم جالتس۔
 "حضور! بلیم صاحب دا حکم اے۔" ڈرائیور ادب مال اکھیا

"جی..... بلگیم صاحبہ؟" اختر دی نظر یکدم ٹٹکی دوج
بھیٹی ہوئی نازوتے بیٹی۔

"میاں! بلگیم صاحبہ ساڈے نال کجھ ٹراض ان۔ مناسب نہی سمجھدا
جو انباں دے نال بہتے گھر و نجاں۔" اختر نازو کول کاٹی اکھ
نال ڈیکھتے کھلایاں ہوتیاں آکھیا۔

"چھوڑو صاحب! نئے مسکے جھیرے جھٹے ماں عموماً گھراں دوج
تھیندے راہندن۔ جے بندہ اناہیں جھیریاں جھٹیاں دوج ردھا
راہے تاں ازدواجی زندگی بے مزہ بن ویندی اے۔" ڈرائیور
نصیحت دے سانداز دوج پکالھ کہتی۔

"اچا یار توں آپدی تاں تیدا آکھیا من گھنداں۔" اختر
نازو دے نال باہندیاں ہوتیاں اکھیا۔
ڈرائیور دروازہ بند کرتے اپنی سیٹ تے آن بیٹھانے ٹٹکیسی
ہک جھٹکے نال پل پئی۔

نازو دراصل کہیں ضروری کم دے سبب بزار گئی ہئی۔ والپیتے
اختر اوکول دھپتے ڈردا نظر آیا تاں پتہ نہیں ازراہ ہمدردی
یا کہیں مے خیال دے تحت اول ڈرائیور کول جھگیتی روکتے اختر
کول چرٹاؤٹ دا حکم ڈتا۔ او آکھن کول اکھ بیٹھی ہئی۔ پر شرم کینے
اونڈا برا حال ہا۔ چہرے دا رنگ عین سرخ تھی گیا ہا۔

"کیا پتہ اے جو ان میڈے متعلق کیا خیال کریندا ہوسی۔"
نازو کول اچانک خیال آیا۔

اختر اونڈے اصلوں نیڑے آیا بیٹھا ہا۔ کپڑے نال کپڑا لگاتے نازو

دے معصوم جذبات وچ ارخ مچ گئی۔ زندگی وچ پہلے دفعہ کہیں
 غیر مرد دے مال اتنی نیرے تھی تے مٹھی مٹھی۔ بت سبھی وانگوں
 یگ پنا۔ اکھیں دے اگیوں ترورے آگئے۔ اوکوں ٹیکسی دے مال
 مال سارا جہاں بھوندا ہویا نظریا۔ ڈرائیور دیاں پگھلیں اجنڈنیں
 کتاں وچ زالاں لائی کھڑیاں ہن۔ دل دی دھڑکن ہولے ہولے
 ٹیکسی تعیندی گئی تے ہاں اوہا توہلاں تھیون یگ پنا۔ ہک دفعہ
 چوری اکھ مال اختر دو ڈٹھس پر اوکوں آپ دو عجیب انداز وچ تنڑی
 ڈیکھ تے جلدی جلدی منہ پھیرئیں پاتے درمی کینے باہر ڈیکھیں
 یگ پنا۔ ول پتہ نی کیا خیال آئیں جو چھت دو تنڑی تنڑی
 تے ول اختر دو ڈٹھس۔ اختر دے چہرے تے پرسکون مسک
 رہی۔ نظراں مال نظراں ملیاں۔ دل دل کوں سلام کیتا تے چاریاں
 نظراں ول جدا تھی گیا۔

ٹیکسی رکی تاں پہلے اختر لھاتے نازو دے بسٹ کینے پہلے ٹیکسی دا
 کرایہ ادا کر ڈٹھس نازو لھتی تاں ٹیکسی گئی پئی۔
 "شکرے اس روزینہ۔" اختر کھل دیاں ہویاں نازو دا
 شکرے ادا کیتا۔

"ایندے وچ شکرے دی بھلا کیرھی گکھ اے۔" نازو
 پرس کھولیندیاں ہویاں اکھیا۔ "اے کرایہ۔" نازو تیخ دانٹ
 اختر دو دھیندیا ہویاں اکھیا۔

"جی! کرایہ۔ کہاں کرایہ۔" اختر جیراں مال پچھیا
 "ٹیکسی دا۔" نازو سر جھکا کرتے جواب ڈتا۔

”کیا مطلب ہے“ اختر وول پچھیا۔

”مطلب کیا۔ پس ٹھیکسی دا کرایہ جیڑ جاتساں ادا کیجئے او میں کینے
گھن گھنوں۔“ نازو قدرے پھکی پئے گئی۔ او اپنی ایں بے تگی
مچالہ تے پھکت محوس کھڑی کریندی ہئی۔

”ساں کلہے بگم صاحبہ! ٹھیکسی دا بے تہاں کرایہ ادا کرنا ہاتاں
ٹھیکسی کوں ادا کروا۔ میں کوئی۔“ اختر کچالہ اذ صدی چھوڑتے
سکيا۔۔۔ ”بندے کوں اتنا کینہ وری نی ہونا چاہیدا۔“
اختر کچالہ مکالتے گھر دوڑ پائے نازو تھکے تھکے قدم چنیدی ہوئی
تے گھر آگئی۔ نازو دی حالت ہوں ویلے پا پھلاں والی ہئی۔ او کوں
اپنی ایں غلطی تے ول کاوڑ پئی یگدی ہئی۔ جو او کوں اپنے نال
کیوں بلہائے تے اہاں لڑھکیاں دے وج او کوں نندرا آگئی۔

”شہزادی! اتنی دیر نہ لانی کر۔ میں نال پھٹیاں بیٹھیاں تھک وینڈاں
تیکوں پتہ کہنی شہزادی جو انتظار کتنی وڈی مصیبت داناں ہے۔“
شہزادے شہزادی کوں اپنے نال پھنڈیاں ہوئیاں آکھیا۔

”کیا کراں جویں۔ مجبور جواں۔“ شہزادی اپنی سوہنی تے من
مرہنی صورت کوں سوگوار بٹرنڈیاں ہوئیاں سر جھکاتے جواب ڈیتا
”توں انہاں مجوریاں کوں اپنے رستے کینے ہٹا کیوں نہویں ڈیندی
شہزادی۔“ شہزادے ادنیال اکھیں وج تنڑنڈیاں ہوئیاں

اول کینے پچھیا۔

”انہاں مجوریاں کوں اپنے رستے کینے ہٹاؤں دی کہ مجبوریاں

شہزادے! میڈی نازک جذائیں تامل کہنی جو اتنی وڈیاں مجبوریاں دا
"مقابلہ کر سگے۔" غلگین آواز وچ شہزادی جواب پڑنا۔

"تاں ایندا مطلب اے توں اینٹیاں مجبوریاں وچ پھس تے میوں
تاں بھل ویسیں ناں شہزادی!۔" شہزادے پیار تامل ادنا
منہ آتوں تے کریندا ہوئیاں اکھیا۔

"نہ۔ نہ۔ نہ۔ ایں نہ آکھ شہزادے۔ توں تاں میڈا پہلا
پیار ایں تے اپنے پہلے پیار کوں دی بندہ بھلا کھڈا ہیں بھل سگدے
توں تاں میڈی زندگی ہیں شہزادے۔ تیدے بغیر میں بھلا کیوں جی
سگدی آں۔" شہزادی دے نیشے پنناں وچوں ڈول ہنجوں نکھتے تے
شہزادے دی بھولی وچ آن پئے۔

"میڈے اے ہنجوں گواہ ان شہزادے تے توں انہاں کینے پچھ
ڈیکھ جو میڈی زندگی کتنی بے چین۔ تے بیقرار پی گدردی اے۔"
"شہزادی۔" شہزادے اول کوں چھک تے سینے نال لیندیاں
ہوئیاں اکھیا۔

بجلی بجلی۔ بدل گجیا۔ ہوا دا ٹھڈا جھولا آیا تے موسم رنگین بن گیا
"شہزادے کتنا سوہنا موسم ہے۔ دل کریندے جو آپاں
ساری عمر ایویں رلے پیٹھیاں گزار ڈیوں۔"
شہزادی اپنا سر اونٹے سینے نال رگڑیندیاں ہوئیاں بھل تے
اکھیا۔

دُنیا تے محبت دے سارے دروازے انہاں کیتے کھل گئے ہن
محبت بھریاں پکھلیں کریندیاں کریندیاں وقت و بہا گیا۔

” اچھا شہزادے! میں کن ویندی آں۔ دیر تھی گئی اے۔ کل ول
 اٹھائیں ملیں نال۔“ شہزادی اٹھیاں ہونیاں اول کینے بچھیا۔
 ” حکم میں دا ہووے تے میں نہ آواں اے وی بھلا تھی سگرے“
 شہزادے تعظیم نال سر جھکاتے جواب ڈتا۔ تے ول شہزادی گئی پی
 اہاک زور دا بدل گجیا۔ بجلی لنگی تے اوند لال لال سعد شہزادے
 تے ڈٹھا۔ شہزادی پھرتے ڈٹھاتاں شہزادہ سٹردا پیا ہاتے اے
 خرفناک حادثہ ڈیکھ تے شہزادی وے موبوں چیک نکل گئی۔
 ” شہزادے۔ شہزادے۔“

” روزی۔ روزی باجی۔ کیا لھی گئے تہا کوں۔ کوئی خواب تاں نہرے
 پے ڈیدھے۔“ روہینہ، نازو کوں پلنگ تے اٹھتے بلہندیاں ہونیاں
 اول کینے جلدی وچ بچھیا

” جی۔۔۔ خواب۔۔۔ ہا میں خواب پی ڈیدھی سم۔“
 نازو بوہن دے پاندال اپنا منہ پونچھیدیاں ہونیاں جواب ڈتا
 جیرا پگھر کینے ترما کھڑا ہا۔ ساہ تکھا تکھا پیا چلدا ہس تے ہاں
 کوں وی ہمتکار لگیا بیٹھا ہا۔

” باجی! تہاں میڈے خیال وچ کوئی ڈراکلا خواب ڈٹھے۔“
 نازو کینے بچھیا۔ ” کم از کم جی تاں ہاتے سہو ہا۔ بندہ جتی
 پاتے سمے تاں گندے خواب تاں ضرور آندن۔“ اول اوندی
 جتی بلہندیاں ہونیاں آکھیا۔

نازو دی طبیعت اوہاں توہلاں ہی۔ اول ڈردیاں ڈردیاں
 آسوں پاسوں ڈٹھا۔ اکھیں کوں ملیس تے توبہ توبہ کرتے اٹھی کھڑی

”باجی! اے شہزادہ کون ہا۔ جیکوں تہاں ہنگلاں پئے مریندے

ہاوے۔“

روہینہ کھلیاں ہوتیاں نازو کینے پھپھا۔

نازو شرمسار نظراں نال اونڈو ڈٹھا۔ ہوں ویلے او اپنے آپ
کوں ایجھا ملزم تصور کھڑی کریندی ہئی۔ جیڑھا چوری کریندیاں ہونیاں
موتھے نئے پکڑیا گیا ہووے۔

”خواب ہا۔ میکوں تہاں یاد کہنی۔ پتہ نی کیا پئی ڈیڈھی ہم۔“
نازو جلدی جلدی جواب ڈٹاتے اپنی شرمندگی لکاؤن کیتے کرے کینے
باہر نکل گئی۔

”سچ آہدی ہئی مس حاکم! لڑکی جوان تھی۔ منچے تاں ادا کتر خواہاں
دے وچ شہزادیاں نال ملا تاں کریندی راہندی اے۔ دل بڈے
روزی باجی وی کہیں شہزادے نال ملاقات کریندیاں ہونیاں و بھل

ہئی اے۔“

روہینہ آپ موہانی پکا کھ کیتی تے کھلی ہوئی نئے نازو دے پھپوں
باہر نکل گئی۔

ناوائے باب ختم :-

ڈاہوال باب

نارو خواب نہ ڈٹھا کوئی مصیبت نکل گھن گدھی رہتی۔ خواب وی
انسانی زندگی کوں خراب تھوار کرین دی وڈی جہالت رکھیندن۔ بندہ
کہا پس کپڑا میں اچھے خواب وی ڈیدھے ناں جیڑھے اونڈے سکون تے
آرام کوں یکم تباہ کر ڈیندن۔

آٹھیاں پانہیاں سمڈیاں جاگدیاں۔ نارو کوں اختر دے
خیال ہن۔ اونڈے خواباں داسین شہزادہ اختر، اونڈے دل وچ چگی
طرح گھر کر گیا ہا۔ نارو بولے بولے اچھے مقام تے آنڈی ویندی سٹی جتھوں
واپس وٹن اونڈی طاقت کینے باہر ہا۔ ہر وقت دیاں آساں اناسیاں تے
پچیراں محبت دیاں نشانیاں نہ ہن تال پیا گیا ہا۔ ہن او سنگار میز دے
سامنے پانہی سٹی تاں شیشے وچ اچھے وجود دے نال اختر دا وجود
وی محسوس کریندی۔ اختر دے ہتھوں داسرور چڑھا اول خواہج
محسوس کیتا ہا۔ او خیال بن تے اونڈے وجود کوں کچھ دیر کیتے جس
کر ڈیندے کتنی دیر او دم بے خود تھی تے شیشے وچ اپنی حسین صورت
کوں معنی خیز نظراں نال ڈیدھی راہندی۔ اپنے تے اختر دے سخن دا
تقابلہ دل دل وچ کریندی تے کچھ سوچ تے شرم کیتے لال تھی ویندی
تول او اکھیں جھکاتے شیشے کینے بہت ویندی
!ینہ ڈھیر گزر گئے ہن۔ اختر تے نارو ول بہس پے کوں نہ

ڈیچے سنے ہن۔ بازو پک دفعہ چھڑا برائے سے وچوں کھڑے نے سڑکوں
 او گوں بگھدا ڈٹھا۔ ہوں ویے اوندا دل جیرا کچھ سوچ سوچ
 خوش کھڑا تھیندا ہا۔ او اختر دے حسین خیال ہن۔
 جیرے ڈینہہ اختر نازو مال کیسی وجی ہستے گھرایا ہاتاں اول
 ڈینہہ کینے اوندے دل وجی کئی کئی دوسواں جاگپ پئے۔
 ڈیکھاں روزینہ میکوں کیسی تے کیوں چڑھایا۔ شامیت بیٹھے
 مال بخت تھی گئی اس۔

اختر اے دلیل سوچی تاں خوشی کینے اوندا دل پھڑکن پک پیا ہا
 نازو داسٹھا مٹھا نازک اللہ اوندے کتاں وجی انویں زونگا کھڑا ہا
 تے اوندے الادی شیرنی وجی مست تھی تے سرور کینے اکھیں توں ہیرا
 گیا۔

اختر میاں! —“ اوندے نوکر رمضان۔ آرام مال او کول سیڑیا
 روٹی تاں کھا گھنویں۔ —“ تے اختر اٹھتی تے ڈٹھے ڈٹھے ہاں
 نہ روٹی کھا دن پہر گیا۔

بیمناں وی طبیعت تاں خراب تی۔ —“ رمضان اختر کول ڈھلا ڈیکھ
 تے اول لینے پچھیا۔

دراصل یار۔ گرمی کینے طبیعت ذری بور تھی ودی اے۔ —“

آخر بے رومہ گراں بھیندیاں بوتیاں اکھیا

اجکل اختر ذری نم کچھ ورنہ گیا ہا۔ میر تفریح دی فرصت وی
 ذری گھٹ بلدی ہئی۔ کہیں کہیں وی شام کول او نازو کول ڈیکھیں
 کیتے گھروں نکلدا ہا۔ پر نازو ہ نثر ذی تے اوندی بہتر ذری ہوت۔ ہیکے

دو صدی گئی۔

رات شب برات ہٹی تے ایں مقدس رات کوں او کوں گھروا لے
ڈاڈھے یاد کٹھے پھرتے ڈاڈھی دے بعد ماتے بھین وی ڈ
اچھوٹس تے اونویاں اکھیں دے کنارے منجواں کھینے یس کھینے
اچانک کہیں الٹ واقعہ جاہیں بندے کوں اندا ڈیکھتے او اسی
بیٹھا تے اکھیں کوں پو پھنٹ لگ گیا۔

”سلام صاحب —“ اٹ سوہیں شخص سلام ان کہتا
”و علیکم السلام —“ اختر اول جواں دے سلام دا جواب دتا
تے حیرانی نال اونسے ہسٹھاں وچ جوی ہوئی تریں نوں ڈیکھن
لگ گیا۔ جینے وچ ڈول ڈھا کوئی پئے ہن۔

”کیویں آئیں میاں! اے سامان کیہاں ہے۔“ اختر پچھیا۔
”میں ڈاکٹر صاحب دے گھروں آیاں تے انہاں تہا ڈے
کہتے اے عید بھیجی اے۔“ ڈاکٹر دے نوکر تریں میز تے دکھیندیا
ہونیاں اکھیا

”کیڑھے ڈاکٹر صاحب! اختر حیرانگی نال اونڈو ڈیکھا۔
”اے سیں! نال دے بھلے والے۔“ ڈاکٹر دے نوکر نال
والے بھلے دو اشارہ کہتا۔

”ادبو! اچھا اچھا۔ آگئی اے سمجھ۔“ اختر کجھ سوچ تے اکھیا
تے نوکر کوں ہرکل مارن تے تھوڑا دیر دے بعد رمضان ڈھا کوں
دندا تے واپس آگیا۔

”میڈی طرفوں انہاں داہوں ہوں شکرہ ادا کر ڈیوا ہے۔“

آخر انہاں دے نوکر کوں اکھیتے او "ہوں چنگا میں۔"
اکوتے گیا پیا۔

"آخر میاں! لے کاغذ چادلاں والے ڈھا کوں دیوں نکتے۔
ہیلے تاں میں رکوں سٹینا پیا ہم۔ پر ول خیال آنے جو تہا کوں وی
ڈیکھا والی جا۔ پتہ نی ڈیکھاں کیاں کاغذ اے۔"

رمضان گھیر مال ترما کاغذ آخر دے ہستہ وچ ڈسے تے پھپھوں
تے ول گیا۔ کاغذ کوں ڈیکھتے آخر دی موٹھی مانڈی طبیعت پھلاں اگل
ٹکن ٹگ بی۔ اول دھر اکدے ہوسے دل مال ویٹھے ہونے کاغذ
کوں کھویاتے اوندریاں نظراں تکھے تکھے کاغذ تے بھجن ٹگ ہیاں۔
اجنبی محبوب! کوئی ڈیکھ پیش نہ آوی۔!!

محبت سلام مئی آبدی اے!
خط لکھن دی گستاخی کرنیدی پی آں۔ جان بچھتے کینا لے دس
دل دے ہتھوں مجبور تھی تے سمجھ نی آندی جو تہا کوں کیا لکھاں جو چھنڈی
کچھ آں خیال کھائیں وینچ پوندے۔

پتہ نی تسال میڈے متعلق کیا سوچیندے ہوسو۔ پر میں اتھی گزراں
مرد کرسیاں جو میکوں دل دے ہتھوں مجبور تھی ہوں لڑکی کینے
زیادہ کچھ نہ سمجھائے۔ دل مجبور کیتے تاں بے دس تھی تے جیڑھا کچھ
ذہن اجازت ڈیندا ہے لکھدی پی آں۔ تہا کوں گیا لکھساں۔ ایندا
پتہ میکوں کہتی۔ تہا کوں کیوں پی لکھدی آں۔ لے وی میڈی سوچ
سمجھ کینے باہر ہے۔ میں تاں بس اتنا جانر دی آں جو ہک دکھن تصویر
تخیل وینچ ظاہر تھین ی لے تے میکوں دنیا جان دا ہوش نی راہندا

ہک خوشی ہندی اے۔ ہک سرند ہوندے جیڑھا میڈے انگ انگ
 دج رتج بریندے تے دل پتہ ہینے، میڈا دل بھلا کیا آبدے
 — اول ہوں۔ میں نی ڈسیندی خود بچھ گھنویا اپنے دل کینے
 پچھ گھنویا۔ کاش! انسان کوں اللہ سینس دل دے راز جانن دی
 طاقت وی ڈیندا تاں اچ میگوں اتنی بقراری داسا مٹانہ کرنا پڑدا
 پتہ نی اے بے چینیاں تے بقراریاں کتھوں میگوں چنیر گئیں۔

جواب سوچ تے ڈیو اے

اچھا ہن اجازت،

ڈھیر ڈھیر سلام تے!

پھڑی تہا ڈی

روزینہ رحمان

ناز و داخطا ختر کیتے خوشی دا پیغام بن آیا ہا۔ جیکوں او پڑھ
 تے حقیقی خوشی محسوس پھیٹا کریندا ہا۔ اکھیں دی چمک پہلے کینے ودھ
 گئی ہئی۔ چہرہ خوشی کینے لال تھی گیا ہا تے کنٹریر ہونے وی ہن پڑھی
 شروع تھی گیاں۔ عجیب حالت ہئی ہوں ویلے ختر وی کئی دفعہ خط
 کول پڑھ تے بند کینس پر سک نہ پئی ہندی ہس۔

“ختر میاں! اے کاغذ کھماں ہا۔” رمضان اوندے سلسلے

چاوالاں دی پلیٹ رکھیندیاں ہوئیاں پھیا۔

“میڈے خیال ورتج اتناں دے..... رڈھا کوئی دے

تل ورتج تنگ ہاتے اول تنگ کول بند کرٹ کیتے اتناں اے کاغذ

تل ورتج دکھ چھوڑیا ہوسی۔“ ختر مسکدیاں ہوئیاں جواب ڈیا۔

”اں سیس! اتا وڈا گھرتے تھاں ٹنگا والے۔“

نوکر جیرانی مال پچھیا

”وے میاں! غیراں داہر کوئی اینویں مرٹا کڈھیندے۔“

بھنے تہاں راج دل وی شے ڈٹی تاں پیسے چا۔ ناں

ڈیندے تاں اتہاں دا کوئی کیا کرے ہا۔ اے وی اتہاں

دی مہربانی اے۔“ اختر گاکھ مکاتے کھا ون کول پگ

پیاتے رمضان پانی پا ون کیتے پچھوں تے ول گیا۔

رات گذرن وچ نہ بی آندی ہئی۔ اختر دیاں سوچاں ہولے

ہولے ودھیاں ویندیاں ہن تے سوچاں دے نال نال بے قراری

وی ودھدی دیندی ہئی۔ تاندوہ کی محبت ٹھے وانگو۔ اونڈے دل تے

چھی ہوئی ہئی۔ اونڈی سوہی سوہی صورت۔ سونے وانگو بکھدی ہوئی

شوخ جوانی نازک اداوں تے اونڈا بے لوث خلوص جیڑھا محبت دی

شکل وچ تبدیل تھی گیا ہا اونڈے دل تے خوشی دا مینہ کھڑا وسیندا ہا

ناز و دے حسین تصور اوں کینے اونڈی نندر زورے نال کس گدھی

ہئی۔ محبت دی بجاہ آرام تے چین دے گانہ کول ساڑتے کولا کر

ڈتا ہا۔ رات دے ڈوں وچ گئے پر او ابرٹھیں اکھیں نوٹ تے

کچھ سوچنیا پایا ہا۔ بھانویں ہوا دی مسٹی مسٹی جیل وی لھتی کھڑی ہئی

پر نندر اختر دیاں اکھیں کیتے ہزاراں میل پرے ہئی۔ روز جیڑھے

بترے تے او امن دی نندر کرنیا ہا۔ اچ او بجاہ وانگو بلدا ہویا

مطوم تھیندا ہاتے او پلنگ تے آٹھی پیٹھا۔ صراحی نال ہی ہی ٹھٹھے

پانی دا گلکس پتیس۔ ہوں پرے سمجھ دے آکھن دی نشانی ظاہر تھندی

آنڈی ہئی۔ ہکی ہکی لالی ہولے ہولے اسراں تے وچھدی آنڈی ہئی
آخر آخری کوشش کرتے تاتے اونڈیاں اکھیں نذر کینے گھوٹنڈیاں
گیاں۔

بچہ چپکا بھلا چڑھ آیا ہا۔ رمضان ناخستہ وی تیار کر گدھا پر اختر
اجن نہیں انویں غراڑے پایا ڈیندا ہا۔

” اختر میاں۔ اختر میاں! اٹھو ماں۔ آج تاں دفتر کینے وی دیر
تھی گئیو ہے۔“

رمضان اختر کوں جگڑنڈیاں ہوسیاں اکھیاتے اختر پاسی
ڈیندا ہویاتے اٹھی پھیلتے ول اس بھن تے پنگ کینے تلے لہ آیا
” ہا بھئی! آج تاں واقعی دیر تھی گئی لے۔“ اختر غلٹانے
دو ویندیاں ہوسیاں اکھیاتے تھولی دیر دے بعد او دفتر دو ویندا
پیا ہا۔

ناز و کڈ جاگ تھی تاں رات والا واقعہ اونڈے سینے تے باروندا
بہتر دا ہا۔ دل دے ہتھوں مجبور تھی تے او اختر تے اپنی محبت دا اظہار
تاں کریندھی ہئی پر بعد دے وچ جیڑھی اونڈی حالت بھئی ہئی او وت
اوندا دل چاٹنڈا ہا۔ بعد دے وچ اپنے آپ تے کٹکیاں کریندی رہ
گئی۔ ڈنڈیندی رہ گئی۔ پر ہٹن بھلا کیا بہتر دا ہا۔ تیر ہتھوں نکل گیا ہا
تے اوندا وطن ہٹن نامکن ہا۔

اللہ کرے اول خط نہ پڑھیا ہووے۔ کیا سمجھی ہو میں اتنے گریے
ہوئے معیار دی لڑکی آں اپنی اے کیا تھی گیا۔ ناز و کوں دل
دل ایسے خیال آندے۔

ہوں ویلے ماں اوندے دل وچ خوشیاں دے سمندر ٹھاٹھاں
 کھڑے مریدے ہن جیڑھے ویلے اوں خط ڈھا کوئی دج رکھتے
 اتوں چارلاں دی پلیٹ موندھائی ہئی تے خوش ہئی جو میڈے خواہیاں
 دا شہزادہ میڈا خط پڑھتے کتنا خوش تھئی۔ کتنا چنگا ہوندا ہوندا
 ہوں ویلے او ڈھا کوئی واپس رکھ ڈیندی۔ جیڑھے ویلے اوندی ما
 اوں کینے پچھیا ہا۔

روزئی! اے ڈھا کوئی کیندے گھر بھجندی سیں۔
 "اماں! اے اپنے نال والے بنگلے دج پک نواں ہمسایہ ان پیٹھے
 ناں۔ اوندو بھجندی سیں آں نہ بھجوں ماں کیا بھئی جو عید رات دے
 مروتے تے ہمسایاں دا خیال وی تی رکھیندے۔"
 روزیہ وڈی چیرائی نال جواب ڈنا ہا۔

"جگے ویلے خیال آگئی روزی! میڈا اتاں ایں پاسے دھیان ہی
 کیناں ہا۔" بیگم رحمانی آکھن لگی۔

تے ول نازو دارتہ صاف تھی گیا ہا۔ ہوں ویلے جیڑھا محبت دا
 بھوت اوندے سر تے سوار تھیا ہا۔ ازہن لہر گیا ہا۔
 محبت نال شے وی اکھی ہے ناں۔ جو انسان کینے سوچن سمجھن
 دی طاقت وی کس گھدی اے تے ایہو حشر نازو نال تھیا ہا۔ پر
 وقت دے گزرن دے نال نال اوندو اوڈرتے خوف لہندا گیا تے
 رنگین خیالاں دل ذہن تے قبضہ کر گدھا۔ محبت دا جیڑھا ون۔ نازو
 دے دل والے تمہن دج چڑھاں چماچکیا ہا۔ اوندو ڈاہن ہن
 نامکن نظر دا ہا۔

کل ۱۲ اگست ہے۔ یوم پاکستان دی خوشی بچ دنترتے باقی سرکاری ادارے بند ہیں۔ اختر گھر و محلے دا پر و گرام بنایا۔ پر وقت کم ہوون دی وجہ توں اول اپنا اے ارادہ تبدیل کر ڈیا۔ او اے پر رونق ڈینہہ اتھائیں رہتے گزارن چاہندا ہا۔

روینہ، ڈاکٹر رحمانی دی دھی دا چھٹریں والا ڈینہہ دی ۱۲ اگست ہاتے کل اوندی سالگرہ ہئی۔ ڈاکٹر رحمانی ہر سال دھی دی سالگرہ وڈی شان شوکت مال منیدا ہا۔ تے ایں دفعہ دی او سالگرہ وڈی شان شوکت مال منیدا اپیا ہا۔ کوٹھی دی صفائی تے رنگ روغن ول نویں پئے تھیندے ہن۔ ہر پاسے دعوتی کارڈ و بندے پئے ہن۔ ڈاکٹر دی کار بزار ادبج لائی کھڑی ہئی۔ سامان آندے پئے ہن۔ کوٹھی سنگردی پٹی ہئی اختر سمجھ کجھ ڈیدار پیا۔

سالگرہ ہے ماں ڈاکٹر دی دھی دی اے۔ میڈا بھلا ایسے مال کیا مطلب" اختر خیال کیا۔

پر ناز و دا خیال اونٹ مال اوکوں ہلکی جا میں خواہش پیدا تھی۔ ہمیشہ ایج میگوں دی دعوتی کارڈ بلداتے روزینہ مال ملاقات دا کوئی موقع مل ویندا جو روزینہ میڈو کارڈ ہرز بھجی۔ پر جوں جوں رات آندی گئی اوندا دل مالوس تھیندا گیا۔

"پتہ نی اوں کارڈ کیوں نی بھجیا۔ جے اوکوں میڈے مال محبت ہوندی تاں او کارڈ ضرور بھجے ہا میں وی بھلا کتا بے وقوف ہاں جو بغیر سوچے سمجھے اوکوں اپنی منزل سمجھ بٹھاں۔ جے اوں میگوں کیسی وینج بلہایا تاں اے اوندا اخلاقی معیار ہا۔ اکیوں میں محبت

نی آکھ سگدا..... جے اذکوں میڈے نال محبت نی تاں دل
 اول میا پڑو خط کیوں لکھیا ہا۔ تے اوندے وچ اپیاں بیقراریاں
 دا اظہار کیوں کیتا، نس..... بہ ایسے خیال اختر کیتے پریشانی
 دا سبب بن گئے۔

اول سویرے سویرے غسل کیتا۔ کالا سوٹ پاتس پر ساتی چھوٹے
 بگ وچ رکھیش تے رمضان کرون شام ویلے دلنڈا ناں آکھ
 تے گھر کینے باہر نکل گیا۔

آج پاکستان دی آزادی دا ڈینہہ ہا۔ راولپنڈی نوں کنوار
 وانگو دل کش انداز وچ سنگریا کھرا ہا۔ جاہ جاہ تے جلسے جلوس پریڈیاں
 پاس مارچ غرض چھپے چھپے تے بندیاں دے مجھے لگے ہوئے سن
 تے اختر اچ دا ڈینہہ مری دی حسین جمیل وادی وچ گزارن پابند
 ہا۔ پرسکون تے سچ وادی جتھے بندیاں واہندا۔ جتھے سارے پنج
 پہاڑ آسمان نال گالھیں کھڑے کریندن۔ مری دی سرسبز شاداب
 وادی جتھاں بندہ حسن قدرت ڈیکھ تے اپنے سارے غم بھل ویندے
 جھٹوں دے پانی وچ آپ حیات دی تاثیر اے۔

اختر رونی منے ڈیرھا۔ ٹہلدا ٹہلدا ایقت پارک تک گیتے
 بندیاں دے کڈا میں نہ مکن والے ہجوم تے بھونڈی نظر سلینداتے
 ٹیکسی اڈے تک آگئی۔ ٹیکسی اڈہ وی بندیاں نال ٹٹ مارہاتے
 بندیاں دے ٹھٹھ گوں ڈیکھتے اختر کوں یقین تھی گیا۔ تواج
 دے ڈینہہ ٹیکسی دا ملن محال نظر دے کجھ دیر او بندیاں دے وچ
 پھر دارینہاتے دل ہک کھبے نال ٹیکسی لگتے کھڑ گیا۔ کالے رنگ

دے قہمتی سوٹ ورج اور واقعی شہزادہ کھڑا لگدا ہا۔ چہرے تے
نوشی کینے نکھار آگیا ہا۔ مری دا خیال اونڈے سارے تم بھلائی
کھڑا ہا۔ خیال پھردیاں پھردیاں نازو دل گیس۔ اج او نازو
تے روہینہ دے ورج فرق کھڑا گولیندا ہا۔ ڈوہائیں دی ہرکا
چال ہئی۔ ہرکا شکل ہئی۔ آواز ہرکا ہئی۔ سبھ کجھ کوجہاں ہا
اختر انہاں دے ورج کوئی فرق نہ کپڑھ سگیا تے جیر طے دیلے
او سوچندیاں سوچندیاں تھکیا تاں اونڈے خیالات بدلن
شروع تھی گئے۔ ”شکلاں بسوئیاں شکلاں سے۔ خاتواہ اول
چھو کری کوں نازو سمجھ بیٹھاں۔ نازو دیاں تاں شایت پڑیاں ہی
چل گیاں ہوسن۔ جتھاں اماں جوئی تے باقی گھر والے مارے
گئے۔ انہاں دے وچوں نازو بھلا کیوں خج سگدی لے۔ لے
چھو کری نازوئی بلکہ ڈاکٹر دی دھی اے۔“

اختر دل کوں قسلی ڈیون کیتے سوچیا۔ مادا خیال آون
نال اختر دا بشاش بشاش چہرہ دیر دی نہ تھی تے کما گیا۔ لال
رنگ کجھ پھکا تھی گیا تے اکھیں جھکن رگ پیاں۔ بیقراری ول ودھ
گئی تے ایں بیقراری کینے چھکارا پاوٹ کیتے او سر کوں جھٹکا
ڈے تے سدھا تھیاتے کوئی ٹیکسی گرلن کیتے اکوں ودھن پیا۔
سامنے ڈٹھس تاں اونڈے سامنے کجھ بندھتے نازو جیرت دا
پوتا بیٹے او اکوں عجیب نظراں نال ڈیدھی کھڑی ہئی۔

”او ہوا! معاف کراے۔ ڈیکھ نہیں سگیا.....“
اختر او کوں اپنے نال کھڑا ڈیکھ تے اپنی سونجھ منجھاری کوں

اول کہنے لکندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "تے تہاڈی دید پوندی وی کتھاں ہے۔ غزیاں تے۔"
 نازو ہک ترم پیا وی اختر دے نیرے آگئی۔
 "خیر اتنا تھوڑ دلاتاں ساکوں وی تصور نہ کرو لتاں۔"
 اختر کھل کھلداں ہوسیاں اکھیا۔ اسے خیال اوندے
 ذہن وچ گھر کر گیا ہا۔ جو اسے لڑکی نقطہ دل لگی دی خاطر میڈے
 نال ایجھی چال چلدا اے۔ ہذا میں کنے اوں کنی کتر اون مناسب
 سمجھیا۔

"میڈے خیال وچ تہاں میڈی گالھ دا بڑا پئے میڈے دے"
 نازو اوندی بدلی ہوئی حالت کہنے اندازہ لاتے اوں کہنے پچھیا
 اختر دی بے رخی ڈیکھتے نازو دا پھل وائلو ترڑیا ہویا چہرہ کماون
 لگ پیا تے اوندی خوشی یکدم اُداسی وچ بدل گئی۔
 "بڑا مناواں تے او وی تہاڈی گالھ دا۔ اسے وی بھلا تھی پگدے"
 اختر۔ نازو دی موٹھی حالت ڈیکھتے کھلداں ہوسیاں اکھیا۔
 "پر اسے ڈساؤ لتاں اتھاں کیوں آتے ہاوسے۔" اختر پچھیا
 "ہینکسی دے انتظار وچ کھڑی ہم۔" نازو! ایسا گالھ کرتے
 چپ کر گئی۔

"دل۔۔۔" اختر پچھیا۔
 "دل لتاں نظر آگيوھے۔ تے۔۔۔" نازو ناز بھریاں لکھیں
 نال اختر دو ڈیکھن دے بعد سیر توایا چا۔ او کوں اپنی ایں گالھ
 تے ثابت شرم پیا آندا ہا۔

آخر اونڈی ادھوری گالھ دا مطلب سمجھ گیا۔ جو ول میوں
 ڈیکھ تے میڈے کول آگئی اے تے ڈوہیں کجھ دیر کیتے چپ کر
 گئے۔ ثابت کرن کیتے گالھ نہ پئی ملدی ہانے۔
 "تاں اچ گھر دیندے پئے وے۔" نازو دی آواز وچ

غضب دا پیار ہا۔

"گھر تاں قسمت تے۔ البتہ مری ضرور ویندا پیاں۔" آخر
 اوزے حسین مکھڑے دو تنڑ نیڈیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 تے اچ ساگرہ تاں ہے۔" نازو سوالیہ نظراں مال اوندو
 ڈٹھا۔ دید مال دیدلی تے نازو دیاں نظراں ول جھک گیاں۔
 "جی ساگرہ رکھدی ساگرہ!۔" آخر حیرانگی نال پھیا۔
 "روبی دی۔" نازو جواب ڈتا۔

"کیڑھی روبی۔" آخر ول پھیا۔

"میڈی بھین اے زال روبی۔ میڈے خیال وچ تہا کوں
 دعوتی کارڈ کہنی طریا۔" نازو جلدی نال پھیا۔

"دعوت نامے بر کوئی اپنیاں دو بھجندے۔ غیراں کوں بھلا
 کوئی اپنی خوشی وچ۔ کویں شریک کریندے۔"
 آخر نازو تے طنز کیتی۔

"میں تاں گل شام دانو کر کوں کارڈ ڈتا جو تہا کوں ڈے
 اڈے۔ ول پتہ لڑیا بلا پئے گیس۔"

نازو کارڈ نال اکھیا

"بھئی! کارڈ ملتا تاں پتہ لگ ونجے ہاتے کیا پتہ شرکت

وی کر گھتوں ہاں لگرہ وچا۔“ اختر گھڑی تے وقت
ڈیڑھیا ہوئیاں اکھیا۔

“تاں ایندا مطلب اے من تساں کیناں آسو۔“
نازو و اختر دیاں اکھیں پلاتے مایوسی نال بچھیا۔
“اون دناناں ول سوال پیدائی تھیندا۔“ اختر بے رخی نال
اکھیا۔

“البتہ مک صورت تھی سیگی اے اون دی۔ جے تساں
خود میڈے گھر آتے کاٹا پا ڈے وچوں تاں۔“
اختر کھلایاں ہوئیاں اکھیا۔ اوکوں پتہ مایوسی اے چھو کر آئی
گرسی تے نہ و بھڑاں پوسی۔

“ڈیوٹا تاں کاٹھا ہے۔ گھر جوں یابزار۔ ایندے
نال تاں کوئی فرق نی پوندا۔“

نازو دے چہرے تے پہلے دنہ مک ظاہر تھی
“اے تاں ساڈی مرضی جو اسان گھر دا کاٹھا قبول کروں
یابزار دا۔“ اختر کھلایاں ہوئیاں اوندے اصلوں نیڑے

اکھیا۔
“میں مجبور آں۔ دنیا دیاں تکھیاں نظراں میگوں تہاڈے گھراوٹ
کینے روکیندن۔ فی تاں دل تاں ڈاڈھا کریندے جو۔“
نازو اپنی گالھ ادھوری چھوڑتے سرتے پوچھین بنا دن لگ پئی
اپنے دیتے کینے اوکوں شرم اون لگ پیا ہا۔
“جو کیا۔“ اختر شرارت نال بچھیا۔

ناز و پیار بھری نظراں نال اختر دے چہرے دوڑٹھا۔ جہاں
 دج لکھاں خواہشات تے ہزاراں ارمان ہن۔ جہاں دج کئی معصوم
 حسرتاں تاریاں وانگوں رہ چھم لائی کھریاں ہن۔ اختر دے
 سارے سوالاں دا جواب انہاں نظراں دج صاف ظاہر ہا۔ ناز و
 دیاں اکھیں اوندے دل دی ہر گالہ بے پردہ کیتی کھریاں ہن۔
 تے حیا دے بار کینے اوندیاں لمبیاں لمبیاں پلکاں جھک گیاں۔

ہک بجلی ہئی جیڑھی چلک تے اوندی چمک اختر کوں بنگار ڈتا ہا۔
 جیڑھی گالہ کوں ناز و دی زبان بیان نہ کر سگدی ہئی۔ اوندیاں کھیں
 اوں گالہ کوں کہل تے بلین کر ڈتا۔ تے محبت دے ایں لہدی
 پیام نال۔ جیڑھا ناز و دیاں اکھیں ڈتا ہا۔ اختر دا وجود خوشی کینے
 بے حس تھی گیا۔

اپانک پک ٹیکسی آئی تے انہاں دے سامنے آن رکی۔ اختر
 نے ٹیکسی دا بچلا دروازہ کھولیتے ناز و وڈی نزاکت نال اندر بیچ
 بیٹھی۔ تے ول اختر وی ہوں سیٹ تے پہ گیا۔ ٹیکسی چل پئی۔ ڈرہ میں
 ناموش نظراں نال پک بے دو ڈیدھے بیٹھے ہن۔ دلاں دادھراؤ
 ودھ گیا ہا۔ سادہ تکھے تکھے آنڈے ویندے پئے ہن۔ تے ٹیکسی ہرک
 تے فرڑاٹے ویندی بھرنیدی ہئی۔ ہک مسافر تے پاتھ توں بہہ تے
 سڑک گلگٹی پیا۔ ٹیکسی رفتار وچ ہئی۔ ڈرائیور یکدم سڑک مارے۔
 ٹیکسی کوں جھٹکا لگاتے ناز و دا پھلاں وانگوں ناز و تے کولاریشم
 چہرہ اختر دے چہرے دے نال آن لگا تے اختر اوندے ناز و
 وجود کوں ڈھانڈا ڈیکھ بھرنیدی جنڈی اپنیاں مضبوط باہنیں وچ جکڑ گدھا

ناز و دے جوان وجود دی گرمی اختر دے انگ انگ وچ
 کرنٹ وا، کھنڈ گئی تے کنڈیر ناز و دے بت دی وی کھڑی
 مہتی گئی۔ ڈر ہائیں جوان جہاں ہک مئے دی گرمی دا اندازہ لایا
 اکھیں لال تھی گیاں۔ وجوداں تے نشہ جیہاں چڑھ گیا تے ٹیکسی دل

چل پئی

”کیا بد تمیزی لے کرا یسور۔“ ناز و اختر دیاں پاہیں
 وچوں نکل تے ساکریاں ہوئیاں اکھیا۔
 ”انسانی زندگی دا سوال ہا بیگم صاحبہ!۔“ ڈرائیور شیشے

وچ ڈیکھتے جواب ڈتا۔

تے ٹیکسی منزل مقصود تے بیج گئی تے ڈرہیں ٹیکسی کینے باہر
 نکل آئے۔ ناز و جن ٹیں وی اکھڑے اکھڑے ساہ کھڑی گھنڈی
 رہی تے چہرہ کابل دے اتار و اگیوں لال انگوش مہتی گیا ہا۔

ایج ناز و بہوں خوش رہی۔ حد توں وی زیادہ خوش رہی ایندی

امید ایج پوری جو مہتی گئی رہی۔ اوندے خواباں دے شہزادے

ایج از کول اپٹیاں باہیں وچ پکڑے سینے زال جو لایا ہا۔ دل نال

دل جو مل گیا ہا۔ منہ نال منہ جو ٹکڑے گئے ہن۔ منہ نال کینے جیڑے ارمان

سینے وچ، نچل پجائی ددے ہن ٹھڈے جو مہتی گئے ہن

”دل کیا پروگرام بنڑیا۔“ ناز و ٹیکسی کینے تلے لہندیاں

ہوئیاں پچھیا۔

”جیویں حضور دی مرضی۔“ اختر ٹیکسی کول کرا یہ ادا کرنییاں

ہوئیاں پچھیا۔

”جیوں حضور دی مرضی —“ اختر ٹٹسی کول کر ایہ ادا کریندیا

ہوئیاں جواب ڈتا۔

”میں وچ تے کارڈ بھجیندی آں۔ گدا ہے ضرور۔ میں بے پیری

نال تاڈا انتظار کریاں۔“ نازو مخور نظراں نال اونڈو ڈیہیاں

ہوئیاں کھل تے آکھیا۔ اوہا لاجواب کھل جیڑھی دلاں دا قرار تے

چین ٹٹ گھندی اے۔ بک دو شیر و دی ججاہاں نال پٹ مار مسک

جیندی پاکیزگی توں حوراں وی مدد تے گھولے تھیندن۔ اوھے

پرانے چھکے گھاہاں تے وڈی دل کشی نال ظاہر تھئے تے اختر دیاں

پرائیاں یاداں دل چاگ پیاں۔ اوکوں سوئی ہوئی نازو ول یاد

آگئی ہئی۔

”اوہرا تئساں اپنا نال تال ڈسایا نہ —“ نازو سارے جان دی

کھل اپنے لبیاں تے سجمیدیاں ہوئیاں چھکے تے آکھیا۔

”نال پھین دی بھلا کیا ضرورت اے۔ ویسے اختر سڈو چاتاں

حساب ہکورا ہسی —“ اختر ہولے ہولے جواب ڈتا۔

تے خاصا ادا نال سلام کرتے اندر وڑ گئی۔ اختر وی گھر ول

آیا۔ تے تھوڑی دیر دے بعد او رڈ بینہ دی سالگرہ دا دعوتی

کارڈ اونڈے ہتھ وچ ہا۔ تھریر مدتاں کینے جانی پھچالی ہئی

نازو دی جیوں روزینہ لکھے۔ پر اختر اکوں اپنا وہم سمجھ تے چپ کر گیا

شام گوں اختر بزار گیا تے روہینہ کیتے بک نمینی ساڑھی

تے ڈیزائن دار لاکٹ گھن آیا۔ سالگرہ تے تحفہ جوڈیو لیا۔

رحمانی منزل اچ ضرورت کینے وی کجھ چوکھی شگری کھڑی ہئی۔

رنگ برنگ جھنڈیاں تے رنگدار کنا تاں کوٹھی دے حسن کوں پیار
 چند لائی کھڑیاں بن۔ ناز و دی ایچ دا ڈھینہ پہوں خوش ہستی۔
 چھسی والا حادثہ دل، دل اونڈیاں نظراں دے سامنے آویندا ہا۔
 اور اجن تیں دی اختر دے نال ٹکریجی دا مزہ محسوس کھڑی کریندی
 ہستی۔ اونڈا انگ انگ لذت تے مسرور کینے پیر ہوش ہا۔ ایچ اول قیمتی
 ساڑھی وڈی نفاست نال پاتی۔ تنگ بلاڈز پائس۔ والال کون نوس
 ڈیزائن نال بنرائیس۔ ہکا ہکا میک۔ آپ کنتس تے جیڑھے ویلے ہارسنگار
 تاں روینہ خوشی کینے اونڈے نلابی ہوٹھاں تے پیار ڈیندیاں ہونیاں
 اکھیا۔

یا جی! دنیا وڈی خراب اے۔ دھیان کر لے کوئی اکھ نظر نہ مار
 گئے۔ تے ناز و کھڑی ہوئی تے اونڈے نال یا سر پین وچ نکل آئی
 مغرب تھیون والی ہستی۔ بہان آون شروع تھی کینے ہن۔ گواراں
 دی تعداد وی چگی بھلی تھی گئی ہئی۔ ٹیکسیاں وی کافی تعداد وچ مناں
 کوں چھوڑن کیتے آیاں ہن مہاناں دے وچوں ڈھیر تعداد روینہ تے
 روینہ یاں سنگتا ئیاں دی ہئی۔ عورتاں تے مرد تھوڑی تعداد وچ آئے
 ہن۔ مہاناں کوں بلھاؤن دا انتظام باہر والے چین وچ ہا۔
 ڈاکٹر رحمانی۔ روینہ تے روینہ اونڈے والے مہاناں کوں جی آیاں
 کوں آہے کھڑے ہن۔

بابا! اے اپنے نہیں ہماں۔ جناب..... ناز و اختر
 دا تعداد ڈاکٹر رحمانی نال رویندیاں ہونیاں اختر دو ڈھاکھ ہونیاں اد
 آہی کھڑی ہو دے۔ ڈس دی ہن اپناں تاں۔ چپ کیم ایڈیٹر کھڑے ہن۔

”اختر محمود۔۔۔“ اختر نازو دافترہ پورا کر لیا ہوں یہاں ہوں کیا کھیا
 تشریف آوری داپہوں پہوں شکر یہ بر خوردار!۔۔“ ڈاکٹر جانی
 کھدیاں ہوں یہاں اختر داکٹر یہ ادا کیا۔ ”میکوں تاں پتہ دی کیناں
 جوتساں اساڈے ہماٹے اُن تھے دے۔“

”نازو اوکوں سیٹ تک پہاوں اوندے نال آئی۔ نازو
 اوندے نال ایویں ٹک ٹک تے ٹردی آندی ہئی جویں اپنا گھوٹ
 ہوس۔ لوکال عجیب عجیب نظراں کینے بچدی بچاندی تے اختر کول
 چند والی میز تک گھن آئی۔ ”اختر۔۔۔“ ایج پہلے دواوندے
 منہ وچوں بے ساختہ بگل گیا۔

”توں اتھائیں پہ تے میں سنے آئی۔۔۔“ تے ادیریاں
 وانگول اڈدی ہوئی بندیاں وچ گم تھی گئی۔

”نازو ہولے ہولے اختر دے اصولوں نیرے تھی آئی ہئی۔ تے
 نازو دی معصوم محبت وی اختر دے دل وچ ٹکانا کر گئی ہئی۔ نازو
 دے نازک نقش میں۔ حیا دے بار کینے توہیاں ہوں یہاں موٹیاں موٹیاں
 پرکشش اکیں، الٹر جوانی تے جوانی دیاں مچوراداولں ڈیچھ تے اختر
 ڈاڈھا خوش پیٹھا تھندا ہا۔“ سارے جہان لگے ہن۔ سالگرہ دی
 تقریب وی شروع تھی گئی۔ روہینہ کیک کیا۔ لوکاں تاڑیاں
 وجایاں۔ ہریاسوں مبارک باد دا شور بلند تھیا تے لوگ دل اپنی
 جہاں تے اُن بیٹھے۔ روہینہ دیاں سنگاٹیاں ساری محفل کولں بسر تے
 پاتی بیٹھیاں ہن۔ انہاں دے فاک ٹکاف ٹھکارے پرے پرے
 تک پتے منتر بندے ہن تے اختر ساریاں کینے ایچ سگریٹ بجھائی

تے کہیں سوچ وچ گم بیٹھا ہا۔ کیرھا بھلا اونڈا واقف گار ہا جنیدے
 نال او گوری ویبانی و نڈیندا۔ صاف سخرے یاوردی ملازم کھاوٹ
 پیوٹن داسان بندیاں وچ تقسیم ودے کریندے ہن۔ دعوت
 واقفی پر تکلف ہی جئیں کینے ڈاکٹر دی امیری دا پتہ لگدا ہا۔ نازو
 بندیاں دے سامنے اختر کول و خن کینے کتر ویندی و دی ہی۔
 پر ول وی ادیک ادھ دفعہ اختر کینے سختی ضرور آئی،
 "اختر کہیں شے دی لوڑ تاں کہنی۔" نازو باقی بہاناں دو
 ڈیکھتے ہوئے ہولے اول کینے پچھیا۔
 "جیائیں! بہوں لوڑاے۔" اختر مسک تے جواب

ڈیتا۔
 "حکم۔" نازو دیاں اکھیں اختر دیاں اکھیں نال ایویں پیچ
 گیاں جویں مدت کینے ہک بے کول ڈیکھن دی سبک وچ ہون
 "ڈسیاں تڑ جو میڈی او لوڑ پوری تھیوے تاں۔" اختر
 رازداری لہجے وچ گلہ کہتی۔

"حکم جناب دا ہووے تے پورا نہ تھیوے۔ لے وی بھلا
 تھی سگدے۔" نازو کھل دیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 "مابدولت کول صرف جناب دی ضرورت ہے۔ جے کچھ لے
 ساڑے کول بہہ سگوتاں۔"

اختر گلہ کرتے بندیاں دو ڈیکھن لگ پیارہ کوئی ہوں
 ویلے آپ تڑ اپنی وچ ہا۔ کوئی کئی شے پیا کھاندا ہا۔ کوئی کھلا
 بیٹھا ہا۔ کوئی کہیں دو تارٹی بیٹھا ہا تے کوئی کپا لھیں وچ مست

ہن — تے۔ نازو اختر دی پکا لھ سن تے ذری دسم گئی۔ بک پاسے
 لوکاں دا ڈر ہا ڈو جھے پاسے اختر دا اکھیا ہاتے کجھ سوچ تے
 نازو اختر دی نال والی کرسی تے بہہ گئی۔
 روزینہ! میڈی سالگرہ کڈن تھسی — "اختر اوندے
 منہ دے نال اپنا منہ نیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "کیوں — نازو پچھیا۔

"اٹوئی پچھدیاں —" اختر جواب دتا
 "میڈی سالگرہ... لے... اے پتہ نی ڈیکھاں کڈن
 تھسی" نازو مستھے تے ہتھ رکھ تے سوچنیدیاں ہوتیاں اکھیا
 تے دل روہینہ کول آپ دو آندا ڈیکھ تے او جلدی جلدی آٹھ
 کھڑی۔

"اچھا اختر! میں چلدی آل۔ روہی آندی پئی اے۔" تے دل
 او پلٹے پلٹے مریندی تے بنایاں وچ غائب ہتی گئی۔
 نازو دے ٹھکارے پرے کینے صاف سٹرنیدے پتے بن لوک
 کھا پتے وانڈے تھتے بیٹھے ہن تے ہ کوئی اپنے حال حوال چولی
 بیٹھا ہا۔

"خواتین و حضرات!
 میں اہل مصلحتوں کجھ دیر کہتے چپ کرٹن دی درخواست کریاں
 کیوں جو میں روہینہ وی بک ہم جماعت سالگرہ دی خوشی وچ جہا کوں
 بک عنزل سٹرنیدی اے۔" کہیں دا الایا "ضرور ضرور"
 ہر پاسو بلو الایا۔

بک فیشن ایل پھو کر ی اکھی تے غول سناون اے بعد اول

پہہ گئی۔

حضرات این تباڈی خدمت وچ ڈاکٹر رحمانی صاحب دے
بالکل قریبی ہساتے جناب اختر محمود صاحب ہک شوقیہ غزل پیش

کریندے۔

اوپا آواز اول ابھری تے اختر دے ہتھاں دے طوطے
اڈ گئے۔ گھر وچ روٹھی تاں ہر کوئی الاکھر دے پر محفل وچ
گیاون معنی رکھیندے۔

”واہ۔۔۔ واہ۔۔۔“ لوکاں یک زبان بھئی تے آکھیا
”اختر صاحب! ذری تکلیف گزارہ فرماؤ۔“ روئینہ تے

ادنییاں سنگٹائیاں اختر کول ولہیٹ گیاں۔
”جی۔۔۔۔۔ م۔۔۔۔۔ میں۔۔۔۔۔ میں تاں۔۔۔۔۔ کھڑو میڈی پالہ

تاں سنو۔۔۔۔۔ تچ۔۔۔۔۔ میں روئینہ۔۔۔۔۔ میں آکھے۔۔۔۔۔

”ہے مے میڈی پالہ تاں سنو۔۔۔۔۔ دراصل میں۔۔۔۔۔“

اختر کول پالہ پوری نہ کر سگیا تے چھوہریں او کول نورا

نال گھل تے بندیاں دے ادھ وچ گھن آیاں۔ عجیب مصیبت

وچ پھس گیا ہ اختر۔ جیڑھے پاسے دید بھڑتیا۔ ہوں پاسوں

بندے نظر دے تے جان چھڑواد وچ دا کوئی رستہ نہ نظر دا ہا۔

”واہ سئیں واہ۔۔۔۔۔“ دیر نہ بھٹیوے، ”کہیں پاسوں بک مودا

الا آیا۔ اختر کول سکول دے زمانے دی بک غزل یاد ہئی

اکھیں نوٹ تے کنڈا کنڈا اول غول کول گائتا تے دلدا اپنی جہا

ان پٹھا۔

ہمان پچھوں تے وخن شروع تھی گئے ہن۔ ڈاکٹر رحمانی
 وخن لوالے ہمان نال ہتہ کھرا ملیندا ہاتے دعوت وچ
 شامل تھیون کیتے انہاں دا شکر یہ ادا کھرا کریندا ہا۔ اختر وی
 او کون ہتہ بلاتے وخن پیا ڈاکٹر او کون بھل گدھا۔
 "خیر اے اختر میاں۔ وچا ہے پئے۔ اے تاں گھر کھڑے
 کجھ دیر بہو تاں سہی۔"

تے اختر دل پہہ گیا۔ سارے ہمان چلے گئے ہن۔ ڈاکٹر رحمانی
 ڈیہہ ڈیر میں ملازمت دے تے گھر بار دے مال حوال پچھدا رہا
 تے جیڑھے ویلے اختر وخن پیا تاں ڈاکٹر ویڈی ہر بانی نال کھیا
 "اختر میاں! کیس شے دی لوڑ پوڑے تاں اپنا گھر سمجھو تے
 اتھاؤں منگوا گدھی کرو۔"

بیم رحمانی وی او کون چھیٹھ کیتی۔ جیڑھی بانی دیر کینے انہاں دیاں
 پچھلیں پیٹھی منڑدی ہئی۔ "ہاؤے پتر آ۔ گھن گدھی کر۔ توں
 تاں غیراں وانگو اصلوں چھکی مکیاں را بندیں۔" تے اختر
 کھل تے چپ کر گیا۔

"روہینہ! آ بھئی! اپنے ایں ہمان دا شکر یہ تاں ادا کر گھن"
 ڈاکٹر رحمانی دھی کوں ہکل ماری جیڑھی میز توں تھفے تھانف
 چا چاتے نوکرائی کوں کھڑی ڈیندی ہئی تے او اتناں کوں
 اندر کھڑی رکھیندی ہئی۔ ڈاکٹر تے اونڈی ذال اندر وڑ گئے تے
 روہینہ تے ناز بہو اختر کول آ گئے۔ روہینہ کھدیاں جوٹیاں اونڈا

شکریہ ادا کیاتے دل میزد و دل گری پر نازو اوندے نال گیت بند
آئی پئی۔

”موزی! اے شرارت کیسں کیتی ہئی۔“ اختر نازو کینے پچھلے
اوجھل نازو کوں واقعی ڈاکر دی دھی تھیں لگ پیا۔ اوندے
ذہن ایں پکا لہ کوں حقیقت تسلیم کر گدھا جو نازو واقعی مر گئی اے
تے اے لڑکی نازو دی ہمشکل ضرور ہے پر او اصل نازو نی۔
”کیڑھی۔۔۔“ نازو پیرائی نال پچھیا۔ ”اچھا۔ اچھا گاؤن
والی۔“ نازو کوں جیویں پکا لہ یاد آگئی ہووے۔

”اے ساری روپی دی حرکت ہئی۔ میں جھلندی ڈاڈھا۔ پر
اول نال میڈی ہک وی نہ سنی۔“ رات دسے ہنگامے
ہولے ہولے ٹھڈے ویندے تھندے ہن۔ ڈوں جوان دل رات
دی تہائی وچ جو گنگاو ہن۔ امنگاں چلن کیتے بیقرار ہن۔ نازو وا
رشی ہتھ اختر دے ہتھ وچ ہاتے ڈوں جو انیاں ہکسے دے
وجود دی گری جذب پیاں کریندیاں ہن۔

”اچھا اختر میں ویندی آل۔ روپی پتہ نی کیا سمجھی۔“
نازو آرام نال اپنا ہتھ اختر دے ہتھ وچوں کڈھویندیاں ہویں
اکھیا۔

”رستے وچ چھوڑتے دل ویسی روزی! میں تال سمجھا ہتم نہایت
منزل تہ بجاتے ویسی۔“
اختر اپنے ہتھ اوندے موڈھیاں تے رکھیندیاں ہویاں
پیار نال اول کینے پچھیا۔

”مجبوریاں بُریاں اختر۔ انسان کون بے وس کر ڈیندن“
 نازد کنبے جوئے الا وچ جواب ڈتا۔
 ”بک گالھ پچھاں روزی!۔“ اختر اوندی کھاڑی پکڑ
 تے اوندا منہ آٹول تے کریندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”کچھو۔۔“ نازو دا الا شدت جذبات کینے ہوئے ہولے بار
 تھیندا گیا۔ اختر دے وجود دی تائش اوندے بت وچ رچدی
 ڈیندی ہئی۔ اوندا بت میں وانگول اُپوں آپ پگھرا دیندا ہا۔
 اکھیں پھلج تے متانیاں بن گیاں بن۔ دل دی دھرا کن دے مال
 نال ساہ وی تکھا تکھا چلن لگ پیا ہاتے وجود مستی کینے بے قابو
 ویندا تھیندا ہا۔

”میکوں ہر منزل تے ایویں اصل وچ تال کیناں چھوڑ لیس۔“
 اختر نازو دیاں نشیلیاں اکھیں وچ جھاتی پندیاں ہوسیاں پھیا۔
 ”اختر بکاش! میں تیکوں اپنا دل چیر تے ڈیکھا سگدی۔ توں۔۔
 توں تال میڈی زندگی میں اختر۔ تے اپنی زندگی کینے وی بھلا کئی
 رنج تھی سگدے۔ جہاں واسا تھ چھٹ و بنے تال چھٹ و بنے
 پر روح کڈا میں خدانا تھین۔۔“ نازو بے خودی دی حالت
 وچ اپنا سر اختر دے سینے نال لٹکا رہتا۔

”دھیان کریں روزی! پیار دے رستے پہوں اوکھے ہوتدن
 دنیاوانیاں کینے جڈ تے میڈا ساتھ چھوڑ ڈتو تال میڈی زندگی زمانے
 دے اتنے وڈے جکل وچ بے وس تھی تے پتک پتک تے مکاری
 بک ویسی۔“

بے وفا سمجھیں۔ اختر۔ ”مازدا اوندے منہ دو تار تہ شکانتی
بجے بوج گیکھ کیتی۔“

”روزی بے وفا کوئی نی ہوندا۔ معاملات اوکوں بے وقابنر تے
مجبور کر ڈیندا۔“ اختر جواب پاتا۔

یہ معاملات داٹ تے مقابلہ کریاں اختر! ”مازدا فیصد کن گاہ
کیتی۔“

”سچ روزی۔۔۔“ اختر دا دل خوشی کینے پھٹن نے آگیا۔
”ما اختر۔۔۔“ مازدا اپنا اٹھیا ہونیا سہول اختر دے سینے نال
لا پاتا۔ تے اختر خوشی کینے بے تاب تھی تے اوندے ہتھ دا پیار گھن گدھا
ہوٹھاں دا چہرہ بجلی بن تے اوندے سارے وجود وچ کھنڈ گیا
”خدا حافظ۔ اختر۔۔۔“ مازدا اختر کینے جدا تھنڈیاں ہونیاں

آکھیا۔
”خدا حافظ۔ روزی۔۔۔“ اختر گیٹ کینے باہر نکلیاں ہونیاں آکھیا
پیلے اختر کریں بے قراری کینے نندر نہ آندی تھی ایچ خوشی کینے
نندر نہ پئی آندی اس۔ مازدا حسین سپرد تے من بھانڈیاں گیکھ لھیں اوندے
ذہن تے چنڈیاں کھریاں بن۔ محبت وی کیا شے ہے انسان دے اندر
خدا بند پاک ہک ایجا جذبہ پیدا کیتے۔ جنیدی نہ تال کوئی شکل لے تے
نہ وت وجود اس پنا ایسا بے وجودے جذبے دے شہرا اشراوتہ جو
ایندی موجودگی وچ انسان اپنے آپ کینے بے خبر تھی ویندے لفظ
محبت نڈ سٹھا تے پیارا ناں چتے ایندے جذبات تال ایں کینے
وی لکھ تھتے پیارے تے کو بھانڈیاں ہونداں۔

جانڈنی رات اپنے بون تے مٹی۔ تاڑو حسین و جیل تاڑو تے اتھردی
 دل منگدی محبوبہ تاڑو روہینہ دے نال والے پلنگ تے پاسے پئی پرتندی
 ہئی۔ چندر دی مسٹی مسٹی روشنی تاڑو دے جذبات وچ، بچل بچانی کھڑی ہئی
 تاڑو پاسے پتر اولٹ دے بعد بک دفعہ ول تندر کینے باریاں پھلک کھیں
 کوں آرام نال سلیس تے نظراں ول چندر دے منور مٹھڑے نال بلا ڈتوس
 نیج دی چکی چلدی رہ گئی۔ خیال نئی کئی دیس دکاتے اوندے ذہن وچ
 اندے رہ گئے۔ اختر چندر دی روشن دنیا وچوں بھجاتی پلتے تاڑو دو
 ڈیدھاتے تاڑو دیاں بے تابیاں ودھ ویندیاں۔ اختر دے وجود
 دی گرمی کینے اوندائیت اجنٹاں تتا تھیا پیا ہا محبت دی گندم ہستی
 چنگی طرح اوندے شعور تے قابض تھی گئی ہئی۔ محبت دی مسٹی مسٹی بھاء
 وچ سٹردیاں ہونیاں تاڑو کوں مزہ پیا آندا ہا۔ اختر دے ملن نال
 اوکوں اپنے دل دی دنیا آباد تھندی نظری بھتھاں متاں کینے
 ویرانی تے بے رونقی دے شوا کچھ کھیاں ہا۔

اختر اوندی زندگی ہا۔ اوندی خوشی پاتے اوندی ارمان بھری زندگی
 دا محافظ ہا۔ اختر اوندی زندگی وچ بہار دا جھولا بن تے آیا ہاتے
 اوندے تھیں خیالاں دے گلشن تے قابض تھی گیا ہا۔
 بے خیالی دے عالم وچ تاڑو دے لیاں وچوں بک بھڑا اساد نکتا
 تے رات دی خاموشی کوں ترورٹن دے بعد پرسکون فضا وچ غائب تھی
 گیا۔ تے واں اوکوں تندر آگئی۔

ڈاھواں باب ختم

یار ہواں باب

”جناب! اے ذری دستخط فرما ڈیو اے۔“
 دفتر دی کلرک میں تجھ اختر دے دفتر دی چیک چاتے اندر
 وڑ دیاں ہوتیاں اکھیا۔

تجھ اختر دے دفتر دی کلرک ہئی جیڑھی شعبہ خواتین وچ کم
 کریندی ہئی۔ دفتر دا کیرٹھا کلرک یا افسر ایجھانہ ہا جیکوں ایسا اٹھاناں
 سالہ حسینہ ٹھڈے ساہ نہ بھروائے ہوسن۔ سفید گلابی رنگت۔ تیکھے تیکھے
 نقش نینٹ کئے پھوٹے وال۔ ابھریا ہویا سینہ۔ سوڑا لباس۔ جیندے
 دچوں بت دا اگ اگ صاف نظر دا ہا۔ بھر پور جوانی۔ کافر ادا وال
 پینچل تے شوخ ہک نر دی۔ کہیں اکھ چاتے ڈٹھاتے لے اوندے گل
 پیٹی نی۔ مسٹر مصطفیٰ احمد۔ جیندی حجاب تے اختر تعناات آتھیا ہا۔
 تجھ دے نیڑے وچن دی کافی کوشش کیتس۔ اول اپنا سر حربہ ہتھال
 کیتا۔ ساں تجھ میڈے دتے وچ آونچے۔ پر کئی ڈییاں دے بعد
 اوں کوں معلوم ہئی گیا جو تجھ ہک ایچھا ہیرا ہے جیکوں حاصل کرن
 اوندے دس دی کالھ کہنی۔ اوندی ٹٹ کھٹ چال۔ پیچی وانگو چل دی
 ہوئی زبان تے روح چھک نیرے جواناں کیتے تے ماہن کر دفتر وایاں
 کیتے انور ایشل بٹے ہوئے ہن۔ جیڑھا اکھ چلتے ڈیڈھا پس بت بن
 تے ڈیڈھا رے دینا۔ پر تجھ انہاں کینے بے نیاتے لا پرواہ بن تے اپنے

کم پچ مست راہندی۔ کچھ جوانی دا غرور۔ کچھ حسن دا گھنڈ تے کچھ شرتی
 تہذیب دا ڈر۔ اول کہیں گول وی اپنے نیڑے اوٹ دی اجازت
 نہ دیتی تے نہ کہیں دے نیڑے وچن دے متعلق کپڑاہیں غور نال
 سوچتیں۔ پر جیڈن دا اختر آیا ہا۔ اوندا دل عجیب عجیب سوچاں سوچ
 لگ پایا ہا۔ اختر دی بھرپور جوانی اوندی نظر پچ ہی۔ اختر گول
 ڈیکھ تے اوندا دل تیزی نال دھر کر ڈیکھ پونڈا تے اوندی شوخ طبیعت
 وسہ تے پانی تھتی ونیدی۔ پر اے سب کچھ عارضی ہوندا۔ تھوڑی دیر دے
 بعد او انویں لوں ہونوں ہوندی۔ نجمہ جان بچھ تے محبت دے اندھے
 کھوہ وچ تریپ نہ مارن چاہندی ہی۔ کیوں جو محبت اوندے کیتے
 بے معنی تے بے ہودہ مشے ہی۔ محبت دا تصور اوندے کیتے آواہ خیال
 ہاتے محبت کرن والے اوندیاں نظراں وچ پاگل تے آوارے ہن
 ا ج وی اوں سوڑا لباس پاتا ہویا ہا۔ چھاتی ادھل تک ننگی
 ہی۔ جھکدیاں ہومییاں گول گول باہیں کچھاں تک ننگیاں ہن۔ باہیں
 دی ننگنگ تے اونہاں نا غلابی رنگ انھیں کول ول ول آپ دو
 ڈیکھن تے مجبور کر نیدا ہا۔ اختر سگریٹ بچھائی تے کہیں خیال وچ
 مست بیٹھا ہا۔ پر نجمہ دے پیراں دا کھسکار سن تے سدھا تھی بیٹھا
 ”اؤ مس نجمہ۔“

اختر اخلاقاً کھل دیاں ہویاں آکھیا۔

نجمہ وڈے نخرے بال فائیل اختر دے سامنے رکھی تے میردا
 برا بکڑ تے کھڑ گئی۔

”تشریف رکھو! مس نجمہ۔“

اختر تک درخاست تے دید بھونیدیاں ہوتیاں اکھیا۔ تے تجھ نہولے
 نال کرسی تے پہ گئی۔ اختر تک دفعہ درخواست چنگی طرح پڑھی تے
 اوندے آتے دستخط کرن دے بعد فائسلا تجھ دو سو رو کھٹس۔
 اکھ چاتے تجھ ول پڑ کھٹس تاں او اوندے منہ دو تاڑی بیٹھی ہی
 تے اختر او کول آپ دو تنڑ سیدا پڑکھ تے سر نوایا چا۔
 "بس یا بیادوی کوئی کم ہے۔" اختر سگریٹ ایٹھا تے وچ
 سٹیدیاں ہوتیاں پچھیا۔

"جی۔ بس۔ تھیک۔ یو۔" تجھ نخرے نال اکھدیاں ہوتیاں اکھیا
 تے اختر کول عجیب نظراں نال پدیدھی ہوئی تے باہر نکل گئی۔ او حیران
 ہی جو اختر میں کینے اتنی لاپرواہی کیوں کریندے۔ ایہو اختر سلاٹس
 یا جس تکھی نظراں نال اوندے کینیں ڈٹھا ہا۔ تجھ کول اپنے نام
 حسن وچ کجھ کمی جاہیں محسوس تھی تے ڈوبھے ڈینہ او پہلے کینے
 وی کجھ چو کھی بن جن تے آئی۔ سفید رنگ دی تنگ قمیض تے سفید
 ٹیڈی سلوار وچ اوندی جوانی چندر وانگوں بکھدی کھڑی ہی۔ دفتر
 دے تقریباً ہر فرد او کول نظراں نظراں نال داد دیتی تے اوندے
 حسن کول وچ رچ تے ڈٹھا۔

مٹر پانمن جاوید۔ دفتر دے نوجوان کلرک وڈے خوشامد بھر
 لہجے وچ آکھیا۔

"دیر کی گڈ اس تجھ! آج تاں واقعی حور بیٹھے لگدے دے
 "جی گیا فرمائے دے۔" تجھ بھر بھٹیاں کول اگوں تے
 جھکیندیاں ہوتیاں وڈے نخرے نال اوندو ڈٹھا۔ جیوں اول

اور ہیچا لکھ چکی طرح نہ سنی ہو۔

"میں عرض کیتی بھی جو اچہ کہیں دو، نظر نہ کب وپنے سین کول
ریاض مسک تے آکھیا۔

فشاریہ ریاض صاحب! پر ایگوں تے اچھی داد ڈیوان دی کوشش:
کراہے سمجھے۔ "تجہ بھٹے نال متھے تے اٹے ہوئے والال کول
پچھوں تے کیتا تے دل اپنے کم وپچ رده گئی۔

اچہ جیڑھے ویلے او آخر دے دفتر نو وپچ پی تاں دل وپچ
وڈا گھنڈ ہنس جو آخر دے دل تے تیر مار تے وداں۔

"لدا یارنگ سہرا۔۔۔ تجہ غلابی لبان تے مسک ظہر کرینہاں
ہوئیاں آکھیا۔ آخر کاغذ توں دیدہ ہنڈے تجہ دو ڈھاجیہ طھی وئے
دل با انداز وپچ چک پکڑی تے اندر اوٹ کیتے تیار کھدی ہئی۔

"او۔ او تشریف گھن او۔ اچ تاں وقتی وقتی تیر سیدتاں ہئے
آخر سوالیہ نظراں نال او بندو ڈٹھا۔ آخر توں وڈے شوق
نال آپ دو ڈیدھا ڈیکھتے تجہ دے پھرے تے رتا پچھو لکھند گئی۔

"اچ کم ذری چو کھاہا۔ حکم نیرٹ آگئی اے۔ گرشوارے محل کرڈن۔"
تجہ کے ہوئے والال دی لٹ سبت نال پچھوں تے کرنیدیاں ہوئیاں
جو اب ڈٹا۔

"اتنا کم وی نہ کیتا کرو۔ متاں صحت تے اثر پورے نہ" آخر از
راہ ہمدردی پچا کھ کیتی۔

"اثر تاہا پوندے پر کیا کرینے تو کری جو تھی۔"
تجہ اپنے سینے دے بگج کول بالی دار بوچھن نال کچن دے بعد

ماہیت بہتہ پیرندیاں ہونیاں اکھیا۔

اج آں تجربہ اُسن دانان وی نہ پئی گھندی ہئی۔ آخر اوندو ڈٹھا
 او کھل پئے اوندے ڈیکھن دیا اغاز محرابانہ سخی گیا تے ولی تجربہ
 دی مہرتے محبت نال آخر کینے اوندے مکان دا پتہ پھیا۔ آخر وہ
 پھین تال نکل تے کالھ ٹال گئی۔ پچا لہیں تھنیدیاں رہیاں تجربہ آخر
 لینے اوندی نئی زندگی دے متعلق پھیدی رہ گئی تے ہوں شام کوں آخر
 مکان دے سامنے پک ٹھیکسی آن رکی تے تجربہ وڈی شان نال بہ تے آخر
 دے بھٹے دو لگھ گئی۔ آخر وی ابللی جواتی تے اوندی پرکشش شخصیت
 تجربہ کوں زورے نال اوندے گھر گھن آئی ہئی۔ او تہ چاہن دے باوجود
 وی آخر وی تھندی دیندی ہئی تے اچ او خوب بن جوڑ تے ۱۲
 روزگار کرتے تجربہ کوں ملن اوندے گھر آئی ہئی۔

آخر نازو دے خیالاں دتھ گم پلنگ تے اکھیں نوٹی تے ستا
 پیایا۔ پچھے ہی ٹھڈی وا کینے کرد ٹھریا کھڑا پا۔ پیراں دا کھسکارن
 تے اکھیں بھال ڈٹوئیں۔ پچھی بھنوانے ڈٹھس تال دروازے دیہ
 تجربہ وڈی جبرت نال اوندو ڈیڈھی کھڑی ہئی تے او جلدی جلدی آئی
 پیٹھا۔ آخر جبران ہا جو تجربہ اتھال کیوں تے کیوں آئی اے۔

کیوں اوں بھٹے۔ سر تجربہ!

آخر اوندے نال سلام علیکی رٹ دے بعد او کول صوفے تے

بہنیدیاں ہونیاں اول کینے پھیا

بس دیندی تال ماسی دے گھر ہی ہم۔ خیال ہا اوتہا ڈی خیریت

دی معلوم کیتی و نجاں۔

تجہ صاف کوڑ ماریا۔ او تاں گھروں خود طبع وی خاطر کول آئی ہئی۔
 اختر شکر نظراں نال اونرو ڈیریاں ہویاں او نڈا شکر ادا کیتا۔ خبر
 بل وانگو چیک چکستے گیا لھیں کہ بندی رہ گئی تے اختر اونریاں مہٹیاں
 مہٹیاں گیا لھیں سڑتے کھلدا رہیا۔ دل تجہ اکھڑتے کرے دی تھی مسکئی
 سینگ کیتی۔ اختر لکھ روکیا پر اونہ رکی تے کرے داسا مان ہک بجاہ
 توں چاتے پئی بجاہ تے رکھندی رہی تے دل۔ چاہ پیونڈ دے
 بد ڈوبیں کرے کینے باہر نکل گئے۔ تجہ۔ خوش ہئی جو اوں اختر
 دے دل وچ اپنا مقام حاصل کر گدھے۔ او اختر کول ہر حالت
 دپج خوش رکھن چاہندی ہئی۔ بھانویں او کول کتنی وڈی قربانی
 دی کیوں نہ ڈیوئی پوندی۔

اگست جون تے ہاتے گرمیاں زورال تے بن۔ روہینہ دے کالج
 دی بند ہن۔ او انہاں ساریاں گرمیاں وچ مستیں ہک ادھ دفعہ مری
 گئی ہئی۔ پر اگست دے پھیکڑی ڈیہاڑے او مری گوارن چاہندی
 ہئی۔ شام کول ناز و نال مری وچین دی صلاح کیش تے رات کول
 روٹی کھانڈیاں ویلے کھلایاں کھلایاں اول پیو دے کتوں گالھ
 پٹائی۔ اونڈے یو مجبوری پیش کریندیاں ہویاں آکھیا۔
 "بچی۔ میں تاں وچ نی سگدا۔ تساں کلے کیوں راہسو اتھاں
 پر روہینہ این گالھ داخل جلدی گول گدھا۔
 "لوکر ساڑے نال ہوسن۔ تساں وی اٹھویرا دے اٹھوس
 چکر مار گدھا کرو۔" روہینہ کھلایاں ہویاں آکھیا۔
 "اچھا بھلا تہاڈی مرضی۔ وچو۔" ڈاکٹر آکھیا۔ تے روہینہ

خوش تھی گئی۔ فیصلہ تھا جو رویتہ روزینہ تے اوندی ماہیک
 نوکرتے نوکرائی مری دی تیاری کرن۔ تے بک نوکر چھپوں کوٹھی دی
 رکھوالی کیتے کھر گیا۔ گاکھ راتوں رات پکی تھی گئی تے سبیلے انہاں
 دی تیاری دی ہوئی۔ جلدی دے وچ مازو اختر کول اپنی مری
 دی تیاری دے متعلق نہ پڑسا سگی۔

سویرے اوکوں ٹیڈی کوٹش وی کیتس۔ پر اختر دفتر چلیا
 گیا ہاتے مازو باقی گھر والیاں دے نال مری روانہ تھی گئی۔

• سہنگل لاج دے سامنے والی بہترین کوٹھی ڈاکر دی ذاتی کوٹھی ہی
 اوں اے کوٹھی صرف گرمیاں گزارن کیتے اتھاں بٹرائی ہی بہر سال تاں
 او وقت مری آویندے ہن پر ایں دفعہ مصروفیت دی وجہ توں آدی
 دی حائل کردے مری آئے مری داخن لازوال پیاراں پکڑی پیا ہا
 سارے ڈینہہ دیاں ٹھڈیاں ہوائیں۔ کالے چٹے بدل تے ہلکی ہلکی کون
 من ٹوکاں کیتے میر سپاٹے دا بہترین سامان بیٹے ہوئے ہن۔

شام کوں سارے پکڑے تے نکدے تال ایں لوکان پرود نفا وچ
 مازو کول اختر لڈا لڈا یاد آندے تے ٹھڈی ہوا دے جسمے وانگر
 اختر دی یاد اوندے ذہن کول تازہ کیتو رکھندی

تے ہے !! اج اختر نال ہوتا تاں، دا صوبہ بٹریا پیا وی سوہنا
 نظرداے « مازو دل دھج خیال کیتا۔ جی آہن طبیعت تروٹی ہو دے
 تاں سچن ڈاڈھے یاد آدن۔

کئی ذہباں کیتے مازو اوکوں کیناں نظری ہی۔ اختر دا دل لڈا لڈا
 سوچھا ہا۔ جھانویں جو بچہ روز آتے کچھ نہ کچھ وقت اوندے کول گزار

ویندی ہئی۔ پیر نازد دے بغیر اذکوں اپنی زندگی کھو کھلی تے بے رونق
 جاہیں نظردی ہئی۔ نازو اوندی محبت دا منظر ہئی۔ اوندے رنگیں خواہاں
 دی تبیر ہئی۔ اوندے بغیر دنیا اذکوں اوپری اوپری تے بے حسی نظردی
 ہئی۔ تے ولت گزارن اوندے کیتے پسوں میں کھنی گیا۔

شام کوں ڈاکٹر رحمانی اختر کوں اپنے گھر دے گیٹ دے ساونٹے
 بل گیا تے اوندے بال گھاس کریندا ہونیا تے اذکوں اپنے گھر
 گدھی گیا۔ جگا لھیں جگا لھیں دے وج ڈاکٹر اکھن رگا۔

اختر میاں: کل تباکوں وی چھٹی اے تے میکوں وی کیوں نہ
 اپاں تے مری چلوں۔ گھر والے وی آٹھائیں ان۔ سپردا ڈاڈھا لطف
 آسی!

تے اختر فرما نیر دار بال وانگو "جیاسیں۔۔۔" اکھ تے چپ کر گیا۔ سویلے
 ڈوہائیں تیاری کیتی۔ اختر نیلے رنگ دا بہترین سوٹ پانے اپنا رگا
 سکا سامان اٹھی دپج رکھتے ڈاکٹر دے گھر آگیا تے تھوڑی دیر دے
 بعد اہناں دی موٹر مری ددا ڈووی ویندی ہئی۔ اختر بیوں خوش حال
 جو روزی ملی تے ایڈے سوینے موسم وج اوندے بال گھاس کریندا
 مزد آسی۔ کما دینزی مال مری وی دل دار تے ڈنگی ڈوڑی سزک تے
 بھجدی ویندی ہئی۔ تھیل وج پہاڑاں دی چوٹی تے نازو لورانی باس
 دپج کھڑی اختر کوں نظردی تے خوشی کینے اوندل ٹرے مارن
 پگ پوزاتے پندہ گزردیاں پتہ وی نہ لگا۔ یک بہتر این جاہیں نازد تے
 سلٹے موٹر ڈوں چار دفعہ مارن ڈی تے اوناں دے سوٹ کینے تے
 لہن کینے پہلے روہینہ سردننگی بھجدی ہون تے باہر نکلتے بھگتے پو

کون چنبر گئی۔ پھر کون ملن دے بعد اول اختر نال رسی سلام علیک کرتے
تے ترے کو سٹی دے اندر آگئے۔ اختر وڈے ادب نال بگم رعا نال کھڑے
سلام کیتا تے باہر پلاٹ وچ باقی بندیاں دے نال ہک کرسی تے بیٹھ گیا
موسم ہوں ویلے وی بہوں شاندار ہا۔ اسمان کالیاں کچھ یاں میں نال
کھڑا پاتے ٹھڈی ٹھڈی ہوا وڈے روتے لائی کھڑی سی۔ اختر دے
بھنوتے اڈے اوڈے ڈٹھا پر نازو کھٹاؤں وی نظری۔ اونڈیاں
بے ناب نظراں نال چھڑیاں نازو کون ڈیکھن دیاں خواہشمند ہی
نازو جیرے ویلے نال نظریں نال اونڈی طبیعت کچھ موخھی تھی
گئی تے اونڈی بیزاری کون ڈیکھتے ڈاکٹر اکھن لگا۔

”آخری میاں! تہاڈی طبیعت کچھ بے سکون نظری اے کچھ دیر کیتے
اندر وچ تے آرام کر گھنور۔ مری دیاں پچھے دار سڑکاں تے سفر کرن نال
بندے دی طبیعت اکڑ بے مزہ تھی ویندی اے۔“ ڈاکٹر دی ڈال
وی اونڈی ہال وچ ہال ملائی تے روہینہ کون اکھٹس جو او اختر کون
اندر کرے پچھ پینچا آوے۔ روہینہ اختر کون نال لائے کھدی ہوئی تے
کرے وچ وڑ گئی۔

”اے تہاڈا پنگ تے اے الماڈی۔“ روہینہ پنگ دے بعد
الماڈی دو اشارہ کیتا۔ ”کپڑے تبدیل کرتے سُم وینجو۔ کہیں تے
دی لوڑ پورے نال میکوں سیڈ گھنا ہے۔“
روہی باہر ویندیاں ہونیاں اکھیا۔

پھر اختر کون وی واقعی آگئے ہن۔ سر بیونڈا کھڑا ہن تے
کپڑے تبدیل کیتاں بغیر او پنگ تے سیدھا تھی گیتے اس کیتے ہونیاں

دی نہ ہون

ناز و شایستہ ہنگل کوں ملن اوندے گھر گئی ہوئی ہئی۔ کچھ وقت
 اوں کول گزارن بعد انہوں اٹھی تے گھروں آئی۔ گیٹ کینے کھڑے
 یک لمی دید پنڈی دو ماہیں تے اختر دی یاد اوں نال ٹھڈا تھکا راوند
 سینے کوں زورے نال چیرتے اوندے باں کینے باہر نکل گیا۔ یک خیال
 آئیں "خط اکھ تے اختر کوں سیڈ واواں۔" محبت دے چکر آرام
 نال راہن نہ پئے ڈیندے ہن۔ بے چینی تے بقراری حد کینے وی
 ددھ گئی ہئی۔ سارا ڈیہنہ مری دی رنگین فضا وچ گزارن دے
 باوجود وی او کوں حقیقی خوشی یک ذری جتنی نصیب نہ تھندی ہئی
 کھنڈ ہن کوں تاں اوروی نال کھل ہن گھندی ہئی پر اوندی لے
 کھل پھکی پھکی ہندی تے اختر دیاں دیلاں نال کھیڈی دی ہوئی او
 گھر آگئی۔ پہلا کرد لنگھن دے بعد او ڈوجھے کرے دے نالوں
 ٹپن پی نال پنگ تے کہیں جو ان کوں ستا بویا ڈکھ تے حیران رہ
 گئی۔

"پتہ نی کون اے ڈکھاں۔"

ناز و کرے وچ جھاتی پنڈیاں ہوئیاں دل وچ خیال کیتا تے اختر
 کوں ڈیکھتے اوندے آداس چہرے تے یکدم بہار آگئی۔ دل خوشی
 کینے بے تاب تھی گیا تے او بیرتے پیر رکھن دیاں ہوئیاں اوندے
 پنگ دے نیرے پنج مگئی۔ اختر مونہ تے بانہہ ڈتی تے ستا پایا۔
 ناز و ہوں دیلے ہوں خوش ہئی۔ محبوب جو گھر آ گیا، مس۔ اختر دی
 پکرت پنگ کینے لڑکھی پئی ہئی تے ڈوجھی پنگ نے ہی مس

ہوئیاں او کوں ہنکی جاہیں ہکل ماری :-

جی ۔ ” کہیں کھوہ دے تل و چوں کنبدا ہوئیاں نازک جہاں الا آیا
 میں کئی گالہ کچھی ہئی ۔“ اختر او کوں پھکے تے اپنے نال پنگتے
 بہنیاں سوئیاں اکیا ۔ ” کیہ ڈساواں ۔“ نازو اپنے ٹیلے رنگ
 دے بوچھن نال کھیڈ دیاں سوئیاں اکیا ہوں ویلے اندامنہ عین
 سرخ تھی گیا ہا ۔ دل کریدا ہس جو اختر میکوں اپنیاں باہیں وچ
 گھٹ تے اپنے سینے نال اتنی دیر لائی پیٹھا رہے جو تیں میڈے
 سارے ارمان پورے نہ تھی و بچن ۔

” روزی ! کیا گالہ اے چپ کیوں کیتی بیٹھیں ۔ کوئی گالہ نال
 کر ۔ ڈینہہ کیوں پنے گزرون ۔ آنھوں وی نسبت میڈے خیال وچ
 اتھال وقت پر بہار بسویا تھنہا ہوسی ۔“ اختر اوندے بوچھن
 کوں پکڑتے اپنے ہتھ تے ولہنیاں سوئیاں اکیا ۔

” اختر ! توں کیا سمجھریں جو تیڈے بغیر اتھال میں خوش رہ
 آں ۔ ایہ سوال توں اپنے دل کینے کچھ ڈیکھ جو ادا کیا اہدے ۔
 دل دی یقین نہ آوی نال میڈیاں اہاں اکیس وچ جھاتی پاتے ڈیکھ
 جیڑھیاں رات ڈینہہ نیڈا انتظار کرتے تھک پئن ۔“ نازو بقرار تھال
 نال اوندو چویدھیاں سوئیاں اکیا ۔

” اختر میں نیوں کیوں یقین ڈیواواں جو تیڈے بغیر زندگی مک
 نقاب بن ویندی ۔ میں اختر ! توں ایسے ڈیہاڑے چھٹی گھن تے اتھالیں
 کیوں نی اوندیہا ۔ مئی پھیں نال اختر ڈاڈھے سوئے ڈینہہ گزرس ۔“
 تے دل اوندی دیدھے پاسے دو پھرتی ۔

کیوں نی آویندا۔ سچ کھپس تاں اختر ڈاڈے سوہنے ڈینہ گزرن۔
تے دل اونڈی بندے پائے دو پھر گئی۔

”پھیٹی تاں خیرل ویسی پر کلبا بندہ اتھاں راہساں کیوں“
اختر گلاہ کیتی۔

”کلبا کیوں۔ اسان تاں ہیں۔“ نازو حیرانگی تاں پچھیا۔
”تساں سیوے تاں آپ جو گے سیوے۔ اج کون بھلا کہیں دی
سنیہال بندے۔“ اختر کھلہ باں ہونیاں آکھیا۔

”اساڈے آتے اعتبار کہنی۔“ نازو نخرے تاں پچھیا۔
”اعتبار تاں ہے پر مناسب نی سمجھا جو۔“ اختر اجی پگلاہ
وی پوری نہ کیتی تے برانڈے وچوں روہینہ دا الا سن تے نازو
جلدی جلدی کرے کینے باہر نکل گئی۔

”باجی! اختر کوں ملے دے۔“ روہینہ نازو کینے پچھیا
”او آئے جو۔“ نازو منہ پکا کر نیدیاں ہونیاں اول کینے
پچھیا۔

”سویردا۔ تہا کوں پتہ ونی کہنی۔ او طواواں تہا کوں اونڈے تاں“
روہینہ نازو وی ہانہ پکڑتے او کوں اختر دے کرے دو نیدیاں
ہونیاں آکھیا۔

”روہی کھڑتاں مہی۔ گلاہ سن تاں او اپنا بھلا کیا لگدے۔ جو
آپاں او کوں طوں۔ غیر مرداں تاں اینوی فی لینڈا ہوندا۔“ نازو پار
تاں اونڈی گلھتے چاٹ مارن دے بعد اونڈے وال سدھے کر نیدیاں
ہونیاں آکھیا۔

”ہوں ڈینہہ سا لگرہ تے تاں اوکوں ملے ہا دے تہ دعوتی ڈارڈوی
 خود بھیجا دے ہن اوندے سامنے دیندیاں سہیاں ترم آندے
 کم از کم گھر آئے ہوان تال سلام علیکی تاں کرہیجے۔“ روتی اکھیا۔
 ”اوپنی گالھہ سہی روتی۔ خیرین دی میں بک شرطے چلے دی آں۔ جو
 میں اوندے مال آلیساں بلیساں کیناں۔“

ماترو اپنی کھل بکندیاں سہیاں اکھیا۔ اور روتی کینے اپنی محبت لکان
 دی کوشش ہی کریندی سہی۔ ٹہہ ہر جو روتی کول ساڈے پیار دا پتہ
 بگ گیا تاں سچ بگسی تے روتیہ بالال وانگوں اوندی ہانہہ پکڑتے او
 کول اختر دے کمرے دو گھن گئی۔ اختر ماترو دا ڈنٹا جیٹری پکھول
 تے تلویندی آندی سہی تے جیٹے ویلے روتی اوکوں اختر دے
 پنک کول گھل آئی۔ تاں ماترو روتی کینے اکھ بچاتے اختر کول بھولا
 نرہن دا اشارہ کیا۔

”اختر بھائی! اے میڈی! جی روتی۔“

روتیہ تمارف دے انداز دیکھ اکھیا۔

”تے یا جی! اے بن اختر بھائی۔ اپنے بالکل تری ہسائے۔ یاد

ہیوے تاں ہوں ڈینہہ میڈی سا لگرہ تے پکڑے دی ہن۔“

موتیہ ماترو جون ڈی دھیاں سہیاں اکھیا تے ایں تمارف تے اختر

تے ماترو ذری چک چے پر جلدی جلدی سنبل گئے۔

”تشریف رکھو۔“

اختر آٹھی تے پنک دی سرانہ تال ٹیک لاسٹھانے او ڈوہ میں جڑیاں

اوندی پلیدی کینے بہہ گیا۔

” اختر بھائی! طبیعت کیوں ہے۔ سیرتے وی چکسو یا پنگ ملی پئے راہو“

روبی کھنڈیاں ہونیاں اکھیا
” سروچ دردناں ہے۔ پر نساں ہے اکھسو تاں سیرتے وی چلسوں

پئے۔“
اختر نازو دو ڈیکھن دے بعد روہی دو ڈیدھراں ہونیاں

اکھیا۔

تے دل —
اختر تے روہیہ سیر دا پد گرام بنڑیندے رہ گئے تے نازو محبت
بھریاں نظراں نال اختر کوں ڈیدھی تے مسکدی رہ گئی۔

” روہی! بناڈی باہی گلی تاں نی —“
اختر نازو کوں چپ غروب ڈیکھتے روہی کینے پھیا۔
” اللہ زکے —“ روہیہ ناں کوں ہتھ لاتے اکھیا۔

۶ الیندی جولی — اختر اکھیا

” اے دراصل بن ذری کم گو —“ روہیہ جواب ڈتاتے تریہے

کھارے ہوئے تے باہر نکل گئے۔

موسم ڈاڈھا سہنا ہا۔ نصا ایہوں خوشگوار ہئی۔ ٹھڈی ہوا ہاں
نال دیاں پتھو پئی تھر بند کی ہئی۔ ڈاکٹر رجحانی تے بیگم رحمانی اگوں اگوں
گالیں ویندے کرنیہے کہن۔

اختر پوری اکھ نال نازو کوں ڈیکھ گھنڈاتے ول روہیہ نال ایڑوں
ارڈوں دیاں بارن تھر۔ عک ڈیندا۔ اختر دیاں چلاکی تھنا زور دل
دل دے وچ کھدی ویندی ہئی۔ توشی تالی اوڈا منگرتی حسن بیاہی نکھرا

دیندا ہا۔

ہاں روڈ مکٹن والی ہٹی۔ او سڑک توں لہتے تک کچے رستے تے
 ول اٹے درخاں دی اوڈھ وریج لکڑ دے بنے ہوئے ہک ساوے
 چہرے تلے وریج پیٹھے۔ بڈھڑیاں دی جوڑی تاں تھوڑا اجہاں پنڈھ
 کرن نال تھک گئی ہٹی پر نوجوان تے شرخ طبعیاں ایجھے موسم وریج
 کھاں آرام نال بہہ سگدیاں ہن۔ انہاں ہولے ہولے بہاڑ کینتے ہن
 شروع کر پتا۔ روہینہ اگوں اگوں ویندی بھدی ہٹی تے اختر نازو
 دا ہتھ پکڑی تے اوندے پھپھوں آرام نال ٹر دا ویندا ہا۔ اختر خوش ہا
 جو نازو دا ہتھ اوندے ہتھ وریج ہاتے ایجھے سوہنے موسم وریج
 او پاسے نال پاسہ لکڑی تے کھلے ویندے ہن۔ ہلکی ہلکی ہولتے
 کھڈ دے باوجود وی انہاں دے بت توے وانگو تپے ویندے
 ہن۔ خوشنارما جوتے موسم دی متی کوں ڈیکھتے ڈوہیں جو اسیاں
 کھی جھاننے ملن دیاں خا ہمشد ہن۔ اختر کوں بہانہ ہتھ نہ پیا آندا
 ہا۔ جو زور روہینہ کوں کیوں ٹاے۔ جوتیں بدل کچے تے ہلکی ہلکی کن سٹ
 شروع کھی گئی۔ روہینہ اختر دا ہتھ پکڑی تے ہرنی وانگو تریپ آندی
 مرنیدی ہئی۔ اچانک آدی نکلی تے منہ دے بہرے ڈھانڈی پچی تے
 دل اون وی اد۔ دا ہتھ پکڑ گدھا۔ مینہ بھری وانگوں لہہ پیا
 تے او بھیج تے چہرے تلے وڑ گئے۔ کپڑے ساریاں دے پس گئے ہن
 "تربہ! مینہ تاں بھجن دی ہلت وی نی پڑتی۔ بھنے وی ڈاڈھے
 سے پر اوتیں سارے کپڑے پس گئے۔" روہینہ پئے ہوئے بھجن
 کوں تیرتے چنڈ کیندیاں ہونیاں اکھیا۔

اے مری اے اماں۔ پتہ کہنوی اتھاں تاں مینہ اللہ دے نال
تے دسٹ لگ پوندے۔ بیگم رجحانی۔ روہینہ دے بستے والاں
وجہ ہتھ مریدیاں ہونیاں آکھیا۔

کپڑے پس تے جہاں نال پنہنٹ گئے ہن۔ شرم پورا تیاں پئے
ہوئے کپڑیاں دی اوٹ وچوں جھاتیاں کھڑیاں پنہنیاں ہن
اختر دیاں نظراں ول ول نازو دے بت دو اٹھ دیاں تے ول جھک
دیندیاں تے نانو اپنی چست تھیں کوں جھیرھی بت دے نال چھری
کھڑی ہئی۔ جھک چھک تے ایچ کھڑی کریندی ہئی۔ شرم کینے اوڈا
براعال ہا۔ اختر نال اکھیں ملیندیاں اوکوں جھجک پئی تھیندی ہئی
"استیاس کرے ایس فیشن ایل زمانے دا جیہیں ایس طریقے
لباس کدھ! رن جو بندہ ضرورت دے ویلے انہاں نال اپنا بچ
دی نی کج سگدا۔"

نازو ووں ہوں ویلے اچھے ایس سوڑے لباس نے کماؤ لگی کھری
ہئی۔

مری دی ہوا ہئی۔ پڑوں جھولے آئے تے کپڑے کج کج تھک
گئے تے ول ادسارے گھر ول آئے۔

ڈوپر ڈھلے پئے ہن۔ اختر تے روہینہ کے پلنگ تے بیٹھ
تے شام دی سیر دا پروگرام بیٹھ تہنہ نیدے ہن۔

"اختر بھائی اماں ہونئی فلم تے تاں وچنئی ڈیندے لیا
تساں انہاں کینے ساڈی چھی گھنوتے فلم ڈیکھن جلوں۔ پیراڈانز
تے کیا جو بہتر فلم آئی ہونئی اے۔ کیا خیال اے تہاڈا۔"

رؤی اختر داہتھ پکڑتے لوڈیندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "نہ بھتی قلم نہ چنگیاں سمیاں، افلماں نال بھلا کیراں کم۔"
 اختر پیار نال اونڈے سر بے پراٹ مریدیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "بھائی جان تاں۔" رو، یہ اونڈے مونڈھے تے سر رکھتے
 رسدیاں ہوسیاں اکھیا

"اچھا بھتی۔! اکھیاں تاں سہی۔ جے اماں ہونی من گیاں تاں
 ضرور چلسوں۔" اختر لھاریاں ہوسیاں اکھیا۔
 (ناز و اختر دے جراب تے رومال دھون باہر گئی بیٹھی ہئی۔
 بچپوں تے ولی تاں اختر تے روینہ کوں لاڈ کریندا ڈیکھتے پچھوں تے
 ہٹ گئی پہلے اوکوں اختر دی محبت تے لغین اچ پر ایج روینہ نال
 اوکوں لاڈ کریندا ڈیکھتے اونڈے تن بدن وچ بھاد لگ گئی
 "ناز و دے اندرستی ہونی عورت جاگ پی ہئی۔ اونڈی محبت بیٹھی
 اکھیں نوٹ تے تیزی نال ہکے رستے تے پنڈھ دیندی کریندی ہئی۔
 اچ اپنے رستے کینے بدل گئی۔ خود جوان ہئی۔ محبوب ری جوان ہستے
 اپنے محبوب نال کہیں یے جوان جسم کوں او بھلا کیوں برداش کر سگدی ہئی
 اوکوں علم ہا جو ڈولی جوان جسم تنہائی وچ ملن تاں ایند اتیجہ کیا بکلدے
 اوکوں اختر دی محبت کھو کھلی تے کچی نظری تے محبت دا جیڑھا
 رنگین تے حسین تاج محل۔ ناز و اپنے ارماناں تے امیدیاں دے لے
 تارے نال تیار کیتا ہا۔ اور قابت دے ہکے دکھے نال لوڈے کھوٹ
 لگ پیا۔ اونڈے مضبوط ایرے ساڈ تے نفرت دے ہکے طوفان نال
 بل گئے۔ دل وچ محبت دا جیڑھا جین بہار پیا چیندا ہا او ول کماوٹ

شروع تھی کیا تے پیار نفرت وچ بدل گیا۔
 "اختر برہائی اے۔۔۔ او میوں دوکھا ڈتے۔۔۔ اور ہی
 محبت ریت دا ڈپ لہہ سی جیندے بھر دیاں پتہ وی نی لگا۔۔۔
 ۔۔۔ میں وی بھلا کنتی بھولی آں۔ جو دل دیاں رامال ہکا ان وقت
 تے غیر مرد دے ہتھ وچ ڈے بیٹھی آں۔ شخراے وقت تے پتہ لگ
 گئے۔۔۔ پتہ نی کیا کینے کیا تھی ویندا۔ میں۔ میں غلطی تے ہم اختر
 کیندے ہے۔ بد معاش ہے۔۔۔ بے وفا ہے۔۔۔" ناز و پلاٹ
 وچ کرسی تے بیٹھی دلیلاں وچ غرق ہئی۔ اکھیں وچوں بجاہ دے
 لبتے پتے نیکل دے بن۔ اندر وچ بھٹیاں پیاں بلدیاں ہن تے ناز و
 دا نازک و ماسخ نے نازک وجود اوں بجاہ وچ سر ڈا پیا ہا۔ ہکا تنہا
 بے چینی او کول و لٹٹی بیٹھی ہئی۔ جیڑھے اندرے سکون کول تہن ہنس کنتی
 دیندی ہئی۔

اختر تے روبینہ بھلدے ہتے تے کمرے کینے ابر نکاتے تے بھلدے
 بھلدے ناز و کول آگئے۔ ناز و انہاں کول اندر پھیندے منہ ڈو جھے
 پاسے چا پھیریا۔

"ہاجی! فلم دا پروگرام نبرائے سے۔ جلسو نان۔۔۔" روبینہ
 ناز و کینے پھچیا۔

"تساں و پنجابے ڈیکھ آوا ہے۔ میڈی طبیعت کجھ ٹھیک کسئی
 ناز و کاوڑناں آکھیا۔

"زل کہیں سی جھاہ دا پروگرام نبرائے۔ جتھاں کجھ دیر چنکا وقت
 گزاراؤں۔" اختر کرسی گھل تے ناز و دے سامنے پابندیاں

ہوتیاں اکھیا۔
 "تساں بیشک چلے ونچا ہے۔ میڈے کول اوارہ گردی جو گکا
 وقت کہنی۔"

نازو قبر اورد نظراں نال اختر کول ڈیدھی ہوئی تے اندراکھی
 گئی۔

نازو دا موڈ یکدم ہیریا ڈیکھ تے اتوڑ حیران رہ گیا۔ او کول کجھ نہ
 پئی آندی ہی جو بیٹیاں بیٹیاں پگنی بھلی کول کیا تھی گئے۔ اختر سوالیہ
 نظراں نال روینہ دوڑ ڈٹھا۔

"پتہ نی پتھی بیٹیاں کول کیا تھی گئے۔ اگے تاں کڑاہیں اینویں
 نستی کیتا۔" رولی حیرانگی نال گلہ کہتی۔ "خیر تاں پاہو میں
 پتہ گریڈی آں۔" روینہ اندراکھی گئی۔

نازو کاوڑ نال کہیں رسالے دے وقتے پٹیندی سلیندی بھٹی
 ہٹی چہرہ۔ نحصے کینے لال ہاتے اکھیں بھراں نال بھریاں کھڑیاں ہن
 "باجی! کیا گلہ اے۔ طبیعت تاں خراب نی تھی گئی۔" رولی
 ارنم مل نازو کینے پھچیا۔

"جے طبیعت خراب وی تھی گئی ہئی تاں بہان دے سامنے تاں
 اتنی کاوڑ نہ کرو ہا۔" روینہ نازو دے نال کرسی دے بازو تے
 باہندیال ہوتیاں اوں کینے پھچیا۔

"اکیر دیا بہان۔ میں نہیں جہانی بہان کول نی جانڑدی۔"
 نازو کج کج تے اکھیا تے اے گالھیں اختر دے کتاں وچ تیر
 بن تے مگیاں جیڑھا دیویدے بچھوں بچھوں نازو دو آندا پیا ہاتے

اوندے قدم دروازے کینے باس رک گئے۔
 "باچی۔ آخر تباہیوں تھی کیا گئے؟" روہینہ پیار تال اوندی لہجی
 دے باہروں بانہ ولیندیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "میں ٹھیک آں۔ ٹھیک آں۔ میوں کچھ کہنی تھیا۔"
 نازو اوندی بانہ گوں جھکے تال اپنی لہجی کینے اچ کریندیاں ہوشیاں
 اکھیا۔

"آخر نراض تھیوں دی کوئی وجہ وی ہے۔" روہینہ اٹھدیاں ہوشیاں
 "رہی۔ میوں زیادہ اک نک نہ کر۔ کوئی وجہ کہنی۔ بس میڈی مرضی۔"
 نازو اک نک تھنیدیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "باچی جہان کیا سمجھسی۔" روہینہ جھلے جھلے اکھیا۔
 "کیاں سویر دا جہان۔ جہان ان لائی۔ میوں کہیں جہان دا پتہ
 کہنی۔" نازو جھکے تال رسالہ بند کریندیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "اچی تمام ٹھیک! اں اپنا موڈ ٹھیک کر گھنوں۔" روہینہ ول
 اوندے سلسے آگئی۔

"میوں زیادہ نہ ہر وار روہی۔"
 نازو دانہ کاوڑ تال انگاریاں وانگوں بکھن لگ پیا۔
 "باچی تال۔" روہینہ نازو گوں بھاگل پاوڑ کیتے اوندے نرے
 آوڑ پتی پر نازو دا سجاہتہ ہوا وچ آٹھیا۔ کمرے وچ پھا کے دا
 الاپیدا تھیا تے پھا کے دے تال ہک تلی جاہیں "ہائے" وی نکیتی تے
 کمرے وچ فل چپ تھی گئی۔
 "اں توں چپ کیناں کریں ہا۔ ہن تال آپے چپ کر لیں۔"

لال لال اکھیں تالِ رُوپی دو ڈٹھلتے لکرنے کینے باہر نکل گئی۔
اختر کدھی دی ٹیک لگاتے انہاں دیاں پگھیں ستر دا کھڑا ہا۔ نازو
کرے کینے پاہر سستی تالِ اختر کولوں ڈیکھتے اوندا رنگ تالِ لال سستی
گیا۔ نہر وانگولہ کولوں ڈیکھتی ہوئی تے اوندے نیڑوں لنگھن پئی تالِ
اختر بھج تے اوندے سامنے آگیا۔

“ آخر گپا لکھ کیا ہے رو، یہ کیوں خا خواد ترا من سستی گئیں۔ میڈا
اونڈے تیکوں چنگانی بلیا تالِ میں چلیا ونیاں۔ ایندے وچ پھو کھن
دی مہلا کیر سستی گپا لکھ لے۔“ اختر پھنگی کھل کھلایاں ہونیاں اکھیا
نہر تیز اپٹ وچ میڈے رستے کینے۔ چوہری دارستہ رو کھنیا
تیکوں شرم نی آندا۔“ نازو لال آسنے کڈھنیاں ہونیاں اکھیا۔
“ لکھ واری منہ سے کڈھ کھن پر میں پچھاں مزور جو ترا منگی دی وجہ
کیا ہے۔۔۔۔۔“ اختر فیسا کھن بھجے وچ گپا لکھتی۔

“ میں ابدی آن میڈا رستہ چھوڑ ڈے۔“
نازو بک و فو ول گئی۔

“ توں جاتے آگئیں تالِ میں وی پکھتے راہاں۔“
اختر اونڈا ہتھ پکڑنیاں ہونیاں اکھیا۔

“ اختر۔۔۔“ نازو زور دی چھکی ماری تے ہتھ چھڑواتے باہر نکل
گئی۔

“ اختر ہاریاں نظراں نال لوکوں ڈیکھ رہا ہاتے ول تھکے تھکے تھکے
نال کہے وچ آگیا۔

راہیہ ویاہنے وچ منہ ڈے تے روندی پئی مہی۔ اونڈیاں نکیاں

نکیاں ڈسکیاں کرے ویج مویج بھاری دا نقشہ بدھی کھڑیاں ہن۔
 " میکوں افسوس اے روہی جو میڈی خاطر تہا کوں اتنی سکینا ٹھاون
 پئی اے۔ میکوں ایس کچھ دا پتہ ہونا جو روزی میڈا آواں چھوڑی سمجھری
 تاں میں کڈا ہن نہ آغا۔ " اختر روہی دے سیرتے سمجھ پھر نیڈیاں ہرن
 بارے آلا نال اکھیا۔

نارو دیار کھنیاں اختر دے خلوصتے محبت کوں زخمی کر گیاں ہن۔
 جیڑھی اونڈے دل ویج نارو کیتے ہی۔ طبیعت یکدم مویجھی تھی گئیں۔
 اوکوں اتھاں باہن مسیت پیا نظر دا ہا۔ آٹھن تے اپنا ایچی پلنگ
 توں کدھیں۔ کوٹ کوں گنچوڑ منچوڑتے اوڑے ویج رکھیں۔
 باقی نکاسکا سامان وی ایچی ویج رکھتے اوڑا ڈھک جھکے نال بند کر
 ڈٹن۔ روہینہ ڈسکیاں بھرنیڈی ہوئی اٹھی تاں اختر ایچی چاتی تے
 تیار کھڑا ہا۔

" آچھا روہی! اللہ سبلی۔ " اختر دروازے دوویناں ہونیاں
 اکھیا۔

" بھائی جان۔ کڈے دیندے۔ پئے۔ وے۔ "

روہینہ ڈسکیاں بھرنیڈیاں ہونیاں اکھیا۔

" گھر دیندا پیناں روہی سیر کرٹ آیا ہم۔ سیر کر گئی اے تہا وی

بھان نوازی دا پھول ہوں ہوں شکریہ۔ زندگی رہ کئی تارا، ول تہڈی ہوں

رہے بہ نثریں آواں تاں آکھ ڈیو اسے ہک ضروری کم یاد آ گیا۔ مجھدا

جلدی و خبر ازاں پئے گئے۔ " اختر بھان بھان گئی تے کوٹھی کینے نکلیا

باہر سڑکتے آ گیا۔ اوکتنے ارمان گروں گھن تے نکا ہار پر ہک وی

پورا نہ تھیں۔

مری امی حسین تے سترپوش وادو اوکوں ہوں ویلے دوندخ معلوم
تھندی ہی! اوندا بت کب ان ڈٹھی بجاہ وچ سٹرا و نیرا۔ آخری
دند منہ پھیرتے انہاں دے مکاں دو ڈٹھن تے نال روڈ دی بھیر
دج گم تھی کینا۔ اوندا بت ہونے ہونے بے حس ویندا تھیندا ہا۔ پیر تلو سوا
من دے معلوم تھیندے ہن۔ مری دے لوک تے اوندے سوہنے تے
من سوہنے قطارے ہوں ویلے اوکوں اپنے دشمن معلوم تھیندے ہن
دل وچ غیب جاہیں سو بھیر بھاری تے بے قراری تراشاں کھری مری
ہی۔ ٹیکسی اڈے تے وڈی شکل نال پناں ٹیکسی وچ پاہن دی دیر ہی
تے اوڈی ٹیکسی مری کینے جون جون پرے ویندی تھندی ہی

ناز ورتی لال تھی تے کچھ دیر پلاٹ وچ پھردی رہی۔ اوندا
خیال ہوا آخر یا روٹی اوند وول آسٹ۔ بقراری دے عالم وچ کرکی
تے بیٹھی تے دل اٹھی کھری۔ اچھا اوکوں باہن ناں باہن ساہ کھن وی
ادکا پیا نظر دا ہا۔ خیالات آن بدن وچ بجاہ لائی کھڑے ہن۔ پے
پرے تک کھنڈی ہونی ساوی پنج وادی تھی ہوا آپے لمبے ساں
ون تے چاندی وانگہ چکرا ہویا ہاڑی نالیاں دا پاتی جنت دی یاد
پے پڑویدے ہن۔ پر ناز وکوں ہوں ویلے اسے ساریا چیزاں
بار پیاں نظر دیاں ہن۔ ازر وچ جو بجاہ لگی کھری ہی۔ کوئی شے
چنگی وی بھلا کیوں نگدی۔ کاوڑ تے یڑ ویلیاں کینے دماغ
چھن تے آگیں۔ سولے ہونے قدم چندی ہونی تے اندر آگیں۔
ردینہ لال لال اکھیرا جن ٹیوں بو جھان نال مسلیندی بیٹھی ہئی۔

ناز و کون ڈیکھتے روہینہ وانٹھڑا ساہ نکل گیا تے بنجور ول پیوں اگول
 کرن گک پیار ناز و وی ڈکھ کینے بھری ناں پہلے وی ووی ہئی تے
 روون ڈا آسرا و دی گھ لندی ہئی۔ روہی کول لوہیا ڈٹھس تاں ازندا
 بھیر گھل گدھس تے ڈھنڈھکار سے مارا مہ تے رنی۔ روہی تے تھکیاں
 ناں روہینہ بنجور پوجھنہ یاں جو تیاں اکھیا۔

’ باجی! تاں میڈی نے عزتی کر تھنوں پر اختر بھائی ناں تاں اتنا
 گنہ سلوکتہ نہ لہو! او دل وچ پتہ نی کیا خیال کر لین پر ناز و چپ کیتی
 تے اہیں مسلندی رہ گئی۔

’ او پتہ تی کتنے ڈیہاں دا پروگرام بناتے آئے بن۔ پر تہا ڈی ورتہ
 توں او اماں اتے کول ملیاں بغیر چھپوں تے ول گھنن۔‘
 روہینہ شکوہ کیتا۔

’ اختر دی واپسی دا ناں سن تے ناز و دیاں اکھیں پٹیج گیاں۔
 ’ اختر گیا۔! ‘ ناز و دے منہ آپوں آپ نکل گیا۔
 ’ تے اجیٹ وی راتے ہا۔‘ روہینہ تھوڑا نراض تھنڈیاں ہویاں
 اکھیا۔

ناز و دے پھرے دارنگ یکدم بدل گیا۔ بت سن تھی گیا۔ شوخی
 تے کاوڑ موہجہ منجھاری وچ بدل گئی اکھیں چھت دو لگ گیاں تے
 او کہیں یاد وچ بیٹ گئی۔

’ ہم آتہ بجالی ناں اج فلم دا پروگرام نیٹرایا ہا۔ پر تہا کول تاں
 پتہ لی کیا قنیا جو یکدم بدل گیا ہے۔‘
 روہینہ نکاسیتی ہے وچ آکھیا

تیں جھلیا نہ اوکوں ناز و چھت
 دو نشتر نیدیاں ہوئیاں بے خیالی وی عانت و پچ بچیا۔
 " جھلمتے تان ڈاٹھا۔ پر او میڈی کچالہ بھلا کتھاں نیندے ہن
 نراض مہتی تے گین پئے۔ کیا سمجھن جو اسے کتے بد اخلاق لوکاں
 رو بہتہ کچالہ مکافی تے موڑ دا ہارن ٹن تے باہر دھک گئی۔
 ناز و ٹھڈا ساد بھر نیدیاں ہوئیاں کرسی توں اٹھی تے پلنگتے
 ان ڈٹھی ہن اختر دی یاد اوکوں پہلے کیے وی جو کھی اول
 لگ پئی ہئی۔ اوں اختر نال سیر کرن دے کتے سوہنے منصوبے
 بترائے ہن۔ پر اوندے او سارے منصوبے مٹی و پج مل گئے
 اوکوں اپنی بے وقوفی تے جلد بازی تے ڈاڑھی کاوڑ لگی پئی، مٹی
 اختر آیا وی ہاتے ڈکھ سکھ وندایاں بغیر واپس وی ول گیا ہا۔
 اختر نال جبر ہا سلوک اوں کیتا ہا۔ اوندے آتے ہن او اسوس
 بیٹھی کریندی مٹی سا اختر دا مونجھا مونجھا چہرہ اونڈیاں نظراں
 سامنے پھرن لگ پیا تے ناز و دادل غوطے واسا گیا سینہ
 کینے پھٹن تے آگیا۔ او اج دھاڑاں مار مارتے لپے دل دا درد ہکا
 کرن چاہندی مٹی پر گھر والیاں دا خیال سامنے آوینا۔ اوندی ساری
 رات پریشانی و پچ گزری۔ تے اختر دی یاد اوکوں پاک۔ گھڑی وی
 آرام نہ کرن ڈیٹا۔ پاسے پتر نیدیاں ٹھڈے شکارے مھر نیدیاں
 تے منجوں واپس دیاں اوندی رین و سیاہی۔
 رو بہتہ تا پیر کور، اختر دی واپسی دا نال ڈسا پاتاں ار حواں لپے
 تے ڈاکر پوسد رحمانی اوندی واپسی کول مھر و لیک دا نال ڈے تے چپ لگیا۔

۱۲ باب بارہواں

”تنگ دیکتا کر۔ رمضان!“
اختر کا درناں اکھیا۔ او اکھیں بند کیتی تے پلنگے تے سستا

بیٹا۔

”اختر میاں۔“ رمضان اڈوریاں ہوئیاں اکھیا۔ بوٹاں دے

تسمے پیا کھو لینداں۔“

اختر بوٹاں سمیت پلنگے تے سستا پیا ہا۔ اوں وڈی جیراگی
نال پہلے رمضان دوڑ ٹھانے ول اپنے پیراں دوڑ کھین لگ پیا
”رمضان! میوں خدرا گئی ہئی۔“ اختر چھت دو تنر ٹیندیاں
ہوئیاں بے تھی دے عالم وچ رمضان کینے بھکیا۔

”شائیت تھا کول مندر سہی میں۔“ رمضان ادب نال اکھیا

”کئی گھنٹیاں کینے تھا کول اینوں سستا ہیرا ڈٹم میں سمجھ شائیت تھا کول
مندر آئی ہئی اے تے ہئی کھوں میں تہا ڈے بوٹ پیا لہندا ہم۔ کتھا میں شائیت
مندر خراب نہ تھیوے۔“ تے اختر کول جویں کوئی ڈرا کلا خواب یاد آ گیا ہو
کرے وچ ہلکا ہلکا اندھا رآ ہا۔ مینہ وسٹوں کھڑ گیا ہا۔ اسمال بدلاں
کینے صاف ہا۔ مینہ وسٹن دے ساگول ٹھہرے وی کچھ ودھ گئی ہئی
انہے رنگ نرالے ہن۔ مخلوق خوش خوش نظر دی ہئی۔ پرا اختر موٹھا
اندھ سویرا کئی حالت وچ سستا پیا ہا۔ سوچاں سوچے سوچے تے اوندا

دماغ تک گیا ہا۔ اول پاسہ پتر اول دی کوشش کیتی پراوکوں اپنا
وجود دسمیا ہو یا معلوم تھیا۔ انگ انگ دردی تھیا پیا ہا۔ ہلکی ہلکی
ٹھٹھ دے باوجود دی پترے پگھر نال پتر گئے ہانس۔ مری وچوں
ولٹ دے بعد اختر دی طبیعت یکدم بدل گئی ہئی۔ پہلے تال منسوبہ
نیرٹیس جو گھروں و پنج تے چکر لاناواں۔ پر خالی گھرای کھاوٹ کول
آندا ہا۔ ڈو جھا گھروں تازہ تازہ خط آیا ہو یا ہا جیندے وچ اوندے
پتو لکھیا ہا۔ اسال سارے گھر والے خیریت نال ہیں۔ میں کچھ ڈیہاں
کیتے کاروباری سلسلے وچ گھر کیتے پاہر ویندا پیاں۔ چاچا سلام
آہی۔ ڈاڈی بیار پتی کرندی، اپنی خیریت دا خط جلدی کاھا کرے
ہک دیل تھیس جو ایہے ڈینہہ چھی گھن تے باہر کتھائیں گزارا ناواں
نازو اوندے دل وچ جیڑھا نشتر ماریا ہا اوندا کاری بھٹ اختر
کول جین دی ندرنہ کرن ڈیندا ہا۔ اوندا ڈینہہ سوچیندیاں تے رات
پاسے پتریندیاں پتی گزردی ہئی۔ دفتر ویندا تال عملے والیاں نال
خانوادہ لڑا راہندا۔ گھر آندا تال شورے رمضان تے سختی آویندی
ہر ویلے دے تڑبھاتے ہر ویلے دی بقراری اختر کیتے اوندا دہنی
سکون زودے نال گھس گدھا ہا۔ چہرے دارنگ راتیں جیکارے
کیتے سانولا تھی گیا ہا۔

نازو افندی محبوبہ ہئی۔ نازو محبت دا ہتھ خود اوندو ددھایا ہا
جیکوں اختر خیریشی نال قبول کر گدھا ہا۔ اختر کول نازو دی محبت
تے پکا یقین ہا۔ او اختر دے دل دی دھڑکن ہئی۔ نازو اوندے
دل وچ بہار بن تے آئی ہئی تے کچھ عرصے دے بعد خزاں بن تے

اوندے ہرے پھرے چین کول اچاڑ پچاڑتے کچھوں تے ہٹ گئی ہئی
 اختر کول اپنی بربادی دا بہوں ماراں ہا۔ محبت دے دھک تال
 باری ہوندا۔ جنکوں ہک دفعہ لگدن ساری عمر کھنوا لیاں کھاندا ہوندا
 اختر کول وی محبت جوڑتے رخ لائے من۔ اوندی کھلنی سٹی طبیعت ڈیاں
 دے وچ بڑھیاوی تے جنونی دی ماری تھی گئی ہئی۔ اچ دی او دفتر کینے
 ولن دے بد سٹی سمیت پنک تے سناپیا ہا۔ رمضان اوندی سٹی کھاوٹ
 بیاتال اختر اوندے گل بگ گیا۔

“میکوں واقعی نندر سہی رمضان! —“ اول اکھیاں کڈھنیاں
 ہونیاں نوڑ کینے پچھیا۔

“شایت تال متے پیٹے ہاوے سٹیں —“ رمضان اوندیاں لال
 لال اکھیر کینے پڈتے کچھوں تے ہنڈیاں ہونیاں اکھیا۔

“شایت کیا۔ سدھی گافھ کیوں نوہی ٹوسیندا۔ —“ او پنک تے
 اگلی بیٹھاتے اکھیاں آگاریاں وانگول بکھن پنک پیاں
 “تال سٹیں! لمبے لمبے ساہ پٹے گھنڈے ہاوے۔“

رمضان کھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔ اختر دے الا کینے رحمت
 ظاہر تھندی ہئی تے رمضان اصولوں پڈ گیا ہا۔

“میں کیا پچھدا بیٹھان۔“ اختر پنک کینے تلے ہنڈیاں ہونیاں
 اکھیا۔

“کیا سٹیں۔“ رمضان سر جھکا کر ہنڈیاں ہونیاں پچھیا۔
 “سٹیں دے پتر آ۔ توں میکوں کیوں اک نک کرندیں۔ چل دفع
 تھی نکا وچ اتھوں۔“ اختر بکھے شیر وانگول گجیا۔ کاور کینے

اوندہ سارا بت کھندا کھڑا ہا۔ رصفان چپ کرتے باہر نکل گیا۔ اختر کچھ
 دیر پلنگ دے نال چپ کیتی تے کھڑا رہا تے دل بستیاری نال ٹھہر گیا
 پیا۔ اوندی پریشانی جوں جوں ددھی وندی ہی۔ بخارتے گلداں
 پیا ہا۔ بے خیالی دی حالت وچ پھلاں دیاں پتیاں پٹ پٹ تے مسیندا
 رہا۔ چہرے توں دیوانگی و ٹھندی پئی ہی۔ اوندے ہوٹھ اصلوں خشک
 تھئے کھڑے ہن۔ اوڑھا ڈر دا اٹیجی تک گیا۔ جھٹکے نال اوندہ ڈھک
 کھوٹے تے نمک دانی رنگ دا لفاڑہ چا دن دے بعد ڈھک ول بے دردی
 نال بند کر ڈیس۔ لفاڑہ وچ ناز و دی تصویر ہی۔ بے چینی نال لفاڑہ کھوٹے
 تے اوندی تصویر باہر کڈھ گے۔ ناز و دی من بھانڈی صورت اوندے
 ساٹھے ہی۔ ناز و دے منہ تے بے پناہ معصومیت ہی۔ اکھیں وچ محبت
 دے چراغ روشن ہن۔ ہک اتو کھی جاہیں خوشی ہی جیئیں۔ ناز و دے
 حسین چہرے کوں پرکشش تے پاکیزہ بنا ڈتا ہا۔ اختر دیاں بے چین
 نظراں کچھ دیر نوٹو کوں ڈیہیاں رہیاں تے دل اوندے مسھے تے
 وٹ پوٹن شروع تھی گئے۔ ناز و دی صورت اوکوں ہوں بیلے اوں
 ڈاٹن وانگوں ہی لگی ہی جیڑھی فنکار کوں دکھاتے کھاوٹن کیتے
 وات پٹی بیٹھی ہووے۔ ناز و دی محبت جیڑھی اوندے انگ انگ
 وچ لہج گئی ہی۔ نفرت دی بھاہ اوکوں ساڑتے کولا کر ڈتا۔ او
 اپنی بے عزتی واید لہ اوندی تصویر کینے گھن چاہندا ہا۔

"بے وفا۔ مکار چھو کری۔" اختر ڈنڈ پندیاں ہونیاں اکھیاتے
 اوندی تصویر دے ٹوٹے ٹوٹے کرتے انہاں کوں کھاوٹن نال مسیندا
 رہیا تے ول اوہے ٹوٹے پر بے تھکا مار پوس تے سر پکڑتے کرسی

بہہ گیا۔ خیال بدل بدل تے آندے رہیے۔ پیٹیاں پیٹیاں پیتہ فی
 کیا خیال آئیں جو اکھٹی تے توڑ دے کھنڈے ہوئے ٹوٹے کٹے
 کرن لگ گیا۔ اے تصویر اوندی محبوبہ دی یادگار ہئی۔ اول اوندے
 ٹوٹے کرتے وچ اظلم کیا ہا۔ کچھ دیر انہاں ٹوٹیاں کولں پیار بھری
 نظر نال ڈیدھا رہیا تے دل اوندے سہوٹھ بتیاری نال انہاں
 کولں چن لگ پئے۔ انہاں ٹوٹیاں کولں لگانے وچ رکھتے دل ایچی
 وچ بند کر پتس۔ اوکولں اپنی بے وقوفی تے کا وڑ پئی لگدی ہئی جو اول تصویر
 کیوں پھاڑی۔ تھکاتاں پہلے دا کھرا ہا۔ بستر سے تے اینوں ڈٹھا،
 جیوں زندگی دی ساریاں کینے ٹیڈی بازی ہر گیا سووے تے واقعہ او
 ہر یا وی ہک وڑی بازی ہا۔ بٹاکٹا طاقتور زو جوان ہک چھو کرھا کینے
 ہر گیا ہاتے اول کمزور چھو کری اوکولں شکست وی اچھی ڈتی ہئی جو
 دنیا دا کوئی ہوش نہ رہی ہا۔

رات دی اول روٹی نہ کھا دی تے رمضان کولں سمجھ نال ہرایت
 کر پتس جو اوندے کرے وچ کوئی نہ آوے۔ رمضان اختر دی
 ایں حالت کینے بہوں خوف زدہ ہا۔ اوندی سمجھ وچ کچھ نہ آندا ہا جو
 او کیا کرے۔ اوکولں ایندے پاگل پئے دی وجہ معلوم نہ تھی سگی۔
 رات گذر دی ویندی ہئی اج دی رات دی اختر وے مقدر وانگو
 کالی ہئی۔ کرے دیاں ساریاں دیاں کھلیاں پیاں ہن۔ ریشمی پڑے
 ہولے ہولے کنبدے کھڑے ہن۔ او تازو دے اچا چیتہ نراض تھیون
 دی وجہ نہ سمجھ سگیا تے ایں حدے کینے او پاگل ویندا تھیندا ہا۔

سختی گئے۔ جتنے ہونے تھے انہوں نے دے کر دے ڈھکھتے اور کول اپنا
دل یاد آگیا جیڑا اسیاں وانگر چور چور تھیا پیا ہاتے اوندا ٹھنڈا ساہ
مکمل گیا۔

اوندی طبیعت بجائے سنبھلے دے ڈیوں ڈیہہ ڈھادی گئی
تے اوندی ڈھادی ہوئی طبیعت کول نجہ کافی حد تک سنبھالی رکھیا۔
اخترائی ڈیاں کینے دفتر نہ گیا۔ نجہ کول اوندی بیماری دا پتہ
لگاتاں او اونڈے گھر گئی تے رمضان دے روکن دے باوجود
وی اختر دے گھرے وچ لنگھ گئی۔ اوندی حالت ڈیکھ تے
نجہ کول ہول ارمان لگا۔ اختر دالال رنگ پلے سختی گیا ہا۔ وال
بے ترتیبی نال منغے تے آئے پے مٹن۔ ڈاڈھی ودھی ہوئی ہئی
ہو کھال تے روڈیاں چڑھیاں پیاں ہن تے موٹیاں موٹیاں چکھار
اکھیں ویران ویران لگدیاں ہن۔ نجہ وڈے پیار نال اختر کول
دلاشہ ڈتا۔ ڈھیر دیر تیں اوندیاں خوشامداں کرنیدی رہ گئی۔ چاہ
بناتے اوکول پلاٹس۔ پتہ تی نجہ دیاں ہاں وچ کہیاں جادو
ہا۔ جو اختر بھولے پال وانگو اوندا آکھیا مندا گیا تے۔ ہڈی دی
بدنچہ اوکول تیار کرتے اپنے نال سیرتے گھن گئی۔ اختر کئی
ڈیہاں دے بعد کرے کینے باہر نکتا ہا۔ رمضان اختر دی چنگی
حالت ڈیٹھی۔ تاں اوندی جان دھج جان ویج آئی۔ تے ول۔
نجہ روز دی یک بدھ گئی۔ اوہر روز چار، چھ آمدی تے اختر کول
نیار کرتے اپنے نال گھن ونیدی۔ کہہ ایہیں اسلام آباد۔ کہہ ایہیں اول
ڈیم کہہ ایہیں ایب پارک۔ نجہ دیاں کوششاں نال اختر دے

ہوٹھاں کینے کھسی ہوئی کھل ناں واپس نہ دل سگی۔ اونڈیاں اکھیں دی
چمک تاں دل برقرار نہ تھی سگی۔ ہا البتہ اتنا ضرور تھینا۔ او کچھ نہ کچھ
نیدیاں دے ہوش و سچ ضرور دل آیا۔ او ہندی پال وانگوں زندگی
دی راہ تے اڑ گیا ہاتے اگوں تے ودھن کینے انکار کر ڈنا ہس
پر تجھ اونڈے ستے ہوئے احساس کوں جگایا تے او زندگی دے اوں
رستے تے جیڑھا کنڈیاں نال بھریا ہو یا ہا۔ ول پندھ کرن شروع
کر ڈتس۔ اونڈیاں پاگلاں وایاں حرکتاں ختم تھی گیاں تے بظاہر
او کچھ پر سکون نظر دا ہا۔

مری کچھ ڈینہ گزارن دے بعد نازو گھر واپس آگئی۔ اونڈے ات
ڈینہ وی اختر وانگوں بد مزگی دے پے گزر دے ہن۔ اختر کوں تاں
دی تجھ وند لاتی و دی ہسی پر نازو دا نمگسار کوئی کیناں ہا۔ اونڈیاں
نڈراں آچاٹ تھی گیاں ہن اور وندی ہئی۔ تاں او کوں چپ کرواؤ
والا کوئی کیناں ہا۔ قرات تاں نہ ہا یک دوزخ ہئی جنیدے وچ او سڑی
بھج دی ویندی ہئی۔ یک نہ مکٹ والا عذاب ہا۔ جیڑھا رات ڈینہ اونڈی
جان کوں کھادی تے رڑکی ویندا ہا۔ جیڑھے ڈینہ دا اختر مری وچوں
راض تھی تے گھر ولایا ہا۔ ہوں ڈینہ کینے نازو دی زندگی یکدم بدل
گئی ہئی او ہر ویلے کم ستم راہندی تے نیدیاں کینے حتی الوسیح پرے
پرے راہندی۔ روہینہ زورے نال او کوں سیر لفریح تے گھن دی
ویندی ہئی تاں نازو وسی وسی اونڈے نال ویندی تے سوکھی مانی
گھر ول آندی۔ نازو دی اداسی اونڈی موخہ سنجاری تے بے چینی
گھرا لیاں کینے پریشانی دا سبب بن گئی۔

" روزی باجی! تہا کوں کیا تھنیدا ویندے تہا کوں میڈے سر دی
 قسم سج پڈ ساڈیو۔ میں تہا ڈی ہر مشکل دور کرٹ دی خوشش کریاں"
 روبینہ نازو دی گچی دے باہریں پاہیں ولانے پیار نال اہدی
 تے نازو دے پرکشش، چہرے تے ادا سی دی چادر ول وچھوہندی
 سو نچھ مٹھاری اوکوں ول ولھیٹ گھتری۔ پڈکھ اندوہ نال اوندے
 پتلا ہونٹ کھنڈ تے ڈنٹ بگ بوندے۔ " میکوں تاں کجھ کہنی روہی
 توں خا خواد وسم کرئیں۔ " نازو پھکی کھل کھلدا یاں ہونیاں آہی
 اہدی پریشانی پڈ ہو ڈھینہ ودھدی ویندی ہئی۔ ڈھیر ڈھیراں
 دے بعد اودھاتی۔ صاف ستھرے کپڑے باتوئیں۔ اختر دی یاد
 اوکوں زورے نال اختر کول کھن و بچن تے مجبور پئی کرئیدی ہئی
 نازو اپنی غلطی تے شرمندہ ہئی تے کافی سوچ وچار دے بعد اول اختر
 کول و بچن دا پکا ارادہ کر گدھا۔ اختر اوندی زندگی ہلتے اپنی
 زندگی دے بغیر اوبھلا کیوس رہ سگدی ہئی اتنے ڈھیراں ہی
 جدائی نازو دے ہوش ہواسر سدھے کر ڈتے ہن۔ اوہن پٹیں
 کافی توں زیادہ سزا بھگت چکی ہئی تے ہن اپنے من مندر دے
 دیوتا دے پیراں وچ ڈھتے اپنے گناہاں دی معافی منگن
 پچا ہندی ہئی۔

چہرے تے ٹہلدا یاں ہونیاں اختر دی دید ڈاکر دے بنکلے
 دو گئی۔ نازو زور کوں براندے دیاں پوریاں اہندی سوئی نظری۔
 پے پستریاں سڑک تے او ہولے ہولے گپٹ دو پئی ویندی ہئی
 آسمانی رنگ دے لٹھی سوٹ وچ اوندی قیامت خیز جوانی پل پل

پئی کریندی ہئی۔ والال دیاں آوارہ لٹاں روز وانگو نورانی مستے
تے جھوٹکیاں پیال ہن۔ اکھیں تے کالی نینک ہئی ہنٹھ وچ پرس
کہیں سوچ وچ گم او پیرتے پیر ویندی رکھیندی ہئی۔

اختر او کوں ویندا لڑی ٹٹھا۔ صبر تے ضبط دیاں کھٹیاں تھیاں
ہوئیال ساریاں طاقناں ہولے ہولے کھنڈ دیاں ویندیاں ہن زور
نال آیا ہویا چین تے سکون تباہ کھنی گیا ہا۔ سر چکر کھا وٹ لگ پیا
ہا۔ او جلدی جلدی پوڑیاں کینے تلے ستھاتے بے حس تھی تے پنگ
تے آن ڈٹھا۔ طوفان بک دفعہ ول آگیا ہا۔ جذبات دے
جھکھ ول چلن لگ پئے ہن۔ زلزلے توں زلزلہ پیا آندا ہا۔
تے تجھ دیاں وڈی محنت نال تیار کیتیاں ہوئیاں سکون دیاں کھٹیاں
دھڑکیاں کرتے ڈھ پیال ہن۔ اختر تے ول جنونی دا دورہ پئے گیا ہا
شام ہولے ہولے پیلا رنگ، ویندی ویندی ہئی۔ ناز و کچھ
دیرتاں گیسٹ وچ کھڑتے سوچیندی رہی جو اختر کول وچاں
یانہ وچاں۔ اختر دی محبت اونڈیاں نظراں دے سامنے ہئی۔ دل تابو
کینے باہر تھی گیا ہا۔ طبیعت بے چین تھئی کھڑی ہئی۔ گھڑی تے دیدار
بچ وچن والے ہن۔ اوپکا ایادہ کرتے اختر دے مکان دوڑ پئی۔
پوڑھیاں چڑھتے برانڈے وچ آئی تاں رمضان او کوں اندرون
کینے روک ڈتا۔

’اختر میاں دی طبیعت، ٹیک کستی بی بی صاحبہ تساں اندر نہ

’توں بچ تے میڈے آون دی انہاں کوں الملائع کر دے‘

تازو عینک دے شیشے صاف کرین پال اہو سٹار اکھیا۔
 "پر بی بی صاحبہ..... رمضان دے منہ دارنگا اڈن شروع
 کھتی گیا۔"

پر کیا..... "تازو حیرانگی دے نال کچھا۔
 "آج دل اختر میاں کول دورہ تھی گئے۔ او کہیں کول وی فی
 جڈے۔" رمضان ہوئے ہوئے آکھیا۔

"توں وچ میڈا ناں آکھ ڈے۔ میں اتناں کول پک ضروری
 کم دے سنگے ملن آئی آں۔"

تازو کچھ کراڈ نال اکھیا تے رمضان ڈیویاں دواڑہ کھول تے
 اندر ننگھ گیا۔ تازو باہریں دواڑے نال کھڑی ہئی۔ اچانک اوندا
 ارادہ کمزور تھیون لگ پیا۔ او کول ول ول خیال آندا جو میں اختر
 نال اکھیں کیوں ملیاں۔ اتھوں چلیا وخن تے اوندا دل کریندا ہا
 پر مجبوری او کول جھلی کھڑی ہئی۔

"میں تاں اختر دے سامنے کوئی کاکھ وی کیناں کر سگیاں۔
 ہن کیوں کراں۔ بچپوں تے ول وچاں..... بے اواجن
 سوچندی کھڑی ہئی جو میں اختر دی گریڈار سکل آئی۔
 "او کول آکھ ڈے چلی وچے سیکوں ہن او تری کوئی لوڑ کہنو
 میں کہیں نال نہ ملن چاہندا۔"

تازو کول اینوی پنہ پکا جیویں او کول کہیں اسمان توں چاتے
 کایاں دھولی نماں وچ تھکا سٹیا ہووے۔ جتھاں اندھارا وی
 اندھارا ہووے۔ جتھاں زندگی کڈا ہئی جھاتی وی نہ پاتی ہووے

ایں کھلی فضا وچ اوکوں اپنا ساہ گھوٹیندا ہویا معلوم تھا۔ منہ دارنگہ
 دھیتے لٹھے وانگو تھی گیا۔ کچھ دیر او بے حس تھی تے کھڑی ویسی۔
 اجاں ندامت اوکوں جھوڑیا۔ رمضان منہ نماٹا کرتے باہر آگیا تے
 نازو اونڈے کچھ کھڑے کینے پیا برانڈے کینے باہر نکل گئی۔ اونڈی آباد
 دنیا ول تباہ تھی کئی مہی۔ دنا تے تھہر پھوڑا پتا۔ بخوال دی جھل کھیں
 وچ آنڈی پر اونڈی غیرت تے خودداری ضبط دے پن بدھ
 پینڈی۔ اجاں شکستہ نے انہاں بخوال کوں جھل گدھا۔ اونڈے
 اندر سرور دی عظمت دا شان جاگ پیا۔ جس عارضی طور تے اونڈی
 چاہت تے محبت دے جذبات تے پڑدے پاڈتے۔

خوڑی دیر نہ گزری ہوا ختر کوں اپنے ایں وحشیہ سلوک تے
 ندامت اونٹ لگ پئی۔ تجھ دے خلوص اوکوں سنبھالا ڈتا۔ اپنا
 وقت صاف کرتے او ہر روز اول کینے آنڈی مہی۔ اوکوں میر
 تے گھن ویڈی مہی۔ اونڈی ویسپی کیتے روز نوال رستہ گولیندی
 مہی۔ تے اچ او کور جھڑک ڈتا۔ اے تسوانیت دی توہین
 مہی۔ دوہتی نال نہ انصافی مہی۔

“ہالی اتھائیں ہوسی۔“ ختر کوں خیال آیا تے ایں خیال دے
 اونٹ نال او جلدی جلدی اکھیا۔ کھڈے پنڈے والال کوں
 ٹنیک کیتس تے کپڑے وٹاتے تقریباً پنج منٹاں دے بعد او
 باہر نکلا۔ اتفاق ایہو جہاں تھیا جو اجاں چیت تجھ آگئی اجاں
 او برانڈے دیاں پوڑیاں جڑھٹ پیا مہی جو تھیں ختر باہر آگیا

تے بغیر کئی گنا کھ کیتیاں اوندے نال ٹر پاتے تجمہ دی اوندی بدلی
 ہوئی حالت ڈیکھتے اوندے نال گنا کھ کرن مناسب نہ سمجھیا۔
 پورا ہنگ کینے باہر نکلتے تال نازو اپنے گیسٹ وچ پریشیاں جاپیں تھئی
 کھڑی ہئی۔ آخر آل ہنگ فیشن ایل چھو کری گول موڈھے نال فوڈھا
 ملاتے ٹر دا ڈٹھس تال اونسے پیراں تلوں زمین کل گئی۔ آخر تے
 تجمہ ہنگ ٹکی روکی تے اوندے وچ بہہ تے نازو دے سامنے
 لنگھ گئے۔ نازو جانویں سامنے کھڑی ہئی پر آخر ول ری اونوں
 نہ ڈیکھ سکیا۔ نازو گول ایویں محسوس تھیا جیویں جو ٹھکی اوندے
 ارماناں دا خون کرتے لنگھی ہو دے ماوندیاں اکھیں دے سامنے
 اندھارا تھی گیا تے ایں اندھارے کی تھتھتال کول روشن کر ڈتا۔
 سارا رتنہ آخر تجمہ دے عظیم اخلاق دے متعلق سوچیندے رہیا
 اج اوول اوکول ایوب پارک گھر گئی۔ تالا وچ پٹری دی سیر
 کیتونے۔ قدرت دا حسن دی آخر کول اتنا نہ لجا سکیا۔ جتنا
 تجمہ دے بے لوث غلوس نے اوکول موہ گدھا ہا۔ رات دی روٹی
 دی انہاں ہک ودھائے ہوٹل وچ کھادی تے تجمہ اوکول گھر
 چھوڑتے واپس ول گئی۔

آخر تجمہ دے نال تال گریا ما پیاتے کجھ وقت دی اوندی قربت
 وچ گزار آیا ہا۔ پر اوندے دل تے بلکا بلکا باراجن وی ہا۔ ضمیر او
 کول عنعن کھرا کریندا ہا جو تیں تجمہ نال گندا سلوک کیوں کیتا۔
 کیا پتہ رمضان اوکول کجھ نہ ڈسایا ہووے۔ ایں حال
 دے اون نال اوں رمضان کنل ہنگل ماری تے رمضان بچ تے اندر

آگیا۔
 "حکیم سنیں۔۔۔ رمضان ڈر دیاں ہوسیاں کچھیا
 "رمضان! ایچ شام کوں میڈا پیغام اول چھوڑی کوں ڈتا ہاوی
 "اتر سگریٹ بکھنڈیاں ہوسیاں اوکینے کچھیا
 "کیناں میں۔ اوں۔۔۔ رمضان کاکھ ادھوری چھوڑ ڈتی
 "اوں کیا۔۔۔ اتر سگریٹ دادھواں باہر کڈھنڈیاں
 ہوسیاں کچھیا۔

"او تیاں میں خود پاہرول کھڑی ہئی تے جواب وی خود سن گدھا
 ہس۔۔۔ رمضان جواب ڈتا۔

"کھتاں کھڑی ہئی۔۔۔ اتر کچھیا۔ تجھ اندیاں نظراں وچ ہیں
 اچی ہستی ویندی نہرودی ہئی او اوں سے عظیم نطق دادا داح ویندا
 تھنڈا ہا۔ جس اچھی زسراں کالھ وڈ کھل تے وینچا ڈتی ہئی
 "او میں دروازے دے مال بھڑ، سمی۔ جیڑھے ویٹے میں
 کرے کینے پاہر نکتم تال او جلدی جلدی براڑٹے کینے پاہر نکل
 گئی۔ اچھا اوںہا رنگ دھوتے سمے وانگو تھیا ویندا ہا۔ وجود
 کھدا ویندا ہاتے جے او اپنے گیت کوں نہ پکھنڈی تال تے ڈھ
 پونڈی"

رمضان کاکھ لھیں کھڑا کھنڈا ہاتے اتر سوچنڈا بٹھا ہا۔ جو
 تجھ اتنی جلدی اپنی وگڑی ہوئی حالت کوں قابو وچ کیوں کر گدھا
 "پر اوں میڈے مال تال کوئی کاکھ کیناں کستی ہئی۔۔۔
 اتر سگریٹ واکش لیندیاں ہوسیاں آکھیا۔

”تساں اناں کوں ملے ہاوسے۔“ رمضان حیرت نال پچھیا
 ”او ملے تیڈے سامنے تاں پئی اے۔“ اختر اوندی حیرانگی
 دود کرٹ کیتے پرمسکون لہجے وچ آکھیا۔

”پر۔ او۔ اے تاں۔“ رمضان دی زبان اڑن لگ پئی
 ”کیا لگا لھ اے رمضان!“ اختر دے ذہن کوں جھٹکا لگا۔
 ”او اے تاں کیناں ہسی سیں۔ اوتناں نال واے رہلے والی
 بی بی صاحبہ ہئی۔ جہاں دے گھروں ہوں ڈھینہ چاول آئے ہن۔
 رمضان جواب ڈوتا۔

”روڈینہ ہئی۔“ اختر دے ہتھ وچوں سگریٹ نکل تے تے

ڈھ پیا۔

”جیا سیں۔“ رمضان سگریٹ چھیندیاں ہوسیاں جواب ڈوتا
 ”وے تہن میکوں ہوں ویلے کیوں نہ ڈھسایا۔۔۔“ اختر پوری
 طاقت نال گھیاتے اکھیں وچوں بھاد دے لہجے نکلن لگ پئے۔
 رمضان ڈوتے باہر نکل گیا۔ اول سمجھیا شائیت اختر میاں کوں کل
 دورہ پئے گئے۔ بولے بولے رمضان کوں وکی پتہ لگ گیا
 ہوتہائی اختر داساریاں کینے وڈا علاج اے۔

تجر روزہاں او کوں سیر کیتے گھنن آندی ہئی۔ اچ وی اول تہ
 کوں تجر سمجھ تے ترش کلامی کینے کم گدھا ہا۔ رمضان دے ڈھساوٹا
 نال او حیران رہ گیا۔ سوچن سمجھن دیاں ساریاں طاقتاں بے کار
 دیندیاں تھیاں ہن۔ او کوں ہوں ویلے پھڑا ایو احساس اجو او
 لہیں دے محسوس جذبات دا قائل اے۔ او ڈھیر ترش کمرے نکل

کھڑاتے ہتھ مسینڈا رہیا۔
 "اد آئی ہئی۔ کیوں آئی ہئی۔ کیا کرن آئی ہئی۔" اونڈے
 دماغ وچ ایہ سوال گنڈا صہیں ونیدا گھننڈا ہا۔
 "نشایت معافی منگن آئی ہووے۔" اوکوں خیال آیا پر اپنے
 گندے سلوک والا واقعہ یاد اوکوں نال اونڈے آتے رزہ طارنا تھی
 گیا۔ وقت گزر دا گیا تے او سوچینڈا رہیا۔ ٹہلدا رہیا تے دل مکرے
 کینے باہر نکل آیا۔ چندر دا چانٹن آسمان تے نکھریا مویا ہا پر اونڈیاں
 اکھیں دے اگوں جوں جوں اندھارا ونیدا گھننڈا ہاستے اوں
 ساری رات جاگدیاں گزار ڈتی۔

یا موسم کچھ گرم ہا یاوت سینے وچ بلدی ہوئی بھٹی دا بیک۔ نازو
 کوں مکرے وچ جس معلوم تھی تاں او مکرے کینے باہر نکل آئی۔ اوں
 ساری رات بترے تے پاسے پتریندیاں گزارنا ہئی۔ ساری رات
 دے جگارے کینے اکھیں خشک سخی گیاں ہن۔ انہاں وچ جینگاریاں
 والی چمک تے انگاریاں والی گرمی ہئی۔ ساری رات دے جگارے
 اونڈیاں اکھیں کوں بجاہ لا ڈتی ہئی۔ اختر دیاں گولھیں وڈی والی
 واگراوندے نازک دماغ تے سٹ توں سٹ پیاں مریندیاں ہن تے
 انہاں دے دھکیاں نال اونڈی روح تے انگ انگ وصل ونیدا ہا
 اوکوں اپنے آپ تے کاوڑ لگی کھڑی ہئی جو او اختر کول کیوں گئی۔
 انتقام دی بجاہ شعلے بن بن تے اونڈے دل وچوں باہر پئی نکلی
 ہئی۔ او ول ول اختر دے ایڈے گندے سلوک تے دل وچ دھٹ
 کھڑی کھانڈی ہئی۔ او اپنی محبت تھارتے ختم کر ڈیوٹن چاہندی ہئی

اپنے عیش کوں تباہ تے برباد کرن چاہندی ہئی۔ اوندی شجرت اوکوں اتنا ذیل جو کیتا ہا۔ پتہ نی کیا خیال آئیں جو نکلے تے پہن تے وضو کرن لگ پئی۔ ٹھڈے پانی نال وضو کرن نال اکھیں دی بجاہ کجھ کم تھی گئی تے دماغ وی ذری پر سکون تھی گیا۔ چٹی سلوار تے چٹی وائیل دے چولے وچ اوہوں ویلے جنت دی سحر مگھری نظری ہئی۔

مازو وڈی عقیدت نال نماز ادا کیتی۔ سچے دل نال خدا دی درگاہ وچ سجدہ کیتس تے اکھیں وچوں ہنجواں دی نینہ بھاری تھی گئی۔ ڈھیر دیر تک اوڈسک ڈسک تے روندی رہی۔ ہنجواں و اطرف نال، مگر وچ نہ پیا اندا ہاتے آخر کار رو تے او آپے چپ کر گئی۔ رو دن نال دل دا غبار کجھ ہلکا تھی گیا ہا۔ جیویں جو تکھی بارش نال آسمان قوں اندھاری تے طوفان دا گرد غبار صاف تھی دیندے۔ اینویں اوندے امتقانی جذبات دی اندھاری نے جیڑھی میل تے گرد اوندی اوج تے اوندے ذہن وچ کھنڈا ٹی ہئی لو انہاں ہنجواں نال دھویج پونج گئی۔ آتے اوندی ضمیر دی دنیا بیڑی نکھرائی پر ساری رات جاگڑ دے باوجود وی او دل وچوں اختر دا خیال نہ کڈھ سگی ہئی تے ہوں ویلے اول خدا کیتے دعا منگی۔

”ڈوں جہاناں دا مالک آ۔ اختر دی یاد میڈے دل وچوں اینویں کڈھ ڈے جیویں جو میڈی یاد اوندے دل وچوں کڈھ گدی۔“
 پر اوندی اے دعا قبول نہ تھی سگی۔ تے او اختر دے خیال کوں اپنے دل وچوں نہ کڈھ سگی۔ اختر دی یاد اوندے دل دے ہر گتے

گوشے کوں ایسویں پنہیڑی ہوئی مہی جیویں اختر دے دل کوں نازو
دی یاد۔

دعا دنگ تے سر چائس تاں سامنے او کوں اختر نظریا۔ او پک
وٹ دے منڈھ نال لگا تے وڈی محبت نال اوند وڈی دھاکھڑا ہا۔
نازو گم سم تھی تے او کوں ڈیڈھی ریسی۔ او اختر کوں اے ٹھالاں
دا کرشمہ بیٹھی سمجھدی ہئی۔ پر او تاں جنید جاگدا اوندے سامنے کھڑا
ہا۔ نازو کوں اٹھرا ڈیکھ تے اختر اوندے نیڑے آ گیا۔

’روز کی —‘ اختر وڈے حوصلے تے پیار نال او کوں میڈیا
او چانڑھا ہا جو ساڈے درمیان غلط فہمی دی جوڑھی کدھ اسرا آئی
اے او کوں سٹن نا ممکن ہے۔

نازو دھک کھادے ہوئے ناگ وانگو وٹ کھادا تے روندیاں
بجوال نال پسیاں ہوتیاں اکھیں بچوں بجاہ دے لہبے نکلیں یگ
پے۔ ’کل توں میڈے کول آئی ہا نویں —‘ اختر بارے الا
نال بھیا۔ اختر دیاں اکھیں وی جگا رے کینے لال تھیاں کھڑیاں
ہن۔ او دل دل اپنے خشک ہوٹھاں تے زبان کھڑا پھر تیرا ہا
’جیا آئی ہم۔‘ نازو اختر تے غصناک لگا و ستیریاں ہوتیاں
اکھیا۔ اوندے کورے الا کوں اختر شدت نال محسوس کیتا۔

’میں پت کڈے سلوک دی تیاں کینے معافی منگن آیاں۔‘
اختر جھکی مھوٹا سٹ تے آکھیا۔

’دراصل میں تہا کوں تخبہ سمجھیا ہا۔‘
لہذا اوندے سنگھ وچ چس گئے۔

ہوٹھاں تے ہوں ویلے اچھی کھل مہی جیندے وچ سارے جہان
دا ڈسریا ہویا ہا۔

”تساں میلوں معافی کیناں ڈیسیو“ اختر نمانی صورت

بہتر بندیاں ہونیاں آکھیا۔

”معافی منگ تے تساں اپنی جلیل القدر شخصیت دی توہین پئے
کیندے دے۔ تساں اپنا جائز حق ادا کیتا ہا۔ میں تہاڈے درتے
آئی ہم جیڑ ہا کھ آکھو آکھ سگدے ہا وے۔“

نازو بے باکی نال اوندو ڈیدھیاں ہونیاں آکھیا۔

نازو دیاں گالھیں اختر دی تنگی کنڈتے چاک پیاں وسیندیاں ہن
لفظ فہمی دور بھینوٹ دی بجائے جوں جوں ودھدی ونیدی ہئی۔ اختر اپنی
بے گناہی ثابت نہ پیا کر سگدا ہا۔ نازو کوں اپنیاں اکھیں نال ڈٹھا
ہویا واقعہ اجنٹیں و سربا کینا ہا۔ اوندے لفظ تیرنٹا بٹن نے اختر
دے سینے وچ پئے چھدے ہن تے او وڈے صیر نال اتھاں کھڑا
نازو گالھیں کریندی کھڑی ہئی تے او سٹروا کھڑا ہا۔ دل دی رفتار ہولے
ہولے مسھی ونیدی تھندی ہئی۔ ساہ مھس مھس تے آندا ونیدا پیا ہا۔
اختر دیاں نظراں ساوے تلے تے ہن جیکوں او پیراں نال سلیندا
کھڑا ہا۔

”میڈے سلوک دی بُرائی تہاڈے ذہن وچ شاییت گھر کر گئی اے“
اختر کھٹا ساہ بھر بندیاں ہونیاں آکھیا۔ او کوں ساہ گھن مشکل
پیا نظر دا ہا۔

”اللہ کرنے او وقت جلدی آوے عیدن جو میڈی ایسا بُرائی

تہا کوں کوڑی لگے تے میڈے خلافت تہا ڈے زمین و پج جیڑے
 نفرت بھرے جذبات پیدا تھی گئیں۔ اور عہدی ختم تھی و پج خیر
 اول گا کھ جھل جھل تے کیتی

”میں تمناں کینے صرف تک گا کھ کھین کیاں۔“ تے نازو
 دے جواب دا انتظار کیتیاں بغیر اکھن لگا۔

”کیا میں پچھ سگدراں جو تک دفعہ میڈے نال تعلقات ختم
 کرن دے بعد دل کیوں تشریف گھن آئے باوے۔“
 ”اول بچے کچے تعلق کون ہیشہ ہیشہ ختم کرن کیتے۔“
 نازو دویدو جواب ڈتا۔

اچ اوڈی زبان کون پڑن دا موقع ملیا یا۔ اچ او اپنی سماکی
 زبانی دا زہر باہر کھڑی کڈھیندی تھی۔

”میں سمجھیا نہیں۔“ اختر نازو دو بے تاب نظر ال
 نال ڈیدھیاں جوئیاں آکھیا۔

”شابت من ساری عمر وی تہا کول سمجھ کیناں آسی۔“
 نازو دل پٹنگ ماریا۔ اختر تے جیویں بجلی ان ڈکھی سووے
 صبر مٹکوا گیا تے او تہا چہرہ یکدم آداس تھی گیا۔ اول مونجھیاں
 نظر ال نال نازو در ڈٹھا۔ جیڑھی سوں ویلے تک لٹھے دی سوہیں
 وی نہ نظر دی ہئی تے بریگیاں وانگو پٹیاں اکھیں کھڑی ڈیدھی ہئی
 ”روڑی! میڈی گا کھ سچ نکتی ناں۔ میں تیکوں پہلے ڈیہنہ آکھیا
 تا جو تون تیکوں آدھل و پج پھوڑ ڈیسیں۔ اچ آخر اوہا گا کھ
 نل پئی ناں۔ روڑی! تینہیاں او تہاں تے تہا پئے او وعدے گڈے

گئے جیڑھے تیں وڈے فخر نال کیتے ہن توں بدل گئیں تاں چنگا
 کیتی میں تیکوں گلہ نہ ڈیساں۔ محبت نال ڈوں دلال دی چاہت
 داناں لے روزی بسجے بک دل وچ او چاہت ختم تھی ونجے
 تاں او محبت۔ محبت نی رو ویندی۔ تیں جیڑھا کجھ کیتے ٹھیک کیتے
 پر میں اتنا ضرور اکھیاں جو تیدی ای مذاق جیکوں تیں محبت دا
 نال ڈے ڈتا ہا۔ میڈے میں تے سکون دے گلشن کول اجاڑ
 بجاڑ ڈتے۔

اجھا روزی اہیں کینے جیڑھیاں غلطیاں تھی گئیں۔ میکوں مجبور
 سمجھتے معاف کر ڈیوں۔ نیڈی میڈی منزل جدا جدا ہئی۔ پر سہیل
 تے تیکوں ایسی منزل سمجھ بیٹھا ہم۔ اچ توں بعد انشاء اللہ تہاڑے
 سکون وچ شکل پاوٹ دی کوشش کیتاں کر لیاں۔
 — اچھا تیدا ساڈا عشق اللہ — اختر اپنی گکھ مکائی تے جلدی
 جلدی ہن کینے باہر نکل گیا۔

نازد ساہ جنڑیاں تے کھڑی ہئی۔ اوندا دل کریندا ہا۔ جواڑ بخر
 بٹ تے اختر دے پیراں کول بدھ گھنے پر او اینویں نہ کر سگی۔
 اوندا اختر اول کینے پرے ویندا تھیندا ہا تے آخر او پھانک کینے
 دی باہر نکل گیا۔ نزد منہ وچ انگل ڈتی تے حیرانی نال او کول ویندا
 ڈیدھی رہی۔ محبت — جواں تے البیلی محبت — جیڑھی ہولے
 ہولے گھلاں ویندی کھانڈی ہئی بک دفعہ ول جاگ پئی ہئی۔
 جیڑھا طوفان میں میں ان آکھا ہا اول گھل پیا ہا۔ جیڑھے خیال
 اوندے ذہن کول ہولے ہولے۔ ہڈے ویندے ہن اول ہاگ

پئے ہیں۔
 "کیا اختر دی یاد بھلاؤں نا ممکن کچا لھ اے۔" نازو مسجوری
 لال کوں ڈیکھتے دل وچ خیال کیتا۔

"اختر کوں بھلاؤں نہ ممکن اے روزی! اختر تیدی پہلی محبت اے
 تے پہلی محبت انسان ساری زندگی نی بھل سگدا۔" دل فیصلہ کیتا
 "روزی ہوش کر۔ توں کون۔ اختر کون؟ محبت محبت۔ محبت کیا
 شے ہے۔ محض فضول تے نکمی چیز دا ناں محبت ہے۔" دماغ دے
 کہیں رخنے وچوں آلا آیا۔

"اے محبت دی توہین اے۔ محبت ہک لافانی جذبہ ہے۔ ہک
 چھی ہوئی لازوال طاقت ہے۔ جیکوں مٹاؤں انسان دے وس
 دی کچا لھ کہنی۔" دل جواب ڈتا۔

"اختر نہر جانی اے۔ ظالم اے۔ بے وفا ہے۔" ذہن
 بچ ہک خیال ابھریا۔

"مجھوری بڑی بلا ہے۔ حالات اد کوں مجبور کر ڈتے۔" دل
 جواب پیش کیتا۔

نازو دے خیال چھی وانگوں بھوندے ریستے اوترا ذہن
 اونے وچ پیدا رہا۔ اوکوں اے ہوش دی تہ رہیا جو سچھ کلکٹ
 تے توبی اوکوں ناخشے کیتے سیڑنی دی کھڑی اے۔

باب مذبہ اختتام

(۱۳) بیرھوال باب

”اچ میں سپرتے فی وچ سگدا۔ مس تجہہ!“ اختر تجہہ دیاں سنگیاں
 باہیں وچو اپنی بانہہ کڈھوئیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”اوکیوں۔۔۔۔۔“ تجہہ حیرانی نال اختر دوڑ پڑھا۔
 ”میڈی طبیعت ندی خراب اے“ اختر دردی کینے باہر سما وچ کچھ نظر نیدیلا
 ہوتیاں بیراری نال اکھیا۔

”توہا کوں کیا تھنڈا ویندے۔ اختر۔۔۔۔۔“ تجہہ بے خود تھی تے اپنا
 سر اختر دے مونڈھے نال لگا رکھتا۔

زمیندار گھراٹے دا موٹا تازہ تے تھیرن فوجواں تجہہ دی گجھی نکام تے
 ہوس دا نشانہ بنٹریا بویا ہا۔ تجہہ اوندے مونڈھے نال سر ٹکاری تے
 اپنی مستی وچ مست کھڑی ہئی۔ فوجواں جہاں دا جلاب، بھاہ نے کیاہ
 والا حساب ہا۔ تجہہ ایں سٹی مٹھی بھاہ وچ خود کوں پگھرا محسوس کرتے
 لات کھڑی گھندی ہئی تے اختر کوں او ڈینہہ یاد آگیا جڈن ٹھیکسی گوں
 اچانک جھکا لگن نال ناآو دا سر اوندے مونڈھے نال ان لگا ہا کتنا
 فرق ہا اول سر وچ تے ایں سر وچ۔ ناآو دے سر دے اچانک
 مگر جڈن تے تجہہ دے جان پچھ تے سر کھن وچ زمین اسماں دا فرق ہا
 جیڑھے ڈینہہ ناآو دا سر تے اوڈا حسین مکھڑا اختر دے چہرے
 نال ان لگا ہا۔ ہوں ڈینہہ اختر ڈاڈھا خوش ہا۔ سارا ڈینہہ اوندے

۵ میکوں افسوس اے جو میں — تجھے اختر دی گیا لکھ ٹوک ڈتی
تے آکھن لگی۔

”میں کجھ نی سنرٹ چاہندی اختر۔ میں نیڈی محبت دی کجھی آں۔“
”میں تجھ —“ اختر اک بک تھنڈیاں ہونیاں آکھیا۔

”انگاریاں کوں پکڑن دی کوشش نہ کر۔ اے تیکوں ساڑتے سہا
کر ڈین۔ چمن دے چکاں موہناں پھلاں کوں چھوڑتے کنڈیاں مال
بھولی بھرن دی کوشش نہ کر۔ بھنیاں ہونیاں پاہیں دے سہا
دی فضول ترقہ تے طاقتور تے منسبوت یاہیں کوں نہ چھوڑ۔ میں تیکوں
کجھ دی نمی ڈے سگدا۔ میڈے کول دی کجھ ہووے تاں تیکوں
دی ڈیواں۔ میں تاں کنکال آں۔ میں کول کجھ وی کہنی تیکوں سہارا
ڈیون والیاں دی کمی کہنی۔ تیکوں بک چھوڑ لکھاں سہارے بل سگدن
پر۔ میں۔ میں مجبور آں۔ میں بے دس آں۔“ اختر نے کھورا
تے آکھیا۔

اوندی آواز وچ بک جوش ہا۔ بک درد ہا۔ بک بھڑکا ہا بھیرسا
گالھیں کوں ہواڑاں وانگو باہر کھڑا کہہ دیندا ہا۔ تجھ حیرانگی مال او
کوں ڈیدھی رہی او اونڈیاں گالھیں کجھ سمجھتی تے کجھ نہ سمجھتی تے ولی
اپنیاں خوبصورت اکھیں کوں چھوڑے جاہیں ریشمی روال مال پوجھندی
بوٹی تے کرے کینے باہر نکال گئی۔

اختر زندگی دے اچھے موڑ تے آگیا ہا جتوں جے او کجھوں
تے دلدا ہا تاں جھکیاں غاراں نظر دیاں ہن بے اگوں تے درددا
ہا تاں موت نظر دی ہئی۔ او سوچ سوچ تے تھک پایا جو او کیا

مہندی ہئی۔ ڈاکٹر رضیاں کینے دا اندھا تھیا تاں اونڈی دیدا جا کما آختر
تے پئی۔

“اختر میاں تئاں۔۔۔ ڈاکٹر رحمانی حیرانی مال پچھیا۔
”تہا کوں کیا کھنی گئے۔۔۔“

”سینیں! کئی ڈیہناں کینے انہاں کوں بخار پیا آندے ہیں تاں اند
ابراہم جو دوا گھن آواں۔ پر میگوں جھل رکھے نے۔ آہدے من آپے
ٹھیک تھتی ویساں۔۔۔“ رمضان ڈاکٹر دی گالھو دا جواب ڈیٹا
”اتھاں آون دی بھلا کیا ضرورت ہئی۔ میگوں اتھائیں اطلاق
کر ڈیو ویا۔۔۔“ ڈاکٹر اٹھی تے اختر دی نمض ڈیدھیاں ہونیاں
الھیا۔۔۔ ”سہی شاباش! اتنا تیز بخار! رمضان توں انہاں کوں
گھر گھن چکل میں ہنٹے آیا۔۔۔“ ڈاکٹر او کوں جیٹھ کیتی۔ ڈاکٹر جھٹا! کوئی
دواتاں ڈے پھوڑو ویا۔ انہاں دی حالت تاں ہتھاں دے وچوں نکدی
دیندی اے۔۔۔ رمضان اختر داسر کھل مال کجیندیاں ہونیاں آکھیا۔
”توں پس انہاں کوں گھر گھن چل میں ہنٹے ایم۔ ہوا دے لگن دا خیال
کریں۔۔۔“ ڈاکٹر اکھیا۔

برانڈے دیاں پوڑیاں چرٹھدیاں ہونیاں اختر کوں زور دا چکر
ایاتے جیکر او کوں رمضان نہ جھاندا تاں او ضرور منہ دے بھرے ڈھ
پوندا۔ رمضان او کوں پلنگ تک تھاباں دے سہارے گھن آیا۔ اختر
بے حس تاں پلے تھیا کھرا ہا۔ رمضان بہاؤن کیتے باہیں دھلیاں کیتیاں
تے او مردے وانگر پلنگ تے ڈھ پیا۔ منہ وچوں ہلکا جا میں ہے
نکلتے اختر بے ہوش تھتی گیا۔

ڈاکٹر دی کار بنگلے دے سامنے آن رکی۔ رمضان سنجوں واپس آ رہا

تے باہر نکلتا۔

”آخر میاں بے ہوش تھی گئے۔ ڈاکٹر صاحب! رمضان سنجوں پوچھو

ہوئیاں اکھیا۔

”تیں میاں! انہاں کوں ہسپتال گھن آوٹ دی وڈی غلطی کیتی اے
کندھی نال کندھی اے۔ کم از کم میکوں تاں چناویں ہاے“ ڈاکٹر جلدی
جلدی اندر ویندیاں ہوئیاں اکھیا۔

کو سے دا زور ہا۔ اختر دانت بچھ واکھو تپیا پیا ہا۔ اکھیاں دھیاں
بندھن تے ادھیاں کھلیاں پیاں ہن۔ ساہ تکھا تکھا چلدا اپا ہا۔ مٹھے
تے ہکا ہکا پگھر ہا۔ ڈاکٹر آئے نال اوندا معائنہ کرن دے بعد کالے
بیگ وچوں سرخ کندھی تے ہک دے بعد بیٹھیکہ لایا۔ نو ہڑی
دیرو اوکری تے پریشان جیہا کھیا تے بیٹھا رہیا۔ گھڑی ڈیکھن
بعد ہک بیٹھیکہ لائیس تے ول اپنا سامان بند کر ڈیس
”توں بھی! انہاں دا خیال رکھیں۔ میں پنے آیم۔“ ڈاکٹر اوزار چا
تے باہر ویندیاں ہوئیاں اکھیا۔

نازو آرام کرسی تے بیٹھی تے غزلاں دی ہک کتاب بیٹھی پڑھ رہی
ہئی او اختر کوں بھلاوٹ دیج کافی حد تک کامیاب تھی گئی ہئی۔ اول
اوتھی ہن باہروی کیناں نکلی ہئی جے شہر بازار دیندی وی سہی۔ نال
ایکھے وقت تے دیندی جیڑھے ویلے اختر دفتر ہوندا ہا۔ ہن او کوں
جیکر اختر دی یاد آندی وی ہئی تاں او اپنا دھیان پڑھنے پاسے
تبدیل کر کندھی تے اوندی یاد کوں نیڑے وی آوٹ ڈیندی

نازو اپنی این کامیابی تے ہوں خوش ہنسی کتاب بند کرتے زور دی آس
 بھینس۔ سامنے میز تے رکھی ہوئی اپنی تصویر تے نظر سٹیش تے ون
 آپ ہو پانی کھل پئی۔ او کوں ول اختر دا خیال آگیا ہا۔ کچھ دیر او دل
 دے وچ اپنا تے اختر دا مقابلہ کر بندی رہی۔ کہیں ویلے خود کوں
 کتر سمجھدی تے کہیں ویلے اختر کوں۔ آخر اوندے دل اوندے حق
 وچ فیصلہ ڈے ڈیا۔

’ روزی! توں اختر کینے لکھ حصے سوہنی ہیویں۔ توں ڈاڈھی
 سوہنی این تودی! نیڈیا حسن لازوال تے بے مثال اے۔ نیڈے چہرے
 تے چندر دا گمان تھندے۔ نیڈیاں گہاں وچ سویر دی لالی بلدی
 اے۔ نیڈیاں اکھیں وچوں شراب دی ہستی وٹندی اے۔ نیڈی
 جوانی قیامت اے تے توں ————— نیڈی جوانی قیامت اے
 تے توں ————— او سوچندی سوچندی مسک پئی تے کتاب
 کھول تے ول کرسی تے سدھی تھی گئی۔

’ حدیسی وے بیگم! اختر نئی ڈیہاں کینے بیمار اے تے تہاں
 پتہ وی نی کروایا۔ اج توکر او کوں ہسپتال گھن آیا ہا۔ پر واپسی تے
 اہلے ہوش تھی گئے۔ تے جن میں وی بے ہوش اے۔‘ نازو
 دے کناں ڈاکر دا آل آیا۔ جیڑھا ڈال نال گھا لھیں کھڑا کر نیا ہا۔
 تے نازو دیاں اکھیں دے اگوں اندھارا تھی گیا۔ کتاب ہسپتال وچوں
 نکل تے پیراں وچ ان پئی تے سر کرسی دی ٹیک نال وینج لگا۔
 ’ اختر بے ہوش اے۔‘ اے کچھ بجلی بن تے اوندے
 ذہن تے ڈھکی۔ او ٹپ کھاتے اٹھی تے پیو دے نال وینج کھڑی

کیا تھی گئے اختر کون۔؟ کیوں بے ہوش تھے۔؟ اللہ
سین آں او شود اتاں ہے وی پردیس و سج۔ ڈیکھا کی تھی نہیں
ڈاکٹر دی ڈال پریشانی نال آکھیا۔

”تساں تاں کوئی پاوڑی کرو ہا۔۔۔“
”ٹیکے ہاں لا آیاں۔ امید اے تھوڑی دیر میں ہوش ول

اسس۔۔۔“

ڈاکٹر کوٹ لبندیاں ہونیاں آکھیا۔
اللہ سین آں! رحم کریں مشودے تے۔ نہ مال کول نہ پوکول
نہ کوئی پیاسکا سوہرا جیر کھا ایندی سدھ لندا۔۔۔ ڈاکٹر دی
ڈال ہدردی ظاہر کرنی دیاں ہونیاں آکھیا۔ وٹج ہاں رٹی اماں!
میڈا برقعہ تاں چاتی آ۔ پیو تیتے دے مال میں وی تھی آواں
کیا سمجھی جو انہاں دے گھروں کوئی ٹرا وی نہ آیا۔“
بیگم رحمانی ہدر د مائی بیٹی۔ ساری عمر پتیر کیتے سکدی رہ گئی تے
او غبراں دے باللاں کول ڈیکھ ڈیکھ تے خوش تھیندی راہندی سی
اختر کول وی اول ہمیشہ پتراں وانگول سمجھیا ہا۔ اوندی بیماری دا
حال سنس تاں ہوکدی ہوئی اوندے کوٹج پئی۔
ٹیکے گلن نال اختر کول تھوڑا گھنا ہوش ول آیا ہا پر کوسے
دا زودا جن تیں انویں ہا۔

”کیا حال اے۔۔۔ دے پتیر آ۔۔۔“ بیگم رحمانی اختر دے پیگ
دے نال کرسی تے باہندیاں ہونیاں آکھیا۔ اوندا لاس تے اختر
ہک دفعہ اکیس بھایاں بیگم رحمانی دے منہ دو ڈٹھس تے اونڈیاں

اکھیں دل نوٹج گئیاں۔ بیگم رحمانی اختر دے متھے تے ہتھ لایا تاں
 او بھاہ وانگو پلدا پیا ہا۔

اللہ خیر کرے دے پال آ۔ بیگم رحمانی ول او ندے منہ
 تے کل سٹ ڈتی کجھ دیر او آٹھائیں پٹی رہی تے او ندے نو کر کینے
 او ندی بیماری دا حال پچھدی رہی۔ رمضان کوں جیڑھا کجھ معلوم ہا
 پھیندا رہیا۔

ایتویں ہر ویلے انہاں وی طبیعت موٹھی ماہدی راہندی ہئی
 میں ڈاڈھی کو شش کیتی جو انہاں وی طبیعت سنبھل ونجے او تاں
 جوں یوں ڈھانڈی گئی۔ ہلکا ہلکا بخار وی آون شروع مٹھی گیا
 تے کھو کا بخار زور کر گئے۔ اللہ سین! رحم کرے سارے خاندان
 دی ایہا تک نشانی نیچی ودی اے۔

رمضان گالھیں کریندا کریندا اتے رووٹ لگ پیا۔
 پیڑتاں نوکری کرن وی نہ ڈیندا ہا۔ پر زورے نال ضد کر
 تے کر گدھونے۔ لکھاں دی جائیداد دے مالک ان بھلا گیا
 ضرورت مہی نوکری دی۔ اللہ سین! دفعہ تاں خیر خوشی نال گھر
 پچا دے پچا۔ ول تاں میں انہاں کوں کڈا ہیں ولٹ وی نہ ڈیواں
 پچھوتے۔

رمضان خدادے حضور وچ ہتھ بدھیندیاں جوئیاں اکھیا
 تے رمضان کوں روٹا ڈیکھ تے بیگم رحمانی دے ہنوں زورے نال
 باہر نکل آئے۔ جیڑھے ویلے ہاں کجھ چوکھا ماہدہ تھیون بیس،
 تاں رمضان کوں چھیٹہ کرتے باہر نکل گئی۔

”کہیں شے دی لوڑ پورے ناں میڈے گھروں آتے گھن ا

ونجھیں۔“
 بیگم رحمانی گھر پئی تاں ناترو دروازے دے وچ کھڑی ہئی
 ”کیا حال اے اماں! انہاں دا۔“ ناترو بے ناہی ناں کھیا
 ناترو دے چہرے دارنگ اڈیا پڑیا کھڑا ہاتے بے قراری ودھ
 گئی ہئی۔

”اللہ رحم کرسی۔ حالت ناں خطرناک نظر دی اے۔“

بیگم رحمانی برقعہ ہیندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 ”ہوش وی ولے یا کیناں۔“ ناترو دے موہول
 آپوں آپ نکل گیا۔

”ہوش کتھاں آئے۔ میں تاں جتنی دیر وی بیٹھی رہ گئی آں
 ہک دفعہ اکھ بھالی اس تے ول بے ہوش تھی گئے۔ اوکوں ڈیکھ
 تے میڈا تاں اپنا ہال وی ماندہ تھی گیا۔ جوان آمان بشو دا پتہ
 نی کیا نظر دی اے ڈیکھاں۔“

بیگم رحمانی ایی انداز وچ گوا لھیں کتیاں جیویں بچن دی
 امید وی نہ رہ گئی ہووے۔ تے ناترو تے فہرٹ پیا۔
 ”اماں تساں وی ایی حالت وچ چھوڑ تے ول آئے
 وے۔ کچھ دیر تاں پہو ہا۔“

ناترو شکوے دی لار وچ ماکوں اکھاتے کرے وچ
 ڈکھائی۔ بت کنڈا ہویا معلوم تھیس تاں پلنگ تے بہہ گئی۔
 ”اختر بجایر اے۔ اوتدا بکھرن مشکل اے۔ میں وی کتنی ظالم

آں۔ جو اونڈے دل کوں دھکا ڈٹم۔ اونڈی مجرم میں آں بیڈی
 وجہ توں او ایں حالت تے پئے۔ ابھی ہن کیا بٹرسی۔ "نازو
 سو چینی رہ گئی۔ اختر نال آخری ملاقات والا واقعہ اونڈیاں
 اکھیں دے سامنے ہا۔ اونڈی نمائی صورت، واسطے تے تزلے
 سارے او کوں یاد ہن۔ تے جیڑھے دینے دل ڈکھ کینے بھریج
 گیس تاں منہ ویانٹے وچ ڈے تے رووٹن یگ پی۔
 "روز کی باجی۔" باہروں روہینہ دی بکل دئی۔ او ہٹے ہٹے
 کالج وچوں آئی ہڑا۔ اپنی بکل دا جواب نہ پانس تاں آپ موہانی
 گاندی ہوئی تے نازو دے کمرے وچ آگئی۔ نازو ہتھیاں ہلکیاں
 ڈسکیاں پئی بھرنیدی ہی۔

"باجی! تاں اونڈے کیوں پئے وے۔"

روہینہ حیرانی نال پھپھیا۔ پر نازو کوئی جواب نہ ڈتا۔ ہنچوں پیلوں انگول
 اکھیں وچوں کر دیاں پیاں ہن تے چنگی بھلی صورت لکھتے دے
 وچ غم دا بوتلن گئی ہی۔

"باجی کیا کال اے۔ میوں تاں ڈساؤ۔ اماں اے کجھ
 اکھے یا کوئی بی تکلیف اے۔"

روہینہ اونڈا منہ آپ دوکر نیڈیاں ہوئیاں اکھیا۔

"کوئی تکلیف کہنی۔ کہیں کجھ کہنی اکھیا۔"

نازو ہنچوں پوچھنیدیاں ہوئیاں جواب ڈتا۔ رووتے اول
 دیاں اکھیں لال تھی گیاں ہن۔

"نئے دل اونڈے کیوں بیوے۔" روہینہ پھپھیا۔

”بس اڑیں۔“ نازو ٹھڈا ساہ بھر نیڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

”بھینٹری کینے وی بھلا درد لکیندن۔“

روہینہ نازو کوں بھاکل پینڈیاں ہوسیاں اکھیا۔ بھینٹری کوں
ہمدو ڈٹھس تاں نازو دے ڈول بڑکدے بڑکدے ہنجرن اکھیں
وچوں دہرتے اونڈی بھوکی وچ ان ڈٹھے۔ اونڈا دل کریندا ہا جو
او بھینٹری وچ لگتے دھاڑاں مار مارتے روہینہ تے او کوں
سبھ کچھ ڈسا ڈیوے جو او اختر نال محبت کریندی اے
اختر اونڈی زندگی اے۔ اختر اونڈے انگ انگ وچ تے اونڈی
محبت اونڈی توں کوں وچ ریح گئی اے۔ پر او سوا ہنجرن ہا وڈ
دے کچھ وچ تہ آکھ سگی۔ اونڈی روڈیاں ہوسیاں اکھیں ول
ول آمدیاں کھڑیاں ہن۔ ”جیڑھا کچھ پچھنا ہووی انہاں ہنجرن
کینے پچھ گھن۔ اے آپے نیکیوں سب کچھ ڈسا ڈیوے“ پر روہینہ
بھلا اتنی عقلمند کھوں آگئی ہئی جو او نازو دے دل دی کہانی
اونڈیاں اکھیں وچوں پڑھ گھندی۔

”باجی اڈنسا ڈوی سہی۔ تساں تاں نرا روو پڑتے زور پڑتی
بیٹھے دے۔ رووٹ دی کوئی وجہ وی ہے یا بیٹھیاں بیٹھیاں توڈ
بن گئے۔“ روہی اپنے ہتھاں نال اونڈیاں گلیاں توں ہنجرن
پو بھینڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

”روہی! او۔ او۔ او ڈیکھاں تاں بیمار تھی گئے تے سویردا
بے ہوش اے۔“

نالو ڈیکھیاں بھر نیڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

ہیں! بیمار تھی گئے تے بے ہوش تھی گئے۔ تساں کنیدا ناں
 پیٹھے آہرے دے ماجی! — ” رونی حیرانگی نال بھجیا۔
 ” اماں دی تھی آئی اے اول کینے۔ آہدی اے اوند اچن محال اے
 نازو کوں ول ڈکھ آکیا نے منہ تے بوچھن ڈسے تے پہلے کینے وی
 کچھ چو کھی روٹ لگ سچی۔

” ہائے اللہ! آخر پتہ وی لگے ناں۔ کون بیمار اے تے اماں
 کیندے کول گئی ہئی۔“

رونی کچھ چرٹ تے پوئی اوہ کچھ پچھتے تھکی کھڑی ہئی۔
 ” آخر — ” نازو دے موہوں نکاتے ہکا جہاں ڈنڈ جکار دی
 اوندے نال نکتا گیا۔

” آخر بھائی بیمار اں۔ کیا تھی گئے انہاں کوں۔ سُن تاں ٹھیک
 ٹھاک۔“ رونی حیرانگی نال اکھیا۔

” کیا پتہ کیا تھی گئیس۔“ نازو ہن روتے تھک پئی ہئی
 ” رونی! توں تاں پتہ کر آؤج تے انہاں دا جوہن کیا حالے۔“

نازو منت دے انداز وچ اکھیا
 ” اماں! تھوڑی دیر میں توں انہاں نال وچ تے اپیاں
 اکھیں نال سب کچھ ڈیکھ آدیں تے میکل اُن ڈسیں۔“ رونی

قدرے حیرت نال بھجیا
 ” کیناں توہی! میں نی دیندی۔“ نازو جواب دتا۔

” کیوں۔“ رونی بھجیا۔
 ” بس میں! توں وچڑاں نی۔“ نازو سرتے بوچھن بن بنڈیا

ہوئیاں اکھیا۔
 "ول وی پتہ ناں لگے۔" روبینہ ضد کیتی۔
 "اومیدے مال ناراض ان روہی!۔" نازو شرم کینے
 نگاہ جھکی کریندیاں ہوئیاں اکھیا۔
 "کیا ستمی پیانراض ان ناں۔ دعا کرک ناں فرض اسے
 ساڈا۔۔۔" روبینہ آکھیا۔

"ضدنی کریندی روہی۔ جیویں میں آکھے توں انویں کر
 حالی توں تھی آ۔ آپاں ول رے رات کوں چلسوں تے تھی آسوں
 ٹھیک لے ناں۔" نازو پیار نالی اوندے سر تے ہیند
 پھریندیاں ہوئیاں اکھیا۔ تے تدبیری کئی ہئی۔
 نازو خیالاں وچ غرق مونجھ منھاری سٹی تے کرسی تے بیٹھی
 ہئی۔ اوندی دید دی کینے باہر کہیں شے تے جھی ہوئی ہئی۔
 پچھلے پیر اختر کوں ہوش وینج آیا۔ ڈاکٹر، اوندی ڈال تے
 روبینہ سارے اوندے کول موجود ہن۔ اختر دیاں نظراں آسوں
 پاسوں پھرتے ول روبینہ دے منہ تے ان ٹکھیاں۔ جیویں او
 اوں کینے پچھدیاں کھرٹیاں ہوں۔

"روہی! روہی کیوں نی آئی۔"
 اختر خشک ہوٹھاں تے زبان پھریندیاں ہوئیاں پانی سگیا
 رمضان پانی پاون کیتے آٹھیا پر روبینہ اوندے آٹھن کینے
 پیلے پانی دا گلاس بھرتے اختر دے کول آگئی۔ ڈاکٹر اوکوں
 بانہہ دا سہارا ڈیڑے تے پانی پلایا تے اختر ول سدھا کھئی گیا

کو سے دا زور کچھ ترٹ گیا ہا۔ پر بت ول وی بہوں گرم ہا۔ کپڑے
پگھل کینے پس تے جھار ول تھئے پتے ہن۔ لال انگرش سپرہ ڈیہاں
دے وچ کما تے پیلہ ہار مٹی گیا ہا تے اکھیں وی چک وی
کپڑا ہرا مٹی گئی ہئی۔

”کیا حال اے اختر مہائی! ہن طبیعت داے روہینا اوہدے
پلنگ تے ہا ہندیاں ہوسیاں آکھیا۔

”ہن ٹناں۔ کچھ آرام ہے۔“ اختر رک رک تے اصلوں
کمزور آواز وچ اکھیا تے ول کہیں سوچ وچ گم مٹی گیا۔ سارے
اوندی حالت کوں حیرانگی نال ڈیدھے رہیے۔

”بیگم! شام کوں انہاں کیتے یخنی کدھتی اے۔“
ڈاکٹر ہولے ہولے ذال کوں آکھیا

”رمضان! تھوڑی دیر تیں شور وال اسی۔ او انہاں کوں
پلا ڈیویں میں رات وی آتے پتہ کرو لیاں۔“ ڈاکٹر آکھدیاں
ہوسیاں اکھیا۔ ڈاکٹر کوں آکھدا ڈیکھ تے اوندی دھی
تے ذال وی اٹھی کھڑے تے اختر کوں حوصلے تسلیاں
ڈیواتے باہر نکل گئے۔

”لودی! ڈیکھا کیوں نہ آئی۔“ اختر دا ذہن ول ول
ہیں سوال کوں دوہریندا پیا ہا۔
”کیا او واقعی میں کینے رس گئی اے۔“ او کوں پیا خیال

آیا ”گھبر بیج نہ اختر۔ لودی تیڈی اے تے تیڈی بن تے رہی“

دل او کوں تسلی ڈتی۔ پر دیاں گاکھیں تسلی بخش ثابت نہ تھیاں
 اے ماں یک وہم ہا جیڑھا اوں دل کوں خوش کرن کیتے سوچ
 گدھا ہا۔ اختر یک دفعہ اٹھن دی گوشن کیتی۔ یزبت بے جس
 معلوم تھیا۔ تے او دل سہم پیا۔ بخار او کوں بہوں کمزور کر ڈتا ہا
 او کچھ دیر ہتھاں نال متھے کوں گھنڈا ریا۔ سر درد کینے پھندا
 ہا۔ طبیعت پانی کینے پئی ویندی تھندی سہی۔ زندگی یک بار
 معلوم تھندا ہا۔ پہلے ماں کپڑا پئی کپڑا پئی نمبہ۔ او ویندی سہی تے
 دل ہلا رہندا ہا۔ پرین ماں اوں وی آونٹ پھوڑ ڈتا ہا۔ نارو
 اوں کینے دی رس گپتی سہی۔ نہ پیو کول نہ ڈاڈی تیرے۔ ماہین
 او ہا جیڑھی اشد کوں پیاری تھی گئی سہی۔ پر ایسا وطن۔ بیماری دا زور
 کچھ سمجھ نہ آندا ہس جو کیا کرے۔ رات ہولے ہولے دنیاتے قابض
 تھندی ویندی سہی۔ اندھارا ودھدا ویندا ہا۔ کلہا اختر اپنے
 کرے وچ ستاتے ہونگا اپیا ہا۔ تکلیف کینے اکھیں دیاں پھراں
 ہنجاواں نال پس گیاں ہن۔ بخار زور لایا کیتا۔ ہاں او لہا تو لائیں
 تاں کھل اتوں لہا سٹیس۔ طبیعت دی بہتراری جوں جوں ودھدی
 ویندی سہی۔ او پلنگ دی پائی دا سہارا گھن تے اٹھیا۔ اکھیں دے
 اگوں چکر آگئے۔ رمضان بیٹھا کیناں ہا جو او کوں سنبھلیندا۔ اٹھن
 نال سردا درد نال زیادہ ودھ گیا تے او کندھی دا سہارا گھن تے
 باہر نکل آیا تے ول برانڈے کینے وی تلے لہہ گیا۔ باہروں رمضان
 دی کھٹ پئی سہی۔ پھر کھاتے اونڈی کھٹ تے ڈٹھاتے دل
 کوئی ہوش نہ رہیں۔

رمضان تاں اختر کوں اندر سمہاتے گیا ہا۔ واپس ولیا تاں اختر
 کوں اپنی کھٹ تے ستا ڈیکھ تے حیران رہ گیا۔ نیڑے آیا ڈیکھ
 تاں اختر بے ہوش ہا۔ بخار پہلے کینے دی تیرا۔ بت ہلا پیا ہا
 موٹھے تے چاتے اوکوں اندر وینج سمہا بیس تے کہل اتے
 سٹ تے اوکوں گھٹن بہ گیا۔

اچانک اختر بے تابی نال سینے تے ہتھ ماریا تے "ہے" وی
 مہوں نکتی گئی۔

"میڈا سینہ درد کینے پھدے۔ میڈی سمجھ کر رمضان! اختر
 نیم بے ہوشی دی حالت وچ تلواں ہوٹھ نہ پرنیدیاں ہوسیاں آکھیا۔
 "دھاڑوائے"۔ اختر درد کینے چکیا۔ رمضان پوا تھی تے
 ڈیرھا بیٹھا ہا جو او کیا کرے۔ جیڑھے ویلے اختر کوں مچھی وانگو
 پھنکا ڈیکھس تاں بیاناں کجھ نہ سمجھیس۔ سدھا ڈاکٹر دے گھر دو
 بھتا۔ ڈاکٹر کہیں مرض کوں ڈیکھن گیا ہویا ہا۔ اوندی وی جلدی
 ولن وی امید کیناں ہئی۔ نازو پاپرول اختر دے نوکر دا لاسٹریا
 نال بچ تے باہر نکتی۔

"اختر میاں دا کیا حال اے۔ طبیعت نال جنگی سینے مٹن۔"
 نازو بقراری نال پچھیا۔

"کہتاں بی بی صاحبہ! طبیعت جنگی تھی اے۔ بیماری سواتی تے
 یوڑی ویندی تھندی اے۔ من جیڑھی انہاں دی حالت تھی ہئی
 اے! اللہ ڈیکھنی نہ ڈیوے۔ ہتھ پیر تھرے پن۔ سینے وچ درد
 جو بھال مرید ہے۔ مچھی وانگو پھنکار لگا ہے۔ ہاں اولہاں لہلا

ہے۔ سمجھنی آندی دکھیاں کیا تھیوں والہ ہے۔۔۔
 رمضان گالچہ مکاتی تے ڈاکٹر صاحب کول جلتی بھین دی
 چھٹہ کرتے ول گیا۔

رات دا بک وچن والا ہا۔ ڈاکٹر رحمانی اختر دے پنگ مال آبیاں
 بیٹھا پڑیا ہا۔ اونڈیاں دلیلاں اختر دی بیماری دوہن۔ رتو کا اونڈے
 آتے نمونے دا حملہ تھی گیا پاتے حملہ وی اتے زور دا تھیا جو ڈاکٹر پہلے
 تاں مایوس تھی گیا ہا۔ اونڈی حالت ڈیکھتے۔

اختر داساہ رک رک تے آندا پیا ہا۔ سینہ پکھیا پیا ہا۔ تے
 خور دی آواد صحتی پی سنٹرنیدی ہی۔ اونم بے ہوشی دی حالت وچ
 پنگ تے مردیاں وانگوستا پیا ہا۔ گرم پانی دیاں بوتلاں سیٹے مال
 لگیاں پیاں ہن۔ تھوڑی تھوڑی دیر دے بعد ٹیکے لگدے پئے ہن
 پر اچن تیں طبیعت دے سنبھلن دی کوئی امید کیناں ہی۔

پہلے تاں اختر کول چھڑا بتا رہا پر رات پگھریا ہو یا جیڑھے ویلے
 پاہر وینج ستا تاں ہوا لگن مال بیماری نمونے وی شکل اختیار کر
 گئی۔ ڈاکٹر گھر ولیا تاں نازہ اوکول اختر دی شدید بیماری دی
 خبر ڈیتی تے او آہنیں پیراں تے اختر کول آگیا۔

ڈاکٹر رحمانی چھکڑی ٹیکہ لایا تے اختر اکھ وینج بھالی
 کیا مال اے اختر میاں۔۔۔ ڈاکٹر اونڈی نبھن ڈیڑھیاں
 ہونیاں بچیا۔ اختر چھڑیاں اکھیں بھالیاں۔ ڈاکٹر دو ڈیکھ تے
 ہکا جیہاں منکیا تے ول اکھیں لوٹ گدھونس۔ سویر تیں اختر
 دی صحت کجھ نہ کجھ سنبھل گئی۔

”رمضان! ڈاکٹر صاحب دے گھر والے دل دی آئے ہن۔“
 اختر کمزور آواز وچ پچھیا۔

”جیائیں! رات ڈاکٹر دی زال وی آئی ہئی تے اوندی دھی
 وی۔“ رمضان اندیاں جنگھاں گھوٹنڈیاں ہویاں جواب
 ڈتا۔

”ہک دھی آئی ہس یا ڈوہیں دھیاں آئیاں ہنس۔“
 اختر ول پچھیا۔

”نہ سئیں! اوہا پکا آئی ہئی۔ جیڑھی کل ڈوپہراں کول وی آئی
 بیٹھی ہئی۔“

ڈوپہراں کول روہینہ کالج وچوں وی تاں گھر وچن دی بجائے
 اوہی دھی اختر کول گئی۔ اختر کول ہوں ویلے تندر دی غنودگی ہئی
 پیراں وا کھسار سن تے جاگ تھی گئیں۔
 شائیت نازو آگئی اے۔ پیراے اوندا گمان ہا۔ نازو دی بجائے
 روہینہ اونڈے کرے وچ آئی کھڑی ہئی۔

”بھائی جان! کیا حال اے ہن تہا ڈی طبیعت دا۔ خوب مگر
 بنا جانڑ دے دے۔“ روہینہ کھلریاں ہویاں اکھیا۔ اختر
 اونڈی پکا لکھ سن تے مسکیا تے اختر دی اے مسک ڈیکھ تے روہینہ
 وادل اصلوں گھبرا گیا۔ اونڈے ہوٹھاں تے جیڑھی مسک ظاہر
 تھی ہئی۔ اونڈے وچ لکھاں وس بھرے تیر ہن۔ ہزاراں درد
 ہن ڈھکیاں موہنہ مونجھاں تے بے قراریاں ہن۔ اختر و ا مھیو طے
 طاقتور بدن اصلوں کمزور تھی گیا ہا۔ اکھیں چٹیاں تھی گئی ہن۔ منہ دا

رنگ اڈیٹ گیا ہا۔ روہینہ جتنی دیر دی مہیسی رہی۔ اختر کوئی کاکھ
 نہ کہی تھے نہ دت او کوں کچا لیس کرٹ دی ترفیق ہی۔ اختر پانی منگیا
 روہی او لوں پانی پلاوٹ ہی تاں رمضان او کوں ہنک ڈتا۔
 "بی بی صاحبہ! ہن دوا پلاوٹی اے۔ پانی نی ڈیوٹا ہے۔"

رمضان دوا دی شیٹی روہینہ دے ہتھ وچ ڈنڈیاں ہونیاں
 اکھیا۔ روہی او کوں دوا دی خوراک پلائی۔ بخار اجٹا وی تیز ہاتے
 او کوں اندے بخار دی زیادتی دانپنہ ہوں ویلے لگا۔ جیڑھے ویلے
 اول اختر دے سر تلے ہتھ ڈے تے او کوں دوا پلائی۔

"بھائی جان! کہیں شے دی لوڑ ہووے تاں میکوئی ڈس جھولو۔"
 روہینہ اختر تے کھل جوڑنڈیاں ہونیاں او کئے پھیا۔
 "ہر بانی روہی! نیڈا ایہو وی احسان اے۔ جو۔ توں۔
 ٹرٹاں آندس۔" اختر جواب ڈتاتے اونڈیاں نظراں کہیں
 شے کوں گوتی کیتے چھت دو پھر گیاں۔
 تے دل —

ہولے ہولے اختر کوں نندو ناگئی تے روہینہ گھر ول آئی۔

تیرھواں باب ختم

۱۴ چوڑوال باب

روبینہ کالج ورجوں پڑھتے تے وکی ماں اوندی طبیعت موخھی نظری
ہی۔ اختر دی بیماری دا اوکوں پھوڑکھ ہا۔ اوکوں ماں او ڈیہنہ
نہ بھلا جا جڈن اختر کالے رنگ دے سوٹ وچ اوندی سا لگرہ
تے آیا ہا۔ کتنی دل کش شخصیت ہی اوندی۔ زبیر یا جسٹ یا شہزادہ لگا
ہاتے ہن ماں معاملہ ایندے برعکس ہا۔

روبینہ اون سبتی سدھی نازو دے کرے وچ گئی۔ او پلنگ تے
کہیں خیال وچ گم مسم سستی پئی ہی۔ اسمانی رنگ دا بوھن پلنگ کینے
تے لڑکدایا ہا۔ تے اولت تے لت چاڑھی وڈے غور نال جھت دو
زیدنی پئی ہی۔ روبینہ دے پیراں دا کھ بکار سن تے او اٹھی بیٹھی
"آج کل وڈی دیر لڑتی رہی۔" نازو آکھیا

"کالج کینے واپسی تے اختر کول گئی ہم، نڈا ہوں دیر تھی
گئی اسے۔" روبینہ جواب ڈتا۔ اختر داناں سن تے نازو دا
دل دل بقیار تھی گیا۔ او بھانویں اوکوں دعا کرن کیناں گئی
ہی پر اوندے رات ڈیہنہ دعا منگدیاں تے ہنجوں و ہیندیاں پے
گزر دے ہن۔ کئی راتاں کچھ اوندی نندر وی حرام تھی گئی ہی
او بترے تے پاسے پتر بندیاں یا چمن وچ ٹہلیاں راتاں پئی گزری
ہن۔ ہوں ویلے وی اوندا خیال اختر دوہا۔ حالات کچھ ایس قسم
دے تھی گئے ہن جو او باوجود کھان کوششیاں دے اختر کول

۵۔ وچ سگ۔ دل وی آہا ۱۔

”روزی اختر بیار اے۔ سارے آندے ویندے کھراں
توں وی وچجے تے دعا کر آوسے“ و ماغ وی ترغیب ڈتی۔

”تیڈا محبوب بیار اے روزی! لوک تاں سبھاں دی ہک
رتی جتی تکلیف وی نی سہہ سگدے تے توں پتہ نی کیوں جگا کیتی
بیٹھیں۔ تیکوں اوندے کول ضرور دنجڑاں پاہیائے“ پراہیے
باوجود وی اوند وچجے سگی۔ آخر کیرھی مجھوری ہسی جیڑھی اوکوں
وچجے کیتے ول ول روکیندی پئی ہسی ایندا پتہ خود ناز و کوں وی
کیناں ہا۔ ہا البتہ ہک کینہ ہا جیڑھا اوندے رستے وچ کدھ بٹ
تے آگیا ہاتے ای کدھ کوں ڈھاوٹ یا اول توں ترپن اوندے
وس وی جگا کیناں ہسی۔

”تساں اختر بھائی کوں ہک داری وی نہ گیر ہے“ روبینہ اکیا
کچھ اوندی بیاری دالفاظ تاں کروہا۔

روبینہ جگا نہیں کریندی رہ گئی تے ناز و جھکی جھوٹ مٹی لے اوندیاں
گولھیں مشردی رہ گئی۔ اوند اذہن ہوں ویلے کہیں فیصلے کوں
آخری شکل ڈیوٹ دی کوشش پایا کریندا ہا۔

”ب چائے بچسی وی ہسی یا۔۔۔“ ناز و مچھی دا گوں،
چھکاری مار تے آچھی تے روبینہ دی پالھ مکٹ کینے پلے اوندے
منڈتے ہتھ ڈے ڈتس۔ ناز و دے منڈتے کئی رنگ آئے تے
کئی رنگ گئے۔ اوندیاں اکھیں وچ ویرانی ہسی۔ مکھڑے تے
مکھل خاموشی ہسی تے کچھ دیر کہتے او اسلوں چپ کر گئی تے

ابن چپ وچ اوں پھیکڑی فیصلہ کر گدھا ہا۔ و نجاں نہ و نجاں
 کراں نہ کراں والے سارے رستے اوں منڈاں دے وچ طے
 کر گدھے۔ اوہکے تریپ دے نال عشق دی ایجھی آجائی تے
 پنج سنگی ہی جتھاں اوکوں اپنے ماضی دا خیال ہا نہ اوں ڈالے
 وقت دا۔ اوکوں نہ تجھ دے وجود دا احساس ہا نہ روینہ دا
 ڈر۔ حالات دیاں زنجیراں ہن نہ شرم دیاں گندھیاں۔ ہر شے
 یک پڑ دے دے پچھوں ٹنگ گئی ہی تے ہوں پرست تے اختر دی
 تصویر بوڑے کھڑی کھانڈی ہی۔ جیرٹھا زندگی تے موت دی کشمکش
 وچ مبتلا رہا۔ تے

تھوڑی دیر دے بعد او اختر کول و نجن کیتے تیار تھی کھڑی ہی
 "کپڑے دیندے پٹے دے باجی!۔"
 روینہ جیرانگرم نال بچھا۔
 "اتہاں دے کول۔"

ناز و این طریقے نال جواب ڈتا جو روینہ دیاں اکھیں دے
 اگوں کسی پردے پٹ گئے جھیرے مدت کینے اونڈیاں اکھیں
 تے پئے ہوئے ہن تے او ڈیکھن دے باوجودی سوچن
 سمجھن کینے محروم تھی و دی ہی۔ پرہن۔ ہن تاں اوکوں
 سارا علم تھی گیا ہا۔ ناز و جلدی جلدی دروازے کینے پوڑد ہٹاتے
 باہر نکل گئی۔ اونڈے قدم بے تابی نال اختر دے گھر دو اکھڈے
 پئے ہن۔ سواری رنگ دیاں کپڑیاں وچ اوندا حسن سوچھا ماندہ
 نظر ہا۔ جلدی وچ بوچھن سیرتوں کہہ تے مونڈھیاں تے آن پیا

تے اس پاس کینے بے خبر او تکھے تکھے قدم چاتی ویندی ہئی۔ رمضان
 او کوں آندا ڈٹھاناں بھج تے او ندے کوں آگیا تے اکھن لگا۔
 "بی آبی صاحبہ! اندر نہ ونچا ہے۔ انہاں کوں ہنٹے ہنٹے شدائی
 اے۔" پر رمضان وی گپا گپا مکاؤں کینے پیلے اے دروازہ کھول
 تے اندر وڑ گئی۔ کوئی مقناطیسی طاقت ہئی جیرھی نازو کوں زور
 نال اختر کوں کھن آئی ہئی۔

"شام خینوں والی ہئی۔ سمجھ دیاں پیلیاں لاماں پڑ دیاں کوں
 چیرتے اندر آندیاں پیاں ہن۔ کمرے اچ اصلوں چپ غروب
 سئی تے او پنک دے نیڑے آتے کھڑ گئی۔ سادے رنگ دی بردار
 کبل وچ اختر مندر وچ گھگھہ ہا۔ آرام نال او ندے منہ توں نازو
 کبل ہٹائی تے اختر دی حانت ڈیکھ تے نازو دی چیک بکل گئی چیک
 چیک سن تے اختر دی جاگ تھی گئی۔ تے اونڈیاں اجڑیاں پھرٹیاں
 اکھیں جہاں وچ انتظار دے ڈپو سے بلدے پئے ہن۔ نازو
 دے منہ تے جم گیاں۔ نازو جیکر ہوش وچ ہوندی تاں او یقیناً
 بے ہوش تھی ویندی۔ اختر پیلے تاں او کوں اپنے خیال دا فریب سمجھا
 کیوں جو او خیال وچ کئی دنہ او کوں اپنے نزدیک محسوس کر چکیا
 دروازیاں دے پڑ دیاں تے نازو دا کنہا ہویا حسین چہرہ ڈیکھ مکیا
 او چھڑا خیال ہوندا ہاتے ارج حقیقت او ندے سامنے کھڑی ہئی اختر
 ہتھ لاتے یقین کرکٹ چا ہندا ہوا۔ اے واقعی نازو ہے یا میڈیا ویم
 اے۔ اختر اپنا کنہا ہویا ہتھ او ندو ودھایا تے نازو او ندے ہتھ
 کوں اپنے رشتی ہتھال وچ جھل گدھا۔ اختر حقیقت کینے باخبر تھی

گیا تے نازو پنگ دی پاٹی تے بہہ گئی۔ ہک پتھری مورتی وانگو، وسہی تھی
 ہوئی۔ اونڈے حواس تے جیوں کہیں جاو کر ڈیتا ہووے۔ اختر دا
 بھاء وانگو پلدا ہويا ہتھ نازو دے ہتھ وچ ہاتے او بت بن تے
 اوکوں تار پی بیٹی ہئی۔

روزہ! اختر وا کنبا ہويا کمزور والا اونڈے کناں
 وچ آیا تے ول اختر اکھیں لوٹیاں چا۔ اونڈی تربت تے اونڈی ہو جوگی
 کوں برداشت کرن دی طاقت اونڈے وچ بھلا کھتاں رہ گئی ہئی اختر
 کچھ دیر اکھیں نوٹی تے ستا پیارہیا تے ول نازو کوں حسرت بھری
 نگاہ نال ڈیدھیاں ہوتیاں مسک نے اکھیں۔

”تساں۔ خامخواہ تکلیف۔ کیتی اے۔ اوٹ دی۔“
 ایں کالھ وچ کتنا میٹراں ہا۔ کتنی تڑپ تے کتنا درد ہا۔ اوکوں چھڑا
 ہتھو محسوس کینا ہا۔

”اختر۔“ نازو دے موہوں نکلتا تے او اونڈے آتے اتنا
 جھک گئی جو نازو دے ٹھڈے ٹھڈے سادہ منہ اختر کوں اپنے
 منہ تے بھاوے نیسے وانگو معلوم تھئے
 ”تیں تیں تیکوں۔ مار گھتے روزی!۔“ اختر جدائی والے درد دی
 تڑپ کینے لوواں۔ ہوٹھ ڈنڈال تے ڈنڈیاں ہوتیاں اکھیاں۔
 ”ابنوں نہ آکھ۔ میں مرویاں۔ اختر۔“

نازو تانوں فطرت نے تہذیب دیاں ساریاں کندھاں تروڑتے اہلوں
 آزاد تھی گئی تے نازو اپنا لویا ہویا سر اختر دے سینے نال لاڈنا
 اختر کوں ایویں معلوم تھیا جو چمن وچ بہار سوں ویلے آئی،

جیڑے ویلے اوکوں چہن وچرں ھل و نخبٹ دا حکم سنا ڈیا گیا۔ میں احساس
 دے مٹیوں نال اوکوں کرے دی ہر شے بھوندی ہوئی معلوم تھئی
 ”کیا پتہ میں مروسیاں۔ تے نازو میں کینے جدا تھئی ویسی۔“
 ایں خیال دے آدن نال اوندی طبیعت یک لخت بدل گئی۔
 اول خود کوں ہوش وچ رکھن دی بہوں کوشش کیتی۔ پر اوندیاں
 ساریاں کوششاں بے سود رہیاں۔ نازو دا کولا تے طائم ہتھ
 اوندے ہتھ وچ ہاتے او بے ہوش تھ گیا۔
 ”آخرتے“ نازو اوند اگریان پکڑتے اتنے زور دی چکی
 جو فضا وی کھٹن لگ پئی۔

رمضان دی نازو وی چیک دا آلاس تے اندر بچ آیا تے
 قدرتی ڈاکٹر رحمانی وی آگیا۔ ڈاکٹر تے رمضان کرے ویلے موجود
 ہن۔ پر نازو کوں تاں جیویں اماں دا احساس وی کیناں ہا۔
 اوہن وی اکھیں پھاڑ پھاڑتے آخرتے کوں چڑھی بیٹھی ہئی۔
 ”الہی! ڈیکھاں کیا ماجرا تے۔ پتہ نی ٹھیک تھئی ہوئی صحت بہرہ
 خراب کیوں تھئی ویندی اے۔“ ڈاکٹر آخرتے دی پابندہ وچ ٹپکے
 لاوٹ دے بعد اوکوں سلینڈیاں ہوتیاں آکھیا۔
 آخرتے اچن وی پوری طرح بے ہوشی ہئی۔
 ”ابا سائیں! آخرتے کوں بچا گھنو!“ نازو نسواری رنگ دے
 بوچھن نال بچوں پوچھنیاں ہوتیاں آکھیا۔
 میز تے پئی ہوئی گھڑی دیاں سوٹیاں تیزی نال سفریاں
 کریندیاں ہن۔ رقت گزر دا ویندا ہا۔ اچانک آخرتے دیاں

پلیاں لڑیاں اکھیں نکلیاں تے ول بند تھی گیاں۔ اختر دے
 منہ تے سکون دی جھک نظر دی مٹی تے ڈاکٹر دی کچھ تسلی تھی گئی
 روزی اپنے جی اچ ساڑا ڈاکڑاں دا برڈ پیا پاندے۔ میں تہاں
 چرکے و لاں۔ توں اتھا میں بیٹھی راہی تے اس دوا دا چھپ تھوڑی
 تھوڑی دیر دے بعد ڈیڑی راہی۔ امید اے ہنہ انہاں کول
 کمل ہوٹ ول آسی۔“ ڈاکٹر دوا دی بشی نازو کول ڈیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔

رات دے ڈول پئے و جدے ہن۔ اختر تے نندر دی
 غنودگی طاری ہئی۔ نبھال ہونے بولے چل دیاں پیاں کن تے ساہ
 وی جھلج جھلج تے اندا پیا ہا پر چہرے تے پوری طرح سکون ہا۔
 اینوں پتہ لگدا ہا جو او آرام نال ستا پئے تے اپنی ساری بیماری
 دا تھکیرا پیا لہندے۔ پنگ دے نال ہک پاسول رخصان
 ستا پیا ہاتے ڈو جھے پاسول نازو کرسی تے گھلاں بیٹھی کھانڈی
 ہئی۔ جگہ رے کیئے اکھیں لال تھی گیاں ہن تے وجود بے جس
 تھی گیا ہا۔

اختر وامنہ بجلی دے سو جھلے وچ بکھدا پیا ہا۔ نازو
 دیاں بے چین نظراں اوندے کزور مکھڑے تے چمیاں ہنساں
 بناتے خیالاں وی چرکھی ذہن وچ بھوں بھوں لانی کھڑی
 اسی۔ ما پیو، بھینٹ بھرا نوال دے صدے ہر کوئی سہہ دیندے
 پر محبوب دا وچھوڑا کوئی نی سہہ لگدا۔ سکیاں۔ سوہ ہیاں دی
 جدائی دے پھٹ جلدی بھرتج ویندن پر محبوب دی جدائی دے

پھٹ ہمیشہ ساوے راہنڈن تے انہاں پھساں دادد ہمیشہ
سلامت راہنڈے۔

ناز و وج اختر دا وچھوڑا برداشت کرن دی طاقت کیناں ہئی
”نہ جے اے میں کینے وچھڑوی گیا تاں ول کیا تھسی۔“ نازو
کوں ہک خیال آیا۔

”اختر۔“ نازو دے پتلے پتلے غلابی ہوٹھماں وچوں کنڈا
ہویا الا نکتا۔ پیار نال انتر دے چہرے تے ہتھ پھیر تے
ول پتہ تی کیا تھیا جو صبر دیاں ساری طاقتاں مٹی وچ مل گیاں تے
اونڈیاں اکھیں ساون دے مینہ وانگوسن ٹانگ پیاں تے
اوندے پنجوال نال اختر داسینہ پس گیا۔

”توں سم پو روزی! تنھک پئی ہوسیں۔“ اختر کمزور آواز
وج آکھیا۔ پر نازو کوں جیویں ہوش دی کہیں شے دا کیناں ہا۔

”توں ٹھیک ہئی وچ اختر! میڈی خیرا ہے۔“
نازو بوچھن نال اپیاں لال لال اکھیں پو پھیندیاں ہویاں
آکھیا۔

”نہ رو روزی۔ تیرے زوون نال میکوں تکلیف تھندی اے“
اختر ہوں آواز وج آکھیا۔ اختر بھٹن دی کوشش کیتی پر آہی
نہ سیکیا۔ نازو دے کنڈے ہوئے ہتھ اختر دے سر تے آگے
ہتھوں دا سہارا ڈے تے اول اختر کوں دوا پلائی تے ول
سہا ڈتس۔

نازو دے ہتھوں دی برکت ہئی۔ یا تقدیر مہراں تھی کھڑی

ہستی۔ سوہرے اختر دی حالت کچھ جنگی تھی۔ کوسے دانرود وی ٹرٹ
 گیا ہاتے طبیعت وی اوشاک اوشاک نظر دی تھی۔ سوہرے ڈاکٹر
 اختر دی طبیعت اُن ڈیٹھی تال او کول یقین کھتی گیا۔ جو ہن ایدکا
 طبیعت ڈا ہن دے بجائے چڑھی تے دل نھیا وی اینویں۔
 نازو ڈینہہ را اکثر حصہ اختر کول گزری تھی نازو دے
 گھر والے اکیوں انسانی ہمدردی سمجھ تے چپ کر گئے۔ روہینہ وی
 کالج توں واپسی دے بعد چنگا بھلا وقت اختر کول گزری تھی
 ہن تے اوندی ماوی ڈینہہ وچ پک ادھ چکر لا ویندی تھی۔
 نازو وی تالی دے عالم وچ اختر کول آئی تھی۔ جو میں اختر
 دی حالت خراب رہی او کول دنیا واکوئی ہوش کیناں ہا۔ پر
 ہن اختر دی طبیعت چنگی تھیندی آندی تھی تے نازو دیاں ہوشیاں
 کول ہوش ولدا آندا ہا۔ او کول اپنی ایں جرات تے بہوں حیرانگی تھی
 جو اول کیوں اتنے ڈینہہ اختر کول گزار ڈی تے۔ ہن او کول اختر
 کینے تھوڑا تھوڑا شرم وی آون لگ پیا ہا۔ دوا ڈیندیاں ویلے
 جیکر اندا ہتھ اختر دے ہتھ تال ٹکرا ویندا تاں نازو دامنه لال
 کھتی ویندا تے دل تیزی تال چلن لگ پوندا۔ او کول ہن لے حاس
 وی تھینوں لگ پیا ہا۔ جو گھر والے کیا سوچیندے ہوسن۔ آج دا
 سارا ڈینہہ وی اول اختر کول گزار دیا ہاتے ٹردیاں ویلے او
 گھروں دیل کرتے ٹری تھی جو اچ دے بعد اختر کول کچھ ڈینہہ
 کیناں ویساں متاں دنیا کچھ بیا سمجھ گھنے۔
 سرانے دے سہارے پنگ تے ستا اختر اخبار بیا پڑھدا

گرم کھل سینے تک اُتے سٹی پیا ہا۔ چہرے تے سکون ہا۔ چین تے آرام دی جھلک ہئی۔ ناز و کمرے دیاں چیزاں کول اُتے تلے کرنا دے بعد توہیں ترتیب نال رکھیندی کھڑی ہئی۔

”اختر۔۔۔“ ناز و اوندے نوٹو والی فریم کول صاف کریندیاں

ہونیاں اکھیا۔

اختر اخبار توں نظراں سٹالے ناز و دوڑ ٹھا۔ اوندے کھڑے تے خوشی دی دلفریب چمک ہئی۔ بوچھنٹ سر کول تنگیا کرتے مزیدیاں تے آن پیا۔ اوندی صراحتی وار گردن کمرے دے ہلکے سوچھے وچ بکھدی کھڑی ہئی۔

”علم حضور۔۔۔“ اختر اوکڑ کم وچ ر دھا ہویا ڈیکھتے جواب ڈتا۔

”میں آبدی آل۔ میں آپ تے ہن کچھ پابندی کراں۔ لوک پتہ نی کیا سمجھدے ہوسن۔۔۔“ ناز و فریم کول ولدی ہوں جھاوتے رکھیندیاں ہونیاں اختر دوڑ ٹھیاں بغیر جواب ڈتا۔

”کیا مطلب۔۔۔“ اختر سوالیہ نظراں نال اوندو ڈٹھا

”مطلب ایہو جو آوینج بند کر ڈیوال۔۔۔“

ناز و کھل دیاں دیاں بواب ڈتا سوہنیاں سوہنیاں گلہاں تے پوں سوہنے جگھ ظاہر تھئے تے اکھیں دی چمک دودھ گئی

”تے نال آئی کر۔۔۔“ اختر قدرے ناراضگی نال بواب ڈتا۔

نظراں جھاٹواں اخبار تے ہن پر خیال کہیں پائے ہا

چہرے تے جھان کچھ دیر پہلے خوشیاں سجدیاں کھڑیاں ہن ہن
 اوندے اُتے اُداسی اگٹی ہئی۔ نازو چنگ بھلی دیر اوندے نال
 کھڑی رہی۔ تے اختر پھرتے وی اوندو نہ ڈٹھا۔ نازو تھوڑی
 موٹھی مٹی گئی۔

”نراض مٹی گئے ہے۔“ نازو اوندے نال پنگ دی
 پاپی تے پاندیاں ہونیاں اکھیا۔

”میں کون تھینداں بھلا نراض تھیون والا۔“
 اختر پکے منہ نال جواب ڈتا۔ نازو کھڑی دو ڈٹھا۔ دوا
 دا وقت بھیا کھڑا اے۔ پنگ توں اٹھی تے دوا دی خوراک گلاس
 وچ پاتے دل اوندے نال آن کھڑی۔

”دواناں پی گھنو۔“

نازو وڈے مٹھاج نال اکھیا۔

”اکھ ڈیو۔ آپے پی گھناں۔“ اختر میز دوا اشارہ کیتا
 کیرھے ویلے پو۔ وقت ناں مٹی گئے۔“ نازو پیار نال پچھیا
 ”تہا کوں کیا۔ رمضان کوں اکھ ڈیو اے۔ آپے اوڈے
 دسی۔“

اختر اکھیں نوٹ تے سر پنگ دے ٹہرے نال چاٹکایتے
 نازو، خیالال وچ گم سم اوندے نال کھڑی رہی۔

”اختر کے تیں کھڑے رہا سو۔“

اختر اکھیں بھنوائے نازو دو ڈٹھاتے او لاونڈے سلاٹے
 کر سیتے بہہ گئی۔

گھنرووی سہی۔ " نازو نخرے نال اکھیا
 " اکھیا تاں ہم۔ میزے رکھ ڈیو۔ آپے پی گھناں "
 اختر اکھیں نہ تیاں نہ تیاں جواب ڈتا۔
 " آخر کیرے ویلے پیو۔ " نازک مسک پڑا۔
 " جیرے ویلے میڈی مرئی آسو۔ "

اختر نازو پاسہ پترنیدیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 نازو اوندے سامنے بیٹھی سہی۔ دوا اوندے ہتھ وچ سہی
 تے اوندی دید اپنی قبضہ دے پھلار، تے جھی ہوتی سہی۔ بوجھن وڈی
 خوبصورتی نال موندھیاں تے کھنڈ یا پیالہ۔ والال دیاں ڈوں
 گناں موندھیاں دے آتوں ول نے جھولی وچ آیاں پیاں ہن
 ریشمی ربن وڈی نفاست نال گناں دے پاند وچ بدھے ہوئے
 ہن۔ کناں وچ کالے موتیاں دیاں والیاں ہن جیرھیاں اوندے
 دل وانگول کنبدیاں کھڑیاں ہن تے نازو سارے جہان دے
 حسن کول اپنے مکھڑے تے سمجھانے کہیں دلیل وچ گردان سہی۔

" رندی۔۔۔! " اختر اوکول غور نال تنترنیدیاں ہونیاں اکھیا
 " جی۔۔۔ " نازو جھکی جھوٹ سٹیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 " ہک گالھ پچھاں۔۔۔ " اختر مسکدیاں ہونیاں اکھیا۔

نازو جانرووی سہی جو اختر کیرے کالھ پچھسی۔ دل نوز ورنال
 دھڑکن لگ پیا تے اپنی گھیرا ہٹ و نجاوٹ کیتے اکھن لگی۔
 " دوا پی گھنو۔ دیر تھی گئی۔۔۔ "

" تساں میڈی گالھ دا جواب نی ڈتا۔۔۔ " اخترے تاب جہیاں

نظر دیا۔

”بیلے دوا پی گونوتاں ول۔“
 نازو دوا اختر دے ہمتہ وچ ڈٹے ڈٹی تے اوہکی گھٹی وچ
 ساری دوا پی گیا۔

”ہوں۔۔۔ ہن جواب ڈیو۔“ اختر منہ پو بھیندیاں ہنیاں
 اکھیا۔

”تساں کیا پچھدے دے۔“ نازو ہتھال کول مسلیندیاں
 ہونیاں اکھیا۔

”تساں اتھال والد صاحب دے حکم نال آنے ہاوے۔“
 اختر ہوے ہولے پچھیا۔

”کیناں۔“ نازو بوچھن دے پانڈکوں انگل تے ولھنڈیاں
 ہونیاں جواب ڈتا۔

”میڈی ڈاڈھی بیماری را حال سن تے میڈی عمالت تے
 نرس کھاتے تشریف گسن آئے ہاوے۔“ اختر ول بچھیا
 ”او۔۔۔ ہوں۔“ نازو دل مودہ گھنٹ والے انداز وچ
 نہیں کہتی۔ پر ایں نہیں وچ محبت دے کئی رنگ ظاہر ہن۔ نازک
 ہوٹھ ہولے ہولے کنبدے کھڑے ہن چہرے دا رنگ گال ناری
 تھی گیا ہاتے اکھیں حیا دے بار کینے جھک گیاں ہن۔ اختر
 وڈی حیرانگی نال اوندو ڈید ہا بیٹھا ہا۔ نازو ہمت کرتے اکھین
 اختر دیاں اکھیں نال ملایاں پر او کنبدیاں کنبدیاں ول جھک
 گیاں۔ نظراں زورے نال آٹوں تے آٹھن چاہندیاں ہن

پر شرم آتھائی کوں اٹھن نہ پیا۔ ڈیندا ہاتے میں کشمکش وچ پکائے
تھر کاٹ لائی کھڑیاں ہن۔

تے دل کیوں آئے ماوے۔۔۔ اختر عجیب جیہاں سوال
کہتا۔

”میں خود نہیں جانتی دی۔۔۔“ اول اپنا نوپا سہیا سیر اتوتے
کہتا۔ پکائے کیں بک قیامت خیز جھٹکا لگا۔ ہو کھال تے بقیار
مسک ظاہر تھی تے نازو اکھیں اختر دیاں اکھیں تال ملا دیتاں
”تساں تال! وکھے سوالاں تال پورا امتحان گھن پئے گیوے
بس کوئی غیبی طاقت میوں اتھال گھن آئی ہئی۔“

نازو وڈی مصومیت تال ہک بہوں وڈی حقیقت دارانہ
کر ڈتا ہانے اختر دی روح خوشی دے سمندر وچ پھیر گئی۔
”ہن دل پھول تے کیوں وچھڑ چاہندے وے“

اختر دیاں اکھیں لشکارے پیاں مریدیاں ہن۔ ڈنڈ ڈنڈ وچوں
کھل کھڑی وٹندی ہئی۔ تے چہرے دارنگ لال تھی گیا ہانے
”تساں پھلے جو بھتی گئے وے۔“ نازو وڈی سادگی
تال جواب ڈتا۔ اختر دیاں نظراں نازو دے منہ توں ہرٹ
تے چپٹ دو لگ گیاں۔ ہن تے او آپ مرادی پوریا
”وڈی مشکل تال گردن کینے بچاٹی سوٹی بیڑھی دریا دی
من نالی دی مکر کھانے تباہ تھی مہن سگدی اتے۔“

نازو کھڑی موبھی تھی گئی۔ اور بے چین نظراں تال
اختر دوں دھکتے اختر اوندو منہ کر دیاں ہوئیاں آکھیا

”اسراڑے تے چھوڑ ڈیونا ہاتاں دل آسرا کیوں ڈیتا ہا دے
 یڈن وایاں کوں پٹے تے مرن ڈیو ہا۔“
 ”تساں اے کہیں کہیں ویلے کبھیال کھلیں کڈھ مریندے
 وے۔“ نازو منہ پھرنیڈیاں اکیاں اکھیاں اکھیاں اکھیاں دے
 عین کنارے منجواں تال پس گئے۔ او بھلا اپنے منہ نال کیوں
 آکھے ہا۔

”اختر! میں مجبور آں۔ میڈیاں مجبوریاں دو نظر کر۔ جہاں
 میگوں جیون دا کیناں رخصسی سبے تیں توں بہار ہا نویں۔ میگوں
 کون جھل دل کیناں سہی۔ ہن توں شفا یاب نھی گئیں۔ آپاں،
 ڈو ہا میں دا کھارا ہن نامناسب ہے۔“ پر نازو اپنی پوری
 کوشش دے باوجود وی اختر کوں کچھ نہ آکھ سکی۔ او انکار
 تے ازار دے عجیب چکر وچ پھسی ہوئی ہئی۔
 ”اچھا بھلا ہک گالھ دا جواب میگوں وی ڈیو۔“ نازو
 مسک تے اکھیاں۔

”حکم کرو۔“ اختر اکھیاں۔

”تساں میگوں کیا سمجھدے وے۔“ نازو سوال کرتے
 شرح نال دلچسپ گئی۔

”میں تہا کوں اپنی زندگی سمجھداں ہک پاکیزہ ہستی سمجھداں
 اپنا ہمسفر تے ہم نشین تصور کریداں۔ نیڈے بغیر زندگی دے
 ایں مشکل راہ نئے پندھ کرن مشکل نظر دے۔ روری! توں میگوں
 پنچ باباں جنگلاں وچوں کڈھتے ہرے ہرے پھل وچ گھن

گھن آئیں تے یاد رکھیں ہے تہیں ساتھ چھوڑ ڈیتا تاں ول ہمیشہ
انہاں ڈراکیاں جنگلاں وچ رلنا پوسی — اور ساہ گھن پکیتے
کچھ دیر رکھتے ول اکھن لگا —

”میں تاں پہلے ڈیہنہ تھاکوں ڈٹھا ہتے۔ دل گواہی ڈے ڈیتا
ہئی توں میڈی ازیں۔ پر ہک کالھ میں آکھ ڈیواں۔ میں تہیں کینے رحم
دی خیرات کیناں منگساں تے تاں تیدیاں خالی ہدر دیاں میگوں
تسکین ڈے سگدن۔ میں اپنی بے لوث محبت دے بدلے پر خلوص
جذبات دا خواہش منداں۔ جے تہا ڈا دل ایجھے جذبات کینے
عاری اے تاں ول بے شک تشریف گھن و پنجو۔ میں تہا ڈی،
کرم نوازی دا بہوں مشکور آں۔“

اختر سیر ویہانے تے رکھتے اکھیں نوٹیاں چا۔ اختر دا
دل ہک دفعہ ول ڈاواں ڈول تھئی گیا ہا۔ او نازو دے پیار
کوں اورندی ہمدردی تصور کر نیدا ہا۔ ذہن ہک دفعہ ول چکر وچ
آگیا ہس۔

نازو دے کمرے کو لے ہتھال دیاں تلیاں تے ہنچوں ہکلاب
دے پترال تے تریڑوانگول کنڈے ودے ہن۔ او روندی
بہٹی ہئی۔ پترالنی اختر دیاں گالہیں او کوں ٹکایف ڈتی ہئی۔
یا خوف جانی کینے نازو منہ پھیرتے ہنچوں بیٹھی و ہمدردی ہستی
دے او کوں چپ ڈیکھتے کچھ بیا سمجھ گدھا۔ ہک خیال آئیں کیا
پترالنی کہیں بنے نال پیار کریندی سووے۔ ایہو خیال آون
نال اختر دا دل گھیرا وٹن آگ پیار۔ نازو دی چپ او کوں غلط نہی

وچ مبتلا کر ڈالتا اختر دا خیال بلم بن تے پھٹ پیا۔
 "تے اے وی ہنھی سگدے تہا ڈا دل کہیں بے کیتے۔"
 اختر دی پگھل پوری کرن کینے پہلے نازو جو مشین ناگن و انگو پینا
 کھاتے اوندے پھری۔

"تساں میڈی توہین پئے کریندے وے۔" نازو ڈسکیاں
 بھریندیاں ہوتیاں اکھیا۔ اختر دی پگھل پیریلے تیر وانگوں اوندے
 سینے وچ لگی۔ ہنجوں ہوتیاں وانگوں اوندی غلابی گلہاں توں تہکے تہکے
 تے تے پئے ڈہاندے سن۔ اوندیاں گھاٹیاں پگھلاں دیاں نکال لہج
 پھسے ہوئے ہنجوں سچیاں ہوتیاں وانگو بکھندے کھڑ دے سن۔

"خدا واسے روزہ روزی۔"

اختر بے چارگی تال بولیا۔

"میڈے ہنجوں میڈے دل نئے بارے بارے کیتی ویندن"
 پر نازو دے ہنجوں پھل وانگو بھیرا کیتی "اندے سن۔ رولن
 نال اوندے دل دا بار کچھ ہلکا ویندا ہتھینا۔

"روزہ اتوں میکوں ساڑ ساڑ تے مرندی پئی تے مار مار تے

سٹرنیدی ہیں۔ ایں کینے تال چنگارا سہی۔ توں لپٹے ہتھاں تال
 میڈا پھل گھٹ چا۔ گھڑی گھڑی دی موت میں نی مر سگدا۔"

نازو ٹنڈ گئی جو اختر تے دل بیماری دا دورہ نہ پئے ورنجے۔

کیوں جو اوتا ساہ نکھا نکھا پیا پلدا ہا۔ چہرہ ول پیلے لیسرویندا
 تھیندا ہا تے طبیعت دی۔ مے فراری ودھ گئی ہئی۔ نازو جلدی جلدی
 اچھ ہنجوں پونجھ سٹے۔ اختر منڈت باسند ڈالتے بے جس تھیا

تے ستاپیا ہا۔ نازو کچھ دیر اراکوں محبت بھری نگاہ نال ڈیدھی رہی
 محبت جوش ماریا تاں اختر نے مرندھی تھی گئی۔ اوندے منہ نول
 ہاہیں بیونس۔ اختر دے ہتھ پھرتے ہوت تھی گئے ہن لے او
 اوندے اتے اتنی نوی جو ڈو ہاہیں دے تے تے ساہ آیت
 وچ ٹکراون رگ پنے جیویں جو سوادے جبار ڈے نال ہی لڑی
 دے ڈوں پھل آیت وچ ٹکراونیدن۔

”اختر!۔ میں۔ میں تاں مذاق یہی کریندی ہم۔ توں خاتواہ
 نرا منی تھی گئی۔“ نازو اپنا سر اختر دے سر نال ٹکار ڈتا۔
 ”نازو! میں سمجھ نہیں سکیا۔“ اختر کمزور آواز وچ الاٹا۔
 ”نرا دناں من صاف صاف ڈسا۔“

”کیا ڈساواں۔۔۔“ نازو کھلداں ہونیاں آکھیا۔ اختر
 دی حالت ڈیکھتے۔ او ڈر گئی ہئی۔ ہن گالھوں طبیعت تے
 جبر کرتے کھنڈ یگ پئی۔

”میں کیا سمجھاں۔۔۔“ اختر بے چین نظراں نال نازو دو ڈیدیاں
 ہونیاں آکھیا۔

”جبر ہا کچھ سمجھیں نال تہا ڈا دل خوش تھی ورنجے۔۔۔“
 نازو بیان نال ٹپ تار ٹپک لپٹے۔ نازو کہ لبیاں تے منگرنیاں
 ہن۔۔۔ اختر جو ڈیکھتے آکھیا۔

۔۔۔ دزنی!۔۔۔ ”اختر دے موہنوں بے اختیار نکتا
 اپنے اے کیتے ہوئے و عدے پھل تاں کیناں وئیں“
 اختر اٹھی تے باہنڈیاں ہونیاں آکھیا۔

رات ظالم دے دل وانگو سیاہ مہٹی نکیاں نکیاں تاریاں دی
 ٹکدی ہوتی روشنی اس اندھارے کوں تھوڑا کرٹ دی کرشمش
 پئی کریندی مہٹی۔ پر اندھارے دے اگول انہاں دی نہ پئی
 چلدی مہٹی۔ سر پا سے چپ غراب مہٹی۔ سکون ہا۔
 ڈاکٹر تھانی دے گھروچ چار پنگ تھوڑے تھوڑے فاصلے
 تے پئے ہن۔ ہک تے روبینہ محو خراب مہٹی مئے تے ناز و سستی مہٹی
 مہٹی تے ڈوجھیاں تے ڈاکٹر تے اوندی ڈال مئے تے پھالھیں
 پئے کریندے ہن۔

”میں تاں آہری آں۔ چھو کرا چینگا ہے۔ تعلیم وی چنگی بھلی اس
 تجواہ دی موٹی اسے تے نظر دا وی شریف گھرنے دا ہے
 ساریاں کینے وڈی کچھ اے ہے جو ساڈی روبی دا جوڑوی
 ہے۔“ بیگم رحمانی دا آلا آما۔

”پر بیگم۔۔۔ روبی کینے پہلے میں روزی دی شادی کرن مناس
 سمجھداں۔ پہلے وڈی دی شادی تھی وئے۔ روبی دی وی
 آپے تھی ویسی۔“ ڈاکٹر جواب ڈتا۔
 ”کیا مطلب؟ تاں آہرے دے جو روزی وی شادی اختر
 ڈال تھیوے۔“

بیگم رحمانی دا آلا حیرانی وچ بڑا ہویا ہا۔
 ”ہا بیگم! روزی لاوارث لڑکی اے۔ میں دھی بنانے تاو کرل
 گھر گھن آیا ہم تے دھی دی شکل وچ گھروں رخصت کریاں
 روزی تے روبی میڈی نظر وچ ڈوہیں ہک برابر ان۔“

ڈاکٹر والا آیا۔

”لاوارث ہے۔“ تازو پاسہ پتر ایتے اے کالھ وڈوان
وانگو اونڈے ذہن وچ لگی۔

”میں لاوارث آں۔ میڈا کوئی وارث کہتی۔ میڈا ما پیو
کون اے۔ میں کیویں رہناں دے لہرائی ام۔“ انکھاں خیال
ہن جیرھے لکے ویلے تازو دے ذہن وچ اُبھرے تے ول
اونڈا ذہن انہاں دیاں کالھیں دو پھر گیا۔

”لاوارث اے تاں ہووے پی۔ کوئی پڑھ لکھی تاں فی
پتی تھیندی۔ خیر اے اونڈی شادی وی تھی ویسی۔“ بیگم ساڑ دیا
سر دیاں اکھیاں۔

”جے تہاں آبدے وی ہویوے تاں شمس دی ماناں میں بیدی
کالھ لکے کر گھنناں۔“
”کیڑھا شمس۔“ ڈاکٹر جیرانگی نال بچھیا۔
”میڈی بھر جاتی دے ہمسائے ان۔“ اونڈی بیگم جواب
ڈتا۔

چھو کر اکیا کم کر خیدے۔ ڈاکٹر ول بچھیا۔
”کالو بار تاں بیوں لبیا پوڑا ہینے۔ پر میڈی، بھر جاتی
آبدی مٹی۔ جو چھو کر گھروں رسیا ہوتے تے اچکل کہیں دفتر
دیج چیرا سی لگا ہوتے۔“ بیگم رحمانی جواب ڈتا۔
”چیرا سی۔“ تازو دے دل تے ڈو جھانیر لگا۔
میڈا شریک زندگی چیرا سی ہوسی۔ میڈے گھر والیاں کول

سوا چیرا سی دے پیا کوئی رشتہ نہ بھیا۔۔۔
 تازہ و دلیل کیستی تے دل ڈیکھارا تھی گیس۔
 "جی۔ چیرا سی۔" ڈاکٹر سوالیہ انداز وچ پچھیا۔
 "ہا۔ ہا۔ چیرا سی۔ چیرا سی بندے نی ہوندے۔"
 بگم رحمانی جواب دتا۔

"بگم تساں عورتاں کینے وی اللہ بچا وے۔ اپنی دھی کیتے
 ناں تیکوں اعلیٰ انسر پسند اے تے غیر دی دھی کیتے تیں
 مک چیرا سی کوں وچ چھتے۔ کتنی نا انصافی دی پکا لکھ ہے۔"
 ڈاکٹر کما وڑ نال اکھیا۔

"تے پھو کرے کوں ڈیکھو ناں ہی۔ چوڑی دا چندر لے
 چوڑی دا چندر۔" بگم اکھیا۔
 "تیں او کوں ڈٹھے۔" ڈاکٹر پچھیا۔
 "کیناں۔" اول جواب دتا۔

"ول کیویں اہی جو او چوڑی دا چندر اے تے ایل
 اے تے اول اے۔" ڈاکٹر پچھیا۔
 "میڈی بھر جانی اوندی تعریف کرنیدی ہی۔" اوندی
 زال جواب دتا۔

"میڈی بھر جانی اوندی تعریف کرنیدی ہی ناں اپنی دھی
 ڈیرے چا۔ دوستی دا بھرم دی رہ و سٹے تے دھی وی عیش
 کریس۔"

ڈاکٹر زبردست پچھیا ہوتا تیرا بندے سینے وچ ماریا۔

”کیوں اسماں کہیں دی ڈیوٹی رکھدے ہیں۔“ بیگم رحمانی
بھرا دی دُٹب کیتی۔

تے میں کہیں ڈیوٹی رکھداں۔ خیردار! جو اگوں تے نہیں
میڈیاں دھیان داناں گدھاناں۔ میں سواں بُرا کوئی کیناں
ہوسی۔ ”میل اپنیاں دھیان دا آپ مالک آں۔ خود سوچ
سمجھتے انہاں دے رشتے کریاں۔“ ڈاکٹر اپنی کالھ
مکانی تے پاسہ پتراتے سم پیا۔ بیگم رحمانی دی چپ کر گئی
ناز و دی نازک جنڈری سوالاں وات آئی ہی ہئی۔ ڈاکٹر
تے اوندی فال دیاں پکا لھیں اوکوں اپنی حیثیت کینے آگا ہکر
ڈٹا ہا۔ جو اولاد اے۔ چھوری اے۔ جیکوں خوفِ خدا
دے تحت ڈاکٹر آسرا ڈتی ودے۔
”آخر میں کون آں۔“ اے سوال اوندے ذہن

و تچ پیدا تھیار۔

”لا وارث لڑکی۔“ ڈیو جھا خیال آئیں۔

”آخر میڈے وارث کون ان۔ میں کون آں۔ انہاں کول
کیوں آئی آں۔“ کئی خیال آئے پر ناز و کول انہاں
سوالاں دے جواب کیناں ہن۔

بیگم رحمانی دیاں نکا لھیں ناز و دی حساس طبیعت تے بار
بن گیاں۔ اوکوں پتہ کیناں ہا پھلاں دے پھول کندے

دی لکے ہوئے ہون دن، ڈاکٹر دی ڈال دے خلوص دے اوئے
 وچ ہک ساڑ ہا۔ ہک نفرت ہئی۔ جیڑھی اچ رات گھا لیس گاہیں
 وے وچ غماہر سخی گئی ہئی۔ نازو دل مال پکا ارادہ کر گدھا۔
 جویر ڈاکٹر دی کینے اپنی حقیقت چچھ تے راہساں۔

”میں کون تھندی آل۔ میڈیا حقیقتی ماہیو کون اے۔ تے کتھاں
 راہندے۔“ انہاں ارادیا دے مال اوکوں ہلکی جاہیں تھل تھئی
 پر دل دا بار نہ لھقا۔ اپنی بے دسی تے مہتی دا خیال آئیں تاں
 ہاں زیادہ ماندہ مہتی گئیں۔ اندا دل کریندا ہا او مصاڑاں مار
 مارتے رووے پر اے کم اوندی وٹھ کینے باہر ہا۔

”نازو۔“ پیلے دفعہ اوڈے ذہن وچ خیال آیا

”کیا واقعی میں نازو تاں نی۔ اختر بیج تاں نہ آہا ہا جو
 توں نازو ہیں۔ پر۔ پر میں تاں روزی آل۔ میڈیا تاں
 روزینہ سے تے اختر وی آہا ہا جو نازو گاڑی دے حادثے
 وچ ماری گئی اے بے او مر گئی اے تاں دل میں کون آل“
 اتھائیں آتے او کھڑ گئی۔ اگوں سوچوڑا دارستہ جو نہ بلدا ہس۔
 رات دا شباب ڈھللا ویندا ہا۔ تاریاں راکھ چھیا کھید ان مہر
 کر ڈلتی ہئی۔ اسماں ہولے ہولے تاریاں کینے واندا تھیندا ویندا ہا
 ہوا دا کھڈا بھولا آیا تے نازو دنیا دے ہر فکر کینے واندی تھئی
 تے تھیر دی دنیا وچ وینج پئی۔

نازو دا وجود یکم رحمانی کون روہینہ وانگولوں گدا آہی ہس
 او کھیر وچ مکھی دی مثال بن گئی تے او ایں مکھی کول کدھن

چاہندی تھی پر ڈاکٹر سے دی دیوار بن گیا ہمارا
 "روزی! میڈی دھی دے سہاگ دی دین اے"
 میں خیال دے آؤں نال بیگم سخانی دی نفرت تھی وی وودھ
 دیندی۔ او اپنی رونی دی شادی جلدی اختر تال کرن چاہندی
 تھی پر جو نہیں ناز و گھروچ تھی اوندے اے ارادے پورے
 تھیوں مشکل نظر دے تھی تے نول دل نال ارادہ کر گدھا جو
 ار ناز و کول گھروں کڈھ تے راسپی ساوں ڈنڈ پیریاں تھیاں
 ناز دے پتنگ تے تھردی نظر سٹی تے پاسد پیرا تے ول
 کہیں سوچ وچ غرق تھی گئی۔

چوڑیاں باب ختم

پندرھواں باب

بگم رحمانی دا اسرار ڈیہو ڈینہہ ددھدا ویندا ہا جو توڑی دی گبھائی
 شادی مٹیوے تے میڈی دھی دے لیکھ کھلن پر ڈاکٹر رحمانی اوندی
 کہیں قسم دی مچا لھ منن کیتے تیار کیماں ہا۔ بگم رحمانی دارھیہ ناز و نال
 ڈیہو ڈینہہ وگڑدا ویندا ہا۔ اوندے ایں روئے ناز و دے چین کول
 حرام کر ڈتا ہا۔ ہر ویلے دے دھڑکے۔ ہر ویلے دے مینہڑیں۔
 اوندے کیتے مذاب بن گئے ہن۔ حیون اوندے کیتے ہک وڈا ہار
 بن گیا ہا۔ جیکوں اوندی نازک جنڈ چا وٹن دے قابل کیماں ہئی۔
 ہر ویلے دی مہنچھ منھاری تے بہقاری ناز و دے رنگین شباب
 کول گھنن وانگو چٹن شروع کر ڈتا۔ گپاں دی سرخئی تے اکیں
 دی چمک ہرے ہولے لگدی ویندی ہئی تے اوندی دلفریب مسک
 کول بگم رحمانی دیاں ساڑ بھریاں نظراں کھا گئیماں ہن۔ اوندی
 ڈینہہ بند کوسے وچ سوچنیاں تے رات بے چینی وچ پاسے
 پترنیاں پی گزردی ہئی۔

“یا جی! تہا کول کیا تھیندا ویندا دے۔“

روبتہ کہیں کہیں ویلے ناز و کینے بچھدی۔ اوبھلا کیا

جواب ڈیندی جو میوں کیا تھیندا ویندے تے او کیرھے منہ نال
اکھیندی۔

”رہی اتیڈی مادیوں ہاں ساڑ پوریاں میں کینے میڈیاں شیشیاں
کھس گدھن۔“

حالات نازد کوں ہک ایجھے میڑتے گھن آئے ہن۔ جتھاں او
نور کوں کھما محسوس پئی کرنیدی سنی۔ جتھاں او نڈا کوئی بردگار او
کوں نہ نظر داہا۔ اختر وی کئی ڈیہاٹیاں دی چھٹی گھن تے گھر گیا
ہویا ہا۔ ہن او نڈا بھلا کیرھا ہور رو ہا جیکوں او اپنے ڈکھ درد
سنریندی ڈو پھراں کوں ڈاکٹر ہسپتالوں ولیا تاں نازد دھپ
تے سستی پئی ہئی۔

”روزی! یں بی دھپ تے کیوں سستی پائیں۔“
ڈاکٹر او نڈے منہ توں چا در ہٹیدیاں ہونیاں پیار نال چھیا
منہ کھسے دے زور کینے رتا لال تھیا پیا ہاتے ایں رتا بخج طرح
مکھا مکھا کالا رنگ وی دل گیا ہا۔

”ٹیکوں تاں بی بی۔ بخار آیا پٹتے آیا وی زور دا پٹے۔ آٹھی
اندر عمل سم۔ شاباش۔ شاباش۔ آٹھے میڈی دھی۔“

ڈاکٹر او کوں اٹھاتے بلہیناریاں ہونیاں آکھیا۔ نازد کنبدی
کنبدی آٹھی نے ڈاکٹر دے نال ٹردی ہوئی تے اندر وچ سستی
ڈاکٹر او کوں ہک ڈول گولیاں کھوایاں تے کھل سٹتے سمہا
ڈولس۔

روہینہ کالج دھول وکی تاں نازد کوں کھل وچ ستا ڈیکھ

تے گھیرتے گئی۔

”روزی باجی۔“ روپی گھیرا منٹ وچ اوندے منہ توں کھل
 لہبندیاں ہونیاں اکھیا۔ پر او ڈیکھتے جیران رہ گئی جو نازو
 ثابت پچھرو پانی نینیا پیا ہا۔ سردے وال پگھر کینے پس تے
 منہ تے جم گئے ہن۔ اکھیں لال تھیاں پیاں ہن ساہ وی
 تیز تیز چلدا پیا ہا۔ روپی جلدی جلدی کھل اوندے اتے
 جوڑ پئی۔

باجی اکیرھے ویلے بخار آئے ہاکوں۔“ روپی اوندے
 گھوٹیندیاں ہونیاں پچھیا۔ پر نازو چپ کیتی پئی رہی۔
 روپی ڈٹھی تاں پہلے ودی ہی جو کئی ڈیہاں کینے نازو وی
 طبیعت خراب تھی ودی اے تے اچ دے بخار اوکوں پریشان
 کر ڈتا ہا۔ روہینہ نازو کوں ہمیشہ وڈی بھنٹری جتنا سمجھیا
 ڈوہائیں دی آپت وچ اتنی دل ہی جو سکیاں بھنٹری دی
 کیا ہوسی تے او بھینڈ دی ٹکلیت بھلا گتھاں سہہ سگدی ہئی۔
 کئی ڈینہہ تھی گئے پر نازو دا بخار لہن وچ نہ پیا آندا ہا۔
 روہینہ دی تیمارداری تے ڈاکٹر رحمانی دا علاج وی کارگر
 ثابت نہ پیا تھیندا ہاتے علاج نگدا وی کیری نازو دے دل
 وچ تاں ہک بھاہ رات ڈینہہ پلدی کھڑی ہئی جوڑھی چپ
 چپ دے وچ اوندے جگر دے لہو کول ساڑھی ویندی ہئی
 اوندی بیماری دے دوران وی ڈاکٹر دی ڈال دا رویہ کورار
 رہیا۔ سچ اکھیندن عورت ہمیشہ اپنے دل دی محتاج راہندی اے

جیویں دل آکھے او انویں کر بندی اے۔ تے عورت دے ایں
 پچھتے دے بار تے کئی نازک تے زنگریاں جو انیاں۔ لکھاں ارمان
 بھرے دل۔ نہراں حسرتاں نے بے شمار خوشیاں پھٹک پھٹک
 تے ختم تھی ویدان۔ اللہ کرے محنت سدھی پئی آوے تے
 جیڑھے ویلے ہکی جاہیں بدل پوندی اے تاں کھچے او کوں دنیا
 دی کوئی طاقت وی سدھی فی کر سگدی۔ نہ تاں عودت کہیں
 دی لاج کوں منیدی اے تے نہ خود عقل کینے کم گھندی اے
 موڈ چنگھاں تاں کم چنگے تے موڈ ہلکا بھیاں وی برلیا تاں ورت
 قیامت آگئی۔

کل شام دا اختر گھروں واپس آگیا ہا۔ پر اجڑتیں او تارو
 کوں ٹن کیناں آیا ہا۔ توکر تارو کوں ڈسایا جو اختر دے تال
 اوندے گھر والے وی آئیں۔

"گھر والے۔" تارو دستیاں ستیاں سوچیا۔ گھر والیاں
 واناں تاں آدا ہا جو سارے ختم تھی گئیں تے ول لے کون
 ان جہاں کوں اختر آن ٹکائے۔ "پر اختر دی ولدڑ
 دی خوشی او کوں انہاں پھلھیں دے سوچن دا وقت نہ
 ڈتا۔"

سمجھ چنگا بھلا چرہ آیا ہا۔ تارو اپنی کمزور طبیعت دے باوجود
 ماہر آئی۔ ہتھ منہ دھوئس۔ والال کوں کنگھی تال سیدھا
 کینس۔ ہلکا ہلکا سنگار کینس تے روپی بھین کوں بندیاں دے
 ہوش و پتھ ڈٹھا تاں بچ لے تارو کوں چمبڑ گئی۔

”ماجھی! بخار داماں سناؤ۔ لہتے یا کیناں۔“
 روہی اوندے لنگاں کوں ہتھ لیندیاں ہوتیاں آکھیا۔
 پر تہاڈا بت تاں ایہویں تہا کھڑے۔“ اول جیرانگی نال
 اوندے متہ دوڑ ٹھا۔

”بت اتویں تہا کھڑا رہے تاں اوندی مرضی۔ تی تاں بخار تاں
 کہہ گئے۔“

ناز و ناز دے نال کھلریاں ہوتیاں آکھیا تے ڈوہیں بھتیریاں
 باہر چین دو بکل آیاں۔

آخر بھائی کل شام واپس آگئیں پر اپنی پیش اڈے فی
 پئے آندے۔ ڈیکھاں کول۔۔۔ روہیہ بھین دے چنبے وچ
 چمنہ سٹیریاں ہوتیاں آکھیا۔

آخر راناں سکتے نازو دے منہ تے نر ظہور دے
 ویلے دی لالی کھنڈ گئی۔ بیماری تاں اتنے تیں ہئی جے تیں سچن
 پرے ہا۔ اوندے آون دے بعد بھنڈ کہیں بیماری۔ ڈوہیں بھتیریاں
 ڈیر دی تیں چمن وچ بیٹھیاں تے گھاہیں کریدیاں رہ گئیاں کئی ڈیہاں
 دے بعد نازو دے بال تے مسکراہت ڈیکھتے روہیہ بہوں خوش
 تھئی بیٹھی ہئی۔ نازو کھل دی رہی روہیہ کھل نیدی رہی۔ نازو دے
 ڈنڈ ڈنڈ وچوں آج کھل پئی نکلتی ہئی۔ او بیگم رحمانی دیاں ساریاں
 رنجشاں کوں بخل تے ہک انرکھی خوشی وچ مست تھئی بیٹھی ہئی
 بیگم رحمانی جیران ہئی جو کہے ڈیہند دے وچ روزی کیوں ٹھیک
 تھئی گئی اے۔ او کوں نازو دی نیت تے کجھ شک تھیا۔ آخر زدی

آمدن سے زوری دا خوش تھیون چنگی فال کیناں ہا۔ اوتاں
 اختر دے نال اپنی دھی کول پر ناوٹ دے خواب ودی
 ڈیدھی ہیٹی۔ پر نازو دیاں ابا لہیاں ڈیکھتے اوہیوں کجھ
 سمجھ گئی۔ نازو ہر شے کینے لے نیار غشی ودی ہیٹی۔ نہ او
 کول بیگم رحمانی دیاں تکھیاں کپالیں دی پر واہ ہیٹے نہ
 بھیرے سلوک دا شکوہ ہا۔ اوندے من مندر دا دیوتا جو
 آگیا ہا اوندے سارے عم خوشیاں وچ ڈھلے ویندے
 ہن ڈوپہراں کول او آرام کرن کیتے ستی تاں اوندی کنتا تھارٹ
 وچ نہ پئی آمدی ہیٹی۔ کہیں ویلے سچے پاسے، کہیں ویلے کھبے پاسے
 پاسہ پتر بندی۔ اکھیں وچ چمک تے اگ اگ وچ سرور ہا۔ دماغ
 کہیں حسین ہمسفر دیاں یاداں نال ٹپ ٹار ہا۔ البیلے تصویر ہن مٹی
 مٹی پر لیشائی ہیٹی۔ سلوٹی سلوٹی بتیاری ہیٹی تے ہیا حالت دے
 وچ اوندی اکھ لگ گئی۔

۵ اماں! تیاری کرو ہا۔ ڈاکٹر صاحب دے گھروں تاں تھی
 اوں سے۔ اختر ڈاڈی کول آکھیا کل شام والی گاڈی تے
 اختر اوندی ڈاڈی تے اوند اچا چا اتھاں آگئے ہن۔ اختر دا
 تاں روح ہا۔ جو اوند اچو وی آوے پر مہر و نیت دی وجہ
 توں اوں انکار کر ڈتا ہلے ڈاڈی چاچے کول وی او کنتی مشکی
 نال اتھاں گھن آیا ہا۔ اوں کنتے ہانے بنائے من جیرے ویلے
 اوں ڈاڈی کول اپنے نال چلن دا نال آکھیا ہا۔ ۶ اماں! میں
 کرا۔ مونیجا تھینداں۔ ڈٹھے دے سوچھ کینے میڈی ادھ جات

وی فی رہ گئی۔

اختر اپنی بیماری کوں سوکھہ دانان ڈسے ڈتا۔
 "بھاہ لادے پتر لوکری کوں۔ میں تیدے پیو کوں وی
 آکھے جرتیکو پیچھوں تے سڈ وا گھنے۔ من خیر نال آگیں۔
 گھر رہتے آرام کر۔" اوندی ڈاڈی جواب ڈتا۔

"میں اماں! گھر باہن کیتے تاں جوان نہیں تھیا۔ لوکری تاں
 بہر حال کرنی اے۔ تے تہاں میں کرو جو کجھ ڈیہاں کیتے میڈے
 نال چلو پے۔ راولپنڈی دی سیر وی کیتی آوے تے کجھ ڈیہن
 مکھتے دل آوے۔" اختر اکھیا

"نہ آبا! میں تاں لہی ویندی۔" مائی جنداں انکار کر ڈتا
 "اماں تاں! چھڑا آٹھ ڈیہاں کیتے چلو پے۔ سیر دی
 سیر وی کیتی آسوتے۔"

روزی دا نال اختر دے موہنوں وچوں نکلے یاں نکلے یاں
 رک گیا۔ دراصل اختر، ڈاڈی کوں ڈاکٹر وی دھی روزینہ
 ڈیکھاوٹ چاہندا ہتے ڈاڈی کوں بھن گھر کرتے ڈاکٹر کوں
 اپنے رشتے دا نال اکھواوٹ چاہندا ہا۔ امتھاں تاں اے
 گالھ نامکن ہی البتہ پنڈی وچ تے سمجھ کجھ تھی سگدا ہا۔ کھی
 ڈاڈی کوں رام کرن اوندے کیتے کوئی رام کرن اوندے
 کھیلے کوئی وڈی گالھ کیناں ہی او جو کجھ چاہے ڈاڈی
 کینے مزا سگدا ہا پر گھر کینے باہر امتھاں کیناں!
 اختر کوں روزی دی تانگھ ہی۔ روزی اوندی دل منگدی

محبوبہ ہستی، اوندی زندگی ہمیشہ تے اوندی ساریاں کینے وڈی خوشی
 ہئی۔ اختر کول اے ڈیہہ گزارن حال پتے نظر دے ہن۔ اول
 ڈاڈی دی تیاری دی پوری کوشش شروع کر پڑی۔ اختر دے
 بابے کول پتہ لگاناں اول وی ماکول اکھڑتا۔

“اماں! کجھ ڈیہاں کیتے و پوچھ پتے۔ اختر دی خوش تھی بیسی
 تساں وی چکر لائی آسویا۔”

“اوسے پتر آ۔ میں جھلا چکراں جوگی رہ گئی اں۔ بڑھڑی ڈال
 آں۔ مفت دی ہلاک و دی تھیاں۔“ مانی جنڈاں اکھیا۔

“اماں! ایندے وچ ہلاک تھیون دی جھلا کبرھی گالھت
 رمضان آتھائیں اے۔ کنڈن کول وی کم کار کیتے رتے گدھی و پوچھ
 تے دل کرے تاں گانڈ کول وی گدھی و پوچھ۔“ قادر بخش اکھیا
 ڈوں ڈیہہ پر وگرام بنڈ دارہ گیانے ول کل شام دے
 اے سارے پنڈی آگئے ہن۔

“ہیں ابا! اونڈیاں دھیاں نہیں کینے پردہ کہنی کرئیاں“

مانی جنڈاں اختر کینے جیرانی نال پھیا۔

اماں! اے شہر اے تے شہراں وچ کہاں پردہ۔“ اختر گنگھی

نال وال بنڈریاں ہوتیاں اکھیا۔

“ڈاکر دی ڈال وی تیں کینے پردہ کہنی کرئیدی ابا“

مانی جنڈاں جیرانی نال پھیا۔

“جیرے ویلے دھیاں پردہ نی کرئیاں تاں وں! کیوں کرئیدی

اے۔“ اختر خیشے وچ ڈیکھ تے مانی ڈنی گنڈھ ٹھیک کرئیاں

آکھیا۔

”اٹھو وی سہی اماں! تساں تاں دیر کر ڈنی اے۔ بلا اختر آکھیا
 ”اے پال آ۔ کیوں آہناں کوں بلساں۔ پتہ فی کھجے لوک ان
 مانی جنڈاں اٹھدیاں ہونیاں آکھیا۔ اول پرائی طرز دی سلوار
 قیض دے آٹوں چٹی چادر وٹھتی تے آخر دے نال باہر برانڈے
 وچ نکل آئی۔ کڈن انہاں کوں دینا ڈٹھا تاں، اول وی نال
 وچن دی بند کیتی۔ پر اختر اول کوں ہزار دی سپردالایج ڈے تے
 اتھائیں کھڑائی گیتے ول ڈاڈی پوترا ڈاکٹر ڈاکیٹ لنگھ تے
 اوندے گھر وپے وپندے ہن۔

”نظر دے نال سٹے امیرن۔“

”ماں جنڈاں ڈاکٹر دے ودھائے بنگلے کوں ڈیکھ تے آکھیا۔
 ”اماں! جتنے امیران۔ اتنے رحمدل تے خوش اخلاق ہن۔ میگوں
 تاں نیکے سکے بخار آگئے ہن۔ انہاں دے سارے پیرات ڈینہ
 ہک کر ڈیتا ہا۔ دوا وی انہائیں دے گھروں آندی ہئی۔ تے غذا وی
 انہائیں دے گھروں۔“

اختر ہتھ واسہارا ڈے تے ڈاڈی کوں برانڈے دیاں پوٹیاں
 جڑ عیندیاں ہونیاں آکھیا۔ اوکھ دیر کیتے برانڈے دیر کیتا
 اڈے اڈے ڈھس۔ تاہو کوں کھن دی خوشی وچ دل
 دھڑکے۔ پس تے خوشیاں ہر پاسوں وٹھت گیاں تے دل
 او دسوارہ کھول تے اندر آگئے۔ بیک رحمانی پیران دا کھسکارہ
 منڈیاں اوکھے کیتے باہر نکلتے گیری وچ اختر دے نال

بک پڑھڑی جاہیں مائی کوں ڈیکھتے حیران رہ گئی۔
 آگیشیں اختر! وڈے ڈیہنہ لا ڈتے تی ویج تے۔ طبیعت
 داہن کیا حال اے۔“

بیگم رحمانی اختر نال سلام علیکی کرن دے بعد اوندی ڈاڈی
 دو سوالیہ نظراں نال ڈٹھا۔

“اے میڈی ڈاڈی اے۔ وڈی مشکل نال انہاں کوں آتے
 گھن تے آیاں۔ تہوں آندے وی نہ ہن۔“ اختر ڈاڈی دانان
 اکھیا۔

“آٹے وے اماں!۔“

بیگم رحمانی مائی جڈاں کوں وڈی انس نال سجاکل پنیدیاں
 ہونیاں اکھیاتے ول اوکھا لھیں کریندے ہوئے تے ناز و دے
 نال والے کمرے وچ ان پیٹھے۔ بندیاں دا الارا بلاراسٹن تے
 ناز و دی جاگ مٹھی گئی۔

“پتہ نی کون آئے مہوین ڈیکھاں۔“

ناز و سستیاں سستیاں دلیل کیستی تے ول انہاں دیاں گھا لھس
 سندن لگ پی۔

“جیا! میڈی پس بک دھی اے۔“ بیگم رحمانی دا الارا

پر سیڑاں تال آہا ہا جو تہا دیاں ڈول دھیال ہن۔
 کہیا پڑھڑی دا الارا آیا۔

“میڈی تال بک دھی اے تے ڈو جھی ونی ساڈی دھی
 سنوں اے۔“ بیگم رحمانی بولی۔

"پلوڑی ہو سی تہا ڈی۔۔۔ ہوں بڑھڑی دیا لالا آیا
 "پس اینویں سمجھ گھنوں۔۔۔" بگیم رجمانی اکھیا
 تے اے پکا لہیں سن تے ناز و را دل و دل پہہ گیا۔ بگیم رجمانی
 من اوکوں اصولوں غمراں وانگوں سمجھن ٹیگ پئی ہئی۔ اے نکیاں
 نکیاں پکا لہیں وی اوندے دل تے تیرین تے تھنگدیاں ہی انسان
 جیڑھے ویے مجبور تے بے وس تھی ویندے تاں او آپے بناوت
 تے تل ویندے۔ جیڑھے شخص کیتے زندگی مصیبت من ویندی اے
 او این مصیبت کینے چھٹکارا پا ون کیتے ہر حربہ استعمال کرنیوے
 ناز و وی من این زندگی کینے تنگ آگئی ہئی۔ او اپنے سر ویلے دے
 گئے تے سینہ پر نہ سہ سگدی ہئی۔ او نال نال ارادہ کر گھاتا
 جو میں این مصیبت کینے جان چھڑاتے را سساں بھانویں میوں
 اختر دی وی کیوں نہ سنت کرن پئی۔ اختر اوندا محبوب ہاتے
 ناز و گوں یقین ہا جو اختر میڈی ہر ملک مدد کرسی۔ پر اختر تاں
 این تین آیا وی کیناں ہا۔ اوکوں اختر دی لا پرواہ طبیعت تے
 اوڑ لگی پئی ہئی، جو کھوکا آئے تے اڈے ٹردا وی نی آیا۔

"ڈکھاں تاں ہی پتہ نی کون آئے بیٹھن۔۔۔"
 ناز و اٹھی تے دری کینے نکا جہاں و لیکھا کیتا تے اوندا منہ
 رشی کینے لال تھی گیا۔ اختر کہیں بڑھڑی مانی نالی جھکی جھون ٹسٹی
 تے کھد سوچنیدا بیٹھا ہا۔ تھوڑی تھوڑی دیر دے بعد او چوری
 اکھ نال دروازے دوڑیدھاتے دل سر نوا گھندا۔ او بڑھڑی
 مانی اپنے گھر دا حال چھیڑی بیٹھی ہئی۔ ناز و اے پکھنے دیرن تھی

جو کچھ دیر دے بعد اور بڑھتی لڑے سنجوں واپس لگ پیئے۔ او
اکھندی بیٹھی سی۔

”نازو اختر دی نلے لادی منگ ہی۔ اچ او جنیدی ہوندی
تاں میٹا اختر بالال والاوی تھیا بیٹھا ہوندا۔“
اوکوں روند ڈیکھتے بیگم رحمانی دیاں وی ہک ڈول سنجوں

ڈلہ پیاں۔

”اسی سر سلامت ہوں۔ رشتیاں دی بھلا کوئی تھوڑے
بیگم رحمانی اختر تے ہیران نگاہ سٹندیاں ہونیاں اکھیا
اختر جلدی جلدی بقیاری دی حالت وچ پاسہ پترایتے ڈوچھے
پاسے ڈیکھن لگ پیا۔ محض دارنگ کچھ بدل گیا ہا۔ قول مقال
رشتیاں تے دل آئی ہی تے او اٹھی کھڑا۔

”اماں! تہاں بہوں تھوڑی دیر تیں ولساں۔“ اختر
دروازے دوویندیاں ہونیاں اکھیا۔
”کھر پتر اچا نامی پتی وپج۔“ بیگم رحمانی اٹھی تے اختر
کوں صوفے تے بلھاؤن دے بعد باہر نکل گئی
”ہیں آبا! باقی کھر والے کپڑے کین۔“
بانی جنڈالہ نے اختر کینے پچھیا۔

”کپڑا ہیں گئے ہوں۔“ اختر بے چینی نال جواب دینا
تے اٹھی تے ٹہلن لگ پیا۔ ٹھلدا ٹھلدا دروازہ تک گیا تاں ناٹھ
دری دا ولیکھا بند کر ڈتا۔ تے خود گری تے ان بیٹھی۔ اوکوں پتر
لگا گیا جو اسے بڑھتی مانی اختر دی مانی یا ڈاڈی اے۔

بیگم رحمانی بچپنوں نے ولی ماں سے کہی وی اوندے نال ہی
 مائی جنڈاں اوندے فیش تے ڈیل ٹول کول ڈیکھتے حیران
 رہ گئی۔

”ماسی اے میڈی دھی اے۔ کالج وچ پڑھدی اے ساڈی
 ساری حیاتی دی کھی سنجی پس ایہا بگ دھی اے۔“
 بیگم رحمانی دھی دی جان سناں کرویندیاں ہونیاں اکھیاتے
 روہینہ مائی جنڈاں کول قدرے جھک تے ملن دے بعد اوندے
 پاسے نال بہہ گئی۔

”اللہ وڈی حیاتی کری بھی!“ مائی جنڈاں روہی دے ننگے
 ہرتے ہتھ پھرنیدیاں ہونیاں اکھیاتے دل روہی اٹھی تے اختر
 نال وچ بیٹھی۔

”آگئے وے بھائی جان! ساکول تاں مونجھا کر گئے ہا وے“
 روہی کھلایاں ہونیاں اکھیاتے۔

”سن تاں مونجھ لہہ گئی ہو سی۔ آج گئے ہیں۔“ اختر وی
 کھل پایا۔ مائی جنڈاں کول ایہہ گالھ جیگی نہ لگی۔ اوسو چندی
 بیٹھی ہی۔ سو اختر نال اے چھو کری گا لھیں کیوں بیٹھی تھریدی
 اے۔ نہ شرم اے۔ نہ حیا اے۔ کنواری چھو کری اے تے غیر
 مرد نال مونڈھا کیوں ملائی بیٹھی اے۔

”رندی باجی کول ملے وے۔“ روہی اختر کینے پچھیا۔
 ”تھاڈے وخن دے بعد انہاں کول بخار آگیا ہاتے او کئی
 ڈینہہ مادی رد گئی اے۔ ہن وی میڈیا خیال اے او اپنے کمرے

دج ہوئی۔ ” رُو بی چکا لھیں کر میندی رہ گئی پر اختر کہیں خیال دج
غرق ہا۔

” پتہ نی۔ روزی کیوں بیمار تھی۔ ہن ڈیکھاں اونڈا کیا حال اے
میں کیوں اوکوں دعا کر لیاں۔ اونڈے احساناں دا بندہ کیوں
لہاواں۔ ” لکھاں سوال ہن جیرھے پھر کی وانگر اونڈے
دماغ وچا بھوندے کھڑے ہن

” اختر!۔ ” بیگم رحمانی اونڈے سامنے چاء رکھیندیاں
ہونیاں اکھیا۔ ” کیا بیٹھا سوچیندی۔ ”

” جی۔ او۔ ہا۔ دراصل میں سوچیندا بیٹھاں جو چاچے ہوئے
کلھے بیٹھے ہوسن۔ تے۔ ” اختر چھر کی بھرتے اپنے خیالاں
وچوں جا گیا۔ تے گلھ ادھوری چھوڑ تے چاء پیون لگ پیا۔
” اختر بھاتی! انکل ہونی وی آئین۔ ” روہینہ چاء دا
گھٹ بھرنیدیاں ہونیاں پچھیا۔

” جیا۔ او وی آئین۔ ” اختر جھکی جھونٹ سٹیاں ہونیاں
جواب ڈتاتے دل چاء پیون لگ پیا۔
” انہاں کوں ون گدھی آلوں ہا۔ اپنے گھر کینے بھلا کہاں

پردہ۔ ”

بیگم رحمانی وڈے اخلاق نال اکھیا۔
” خیر او تاں کوئی گلھ نی۔ او دراصل ہن ذری آزاد طبیعت

دے بندے۔ ”

اختر نالی پیالی میز تے رکھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”اچھا اماں! میں بن جلاں شام ویلے تہا کول گھنٹن آساں۔“
تے آخر آٹھی کھڑا۔

”اماں شام تاں تھیون والی اے۔ میکوں وی رتے گدھی
جل۔ باہندی بہہ ویساں۔“

مائی جتداں چادر سنبھلیندیاں ہونیاں اکھیا۔
”نہ بہہ آخر بھائی تساں وچو۔ میں مائی ہونی کول رات اتھانی
ٹکیاں۔“ روہینہ مسکٹے اکھیا۔

”اماں! میکوں وچو ڈے۔ کہیں بے ویلے ول آساں۔“
مائی جتداں پیار نال اوندے ہرتے ہتھ رکھیندیاں ہونیاں

اکھیا۔

”خیر اے ماسی۔ وچا ہے پیے۔ ہتے تاں آئے وے۔ وچو
دی وی بھلا ایجھی کہیں جلدی اے۔“ بیگم رتھاتی اکھیا۔

”تے میڈی باجی کول تاں ملے کینوے۔ انہاں کول تاں۔“
روہینہ اچن گکھلے بیٹھی کریندی ہی۔ پر اوندی ما اوندی گکھلے
ٹو کھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”روہی! توں بورچی خانے چل تے مائی کول کم کار سمجھا۔ وڑی
کول لوڑاے تاں آپے آن پس۔ او نواب ذی دھی تاں پس سارا
ڈینہ سمن دی شیراے۔“

روہینہ ما کول عجیب نظراں نال ڈٹھاتے کمرے کینے باہر
کل گئی تے آخر دی باہر آگیا۔ اصلوں گم سمہتے وسمیا ترسمیا ہویا
بیگم رحمانی دیاں ناز و دے متعلق سارا دیاں سٹریاں گکھلیں سٹ

تے او کون دلی صدمہ کھنیا۔

”رڈی۔ ساڈی پلوڑی اے۔ بے بیگم رحمانی دی اے گچا لہ
اختر دے ذہن وچ پونگدی کھڑی ہئی۔

”ہے او پلوڑی اے تاں اونڈا مایو کون اے۔ کیا پتہ اے
ناز ووی ہووے۔ تے اینہاں خیالاں وچ اگھر آگیا تے
ناز وکوں طنز دا ارمان اتوں دل وچ رہ گیا۔

”کہیں دی شادی وی کیتی وے یا کیناں۔
مائی جنڈاں بیگم رحمانی کینے پھنیا۔

”کہنھاں کیتی سے ماسی۔ میں تاں کڈوک دی اپنی رُو بی دی
شادی کر گھنڈی پر کیا کراں اوڈا میں تاں گھر وچ بیٹھی اے
نہ مردی اے نہ جان چھنڈی اے۔“ بیگم رحمانی کا ورڈ کینے

ڈنڈ پھنڈیاں ہونیاں اکھیا
”پر او ہے کون تے کتھوں دی اے۔“

مائی جنڈاں حیرانی نال پھنیا
”کیا پتہ ڈیکھاں کتھوں دی بلا ہے۔ رول کھول سبتہ آگئی ہئی
اساں ترس کرتے گھر چاٹکایا۔ میکوں اے پتہ تاں کیناں
جو اگوں تے میڈی دھی دے سہاگ دی دشمن بن ولسی۔“
بیگم رحمانی اکھیا

”او کیوں۔“

مائی جنڈاں اوشاک تھنڈیاں ہونیاں پھنیا۔
”تہ افندی کتھائیں شادی بھنڈی اے نہ میڈی دھی

دے لیکھ کھسن۔ " بیگم رحمانی جواب دیتا۔
 "خیر اے اوندی شادی وی تھی ویسی پہلے دھی دی تاں کر
 گھنوں۔" مائی جنڈاں صلاح دیتی۔

"میں وی اینوں تاں آبدی آں۔" بیگم رحمانی اکھیا۔
 "ول کھیاں آڈلے۔" مائی جنڈاں پھیا۔
 "ہکو میڈا پنے سدھانی تھنڈا۔ آبد پہلے اوندی شادی کر لیاں
 تے ول دھی دی۔" بیگم رحمانی جواب دیتا۔

"ہیں اماں! ایندے ویج کیرھی وڈی گاکھ اے تھڑی دھی دا
 جے رشتہ مل گئے تاں اوندی شادی کر گھنوں۔ ڈو بھی دا جیرے ویلے
 رشتہ ملے اوندی وی کر گھنا ہے۔"
 مائی جنڈاں اکھیا۔

"پر دھی دا رشتہ کریندے اپنیاں ویج پئے وے یا غیرال
 دج۔" مائی جنڈاں دے سا چا چیت سوال تے او چپ کر گئی۔
 "ڈیکھو آپے جتھاں مقدر ہو یا۔" بیگم رحمانی ٹھڈا ساہ
 بھرتے نا کھیا۔

"نہ اماں! جوان دھیاں کوں گھر بلھا وٹ چپکا تاں نی۔ ہالی
 منگرڈاں کر گھنوں شادی وی ول کر گھنا ہے۔"
 مائی جنڈاں نصیحت کریندیاں ہوئیاں اکھیا۔

شام تھی لینی ہئی۔ سچھ دیاں پیلیاں لاٹاں نازوتے بیان تے
 او آس بھن تے اٹھی بیٹھی۔ دل کوں جتنی خوشی اختر دی آبدن
 تے تھی ہنس۔ اتنی مونجھ او کوں بیگم رحمانی دیاں ہاں ساڑ گکھ لھیں

نال چڑھ گئی۔ نازو داشتگفتہ چہرہ پیلا بھدی کھتی گیا۔ تھکے تھکے تدمال
 نال غنٹے تک گئی تے اپنی شکل ڈیکھنے گھبرا گئی۔ چہرے تے اداسی
 تے ویرانی تھی۔ اکھیں کھاتے اندر وڑ گیاں ہن۔ لال لال رنگا ڈ
 پڑ گیا۔ دل تال درد کینے بھریا کھڑا ہس۔ مایہ دی یاد آئیں
 تال سبجواں بیلوں وانگو کرٹ لگ پیاں۔

”باچی! اختر آیا ہا ملے باوے او کول۔“ رومی نازو دے
 کرے دبا دروازہ ننگدیاں ہوتیاں اکھیا۔

”پر تساں روندے کیوں بیٹھے وے باچی“

”روٹی حیرانگی نال پچھیا۔“ کہیں کچھ اکھیا تال نی۔“

”کوئی کچھ آکھ وی گھنے تال میں بھلا کیا اکھیاں۔“

نازو بوچھین نال اکھیں صاف کرنی دیاں ہوتیاں اکھیا۔

”باچی! تساں رنے نہ کرو۔ ڈیکھو تال سہی روروتے اپنا

کیا حال بنا گدھے وے۔“ رومی ہمدردی نال اکھیا۔

”روٹی! جیوں تقدیر روا وے او کیوں نہ رووے۔“ نازو،

مالیوسی وچ جواب ڈتا۔

”آخر کوئی وجہ دی ہے۔“ رومی معصومیت نال پچھیا

”توں بھولی اتیں رومی۔ کاش ننگوں زمانے دے ظلمی تیراں

دے درد دا پتہ ہوندا۔“

نازو رسالہ چیندیاں ہوتیاں اکھیا۔

”رسالہ بچھے پڑ ہاتے پیے اختر دی ٹاڈی کول تال بل او

اور سویر دا تہاڈا نال بیٹھی کچھدی اے۔“ رومی اوندے ہوتے

چوں رسالہ چمکنیدیاں ہونیاں اکھیا
 " میڈی طبیعت شراب اے روئی کہیں بے ویلے بل گھنساں "

نازو جواب ڈتا

" تساں باجی اکمال کریدے وے۔ گھر آئے مہان نال سلام علی
 ناں کرے بندہ۔ او کیا سمجھسی جو ایڈی منور اے۔ بسا کول ملن وی
 نہ آئی۔ " روئی اوندی باہنہ کینے پکڑتے چمکنیدیاں ہونیاں
 اکھیا۔

روئی دی ضد تے نازو مجبوراً اٹھی۔ بوچھون سہرتے سیر ایس
 بخار اجن وی ہلکا ہلکا کھڑا ہا۔ جنیدی وجہ توں بت گرم تھیا
 کھڑا ہا۔ اکھیں وی تھوڑیاں تھوڑیاں لال ہن تے کمزوری وی
 وجہ توں اکھیں دے چھپر کالے تھی گئے ہن او ڈروئی ڈروئی
 روہینہ دے نال بیٹھک۔ دے دروازے تک آئی۔ چٹے سر والی
 مائی صوفے تے ننڈوی لمبی تھئی پئی ہئی۔ اوندا منہ بیگم رحمانی دو
 ہاتے او آپت وچ کپ لھیں بیٹھیاں کریدیاں ہن۔ نازو جو لے
 ہو لے قدم چینی ہوئی تے مائی جنداں دے نال وچ کھڑی
 گھر آئے مہان دے سامنے بھرم رکھن کیتے بیگم رحمانی تھوڑی تری
 نال نازو کینے اوندی خیریت پچنی۔

" اے میڈی ڈو جھی دھی اے ماسی۔ "

بیگم رحمانی نازو دو اشارہ کریدیاں ہونیاں اکھیا۔
 " ڈوہاں دا آپت وچ سکیاں بھینٹیں وانگوں پیار اے "
 مائی جنداں سر بھنواتے نازو دو ڈٹھاتے حیرت کینے اونیاں

اکھیں صبح گئیاں۔
 "نام علیکم! نانی امان۔" نازو کتو جیامیر سہجکاتے سلام کشتیا
 پر مائی جنداں تاں ہر شے کیئے بے خبر ہوتے او ندرے منہ دوو نازو
 بیٹھی ہی کہ دفعہ اکھیں کر لیا روچین نال پو بھٹس تہ ول غور
 ال تارٹن لگ پئی۔ سارے حیران ہن جو ایں مائی کول بیٹھیاں
 بیٹھیاں کیا تھی گئے۔

"نازو۔۔" مائی جنداں اکھیں بند کرتے کچھ سوچیا۔
 "نازو توں۔ توں جیندی ایں" مائی جنداں خوشی کیئے پاگل
 تھیندیاں ہونیاں اکھیاں۔

"اگوں تے آ نازو۔ پرے کیوں کھڑی۔ میوں سجاتا کہتوی۔
 میں تیرتی ڈاڑھی آں۔"

مائی جنداں باہیں کھنڈ پندیاں ہونیاں اکھیاں۔ بگم رحمانی نازو
 کول اکھ دا اشارہ کیتاتے او مائی جنداں دے کمزور بازوواں
 دتھ لھٹھ گئی۔

خطوی نہ لکھيو چا نازو! اتی پکی تھی گئیں ایتھاں آتے،
 مائی جنداں کول لکھ کرٹ بحال تھی گئی تے ڈکھ کیئے او ندرے
 نیرواہن شروع تھی گئے۔ او پوتری کول گل لاتے ریح ریح تے
 رتی۔

نندھی چاچی فرحت۔ نہہت۔ بشری تے پیو سارے اسال کیئے
 بچھڑ کیئے آخر کول اللہ سنیں ولا پڑتاتے نندھ کوئی پتہ نہ
 لگ سکی۔

مائی جنڈاں ماوندے برستے پیار ڈیوٹن دے بعد ول روون
 لگ پئی۔ بیگم رحمانی وی ڈوں پیار ہنجوں و پاوٹن دے بعد اکھیں
 پونجھن لگ پئی۔ انتر دی ڈاڑی کول روندا ڈیکھتے تو بینہ خود
 ڈکھاری تھی گئی تے اکھیں ہنجواں بھریج گیاں۔ البتہ ناز و کچھ
 نہ سمجھن دے باوجود وی رچ رچ تے رنی۔ روون داتاں
 اوہانہ ودی گو لیندی سی۔ مائی جنڈاں دے شفقت بھرے سینے
 نال لگن دی دیر سی پیچھے ہنجوں کھڑن داتاں نہ گھندے سن۔ ناز
 کول اے ہتھ سچا پو مطوم تھئے۔ جیویں انہاں ہتھال ہوں عرصہ
 اول کول سنبھالی رکھیا ہووے۔

”دھی آ۔ تسال وی ساڈے کول خط تہ چا لکھیا جو ناز و پئے
 کول اے“ مائی جنڈاں ہنجوں پو تھیندیاں ہوسیاں بیگم رحمانی
 دو ڈٹھا۔

”پر ماسی۔ اینداناں تاں رو تینہ ہے ناز و تاں کہنی۔“
 بیگم رحمانی اکھیا۔

”بندے سوئی بندے سستے۔“
 ”میڈی اکھیں دو کھانی کھا سگدیلل اماں اجہناں اکھیں کیوں
 اپنے سامنے جو ان تھیندا ڈٹھے او بھلا کیوں۔“ مائی جنڈاں
 مائی جنڈاں سر تے بوجھن بنھرایا کیوں جو کوئی بران در
 وچوں جھاتی پاوٹن دے بعد انکوں تے لنگھد گیا ہا۔ رو بینہ
 پیو کول پیدا ڈیکھتے باہر اکھی گئی۔ رو بی پیو کول سارے
 حالات سنئے۔ ڈاکٹر کول رو بینہ دی نکالھ سن تے کچھ تسلی تھئی

جو روزی دا کوئی نہ کوئی وارث آتاں گیا۔

”ابا سئیں! سجان ٹاں پہلے ڈینہہ اختر بھائی دی گدھا ہاروڑی
 پاچی کوں پراچ انہاں دی ڈاڈی آئی تاں اول سخر بنڈیاں ویر
 دسی نی کیسی تہ تہساں انہاں کول روند تاں ڈیکھو ہا۔ اچھی باکاں
 مار مار تے رتی اے شووی جو میکوں تاں خود کوں وی روون آگیا ہا
 روینہ پتو کوں اکھلتے او چپ کو تے اندھیاں کچھ لھیں ستر دا
 رہا۔“

مغرب بھٹیون والی ہئی۔ سو جھلے دی جھاہ تے اندھا اکھنڈا
 دیندا ہا۔ ڈاکٹر رحمانی کالے رنگ دا پرس چاتے اندر داخل تھیا
 ”روزی! روئی! تہساں دینجو۔ اماں کیتے کھانا تیار کرواؤ۔“
 ڈاکٹر دھیاں کول باہر وچن ڈا ناں آکھیا تے انہاں دے وچن
 دے بعد او ذال دے نال صوفے تے بہہ گیا۔

”اماں! میکوں بہوں افسوس اے جو تہا کول اطلاع نہی ڈے
 سکیا۔ تے جے تہساں نہ آندے تاں تہا ساری عمر اطلاع نہ
 ڈے سکیا۔ ایندے وچ کوئی شک کہنی جو روزی تہا ڈی پوتری
 اے۔ کیوں جو میں ایوں واقعی گڈی والے حادثے دے بعد
 گھر گھن آیا ہم۔ میں تہا کول اطلاع ڈے ڈیواں ہا پر حادثے
 وچ روزی اپنے ہوش براس وچا بیٹھی اے۔ او کوں
 پھیلیاں ساریاں کچھ لھیں بھل گئیں۔ نہ او اپنا ناں ڈسا سگی اے
 نہ میں تہا کول اطلاع کر سکیا۔“

ڈاکٹر رحمانی پرس کوں مینہ تے رکھنڈیاں ہوسیاں آکھیا۔

نہن دی اور کوی اپنا ناں یاد کہتی تے نہ او تہا کوی سچا نہریاں
 ہر سی۔ ہک شرط تے او ندا دماغ صحیح تھی سیکرے جو او کوی ول
 کہیں حادثے وچ سٹ لگے تاں جو ایندا دماغ جھاہ تے آوے۔
 ڈاکٹر لت تے لت چڑھا وٹ دے بعد سگریٹ پکھایا۔

”میکوں بہوں خوشی تھی اے جو اللہ مستیں تہا کوی تہا ڈی پتری
 بلا ڈتی اے۔ اے ڈیکھو اے او ندا پرس اے۔ میں پہلے ڈینہ
 کینے اکیوں کا رکھیا با جو متاں ایندا ذہن ٹھیک تھی کچے تے
 کوئی نشانی ڈیکھ تے گھر بار دامپہ ڈسا سکے۔“
 ڈاکٹر پرس ماں جنڈاں دے ہمتہ نہی ڈے ڈتا۔
 ”اماں! گھر ہی چلسو یا کیناں۔“

آخر اندر وڈیاں ہوئیاں اکھیا۔ پر ماں جنڈاں او مدی گاہ
 بے غوری ناں سٹی تے پرس کھول تے ناز و واسماں ڈیکھن لگ سی
 اختر وی ڈاکٹر ناں سلام علیکی کرن دے بعد ڈاڈی ناں بہہ گیا
 ”اماں! اے کشکھی تاں میں کہیں رمانے نازو کیتے گھن آباہم
 تے اے ڈیکھو اے پن دی او ہو ہے۔“

آخر سیرانگی ناں چیزاں دو ڈیدھیاں ہوئیاں اکھیا۔ انہاں دے
 علاوہ ہک چھوٹا ریشمی رومال وی ہا جنیدی ہک ٹکرتے نازو لکھیا
 ہو یا ہاتے ڈدھیا تے اختر۔ ہک کالی عینک والوں کوی لاوٹ
 والیاں دو چار سونیاں تے ہک گھڑی دے علاوہ بی وی ہک
 سک ڈھیر سی

”اختر تیکوں اتنا عرصہ تھی گئے اتھاں آیاں ہوئیاں توں چھڑا

نازد کوں وی نہ سجان سگیوں۔
 مائی جنڈاں جیرانگی مال اختر کینے پکھیا۔
 "کیرھی تازو۔" اختر پکھیا "اچھا اچھا۔ تساں میڈے
 خیال رازی داناں پے گندے وے۔ اماں میں وی پلے ڈینہ
 انہاں گول ڈیکھتے بھل پیاہم تے نازو سمجھتے بلوا کھرڈم پر
 جیرھے ویلے انہاں اپنی صفائی پیش کیتی تاں میر ہوں شرمندہ
 تھیم۔" اختر آکھیا
 "تے ول اے سامان کتھوں آگئے۔" مائی جنڈاں آکھیا۔ تساں
 کینے تاں میں بڈھری وی چنگی۔ کیوں اپنی دھی کول گول
 گدھم۔" مائی جنڈاں آکھیا۔

تے ول۔۔۔۔۔
 سارے کئی میز دے چویر بیٹھتے روٹی پئے کھاندے
 ہن۔ اختر دیاں بے تاب نگاواں ول ول ناند دے چہرے
 دو اٹھدیاں تے جھک ویندیاں۔ کیوں جو روٹی دیاں اکھیں
 سویر دیاں اختر دی ایں کھید کوس تاڑی بیٹھیاں ہن۔ نازو
 دے دل کینے ہن ویلے کوئی بچھ ڈیکھدا، جنیدے ہر گوشے
 دچوں طوفان پئے اٹھدے ہن۔ خوشی دے طوفان بھرت
 تے شادمانی دے طوفان۔ ایکھے طوفان جنہاں وج زانے
 دیاں ستم ظریفیاں۔ رعیشاں 'ڈکھ' درد تے، مہراری۔ سے
 علاوہ سو بچھ سمھاریاں وان ویندیاں گیاں ہن۔ نازو،
 جیرھے انہو کول اپنا سیرے جہاں فہینی دل بن سو پئے سمجھے

ڈے بیٹھی مہی۔ جنیدے مال مرٹ جیون دے دے دے وے وے
 رکا بیٹھی مہی۔ انتر کوں اپنا تے ہمیشہ ہمیشہ اپنا تھیون دا
 تاں سن تے خوشی کینے دیوانی تھی گئی۔ اوگراں مرفرتے
 بیٹھی چندی مہی ہن اوکوں روٹی بھلا کتھاں بھاندی
 مہی۔ بھانویں او ایں گالھ کینے لے خیر مہی جو اختر دے
 رشتے دار کون ان تے اوندے کیا لگدن پر گھر والیاں دے
 سوہوں گالیں سن تے اوکوں کافی قسلی تھی تے نا۔ سید محبت
 کوں اپنی کامیابی دا پورا یقین تھی گیا۔

اختر تے اوندی ڈاڈی جیڑھے ویلے ڈاکٹر دے گھر کینے
 باہر نیکے تاں روٹی تے نازو وی انہاں دے مال ہن۔ نازو
 اپنے بیو کوں تے روٹی نازو دے بیو کوں ڈیکھن پٹی دیندی
 مہی۔

روٹی توں روٹی کوں پہلے گھن تے جل۔ اسماں بعد وچ
 آسولیا

انتر نازو تے چاچے دا اٹو کھا میلاپ ڈیکھن چاہندا ہا تے۔
 روٹی وی ہن گالھ دی خواہش مند ہن جو بیو دھی اتنے عرصے
 دے نہ چھوڑے دے بعد کیوں ہکے کوں بلدن۔

کے وچ تکی روشنی زالا لب بگدا پیا ہا۔ گائمن خان چٹی
 سلوان تے پوزکی دی تمیز وچ واقعہ وڈا ٹھکدار بیٹھا لگدا ہا
 اوندے کتے دی جھکار کینے پتہ لگدا ہا جو کہنر بھارتی عام
 دی لاج وچ ہوں محنت ناں تیار کیتے گا منوں لے ما کول لگدا ہا

تاکھدا تھک پیا ہا۔ او سویرے ڈاکٹر دے گھر گئے ہن پر اپڑ
 تین ولدے نہ پئے ہن۔ بیٹھیاں بیٹھیاں ماں اٹھتے تھلن ٹک سا
 "کمال کر ڈیتی تے بھائی ارات دے اٹھوی وچ گئیں پراجن تین
 نی پئے ولدے۔" گگائمن خان آپ موہانہ الیندا کھڑا ہاتے ول
 اختر دے فوٹو دے سامنے وچختے کھڑ گیا۔

"پیلے توں جمل۔"

"نہ۔ نہ توں جمل۔"

"میکوں شرم آندے۔"

"اچھا بھلا رتے چلے ہن۔"

دردانہ دے وچ کہیں دی تھس تھس سٹن تے گگائمن خان دروازے
 دوڑ ڈٹھا۔ ڈول نوجوان چھوہری دردانہ لنگھتے اندر پیاں آنیاں
 ہن گگائمن جبران ہا جو لے چھوہری کون ان کیا کرن آئین۔
 "اختر دے بھلاندر سٹے تاں اندہنی پیاں آنیاں؟ کیا
 اختر اتھاں برے کم کریدے۔" ای خیال دے آونٹ مال
 اول ول ویند چاتے چھوہری دوڑ ڈٹھا تاں اوندی قریب قریب
 چیک کھلی گئی۔

"تازو۔۔۔ گگائمن دیاں اکھیں پٹیاں دیاں پٹیاں رہ گیاں
 تے او بت بن تے او کول ڈیدھا رہیا۔ روہی غور مال ڈیدھی کھڑی
 ای جو روزی دے پیر دے سٹے توں ہک رنگ لہندا پیا ہاتے
 پیا چھدا پیا ہا۔ او کول اپنے اتے یقین نہ پیا آندا ہا جو جیڑھا
 کچھ اوندیاں اکھیں ڈیدھیاں ہن اند خیال اے یا حقیقت اے

اتنے سالوں سے بعد نازو کوں ڈیکھتے او کوں یقین نہ پیا آندا
جو اصل نازو ہے۔ یا کوئی بیٹا اسے پراونڈی اے پریشانی
اونڈی ما اندرو ڈویاں ہوئیاں دور کر ڈتی۔

”اے گمانٹاں! مبارک بھنوی وے۔ میڈی نازو جنیدی
اے۔ مائی جنڈاں خوشی کینے ساکدیاں ہوئیاں اکھیا۔
”نازو! مل اماں پیو کوں۔ اے تیزا بیٹو اے۔ پیو کوں
وی نہوے سنجان سگی۔“

مائی جنڈاں نازو کوں اکھیا گمانٹاں ”نازو“ اکھتے او کوں
سینے نال لاگدھا۔ کہیں ویلے اوندا مستھا جو مینڈا تے کہیں ویلے
اونڈے سر تے پیار ڈیندا نازو ہک چوک بھٹی تے اونڈے منہ
دو ڈیڈھی کھڑی ہئی۔ اصلوں بریگائیاں دانگوانٹاں و اتھکاں والی
کار۔ او پیو ناں نظراں ملیندی تے اونریاں جیراں پریشانی نظراں
پیو دیاں اکھیں و چوں کچھ گولٹ دی کوشش کریندیاں تے ول
روبی دیاں نظراں نال وینچ ملدیاں۔

”نازو۔۔۔ گمانٹاں اونڈے سر تے پیار نال ہتھ پھرنڈیاں
اکھیا۔

”اماں! میکرں وی بھل گئی ہاں۔“

پر نازو تاں بوھن کول ٹٹ ڈیوٹاں وچ مشغول ہئی۔

”نازو! میڈو تاں ڈیکھ۔ میڈے تاں وی نراضاں۔“

گمانٹاں اونڈے سر تے پیار نال ہتھ پھرنڈیاں ہوئیاں اکھیا
تے نازو اپڈیاں کنڈیاں ہوئیاں نظراں پیو دیاں نظراں نال

ملا ڈتیاں۔ ڈوں مقدس تے پاک نظراں نازو دے معصوم چہرے
 دا دیوانہ وار طواف پیاں کر نیدیاں ہن، کتنی شفقت سی انہاں
 اکھیں وچ۔ کتنا خلوص تے کتنی محبت نہی اوں پیار وچ۔ کتنی پاکیزگی
 نہی اوں بھاکل وچ۔ روہینہ ڈیکھ تے حیران رہ گئی۔ مدت
 کینے وچھڑی ہوئی دھی کوں پیاں دی یا دوی کئی پر نازو
 دی خوشی سارے غم بھلوا ڈتے

”ہیں اماں! میں کوں سنبھانا وی نہی یا کیناں۔ اے بیگائیاں
 وانگو اکھیں پھیر پھیر تے کیوں ڈیدھیں۔“ گائمن ٹ پیار تال
 نازو کینے پچھیا۔

”جی۔ جیا۔ جیا۔ میں تہا کوں سنبھان گدھے۔“

نازو ہنٹہ مسلیندیاں ہوٹیاں اکھیا۔ پر او کوں یاد تال
 کچھ وی کیناں ہا جو کیندی دھی آں تے اے جواٹ میڈا کیا
 لگدھے۔

رات پنگی بھلی گزری کھڑی نہی۔ گالھیں گالھیں دے وچ
 انہاں کوں وقت دا خیال وی نہ رہیا۔

”اچھا نانی اماں! اسال ہن ویندھے ہی۔ کل ول آسوں“
 روہی جتی پادن دے بعد اٹھیاں ہوٹیاں اکھیا۔

”نازو! توں وی ویندیں۔“

گائمن نازو کوں اٹھدا ڈیکھ نے اکھیا۔

”جیا۔ میں وی ویندی آں۔ کل آسال ول۔“

نازو جھکی جھونٹنٹ تے جواب ڈتا۔

اختر انہاں کوں گھرتا پچا وٹ کیتے انہاں دے نال باہر
نکل آیا۔

نارو نال ملیاں اختر کوں ڈھیر ڈھینہ گزار گئے ہن سوچیں
جے کہیں طرح روہی کھسک ونجے تے نارو نال دو چار گالھیں
کر گھناں: نارو کوں وی ایسا سبک ہئی جو اختر نال کہیں طرح
ایج ملاقات دامو قہ مل ونجے۔ اختر نال پکا کھیں کران کیتے
اوندی زبان سبکی کھڑی ہئی۔ پر روہی نال ہئی۔ پور جتے
پنے نال اختر بقیراوی نال نارو دو ڈٹھا۔ نارو مجبور نظر نال
اختر دو ڈٹھا۔ روہی ڈوہائیں کوں کافی اکھ نال ڈیکھ گھیا
تے اختر کوں الوداع اکھ تے مسکدی ہوئے تے اندر لنگھ گئی
تے نارو۔ نارو دے قدم ہوں جھا تے جم گئے۔ فرط محبت
کیتے اوندا منہ بھل وانگو ترڑتے دل کش بن گیا۔ اختر جیڑھا چھڑا
اوندا محبوب وی نہ ہا۔ بلکہ رشتہ دار وی بن گیا ہا۔ نگاہ شوق
نال او کوں تاڑی تے کھڑا ہا۔ لحظے کھن کیتے اختر دیاں نظراں
نال نظراں ملیونس پر اوندیاں پرکشش تے سوہنیاں اکھیں
جیا دے بار کینے جھک گئیاں۔

رات چپ چاپ ہئی پر سڑک توں لنگھدی ہوئی موٹر یاٹکی
لحظے کھن کیتے ایں خاموشی کوں ترور ڈیندی ہئی۔

”نارو نہ۔“ اختر اوندا ہتھ پکڑ بندیاں ہونیاں اکھیا۔

”جی نارو! ہیں۔ میں نال۔“

نارو اپنا اصلی نال سن تے حیران کھتی تے ادگالھ ادھوری

پھوڑتے اختر دے نال چپن وچ آگئی
 کنتے خوش ہن ہوں ویلے اتہاں دے دل !! تقدیر اتہاں
 تے خوش ہئی۔ وقت ہر بان تھیا کھڑا ہاتے اوکسے دے
 نیڑے۔ بہوں نیڑے۔ آگئے۔

“نازو! نیکوں اجڑ وی یقین کہنی آیا جو توں نازو ہیں۔“
 اختر اوڈے ہتھ کوں تھوڑا جہیاں گھوٹنڈیاں ہوٹیاں
 اکھیا۔ پر نازو چپ رہی۔ خوشی کینے اوکوں کوئی گچا لھ سدھی
 نہ آندی ہئی۔ نازو نیشلیاں نظاں نال اختر دوڑ ٹھا۔ ہلکی جاہیں
 مسکی تے ول چپ کر گئی۔

“نازو۔ میں پتیں کینے کچھ پچھیا ہا۔“ اختر ول بولیا۔
 “جیرھا کچھ تساں پچھدے دے اوڈا جواب میں کول کہنی
 تے نہ میں ڈے سیکدی آل۔“

نازو دا سوہناتے من موہنا چہرہ چمکن لگ پیا۔ کچھ شرم ہا
 کچھ جیا ہا۔ کچھ جھجک ہئی تے اونڈیاں گچا ہاں لال بن گیاں۔
 “تاں ایندا مطلب اے توں اجڑ وی میکوں غیر سمجھدیں۔“
 اختر شرارت نال اوکوں آپ دو چھکینڈیاں ہوٹیاں اکھیا۔
 “اے تاں تہاڈا چھڑا وہم اے تے وہم ہمیشہ وہم ہوندے
 نازو دے نازک لبیاں تے دلفریب مسک کھنڈ گئی۔
 “جے اے وہم اے تاں ول حقیقت کیا ہوسی۔“ اختر پچھیا

“میکوں کیا پتہ۔۔۔“

نازو فٹ جواب دتا

”کہیں شے دا پتہ وی ہے یا۔“ اختر تے نازو دے اوہ
 وچ مستیں ہوا جتی فاصلہ رہ گیا تے او فاصلہ وی دل اتنا کم تھی گیا
 جو دل ہک بے دی آواز آسانی تال سن سگدے ہن۔

”میکوں تال ایہو پتہ ہے اختر! جو ایں سارے جہاں وچ
 ہک ایہی سہتی ہے جیکوں میں اپنا اکھ سگدی آل۔ جیندی خجبت میڈ
 کیتے آپ حیات اے۔ جیندا وجود میڈے کیتے مسرت دا باعث ہے
 تے جیندی صورت میڈیاں اکھیں دا نور اے۔ جیڑھا جیڑھا
 میڈے دل دا مالک اے۔ جیڑھا میکوں سارے جگ کینے پیارا
 لگدے۔“ نازو بے خودی وچ گک لھیں کریندی گئی تے اوندا
 سر اختر دے مونڈھے تال آن لگا۔

”او کیڑھا خوش نصیب اے نازو! جیڑھا تیکوں سارے
 جگ کینے پیارا لگدے۔“

اختر اونڈے والاں وچ ہتھ پھرنیدیاں ہونیاں اکھیاں۔
 ”اول ہوں۔ آپاں نی ٹی سٹاں۔“ نازو اپنا سراوندے
 مونڈھیاں تے رگڑیندیاں ہونیاں اکھیاں۔

”میں کینے لکیندی پئی نازو۔“ اختر پیار تال کھچیا
 ”کیا کراں۔ او شے ہے جو کراؤن والی۔“

نازو اونڈیاں اکھیں وچ تار تے کھل دیاں ہونیاں اکھیاں
 ”اچھا تال لے گک لھ اے ول۔ نہ ڈساؤ بابا۔ ماہر دولت
 کون کھچن دا ڈاڈھا پڑاں آندے۔“
 اختر باہنہ کھیندیاں ہونیاں اکھیاں۔

”تے زابدولت وی کوئی کچا مٹی دے نی بنڑے ہوئے جواتنا
جلدی بھر پوسن۔ کیا سمجھے۔۔۔ نازو آکر نال بھر بھٹے اتوں
تے چڑھیندیں ہویاں آکھیا۔
”اچھا۔۔۔ اختر مسکاتے آکھیا۔
”گک ویندے پتہ۔“

”ڈیکھا اختر۔۔۔ ہے وو دھاڑ وو۔۔۔ کھر میڈی کاکھ
نال سن۔۔۔ توبہ اللہ سیں ال۔۔۔۔۔ ہے ہے درد نکل
گیا۔“

نازو اپنا ہتھ اختر دے ہتھ وچوں کڈھنیاں ہونیاں اکھیا
جیکوں اوول فل چہیرے کھرا ڈیندا ہا۔
”میں بھلا کیا کھرا آہاں۔“ اختر اپنے ہتھ دی گرت قوری
بھلی کر پڑتی۔

”ہوں۔ سن پڑسو جو سیش کیرھی مٹی دے بٹے ہوئے ہن
اختر کھل پیا۔

”کھر پڑھیندی آں۔“ نازو ہار منیدیاں ہونیاں اکھیا۔
”کیا ڈھیندی۔“ اختر بچھیا

”جیرھا کچھ تہاں بچھدے کھڑے دے۔“ نازو
جواب دتا۔

”ڈسا ول۔“ اختر آکھیا
”میڈا ہتھ چھوڑیوتاں۔“
نازو رحم طلب نظراں نال اوندو ڈٹھا۔

”اچھا وینچ معاف کیتا۔ کیا یاد کر سیں جو کہیں خان نال سٹلہ
پیا۔“

اختر اوندنا ہتھ چھوڑ میندیاں ہونیاں اکھیا۔
”ہوں! خان ڈیکھ آگیا۔ اے کئی خان ڈٹھے میں سوویں۔“
ناز وگلا کھرتے بھجن پئی پر اختر او کول پکڑ گدھا۔
”اے پارسو وہی میڈیے نال۔“ اختر او کول تا بو
کر نیدیاں ہونیاں اکھیا۔

”میں نال مذاق پئی کریدی ہم۔ تیں سمجھے تھائیت سچی سچ بھتی
ویندی ہم۔“ ناز دوسرتے بو بھجن بنڑ نیدیاں ہونیاں اکھیا۔
”اچھا بھلا چھوڑ۔ میں ڈسیندی آن جو او بدھو کون اے“
”میں اے کیا۔ اگپڑنے او نیکول سارے جان کینے پیارا نا
تے ہن او کول پر صو بنا ڈتی۔“ اختر حیرانی نال اوندو پٹھا
”پہلے میں بھلی ودی ہم تے ہن میکوں پتہ لگ گئے۔ جو
ادوا تھی بدھو اے۔“ ناز و جواب ڈتا۔

”پر ادھے کون تے کتھالی را ہندے۔“ اختر چھپیا۔

”سویرے شیشے وچ ڈیکھیں۔ نظر آولیا۔“

ناز دے ڈندا نڈھارے وچ چمکن لگ پئے۔

”اچھا ناں اے اعزاز ما بدولت کول بختیش تھئے۔“

اختر او کول ول پکڑن پیا پر او ہرنی وانگو ترپ مار

تے پدے وینچ کھڑی تے دل الوداعی سلام کرتے اندروڑ
گئی تے اختر گھر ول آیا۔

"اماں! جیڑھے لوک آمید دادا من چھوڑ باہندن خدا وی
انہاں تے نرا من تھیندے۔ اللہ سیں خود فرمائے۔"

اے بندہ میڈی رحمت کسے مایوس نہ کھتی۔ میڈی رحمت کینے
مایوس نہ کھتی۔ میڈی رحمت دے دریا بہوں وسیع ان
سچ بچھیں تاں اماں! میکوں پیلے ڈینہہ کینے یقین باجو
ناز و جنیدی اے موئی کہنی۔ تے آخر اللہ سیں بتوا ڈتی اے
ناز و "گمانن آکھیا۔"

"اچھا اماں! کوئی پتہ وی لگا جو ناز و مال انہاں واسلوک
کھجبارہ گئے۔ گمانن آکھیا۔ کیے بچھیا۔
"نہ بچھ وے پتر آ۔ جیڑھیاں نکالھیں او کر گئی اے۔ جے
میکوں پتہ ہوندا جو ناز و دے ناں بیٹی آبدی اے۔ تاں کھنڈ
جو گے داتے ڈے تے آندی۔"

گمانن پنگ تے پیاں ہوتیاں مادو منہ کرتے بچھیا۔
"میں و بچ بیٹھم ناں کئی کئی گالھیں کر نیدی رہی۔
مائی جنڈاں ڈند پہنیداں ہوتیاں آکھیا۔"

"ہیں ابا! آج کون بھلا کہیں دے بارے چنیدے۔ پتہ
نی اتنا عرصہ میڈی ناز و مال کیا گزردی رہ گئی ہوسی۔ ڈاکدار
تان کجھ چنگا نظر دا ہاتے علامت وی چنگی ہنس۔ پراونڈی نرال
تاں اصلوں اونتری پئی نظردی ہئی۔ میں جتنی دیر وی بیٹھی رہی
آں۔ بیکے ناز و دے گلے۔ بکیاں ناز و تے کھکیاں۔ میں کھلی کل
اونڈی تیاری کرواتے لکھن آندی آں ناں ڈیکھاں اتھاں۔"

یانی جنڈاں کا ورڈ تال آکھیا۔
 "میڈی دھی دی تال ادھ حالت وی فی رہ گئی۔ کیا جوڑتی
 لال ہونڈی ہٹی پر بن تال جیویں اکیھے مدت کینے بیار رہ گئی
 ہووٹے۔"

"پر وڈی مصیبت اے ہے۔ نازو ساکوں بچپان فی سگیدی
 جو اسان کون پریتے اونڈے کیا لگدے ہی۔" گائمن پریشان
 تھنڈیاں سوئیاں آکھیا۔

• دراصل گاڑی والے حادثے وچ اینڈے دماغ تے سٹ
 لگی اے تے اینڈی پرانی یادداشت ختم تھئی گئی اے۔
 اختر کمرے وچ وڈیاں سوئیاں آکھیا

گکھیں تھنڈیاں ریاں ساریاں دی گکھ مہاڑ دا
 موصوع نازو ہٹی یا ڈاکٹر وا گھراٹے۔ میز تے بیٹے ہووٹے،
 ٹائم بیس بار ہاں وجاھے۔ اختر چھیکری آس تھئی۔ بجلی سوائس
 تے پٹنگ تے اکھیں لوٹ تے سیدھا تھئی گیا۔ پر خوشی کینے نندرا
 نہ پئی آندی ہس۔ نازو کول جو مل تے آیا ہا۔

پندرہواں باب ختم

سولھواں باب

تقدیر دھڑکیاں ہوتیاں کول ول ملا ڈتا ہا۔ جتنی خوشی گائمنٹ
 ہونی کول ناز و نال ملن دی تھی ہئی ارمان وی اتنا لگا ہا۔
 ناز و اپنی یادداشت کینے بہتہ دھو بیٹھی ہئی۔ او گھر والیاں
 کول سجاڑن دے قابل کیناں رو گئی ہئی۔ ساریاں کینے ودھ
 صدمہ گائمنٹ کول ایں گالھ و انتھیا جو اوندی جوان دھی لوکاں
 دے دریاں تے رلہ دی ددی ہئی تے حالات نے اول کینے پیودی
 سجاڑن وی کھس گدھی ہئی۔ جوان دھیاں گھر دی حویلی وچ
 بیٹھیاں راہن تال ول وی مایو کول سکھ دی ندرنی آندی
 تے جیندی جوان امان دھی غیرال دے بہتہ آونچے او بھلا
 کیوں خوش رہ سگدا ہا۔ پہلے تال او اے سمجھ تے سبر کیتی ودا
 ہا۔ جو ناز و دی شائیت بیاں دے نال ماری گئی اے۔ پر
 ناز و کول جنید جاگدا ڈکھین دے بعد او کول خوشی دے نال
 نال مقررًا جہاں ڈکھ وی ضرور تھا۔

”پتہ تی تھیک وی تھسی یا کیناں۔“ گائمنٹ ول ول
 سوچنیا پر او نڈا ذہن کہیں خاص نتیجے تے نہیج سگدا۔
 اچ ناز و سویرے سویرے غسل کیتا۔ مونگے رنگ دے

سراٹن دی سلوار دے نال ہوں رنگ دی لہی پھلکار تمبھن
 پاتس۔ سرکوں پتے تے مقرر واٹے منگائی رنگ دے یو پھنڈ
 نال کچن دے بعد اول سنگار میز دے برسا منے آن بیٹھی۔ اچ
 اول ڈھیر دیر تیش سنگار کیتا۔ والال دا نمونہ مدلا لیس۔ کالیاں
 اکھیں کول کجھ دی دھار نال پیادوی کالا کیتس۔ گچی تے پگھارتے
 ہلکا ہلکا پوڈر لائیس۔ نملابی لبال تے ہلکے رنگ دی ہلکی سرخی
 لائیس۔ ہندی کمزور طبیعت کجھ نہ کجھ سنہل تے واہ دا تھی
 گئی ہٹی۔ ہلکی کمزوری دی وجہ توں چہرے دی معصومیت رنگ
 نکھاری کھڑی ہٹی۔ او گل وچ لاکٹ پاوٹ دے بعد اٹھی
 تے پیو دے کمرے دوڑ گئی۔

”چلو ناں ابا سٹیں با۔“ نازو خوشی نال آکھیا
 ”کیڈے جاول بی بی۔“ ڈاکٹر سیار نال پچھیا۔
 ”تساں نہ آدے ہاوس۔ سویرے ڈاڑھی اماں دو جلول“
 نازو کھڑا جھکدیاں ہوتیاں آکھیا۔

”آکھیا تاں ہم پر ہٹ تاں بسپنا لول دیر پٹی تمبھدی لے
 ڈاکٹر تمبھن دے آنوں کوٹ پیندیاں ہوتیاں آکھیا۔
 ”توں تے رونی و بچو پئے“

اول تاں اچ کالج د پڑھ دی۔
 نازو ڈاکٹر رحمانی دے لہتے ہوئے کپڑے دیوار گیر نال
 منگیندیاں ہوتیاں آکھیا۔
 ”تے ول ما نال و بچیں پئی۔“ ڈاکٹر آکھیا۔

"اوتال ویٹ پر تساں وی جلوناں۔ اٹھیں تھی تے ول
 بیشک ہسپتال و نچا سے پئے" نازو اصرار کیا۔
 "اچھا تھی آبدیں تال جتساں پیا۔"
 ڈاکٹر ایشا کالابریگ چندیاں ہونیاں اکھیاتے ول پوہیں
 باہر نکل آئے۔ رونی دی کالج دی تیاری کرتے براندے وچ
 آئی کھڑی ہئی۔ او رو کالج بیو دے مال ویندی ہئی۔
 "رندی!۔" ڈاکٹر سہار اسٹارٹ کریندیاں ہونیاں اکھی
 "جی ہے" نازو کھی پھیرتے بیو دو پڑھا جیڑھی تہن وچ
 پھلاں دیاں کیا ریاں دو بیٹھی پڑھدی ہئی۔
 "اچ ڈوپراں مالی روٹی ڈاڑی ہوئی کول تساں ڈیو اے
 میں وی امید اے وقتی ول آساں۔"
 ڈاکٹر کارگر گریڈ لیندیاں ہونیاں اکھی۔
 "جیا ستیں۔" نازو سعادت مندی تال جواب دتا
 نریں ماڈل دی شیورلیٹ کار اختر دے گھر دے سامنے
 رکی۔ اختر دفن وچن ڈی تیاری کیتی کھڑا ہا۔ موٹر دے
 کھرن دا آلا سنٹریس تال کمرے کیے باہر نکتا۔ نازو، ڈاکٹر
 تے رونی دے افضہ وچ حسن دانرا لا شاہکار بیٹی آندی جھی
 کچھ دیر تال او نازو کول دم بخود تھیاتے ڈیدھا دیا تے
 دل بوڑیاں کیے تے لہتے ڈاکٹر تال ہتھ وچ ملائیں۔
 رونی کیے وی خیر سلا بچپیں تے دل نازو دے قیامت خیز
 سنگار دو ڈٹھس۔ حسن کول پر دتار ڈکھتے اختر کول گالھ

کرن محال تھی گیا۔ البتہ نظر۔ نظر کوں ضرور بھاگل پاتا۔ دل وی
 تیزی نال دھڑکتے دل سارے اندر آگئے۔ ڈاکٹر عجمانی
 گانن خان کوں وڈے خلوص نال بھاگل پاتاتے مائی جنڈاں
 کوں وی وڈے تیار تے ادب نال مخاطب تھیا۔ گانن خان
 روپی دے سر تے ہتھ پھیرن دے بعد تازو دے سر تے
 شفقت بھر پیا پڑتا۔ ڈاکٹر پیو دھی دے ملاپ کوں دلچسپی
 دی نظر نال ڈیدھا رہیا۔

”میں تہاڈا بہوں مشکور آں ڈاکٹر صاحب جو تہاں میڈی
 دھی داہر ممکن خیال کیئے۔“

گانن خان احسان مند نظراں نال ڈاکٹر دو ڈیٹھا
 ”میکوں شرمسار نہ کروئیں! اے میڈیا احسان فی بلکہ فرض نا
 خداگواہ ہے روزی وی میکوں اتنی پیاری لگدی اے جتنی
 روپی۔“

ڈاکٹر تازو دو پیار نال ڈیدھیاں ہوتیاں اکھیا جیڑھی ڈی
 دے نال پنگتے ویچ بیٹھی ہئی۔ تے کچھ دیر گپا لھیں کرن
 دے بعد ڈاکٹر اکھیا

”اچھا سبتیں! میں چلداں۔ ڈوپہراں کوں ملیسوں ول۔
 ہن ہک نال ہسپتال کیئے ریسرٹی تھندی اے۔ ڈو جھانگی
 کوں کالج پچاوتے۔“

ڈاکٹر اٹھیاں ہوتیاں اکھیاتے ساریاں کوں خدا حافظ
 اکھتے باہر نکل گیا۔

اختر کول وی دفتر کینے دیر پئی تھیندی ہئی۔ جلدی جلدی
ناشتہ کیتس تے ڈاڑی کول آگیا۔

”وڈا پیارے گئے بڑا ڈی پوتری دا آیت وچ۔“ اختر
کھدیاں ہونیاں اکھیا۔ ناز و محبت بھری نظرناں اختر دو ڈٹھا
بدامی رنگ دے سوٹ وچ اوڈا ڈٹھا سوہٹا کھرا لگدا ہا۔ اختر
کول ڈیکھن دے بعد اوندی دید فرشتے وچ لگی تے اختر
اوندی ایں ادا کول وڈے شوق نال ڈیدھا رہیا۔

”اچھا اماں ایں جلدیاں۔ دیر تھیندی پئی اے۔ تے تساں پوتری
نال گالھیں کرو۔“ دیکھا لکھن

اختر کوٹ دی پائنتہ کول جھٹکا ڈیٹن دے بعد گھڑی دو
ڈیدھیاں ہونیاں اکھیا۔ جھیکڑی نظر ناز و دی لگاہ نال ملائیس تے
کھدا ہونیاں تے باہر نکل گیا۔ اختر خوشی نال جو جھدا ویندا ہا۔ ناز و دی
بے لوث تے سچی محبت اوندے کیتے دنیا دی ساریاں کینے وڈی دولت
ہئی تے اے نال ہے وی سچ جو محبت دی دولت جیکوں وی نصیب
تھی اے اوں کہیں ہئی شے دی آس فی کیتی محبت نال ہک کھی شراب
اے جنید انشد تے مرور عمر دے جھیکڑی وقت تک وی بندے تے
چڑھیا رہندے۔ محبت زندگی دی اصلی روح ہے۔ جنید بے بغیر انسان
اٹرا اٹراتے بے جان جیہاں نظر دے محبت ہک نودا اے جنیدی
رشتی دل دے گوشے گوشے وچ چانن کر ڈیندی اے۔ محبت انانی
زندگی داساریاں کینے وڈا خزانہ ہے۔ جنیدے کول محبت اے
اوندے کول سمجھ کجھ اے۔ جنیدے کول محبت کہنی اوڑا جیوں نہ جیوں

ہک برابر ہے۔ سچی تے پر خلوص محبت انسان کوں دائمی زندگی عطا کر بندی اے۔ محبتاں سچیاں ہوون تاں محبت کرن والے کڈاہیں نی مٹ سگدے۔ اہاں داتاں اتل کینے لاتے ابد تک روشن راہندے۔ سچی محبت مرتے وی زندہ راہندی اے دنیا ری وڈی توں وڈی طاقت وی محبت کوں نہ مٹا سگی اے تے نہ مٹا سگدی اے۔ محبت دا وجود لانا ہی ہے۔ محبت وی خصلت پاکیزہ تے شکل پھلاں کینے زیادہ نازک۔ چندر کینے زیادہ روشن تے نشے کینے زیادہ نشینی تے سوہنی ہے تے جیرے ویلے محبوب ہلدا نل ونچے تاں مل تاں پوہ وی مک گئی۔

اختر دفتر پنیاں تاں بہوں خوش ہا۔ ہو ٹھا تے نہ مکن والی مسک ہئی۔ اچ نجمہ اوندے دفتر وچ آئی تاں او ڈھیر دیر اوندے نال گکھیں کریندا رہا۔ مٹھیاں مٹھیاں گکھیں دھیب مے لطف ڈیون والیاں گکھیں۔ کھل اے کینے ٹپ مار گکھیں نجمہ حیران ہئی جو اتنے ڈیہاں دے بعد ول اختر کیوں مہربان مٹھی کئے۔

“ اختر مناجت! تساں وڈے بے درد ہویے۔ ”
نجمہ اختر داموڈ ٹھیک ڈیکھتے وڈے نخرے نال اکھیا۔

اختر کوں وی دفتر کینے دیر پئی تھیندی ہئی۔ جلدی جلدی ناشتہ کیتس تے ڈاڈی کول آ گیا۔

”میں تجھ، او کیوں۔۔۔“

آخر اوندے ادمے ننگے سینے دو ڈکھن دے بعد
اوندے بکھدے ہونے چہرے دو ڈٹھا بیڑھا میکا پ
کینے باغ بہار بنڑیا کھڑا۔

”میں کینے کیا پچھدے دے دل کینے پچھ ڈیکھو۔“
تجھ مھکی جھون سنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
”ول وی پتہ ناں لگے۔“

آخر کھلداں ہوتیاں اوندو ڈٹھا۔

”میڈے پیار کول کتنی بے دردی ناں ٹھکرا پتا ہاوسے“
تجھ اکھیں بھر کیندیاں ہوتیاں اکھیا

”تساں تاں ساکوں بندریاں دی لیٹ ورج وی نہ گنڈریا پ
آخر حیران تھندیاں ہوتیاں اکھیا۔ کچھ دیر پرانے خیال
وج گم رہیا۔ گزریاں پکھیں یاد آویس تاں اوندی کھل کھل
گئی۔“

”تہا کول میڈے ناں محبت ہئی۔“

آخر سوالیہ انداز وچ تجھ دو ڈٹھا
”ایتدے ورج وی بھلا کوئی شک دی گنجائش اے۔“
تجھ نگاہ ناز ناں آخر دو ڈٹھا۔

”کوئی ثبوت۔۔۔“

آخر دا اچ پکھیں کرن تے دل پیا کریندا ہا۔

”میں کیا ثبوت ڈیواں۔ میڈے دل کول چیرتے ڈیکھ گھنو۔“

جہاں ہن دی تہا ڈے کیتے میڈی محبت دے جذبات بقرار
تھے کھرن۔“

تجہ ٹھٹھا ساد بھرنیاں ہونیاں آکھیا۔
”پر میں تجہ! ال نظر دل کوں چیرتے ڈیکھن دی بجائے
پرے کینے ڈیکھتے پرکھ گھندن۔“ اختر کھلایا ہونیاں

آکھیا۔
”تساں کیا پرکھے۔“ تجہ انوکھی اداتاں اختر
دو ڈٹھا۔

”ایہو جو تہا ڈے دل درج مہڈی بجائے رشید دی محبت
صریاتی کھڑی اے۔ تساں تاں محض مذاق کرن کیتے
میڈے مال اے کھڈ کھپڈی ہی۔“ اختر تیر نشائے تے
ماریا۔

”جی رشید مال۔ تہا کوں کتیس ڈسائے“ تجہ وبلدیاں
ہونیاں پچھیا۔

”کرتی ڈسادے تاں پتہ لگ مسگدے فی تاں کیناں
جے میں آکھ ڈیواں جو میکوں خود رشید ڈسائے تاں ول
اختر مسکتے جواب ڈتا۔

”اوتاں چھڑا وقت گزارن کیتے میں اوندے سال مراسم
پیدا کیتے ہن۔ فی تاں میکوں اوندے نال محبت تاں کہنی“

تجہ گندا منہ کریندیاں ہونیاں آکھیا۔
”ہول ٹھیک اے چھڑا وقت گزارن کیتے تساں اوندے

نال مراسم پیدا کیتن - ورنہ تہا کول اوندے نال محبت کہنی۔
 ایندی وجہ۔ " اختر میز تے پیٹی ہوئی فائل کول پھر لیدیا
 ہوٹیاں آکھیا۔

" او چونکہ پک تان میڈے ایڈل واکھنی ڈو جھلے وی
 شادی شدہ - محبت تان ہمیشہ انسان اپنے دل پسند انسان
 نال کر بندے۔"

نچہ تھوڑا پور تھنیدیاں ہوٹیاں آکھیا۔
 " تان ایندا مطلب اے تسان اچ تیں وقت گنر بندے
 رہ گئے دے - محبت ہونے کہ ڈٹھی۔" اختر ڈاؤنگ چھنڈ
 کیا

" کیوں نی کر ڈٹھی - میکوں تہا ڈے نال محبت نہ ہی۔ تان
 بیا کیا ہا۔"

نچہ اپنی سوڈی قمیض کول تلوں تے چھک تے سینے
 دی گولائی کول ننگا کر بندیاں ہوٹیاں آکھیا۔ یوجن سر
 توں بعد تے جھولی وچ آن پیا ہا۔ پر نچہ اول کول چاؤن
 مناسب نہ سمجھیا۔ اول ول اپٹیاں ننگیاں باہیں تے
 ہتھ پھر نیدی ہی تے گھڑی دے چین کول اکوں بچھوں
 تے کہ بندی بیٹھی ہی۔

" ک کالھ بچھاں مس نچہ ! ناراض تان کیناں تھیسو۔"
 اختر نچہ دیاں اکھیں وچ تنڑ بندیاں ہوٹیاں آکھیا
 " ک دفعہ کیا۔ لکھ زاری بچھو۔ ایندے وچ ناراض تھوں

دی بھلا کیڑھی گچا لہ اے۔ "تجہ ظالم نظراں نال اختر دو
 ڈھٹھا۔ تہاں تے دل موہ گھننٹ والی مسک ظاہر کھتی تے ول
 او اپنے لیے لیے توہاں نال مینر کھنورن لگ پئی۔
 "تجہ! تیکوں محبت میڈے نال ہے تے وقت گزارن
 کیے مرانم تیں رشید نال پیدا کر گدھے۔ ایندا مطلب اے
 تہاں محبت دا دعویٰ نال کریندے ہا وے۔ میڈے نال تے
 وقت گزارن کیے دل خوش کریندے ہا وے رشید نال۔ اے
 محبت تان نہ کھتی مس تجہ ا بالال دا کھید او اتھیا۔ میڈے
 خیال وچ تہاں تان شاییت محبت دے نال کیے وی
 واقف کہنوسے۔" اختر کجھ دیر کیے رکیتے تے ول اکھن لگا
 "صاف کریں مس تجہ! محبت انسان کوں دن بھلا ون جوگانی
 رکھندی۔ محبت تان انسان کیے اوذا چہین تے سکون ہاں
 تے تان رکھ تے کھس گھندی اے۔ محبت تان انسان کوں
 مندھ تے مٹا کر پیندی اے تے تہا کوں دل پر چا وٹ دا
 وقت کیوں بلدا رہیا۔ جیرھے ویلے انسان محبت دا مذہب
 اختیار کریندے تان او خود کوں وی نکل دیندے تے
 تہا کوں رنگ رلیاں بنا وٹ دا موقع کیتھوں ہتھ آگیا۔"
 اختر سوالیہ نظراں نال تجہ دو ڈھٹھا۔ تجہ جھکی جھونٹ مسٹی
 تے اونڈیاں گچا لھیں سنر دی رہ گئی۔

"محبت تان ڈوں دلاں دی چاہت دا نال ہے۔ تجہ!
 زکے سو دے بازی دا۔ پہلے تہاں میڈے نال محبت دا اقرار

کہتاتے دل رشید کوں اپنا منظور نظر بنا گدھو ہے۔ فرض کہتا تھا کوں
 میڈے نال محبت ہوندی تاں تساں کڈا ہیں وی رشید نال وقت
 پاس نہ کر بندے۔ خیر میکوں ایندے نال غرض نی پر اتنا ضرور اکھیلا
 جو زندگی پر امن گزارنی ہووے تاں محبت بک نال کرو۔ ڈیکھ
 بھال تے کرو سوچ سمجھ تے کرو۔ تے جے اینویں وقت پاس
 کریندے رہ گئیو ہے۔ تاں کل کوں تھا کوں کوئی باہتہ وی سہارا
 کیناں ڈیسی۔ بے سہارا زندگی کوں باسہارا بناوٹ کیتے تساں
 وقت کیتے فائدہ چاؤٹ دی کوشش کرو۔ "اختر پکے منہ
 نال اکھیا۔"

"اختر صاحب! میڈے معاملات وچ تھا کوں دخل ڈیوٹ
 دی کوئی لوڑ کہنی۔ میں اپنی بے عزتی برداسنی کر سگدی۔"
 نجمہ والوں کوں کاوڑ نال جھٹکا ڈیوٹ دی موٹی اٹھی تے
 کھٹ کھٹ کریندی باہر نکل گئی۔

اختر آپ موہاڈہ کھلدا رہیا۔ نجمہ وی حالت تے او کوں
 دل کھل بھی آندی ہئی جو اے محبت کوں گتتا ستا میٹرائی
 ودی اے۔ نازو دیاں وفاقیں ہولے ہولے سامنے آندیاں
 گیاں۔ او نجمہ تے نازو دا مقابلہ کہتا تاں او کوں پتہ لگا جو باوفا
 محبوبہ مکھاں مجبوریاں دے باوجود وی کیا کجھ کر سگدی اے
 نازو دا خیال آوٹ نال او قلم میز تے رکھ تے کہیں سوچ
 وچ پڈ گیا۔ اچ سویرے او کھینھے سوہنڑے روپ وچ
 اوندے سامنے آئی ہئی۔ نازو دا بے مثال حسن بھر پور

جوانی تے اوندی سچی محبت دا تصور آون نال اختر دے بہت
 وچ سرور دی لہر کھنڈ گئی۔ دقت بند تھیون کول تھوڑی
 دیر ہی پر اختر گھر ول آیا۔

”بے اللہ۔۔۔“ نازو اپنیاں اکھیں تے کہیں دے ہتھاں
 دابار ڈیکھتے آکھیا۔ ہذاصل اختر جیڑھے ویلے گھر ولیا ہا
 تاں نازو کنگھی نال اپنے وال ٹھیک گھڑی کرنیدی ہئی۔
 پہلے تاں او دروازے وچ کھڑتے اول پری زاد کول کجھ
 دیر شوق دیاں نظراں نال ڈیدھا رہیا۔ نازو دے قیامت خیز
 حسن تے توبہ شکن جوانی اختر دی روح کوں معطر کر ڈیا۔ او ہولے
 ہولے قدم چنیدا ہویا نازو دے کچھوں آن کھڑاتے اوندیاں اکھیں
 تے ہتھ رکھ ڈتوس۔ نازو دے پھلاں وانگو نرم تے نازک
 رخساراں تے ہتھ لگن نال اوندی ”ھے“ نکل گئی تے اختر کول
 اپنے بہت وچ کرینٹ پورا معلوم تھیا۔ اوندیاں کولیاں گہاں
 کول ہتھ لاوٹ نال اختر دا اپنا منہ وی لال سخی گیا ہا۔

”کجھ کون۔۔۔“ اختر ہولے ہولے آکھیا۔
 ”چھیڑ اختر اڈی اڈی اویسی۔“ نازو ڈاڈی دا ڈراوا پوتا
 ”ڈاڈی دا ڈراوا کیوں ڈیندیں۔“ اختر اوندیاں اکھیں
 توں ہتھ ہٹنڈیاں ہونیاں بالال وانگو آکھیا
 ”ہولے تاں آلا۔ ڈاڈی ڈوچھے کوٹھے وچ بیٹھی اے۔
 کیا سمجھسی۔“

نازو ہولے ہولے آکھیا۔

”ایہو سمجھی جو ڈوہیں سو تر ر لے کھڑن تے رتے کھڑن
 کوئی گناہ تاں کہتی نازو۔“
 اختر ہولے ہولے آکھیا۔
 ”چاچے ہونی کیتھاہن۔؟“
 ”دھاندے پائین۔“

نازو غسلخانے دو اشارہ کیتا تے او جھٹکے نال اختر کینے
 جڈا تھی تے پرے وچ کھڑی کیوں جو رمضان اندر آگیا ہا
 نازو دامنہ شرم کینے لال تھی گیا۔ رمضان اہاں کوں رتے کھڑا
 جو ڈیکھ گدھا ہا۔

”رمضان! روٹی تیار تھی اے۔“ اختر اپنا شرم لکاوٹ
 کیتے اوں کینے پچھیا
 ”کیاں سیں! تہاڈی روٹی تاں اچ بی بی صاحبہ دے گھر
 اے۔“

رمضان نازو دو اشارہ کیتد تے او اپنا کم کرتے پچھوں
 تے ول گیا۔

”بھاہ لا اختر۔ بندیاں دا تاں کجھ حیا کیتا کر۔ اتھا نہیں جے
 کوئی پایا آویندا تاں کیا سمجھدا۔“ نازو رسدیاں ہونیاں
 آکھیا۔

”ایہو کجھ سمجھے ہا جیر طہا کجھ رمضان سمجھے۔“
 اختر دو بدو جواب دتا تے کھدا ہویا تے ڈاڈی دو
 گیا پایا۔

”کنڈن مائی! بی گپ لکھ سنطردیں۔“ رمضان بوجھ خانے
 وچ وڑدیاں ہوئیاں اکھیا۔

”خیری گپ لکھ تاں ہے۔“ کنڈن عام عورتاں وانگو
 اکھیں پھاڑتے جلدی تاں کچھیا۔

”خیری کہتی۔“ رمضان کھلیاں ہوئیاں اکھیاتے رمضان
 کوں کھلاڈ بچھنے کنڈن کوں کجھ تسلی تھتی کہتی۔

”ول وی پتہ تاں لگے۔“
 کنڈن نمبض کوں صابن دی چٹ مارن دے بعد تھپے مریاں
 ہوئیاں اکھیا۔

”میں مکرے وچوں صابن۔ چا وٹن گیاں تاں اگوں۔“
 رمضان گپ لکھ ادھوری چھوڑتے دروازے دو ڈیکھن
 لگ پیا جو انا تاں کوئی نی پیا۔

”اگوں کیا ہا۔“ کنڈن شوق نال کچھیا۔
 ”اگوں اختر میاں، نازو بی بی دا ہتھ پکڑی کھرا ہاتے“
 رمضان کھلن لگ پیا۔

”ول کیا تھیا۔“ کنڈن بے قراری نال کچھیا۔
 ”تے ول او کیا پتہ اد کوں کجھ آکھے ہا پر آتوں میں وچ
 ترٹم۔“ رمضان کھلیاں ہوئیاں اکھیا۔

”منگیندی جو تھیس۔ کیوں نہ کرے لاڈ کوڑ۔“
 کنڈن صابن والا پانی ویٹ تے صاف پانی لغن وچ سینڈیاں
 ہوئیاں اکھیا۔

اچھا وے کا کا! اختر میاں دی قسمت چمکی۔
 کھڑی ہوئی جو انہاں دی ڈاڑھی آئی تے اوندی منگیندی کوس
 ان گو لیسے، "کنڈن آکھیا۔
 "نڑی مانی کنڈن۔ مائی صاحب تاناں پن آئین تے انہاں
 دی تاں پہلے دی رس پت اے،" رمضان جواب ڈتا۔
 "او کیوں۔" کنڈن حیرانی نال پچھیا۔
 "اساں توں توں آئے ہا سے تاں ڈھا کو یاں وچ خط پتر تے
 اونٹ شروع تھی گئے ہن تے جڈن اختر میاں بیمار تھیا ہا۔ تازو
 بی بی رات ڈیہہ تک کر چٹا ہا۔ بساری ساری رات جاگدیاں گزار
 ڈیندی ہئی۔ روندی ہئی۔ دماںں خنکدی ہئی تے اپنے ہتھاں نال
 دوا پلیندی ہئی،" رمضان کچھ کھول تے کہتی۔
 "سنگ جو بکو ہا۔ کیوں نہ کرے ہا داریاں۔"
 کنڈن اپنا فلسفہ کڈھ ماریا تے ول آکھن لگی۔
 "میں تاں جڈن مانتازو بی بی کول ڈھلے خوشی کینے سادھے
 ساہنی ماتا۔ کیا جو سوہنی کنوار ڈھتی اے اللہ صیتیں اختر
 میاں کول۔"
 اول تھیں چھو لٹن دے بعد اوکوں نیٹریا۔
 "اللہ ڈوہا میں دی عمر دراز کرے تے ڈوہا میں دے سیراں
 تے مہرے ڈیکھا دے۔"
 "با جی کیا درے۔" روہینہ مکرے وچ وڑیاں ہوتیاں اکھیا
 "بس تیار میں۔ اختر کپڑے تبدیل کر گھنے۔" اختر داناں

اچانک اوندے سوہوں نکٹا گیا۔ روہی شریہ نظراں نال نازو
 ورو ڈٹھاتے اوسر تے بوہن بنٹریدی ہوئی تے ڈو بھکے
 دو مکھل گئی۔ جتھاں اوندی پڑاڑی تے بیو بیٹھا ہا۔ تے روہی
 وی اوندے پچھوں اڑا ہن گئی پئی۔

اختر چٹی سلوار قمیض پاتی۔ نواں کھسہ پاتس۔ والال کول
 لگھی نال سدھا کیتس تے ساریاں دے نال باہر آ گیا۔ بزرگ
 اگول من۔ روہیہ وی انہاں دے نال ہی۔ اختر تے نازو ہک
 بے کول پڑ پدھے تے خوش عقیدے آندے من۔ ڈو ہائیں
 دے منہ خوشی نال لال تھی گئے ہن۔ اکھیں ستانیاں بن گیاں ہن
 تے لبیاں تے دل وچ وہہ و بخت والی مسکراہٹ کھنڈ گئی پئی
 ڈاکٹر رحمانی پڑاڑھی سوہنی دعوت دا انتظام کیتا ہا۔ ونکو
 ونکی کھاٹے قسم قسم دیاں چیزاں بہترین طریقے نال میز تے
 سجھے پئے ہن۔ جنہاں کینے ڈاکٹر دی امیری دا پتہ لگدا ہا
 روٹی کھاوٹ دے بعد سارے ڈھیر دیر میں گپا ہمیں کریندے
 رہ گئے۔ اتہاں دی گاکھ ہراڈ دا مسئلہ نازو تے اختر دی
 شادی دے متعلق ہا۔ شادی دانال سن تے نازو مشرم
 کینے ولٹیدی سلٹیدی تے کمرے کینے باہر مکھل گئی۔ اوکول
 ریندا ڈیکھ تے روہی وی اوندے پچھوں گئی پئی۔

”باہی! بندیاں وچوں اکھی کیوں آئے ہاوے۔؟“

روہیہ کھراوٹ کیتے کھل دیاں ہوئیاں آکھیا
 ”بس انویں۔ بیٹھی بیٹھی زوری ٹھک گئی ہم۔“ نازو مشرم کریندیاں

ہوتیاں اکھیا۔
 "باجی! اجکل تساں تھکن جلدی لگ پئے دے۔" روہی تازو
 دے مونڈھتے ہتھ رکھتے اوندنا منہ آپ دو کرئیاں ہوتیاں
 آکھیا۔

"کیا وجہ ہے۔؟"
 "بندہ جو تھیا۔" تازو شرمیلی مسک وچ جواب ڈتا۔
 "کیا مطلب۔" روہینہ اوندے متھے توں زلفاں کول ہتھ
 مال پچھوں تے کرئیاں ہوتیاں اکھیا۔ روہینہ دے انگ انگ
 وچوں شرارت کھڑی وٹندی ہئی او تازو کول چڑاؤن دے
 سوڈ وچ ہئی۔ تازو کول چپ کینا ڈیکھتے روہینہ باہیں اوندی
 گچی دے باہروں ولاتے پیار نال پچھیا۔
 "باجی! اے شرم کیناں ہے۔ تساں چپ کول ہورے۔"
 "چھوڑ۔ چھوڑ روہی میکول! میڈنی طبیعت ذری خراب تھی
 کھڑی اے۔"

تازو منہ پکا کرئیاں ہوتیاں آکھیا۔
 "تباہی طبیعت دی خرابی میں جانرادی آں۔" روہینہ ہوں
 حالت وچ پنگ تے بہہ گئی۔ تازو کول وی مجبوراً اوندے نال
 باہٹا پئے گیا۔ گچی جو اوندے قابو وچ ہئی۔
 "ڈیکھ روہی! میکول اے کاکھ چنگی نی لگدی۔" تازو اوندیاں
 باہیں وچوں گچی کڈھوئیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "پر میکول تاں چنگی لگدی اے۔" روہینہ بند وچ آتے جواب

ڈٹا۔

”بے اللہ۔ چھوڑ وی سہی۔“

ناز و نراکت نال اکھیا

”باک شرط تے۔“ روہینہ اکھیا

”میکوں تیڈی شرط منظور کہنی۔“ ناز و جواب ڈٹا۔

”شرط منظور کہنی۔“ ناز و جواب ڈٹا

”شرط منظور کہنی نال دل آپاں وی نی چھوڑ بندے“

”روہی اکھیا۔ او کول بھین نال لا ڈ کوڈ کرئیدیاں مزہ پیا

آندا ہا۔ کیا پتہ او کتنی دیر ناز و کول تنگ کرئیدی پر آخر اتوں

اگیا تے ڈوہائیں کول چھیر چھاڑ کرئیدا پٹھس۔ تال دروازے

وچ کھڑ گیا۔ اچانک ناز و دی دید آخر تے ہی۔

”چھوڑ روہی سہے چھوڑ وی سہی۔ او ڈیکھ او ڈیکھ

کھران۔“

ناز و اکھ نال دروازے دو اشارہ کیتا تے روہی جلدی

جلدی چھوڑ تے ابھٹی بیٹھی۔

”آخر بھائی۔ تال۔“ روہینہ اپنی حالت ڈیکھ تے

کچھ کچھ و بلدیاں ہوتیاں اکھیا۔

”جیا۔ میں۔“ آخر کھل تے جواب ڈٹا تے ناز و

کول پھولن والیاں نظراں نال ڈیدھا ہویا تے باہر نکل گیا

تے۔

ڈو جھے ڈینہ آخر بیو دو نار بھیج ڈتی جو تال جلدی پھڑکیو۔

۱۷ سترھواں باب

اچ گر لوسکول دا افتتاح با۔ ٹھیکیدار قادر بخش خان دی کئی
 مہینیاں دی محنت نے سخت ڈیکھ بھال دے بعد اے عمارت
 مکمل آن مہتمی ہئی۔ جیندے افتتاح دے موقع تے ایکوں وی
 شامل مینوں دا کانڈھا ڈٹا گیا با۔ قادر بخش خان وقت مقررہ
 کینے کجھ دیر پہلے بچھڑا سب سمجھا۔ سکوتر کڈھتے دروازے
 کینے باہر آیا۔ تاں ڈاکیہ اوکوں مل گیا
 "اے ڈاک دا وقت تاں کہنی۔ ول پتہ نی ڈاکیہ کیوں کئے"
 قادر بخش خان وچ دلیل کیتی
 "اے تہا پڑے تاں دی تار اے جناب! ڈاکیے غلابی رنگ
 دا لقاؤ اونڈے ہتھ وچ ڈیندیاں ہوسیاں آکھیا۔
 "میڈے تاں دی —!!"
 قادر بخش خان جلدی تال لقاؤ گندیاں ہوسیاں آکھیا۔

”یا اللہ خیر مبروے۔۔۔“
 قادر بخش خاں لٹافہ بھاڑ ڈتا۔ اسے تبار اختر بھیجی ہوئی۔
 جیندے وچ اول پیو کوئی راولپنڈی جلدی چین دی تاکید کیتی ہوئی
 تے قادر بخش خاں وسواساں وچ پئے گیا۔
 ”پتہ نی انہاں تار کیوں بھیجی اسے۔۔۔“
 ”ڈیکھاں اماں کوں تاں کجھ نہ کھئی گیا۔ پراوہی تاں ٹھیک
 ٹھیک“

”دل ڈیکھاں ٹیڑھی وجہ ہوئی“ تے او انہاں قداماں تے
 پچھوں تے دل گیلہ میں اینکھ پیس دے اولک دا وقت نٹیا کھڑا
 اول جلدی اپنی نئی مسکی تیاری کیتی۔ نوکر کوں اپنی تجویزی
 دا خط ڈے تے سکول بھیجس جو مینہ تہی آسگدا تے خود نوکر
 کوں کم سمجھاتے اسٹیشن نے تیج گیا۔
 سینڈ کلاس دے ڈے وچ اینڈے مال چا مسافر بے
 وی سفر کریندے پئے ہن۔ قادر بخش خاں اپنی اٹیجی اتلی سیٹ
 تے رکھن دے بند سیٹ تے موخجا ماندہ کھتی تے بہہ گیا۔ ہک
 تار دیاں دلیلاں ہن جہ اتنی جلدی ڈیکھاں میکران کیوں سٹرو پئے
 انہاں کوں گیلیاں ہوٹیاں تراٹے ڈیہنہ تاں مسٹرس گزرن ڈوجھا
 اوکوں پچھلیاں لھیں یاد آگیاں جہاں بیا کڈی ہوئی جس اوند
 سارے خاندان کوں جٹ کیتا ہا۔ فرحت۔ بشری۔ نرہت۔ پو۔
 تے نازو خاں اولک مال اوندی پریشانی سٹی وی ودھ گئی۔
 تے ٹھڈا ساد زورے مال منگ گیا۔ مال دوائے مسافر ایندی پریشانی

کینے بی نیاز اپنی بدھنک وپت لگے ہوئے ہن محفلے محفلے دے
 بعد انہاں دے پڑکارے بارے ڈپے وپج گوئجن لگے پوندے
 ہک عمر رسیدہ مرد ہا۔ ڈیو بھی اودہی زوال ہئی جنیدے سر دے والی
 کتھاؤں کتھاؤں چپڑ بھننے کھڑے ہن۔ نوجوان چھو کر تے چھو کر
 انہاں دے پال معلوم تھیندے ہن۔ ڈیل ڈول کینے پتہ لگدا ہا جو
 او امیر خاندان دے ہن۔ قبل مقال کینے پتہ لگدا ہا جو آزاد خیال
 ان۔ چھو کر کی سوڑے یا جامے دے اُتے ڈھلا چلا پاتا ہوتا
 ہا۔ وال کھٹی تک کٹے ہونے ہن۔ چہرے تے میک آپے ی
 زیادتی ہئی۔ لگا لھیں وپج نزاکت تے نہورے ضرورت توں
 زیادہ ہن۔ سر بوجھن کینے بی نیاز ہا۔ اول دل سر کرکں جھکا
 ڈے تے کھنڈے پھنڈے والاں کوں بچا کریندی تے ماحول کینے
 بی نیاز تھی تے تے تے چاڑھی تے رسالہ پتی پڑھدی ہئی۔
 کتیں ویلے ما پیو دی گفتگو وپج حصہ گھن گھندی ہئی تے اوندیاں
 نظراں ول رسالے تے چم ویندیاں۔

گاڈی تیزی نال پنڈھ نمبر نیڈی ویندی ہئی۔ ڈیو پہراں کوں
 گاڈی ما ہیوال دے ٹیشن تے رکی تے ول جھٹکے نال چل پئی۔
 نوجوان چھو کر۔ ہتھ وپج روٹیاں مونڈھے وپج تھراس لڑکائی
 ہوئی تے ترپ ماہ تے اندر آن پیا۔ تے ول او ڈیو بہ چنکا بھلا
 باورچی خانہ تھریا پیا ہا۔ ہک پلیٹ وپج روٹیاں۔ بھنہ قہمہ۔
 کباب تے چٹنی رکھی ہوئی تے او چھو کر کی تاور بخش دے سامنے
 آن کھری

انگل۔ روٹی حاضر اے۔“ اول پلیٹ اوندے سامنے،
رکیندیاں ہونیاں آکھیا۔

”جی۔ میں۔ روٹی تاں کھادی ہوئی اے۔“ قادر بخش کہیں
خیال وچوں نکادیاں ہونیاں آکھیا۔

”تکلف نی کرینداسیں۔“ چھوکری دے پیج آکھیا۔
”سیکوں دراصل بکھ کہنی لگی۔ طلب ہوندی تاں ضرور کھا گھندا“
قادر بخش خان جواب دتا

”دوے سیس! ساکوں بھلا کیرھی بکھ لگی اے۔ بس وقت
گزارن کیتے چو چلا پیا تھیندے۔“ بالال دے پیج جواب دتا
”انگل کھاؤ وی سہی۔ روٹی تاں ٹھر گئی۔“ چھوکری پلیٹ
قادر بخش خان دے ہنٹھ وچ ڈیندیاں ہونیاں آکھیا۔ روٹی دے
دوران وی اپناں ناالار بلارا بند نہ تھیاتے روٹی ختم تھیون دے
بعد او جوان چاء چانے قادر بخش خان دے نال ان پیٹھا۔
”تساں کتھاں دینچڑیں سائیں۔“ بالال دے پیج پچھیا۔
”راولپنڈی۔“ قادر بخش خان جواب دتا۔

”واہ بھئی وا۔ ول تاں مزد آگیا۔ سنسر چنگا گزری۔ اسال وی
پنڈی دیندے پئے ہیں۔“

اول جوان آکھیاتے ڈوبیں آپت وچ حال وڈاؤٹ بیہ گئے
”اچھا اتھاں تھا ڈا پیر راہندے۔“
”جیا۔ میڈے بال دی اتھاں زکری ہے۔“
”کیا ملازمت اے بر خور واری۔“

”بیچر لگا ہوتے۔“

”واہ سیں واہ۔ تنخواہ تاں سوٹی ہو سی۔“

”جیا معقول تنخواہ اے۔“

”تساڑا کیا کاروبار کریندے دے۔“

”تھیکداری کریندا۔“

”ویری گڈ۔ کاروبار چنگا چلیا ہوتے۔“

”جیا اللہ و افضل اے۔“

قادر بخش اونڈیاں پکھیں دا جواب ڈیندا رہیا تے او دل

اپنے حال سٹاون لگے، پیا

”اے میڈا پر خوردار آصف محمود ایم۔ اے دا طالب علم

اے۔ تے مابہرہ بی بی بی۔ بی۔ اے دی طالبہ ہے۔“ اول دھی دو

ارٹا لکھا۔

”ڈھیر مد گزر گئی۔ اے مضر دیت دی وجہ توں پنڈی

نہے وچ سگے۔ ڈاکٹر یوسف رحمانی انھوں دی ہک ہسپتال

وچ فزیشن لگے ہرئیں۔ چنگا محاس بندہ ہے۔ مہو بچھ

آئی ویدی ہئی۔ او کول ملے وی آسول تے بال دی کوئی

گن بیچ ری کیتی آسول۔“

”تہاڈا قریبی رشتہ ہو سی آپت وچ۔“ قادر بخش خان

پچھیا۔

”کیناں سیں۔ رشتہ ناں کہنی۔ پس پرے دی سلام علیکی ہے

مگم رحمانی تے میڈی گھر والی دی کہیں تقریب وچ سنگٹائیاں

گیاں ہن ادھور سہ گلی وچ پیادے نے، اول جوان ہوا
ڈٹا۔

تے ول رشتہ کہیں کر نیو۔ مہم تادرنخش سیراگی ناں کھیا
"ساڈا تاں فی الحالیٰ خیال کیناں ہا۔ پر سبگم رحمانی منہ پتہ
خط بھیرے جرتساں جلدی آؤ۔ جلدی آؤ۔ اجکل دھیالیاں
کوں وی جنگے گھراٹے دی گول راہندی آئے، اول
جواب ڈٹا۔
تے دل۔

اونڈی د۔ ٹیشن توں کہنے کینے جہا اٹھی گئے۔ اختر
تے کانٹن ٹیشن تے اونڈی انتظار وچ ہن۔ ہن سیتی تار دے متعلق
تادرنخش سوال کینا۔ تاں انہاں تار دے مل وچن دا سوال ڈٹا۔
پر تادرنخش منٹ کینے انکار ڈٹا۔

اے کیوں تھی سگدے۔ چھی سالان کینے موئی ہوئی لڑکی ول
زندہ تھی و سچے۔ " گھر پینے تاں انی خنداں بہر توں نازو
دے مل وچن دی مبارک دیتی۔ تادرنخش کول ہلکا بھیجا لہقین
تھی گیا۔

"کیا پتہ او نہ موئی ہووے۔" اونڈی لاش دی تاں
ساڈے ہستہ کیناں آن ہسی۔"

اچ وی شام وی کانی رنگین تے پر رونق ہسی۔ ڈو پہراں ناں
ہکے ہکے بدل آسمان تے بھجٹ شروع تھی گئے ہن تے شام
کوں او کالے بدلاں دی شکل وڈتے سارے آسمان تے کھنڈ

گئے، ہلکی ہلکی ڈانٹتے ٹھڈی ٹھڈی ہوا شام دے لطف
 کوں دو بالا کر ڈتا ہا۔ مازو تے روہی جن وچ بیٹھیاں تے
 موسم کینے لٹاوا۔ آہ روز بیٹھیاں سٹینڈیاں ہن۔
 "ہیں باجی۔ ہن کیا پتہ تھناں ویسو پتے۔" بروہی دا چہرہ
 اداس کھتی گئی۔

"میکوں تاں تہاڈے کیتے سو بچھ آسی۔" والاں دیال،
 آواریاں لیاں دل ول مٹھتے تے ان پوندیاں ہن۔ ہوا تیز ہئی
 روہی دا ہتھ انہاں کون ول ول پھپھوں تے کھڑا کریندا ہا۔
 "کیڈے ویٹیاں پئی۔" مازو حیرانگی نال پھیا۔
 "تہاڈے رشتے دار جو آئے ہونین۔ کیا پتہ او تہاکوں رتے
 گھس تے ولین۔"

روہی سو بچھ مینھار تہاڈے آکھیا۔
 "ہیں باجی! میکوں نکل تال کیناں ویسو آتھاں وچ تے۔"
 "کیویں کھا لھیں کریندیں روہی! سو پتے تے پلے ہوں، انھوں
 ویسوں نہ ول تیکوں تھلا کیویں ڈیساں" مازو پلے نال جواب
 ڈتا۔

"نہ افتر اتھاں آندائے نہ انہاں کون تہاڈا پتہ لگدا۔"
 روہی مٹھتے تے وٹ سٹینڈیاں ہوتیاں آکھیا۔
 "غلطی تال ساڈی اپنی جو اسال اوکوں اتنی چھوٹ پئے
 پئے۔ میکوں اے پتہ ہوندا جو اے نوبت آسی تاں میں او
 کوں پہلے ڈینہ کھڑکا ڈیندی" روہی کاوڑ نال آکھیا۔

روہینہ کچھ لھیں سبھی کریندی مہی تے ناز و خیالاں وچ مگ
 مہی۔

”میں انہاں دے نال و نچال یا نہ و نچال پیر۔“

ناز و کون بک خیال آیا۔

”او مہیڑے کوئی رشتہ دار تال نی۔ نہ جان تہ سجان ایویں
 خانجہ دے رشتے دار بن گئیں۔ سیکوں تال ایندے ویر
 فراڈ نظر دے۔ میں انہاں دے تال ہرگز کیناں ویساں۔“

بہا خیال آئیں۔ خیالاں خیالاں دے رچ اختر اوندے
 سامنے آن کھر ا جیڑھا اوندل منگرا دلدار پاتے اختر دا
 خیال آون تال او سبھ کچھ بھل گئی۔ بک پاسے ڈاکر دا پیار
 تے روہی دی چاہت مہی۔ ڈو جھے پاسے اختر دی محبت مہی
 دلاں دے سودے کھنٹے پئے ہن بک خیال آئیں جو او
 اختر کوں دلوں بھلا ڈلوے۔ پر اے کم اوندی طاقت کینے
 باہر ہا۔ محبت دانتہ رگ رگ تے لوں لوں وچ رچ گیا ہا۔ ما
 پیو دا خیال آیرا ان دماغ پھر کھاوٹ لگ پیا۔

”ڈاکر تال نیکوں راہ لئد دسی سمجھ تے پاسے تے پتہ نی

مہیڑے اصلی والدین کون! ان۔“

ار کوں خیال آیا۔ گمانجن کوں اوندے ذہن پیو مہنٹ کیے
 الکار کر ڈتا ہا۔ انہاں خیالاں او کوں ماہول کینے بے خبر کر
 ڈتا۔

”یا جی! اختر سوئی دی نوکرانی پتہ نی کیویں پئی آندی اے“

روٹی کندن کوں گیٹ ۔۔۔ نازو دیاں نظراں
دی گیٹ دو سپر گئیاں۔ کندن ۔۔۔ دے رتہ کلیتے انہاں تک
آگئی۔

"بی بی! مائی عدا سب ہر ادس یاد کیتے۔"

کرن ادب مال لھیا۔

"کیوں خیریت ناں ہے۔" روٹی پھیا۔

"نازو بی بی دا چا چائیں آگئے۔" کندن جواب ڈتا۔

"چا پنا۔ کیندا چا چا۔ کیڑھا چا چا۔" نازو پریشانی ناں پھیا

۔ اختر میاں دا ابا۔ "کندنا آکھیا۔

"اختر دا ابا۔ میڈا چا چا۔ اختر۔"

خیال توں خیال آون تک سیٹے۔

"کیا وچ آکھاں بی بی۔" کندن

"جلی جلی۔ یو آندی پیا۔" نازو دے دل اس جواب

ڈتا تے کندن اٹھا تہی پیراں تے بچ پلنے ول پئی۔

"گھنوباجی! سن ناں تہا ڈا چا چاوی آگئے۔ پھنی کیا نیٹری

اے۔" روہنیہ دیکھے لیجے وچ آکھیا۔ پر نازو اوکوں جواب

ڈیون دی بجائے۔ آسمان تے بھج دے ہونے بدلاں کوں دیکھن

لیک پئی۔

"ہیں۔ ہر۔ نی کہیں مصیبت وچ پھس گئی آں۔ ڈیکھاں

میڈے ہال کیا ستہ۔ ہوا لایے۔ میں کون آں اے

لوک کوں ان۔ پے کیا لگدن۔ الہی! اے سب کیا

مُسکِ معصوم - کدو شکر - چوٹے چوٹے ڈنڈ جھاتی پاتے تک
 گئے۔ گلاباں وچ کدو چوٹے ظاہر تھے تے چہرے تے ول پپ تھی
 گئی۔ گیٹ تے پنے نال پتھر آہیاں کول گیٹ وچ مل گیا۔ نظر
 نال نظر ملی۔ تے موچھ بھاری دی بھاہ تے خوشی آگئی۔

“وڈی دیر لا ڈتی نازو۔“ اختر آکھاتے نازو دے
 مہ دا رنگ گل اناری تھی گیا۔ پتہ فی شرم کینے پلایا پتھ بھوپ
 دے موچھوں اپنا نال سن تے۔

“بھائی جان! اچ: نال دی طبیعت ذری ناساز سی۔ ایہو
 دی میں زور نال کھل آئی آں۔“ رو بی کھل دیاں ہوسیاں نازو دو
 ڈٹھا۔

انے نال خیر زانو۔ اے۔ تیاری تاں میں سویر دی کیتی کھڑی
 ہم۔ پر ایہ نہ اون ڈیندی ہی۔ نازو مسک دیاں ہوسیاں جواب
 ڈتاتے ول رو بی رہ۔ ڈیکھن لگ پئی۔ رو بی حیران سی جو اتنی
 دویر وچ نازو واپس جھکا نہیں تھی گئے۔ بیٹے تالی کمانی بیٹھی
 سی تے لحظے وچ ہشاش بشاش کیوں تھی گئی۔ اے شائیت
 نگاہ بھوبال دا اثر یا محبت دی کرامت سی۔ ترے کھل دے
 پسے ہوئے اختر دے گھر لگھ گئے۔ موسم دی تنگی دی وجہ
 تول سردی کچھ چوکھی تھی گئی سی۔ ٹھیک بار قادی بخش خان بھوڑے
 رنگ دا دوٹالا لھیٹی تے بھرا نال پھل پھیا کر نیدا ہا۔ مانی جڈاں
 دی پلنگ تے بیٹھی تے انہاں دیاں پھل پھیا بیٹھی ستر دی سی۔
 اچانک دروازہ کھلیا۔ پردے دے وچوں پیلے اختر سر کھٹیا

اونڈے بچوں رومی تے ناز و دلے آدر آیاں۔
 "سلام علیکم! چا جاسیں!۔۔۔ بیوی نادر بخش کول سلام کرتے
 ماٹی خداں دے پنک رو لنگھ گئی۔ سارو سبے گامٹن دو ڈرٹھا۔ تے دل
 چاچے کول ڈیکھتے جھکی جھون پراسٹیں۔ اسے شمس وی اونڈے
 کیسے اجٹی تے الی وافت ہا۔ حکول نازو دیاں اکسں اچ چلے وفتہ
 بار، لیاں بن۔ او سوچیدی کھڑی۔ ہواں جوں کول
 دیں لے۔ کرے وچ چنگی طرح چپ تھی گئی۔ ساریاں دیاں
 نظراں ول ول نازو تے نادر بخش کول پیاں ڈیدھیاں بن تے
 نازو بکی جھاہ لے بت ہئی۔ اچھی کھڑی ہئی۔
 "اماں اکھڑ کیوں گئیں۔ بن چاچے بن۔ ایکوں۔۔۔"

سجنا تا۔۔۔
 گمانن اٹھی تے بنار نال نازو دے سر تے ہتھ بھریدیاں ہویاں
 آکھیا تے او کول نادر بخش کول گھن، ایجا نادر بخش کی ماں تے ہیرا
 نال او کول ڈیڈ غلا گیا۔ او کول یغین نہ پیا انڈا اچو اسے واقعی
 او نازو ہے یا اونڈی ہمشکل کوئی ہئی چھو کری ہے جوڑھے ویلے
 دل تے دماغ گواہی ڈے ڈتی جو اسے واقعی نازو ہے تاں اٹھی تے
 اونڈے سر تے ہتھ پھیریا تے دل کرسی تے بائندیاں ہونیاں آکھیں
 "نازو ماٹی! بن تاں وڈی سارو ہتھی نہیں۔ سنھڑ بھن پوج وی نہ
 پئی انڈی ہانویں۔" تے نازو اتھر دے نالوں لنگھتے ڈاڈی دے
 نال وینچ مینھی تے دل کالھیں واسلسہ ایجھاں شروع تھیا جو
 رکن وچ نہ پیا آوے۔ نازو بیانیوں وانگو نادر بخش کول ڈیدھی کچھ

سوچندی تے در جھکی جھوٹ سٹ۔ بے اہل دیاں پکا لھیں سٹرن
 بگ پوندی۔ گائمن۔ ڈاکٹر رحمانی دیاں پکا لھیں دہر نیدارہ گیا تے
 سارے چپ کرتے اونڈیاں پکا لھیں سٹرن پتھڑ ہن۔ بک نازو ہٹی
 جیڑی انہاں پکا لھیں کول سٹ تے جوں جوں پریشان ویندی تھیدی
 ہٹی۔

روٹی دا وقت بھٹوٹ والا ہا۔ روٹی کھسکن دا بہانہ سچھی گولندی
 ہٹی۔ نازو کول وی کئی دفعہ اشارہ کیتس پر اول اکا ہنسے اشارے
 نال سمجھایا۔ ہائی کچھ دیر بہتہ خیراے۔ جلد تے ہن۔
 "بی بی صاحبانہ گھر جہاں آگین۔ بیگم صاحبہ پیڈولہ تے تہا کوہا
 رمضان اندر آتے انہاں دے نوکر واپس نامازو کول ڈتا ہر
 تے نازو کل آون ڈاناں اکھ تے اگھی کھڑیاں۔ جہاں دا ناں سٹ
 تے انہاں دی روکن مناسب نہ سمجھیا۔ ڈوہیں چنڑیاں سلام کرنے
 باہر نکل گیاں تے آخر دیاں نظراں دیر تیں لڈ دے ہوئے پونے
 کول دیرھیاں ریاں۔

ملک رینواز خان اپنے بالال بچیاں سمیت پنڈی دے ٹیشن
 تے لتھا تاں کپ پرانا وچھڑیا ہو یا بارل کیتس۔ سارا ڈینداوندے
 کول گزارن دے بعد مغرب ویلے رحمانی منزل تے پئے ہوں
 ویلے بیگم رحمانی گھر کلبھی ہٹی سناڑو تے روٹی آخر دے گھر گئے ہوئے
 ہن۔ ڈاکٹر کہیں مرضی کول ڈکھن گیا ہو یا۔ نوکر کول روٹی ہوئی
 دو بھجانس تے خود انہاں دی آڈ بھگت بیچ لگ گئی۔ روٹی تے
 نازو گھر دیاں تاں اپنے جہاں کول ڈکھ تے حیران رہ گیاں

انہاں کوں اچ کینے پہلے تہ ازو د پھلواتے زوت روہی۔ پہلے کوہی
 ریاں کوں سلام کرے طاہرہ کوں بھانوں وینچ پاتا۔
 "اے میڈی دھی روہینہ۔ کالج وچ زیرِ تعلیم اے۔"
 بیگم رحمانی روہی: واسٹارہ کیتا۔

"تے اوس۔۔۔ بیگم رہنواز خان نازو دو اشارہ کیتا۔ جیڑھی
 طاہرہ کوں بلدی پئی تھی۔"

"ایکل وی مڈی دھی بچہ کھنڈ۔۔۔ بیگم رہنواز خان نازو پاتا۔
 بڑی بڑا کڑیہ نہا وی آئی۔ چھوہریں ڈوبھے کرے وچ اٹھی
 گیاں تے آھل دیں انہاں۔ نے بچپون گیا پیار وروانے دینے
 کھڑتے تہ بڑی ناگوں سکل پاریں۔ "طاہرہ۔۔۔" تے طاہرہ
 آتے بھرا کوں اندر رکھن گئی۔ آھل کرے وچ شان بے نیازی
 زان پھلدا ہو تیلے دان نھیا۔ اونڈیاں نظراں زاری ویاو: رو
 تے روہی دے چرنے دا جائزہ پیاں کھنڈیاں ہن۔ ازو آھل
 دیاں اکھیں وچ "ارت ڈوبھتے ذری دھل گئی۔ اونڈیاں
 انھیں وچ خور خوار شیر والی بے رجا وی چمک تھی۔ منہ تے
 شیطانی مسکار پئی تے اونازو دیاں والی والی کرسی تے آئے
 پہر گیا۔"

"بس! میں تہا ڈاناں بچھ سگداں۔۔۔" آھل موڑھا اونڈے
 موڑھے ناں نگرندیاں ہونیاں آکھیا۔

"جی۔ میڈا ناں۔ کیوں تہاں کیوں بچھدے دے؟"
 نازو گھیرا ہٹ کینے وبلدیاں ہونیاں آکھیا۔

تین۔ اوہو۔ تسال تاں بالکل تروں تہہ کھینچے۔ گھیراؤن دی
بھدا کیا ضرورت ہے میں وکالتیں ہانج۔ ہندا نخواستہ کوئی ڈانٹ
تاں نی۔ آصف ادرے تہہ ڈوا پتا تہہ و دھایا۔ پرنازو بجلی
وانگو آٹھی تے باہر نکل گئیں۔

”وڈی بے وقوف لڑکی ہے۔“ طاہرہ مستحقے تے ورتیا
سینڈیاں ہونیاں آکھیا۔

”ایکوں تاں آداب محفل دا وی پتہ کہنی۔“
روبی آصف دی حرکت ڈیکھتے خود ڈیر سیٹھی مٹی۔ اونڈی
بے حیائی تے اوکوں ول ول کاوڑ پئی لگی دی مٹی۔

”کوئی گا لھنی۔ شروع شروع دیر لڑکیاں پیریں تشرم لڑنیا
ہونڈن۔ آپے سویر تک ٹھیک تھی ویسی۔“
آصف بھین کوں آکھیا۔

”ویسے میکوں ایجھیاں تشرمو کلیاں لڑکیاں پیوں بھانڈن۔“
آصف دی گا لھ سن تے روئی دیاں اکھیں پینج گیاں۔

”طاہرہ! میڈے کپڑے ناں کڈھ آ اچھی وچوں۔“
آصف بھین کوں ابرو و نچن دا اشارہ کیتا۔ روبی وی طاہرہ
دسے پچھوں و نچن پئی پر آصف اوکوں بھل گدھا۔

”جہان کوں کلہا بلہاتے و نچن تا مناسب گا لہ۔ بے مہن!۔“
آصف کلہا پئی ہونیاں آکھیا تے روبی دل پہ لگی۔

”تسال وی ایٹا اسم گرامی ڈسیو یا اونیہ ہتھیر و وانگو پھانج و سیر
آصف محمود آٹھی تے اونڈے نال پلنگ تے باہنڈیاں ہونیاں

آکھیا۔ آصف دی ترے کچھ روپی اوندی گھیرتی گئی۔ زندگی
 وچ پہلے دفعہ کہ پیر مرد آؤ۔ ہمالیہ ہند پیا۔
 "میں کچھ بچھیاڑی" آؤ اوندی پڑ بکھرتے آکھیا
 "جی میڈا تاں روہینہ ہے۔" "توہی دسے مہتے تے پگھر
 وی بگڑا۔ تے اوہل وچ دعا بیٹھی منگدی ہئی۔
 "اللہ سیناں۔ کہو اتہدے کول بھیج تے میڈی ایہی بلا کینے
 جان چھٹے

داویری گدیم۔ مس روہینہ۔ "آصف کھلریاں ہوٹیاں
 آکھیا۔

"تے شاہد منیر کہہ آصف محمود سہڑیندن۔"
 روپی دی گردن شرم لینے تھکی ہوتی ہئی۔ او سو چنیدی بیٹھی
 ہئی جو سٹ باہر کیوں نکلاں۔

"مس روہینہ اتنا شرم کیوں ہے۔"
 آصف محمود اوندی کھاڑی کول ہتھ لیندیاں ہوٹیاں آکھیا
 تے روپی کول جیوں کرنٹ لگ گیا ہووے خونی اکھ نال آصف
 دوڑ ٹھس تے جھٹکے نال اٹھن پئی پر آصف اوندی ہاتھ کول
 پکڑ گدھا۔ ہاتھ کول بک جھٹکا لگاتے روپی اوندی جھولی وچ
 آں پئی۔

"بدقیہ شرم نی آندا۔"
 روہینہ مچی وانگو پھتکاری مارتے آکھریاں ہونیاں آکھیا۔
 "آندا تاں باہر سٹ ڈاڑھ" آصف محمود بے حیائی نال جواب دیا

"میڈی پانہ چھوڑے۔" روہینہ کا وڑناں اکھیا۔
 "پک شرط تے۔ جسے انہاں ہرٹھاں دی تریہہ ہاوں پڑیوں"
 آصف اوندے منہ دو منہ ودھایا۔
 "تڑاخ۔۔۔" کمرے وچ چاٹ دا لاپیدا تھیا۔
 "تیدی اے شرط میں پوری کریدی آل۔"
 نازو اپنے ہتھ کول کھوٹیندیاں ہوتیاں اکھیا۔ جیندے نال
 اول آصف دی شرط دا جواب دیتا ہا۔
 "تال میڈی بے عزتی کیتی اے۔" آصف اکھیں کدھیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔

بے عزت بندے ہمیشہ بے عزت تھیندے رامندن۔۔۔
 نازو شیرنی وانگو گج تے جواب دیتا۔
 "چل روہی۔" نازو روہی کول گھن تے باہر نکل گئی۔
 رات کول ملک رہواڑ رشتے دی کالھ چولی نال ڈاکٹر جمانی
 صاف اکرار کر دیتا۔

"معاف کراہے ملک صاحب۔ اسال روہی بی بی دامنگیاں
 کر گدھے۔ تے روہی ہالی نادان اے۔ وڈی تھیوے آپے
 ڈٹھا دیسی۔" ڈاکٹر جمانی کرا جواب دیتا۔
 آصف تے اے خبر بجلی بن تے ڈٹھی۔ اوندے سارے منصوبے
 خاک وچ بل گئے۔ جیڑھے اول نازو تے روہی کینے بدلہ گھنن دے
 بنڑائے ہن۔

سویرے نازو اکٹھی تال نہ اول طاہرہ دی شکل ڈٹھی تے نا آصف

دی۔ او سویرے سویرے ڈاڑھی کول چٹھی گئی۔ سمن او کول
 اے گھرا پٹی اصلی پناہ گاہ معلوم تھیندا ہا۔ جتھاں اوندی طرح
 دی حفاظت تھی سنگدی ہئی۔ آصت دی گدگی نازو کول بہوں پیکھ
 پھجایا ہا۔ اووی مرد ہاتے اختر وی۔ آصت او کول اپنا تے
 اپنی محبت دا قاتل نظر دا ہا۔ اوندی شکل کینے دی نازو کول نفرت
 تھی گئی ہئی۔ او تال صرت اختر دی ہئی تے اختر اوندے کیتے
 ہا۔ اوندا محبوب حسین ہا۔ سنجیدہ ہا۔ با وقار ہا۔ اوندی پہلی تے چھکڑی
 محبت ہا۔ اوندے بغیر کہیں مرد کول ڈیکھن دی نازو گناہ سمجھدی
 ہئی۔

اختر ہوں ویلے دفتر دی نیاری پیا کریندا ہا۔ نازو تیزی تال
 دروازہ کھول تے اندر آگئی۔

“اختر اچ سویرے سویرے نیاری کیوں کریندا پئی۔“
 نازو دروازہ پھدیاں ہونیاں آکھیا۔ محبت اچ او کول اپنے
 محبوب تال پکا لھیں کرن کیتے بھجور پئی کریندی ہئی۔
 “نازو۔ توں۔“ اختر اوندو پھردیاں ہونیاں آکھیا
 “ہا اختر۔ میں۔“ نازو تھوڑے موکھے الا وچ پوچھ
 پڑتا۔ ساری رات دی پریشانی کینے اوندا چہرہ لتھا کھڑا ہا۔ تے
 طبیعت سو بھی مانی نظر دی ہئی۔

“خیر تال تال ہے نازو۔“ اختر حیرانی تال پھجیا۔

“بس خیریت وی سمجھ گھن۔“

نازو اختر دے اصولوں نیڑے آگئی۔

”ول وی پرتاں لگے طبیعت اداس کیوں ہے۔“ آخر اوندے
 لہتے ہوئے چہرے دھڑکیہ تے اکھیاں۔ پر نازو، ملک رہنوازیان
 کپاٹھیں وچ گم تھی گئی جو رات او کیوں ول ول اوندناں گھن
 تے رشتے دی کپاٹھ بیٹھا چولیندا ہاتے ول اوکوں آصت دی
 بے حیائی یاد آگئی جیڑھا زورے نال اوکوں اپنے قہضے وچ کرٹ
 چاہندا ہا۔

”کیا ڈساواں اختر۔ دنیا تیکوں تے میکوں زورے نال کھیرٹ
 چاہندی اے۔ پر۔ پر۔ میں جدائیاں دے صدے برداشتی کر
 سگدی اختر۔ میکوں تاں ہن تیدے بغیر بک پل وی گزارن محال
 نظر دے۔ میکوں اپٹیاں باہیں وچ کاکھن اختر۔ نی تاں لوک
 میکوں تیں کینے زورے نال کھس گھن۔“ نازو بیاب تھی
 تے اوندے سینے نال لگدیاں ہونیاں اکھیاتے اختر دیاں باہیں
 اوندے پاسر ول ول گیاں۔ اوکوں جان والیاں دی گندی
 نظر کینے ککاوٹ کینتے۔ نازو کتنی ویر اکھیں ٹوٹی تے اوندے
 سینے نال لگی کھڑی رہی۔ اچ اختر کینے جدا تھیون تے اوندنا
 دل تکر نیدا ہا۔ اوکوں ڈر ہا جو نال تو نخواستے ویری بندے
 میکوں اختر کینے جدا کر گھن۔

”اختر! پتہ نی کتنا غصہ بک تے کینے پرے پرے راہوں
 دھیان کریں ایہا دوری آپاں کوں بک پتے کینے نکھیر نہ پڑ پوے“
 نازو اوندیاں باہیں کوں گھٹ تے پھڑ بندیاں ہونیاں اکھیا
 ”مو نکھی کیوں تھیندیں نازو۔ میں تیدے نال آں۔ آبا سیں

”جیا۔ جیا۔ کیوں نہ سہیں دھی وی تہاڑی تے پتر وی تہاڑا
 جیوں مناسب سمجھو کر گھنوں۔ ایندے وچ میکوں بھلا کیا اعتراض
 تھی سگدے۔“

ڈاکٹر جواب ڈتا۔ اج او دھی دا بیو ہون دی حیثیت، نال
 گپا کھ کر نیدیاں ہوئیاں جھجھک محسوس پیٹھا کر نیدا ہا۔
 ”در اصل سہیں۔ اماں ہونی کوں جلدی اے۔ فرمیندن جوا اختر
 دی خوشی ڈیکھتے تڑاں۔“ گائٹن ما دو ڈیکھتے مسکدیاں ہوئیاں
 آکھیا۔

”ابہاں دا فرمان وی جائز اے سہیں۔ بزرگاں کوں اولاد دے
 سہرتے سہرا ڈیکھن دا شوق ہمیشہ کیسے آندا پئے۔ پھلی عمر تھی ابہاں
 دی جلدی وی بجابے۔“ ڈاکٹر گائٹن دی گپا کھ دا جواب ڈیوں
 دے بعد گھری دو ڈٹھا۔

”اچھا سہیں! میکوں اجازت۔ دیر تھندی پئی اے۔ میں تہا کوں
 ٹیشن تے خود پچاؤن جلساں تے گاند وی دل پچی کر گھنوں۔“
 ”گپا کھ پچی کر گھنوں۔ کیا مطلب۔“ نازو دل وچ نیال کیئا۔
 جیڑھی نال والے کرے وچ ابہاں دیاں گپا لہیں بیٹھی ستر دی
 بیٹی تے جیڑھے ویلے او کوں گپا کھ پچی کرکٹ دے مطلب دا
 پتہ لگاتاں شرم کیسے او زرا منہ لال تھی گیا۔ اکھیں ہولے ہولے
 نوٹج گیاں تے وجود تے بے خودی وانٹہ جہاں طاری تھی گیا
 دل ہونی دی رفتار وی تھیری تھی گئی ہے۔ سادہ وی خیر نال تکھا تھکا

”آہاں نازو! میڈے سرورچ کب پڈوں ہتھ تاں مار چا آہریاں
 جو دھا دھوتے تیاری وقتی کر پاپاں۔ چا پیا تہڈا تاں اصلوں
 بھگی دا ماریا ہے۔ ہوں ویلے تاں سوچن وی کچھ نی پڈیندا۔“
 مائی جنڈاں سرورچ نیل دی تلی سٹینڈیاں ہوتیاں آکھیا۔
 ”اماں۔ تیاری کتھوں دی کریندے پتے وے۔۔“

نازو حیرانگی نال پھپھیا۔

”اچ ڈوپراں والی نکاڈی تے گھر ویندے پتے ہی تاں اساں
 مائی جنڈاں جواب پڈتا۔“

”تے میں۔۔۔ نازو دے موہنوں اچانک نکٹا گیا۔ بقیراری

یکدم ودھ گئی۔

”تہڈی تیاری تاں اماں کچھ تھنسی۔۔۔ نیڈا بیو دی تھپی ڈیسی
 تاں۔۔۔ تے گھن و بچن کیتے اساں ڈوں تراٹے بندے تھکیوں
 تھوڑا گھن ویوں۔ میڈی دھی کوں گھنن کیتے تاں جتج آسی
 جتج۔۔۔“ مائی جنڈاں کھلایاں ہوتیاں آکھیا۔ ڈاڈی
 وی گلاکھ سن نے نازو شرم کینے پڈوڑی چوڑی تھی گئی تے
 جلدی جلدی سر تے بوچھن بناوٹ لگ پئی۔

ڈوپراں کوں ڈاکٹر رحمانی نازو دیاں ڈاڈی کیاں کوں گاڈی
 تے سوار کرتے دیا تاں اوندے ذہن وچ بکو خیال ہا۔
 ”پتے نی چوڑی نک میں سنیہ وی سگساں یا کپیاں۔“

ستر ہوا سے بارے ختم سے

۱۸ اٹھارواں باب

ایچ اختر دی شادی دا ڈینہہ باجج سویر دی راولپنڈی آگئی
 ہئی۔ اختر کچھو اب دی شیروانی۔ پیراں سنہری تلے والا کھسہ
 تے سرتے بنا رسی مشدی دے اُتے سہرے پدمی بیٹھا ہا۔ تازو
 ایچ روحانی طور دے علاوہ دنیاوی طور تے وی اونڈی تھیون والی ہی خوشیاں
 واسند رہو لے ہو لے وسیع دینا تھیندا ہا۔ اونڈیاں سوہنیاں سکاں
 تے سدھاں ددھیاں دیندیاں ہن۔ شادی دی خوشی اونڈے جوانی
 دے حسن کول نکھاری کھڑی ہئی۔ اونڈا منہ خوشی نال بکھرا پیا ہا۔
 تے اکھیں وچ خمار آساں کھرا بھیندا ہا۔

قیمتی بور وکیڈ دے لال غرارے دے اُتے سوڈی چولی تے ہین
 پھیلے بوچھن وچ رومی شادی وی بھج درک وچ رومی و دی ہئی
 بگٹاں دے قیمتی بساں تے لال بڈھے وچ رومیہ خود کنوار دی
 نگدی ہئی۔ ایچ اونڈی زندگی دا مصروف ترین ڈینہہ ہا۔ بھانویں
 جو اوکوں نازو دی جہانی داصدہ ہا پر دل دی بھین کول کھلے
 منہ نال رخصت کرن وچ اپنی شان سمجھدی ہئی۔ چہرہ خوشی کینے
 لال بھنی گیا ہا۔ تے وجود خوشی دے نشے وچ جو جھدا ودا ہا۔

شادی وچ اختر دے رشتہ داراں دے علاوہ شہر دے
 معززین وی کافی تعداد وچ آئے ہن۔ مرداواں دا انتظام اختر دے

بغلے وچ ہاتے عورتاں کیتے ڈاکٹر رجحانی دا بنگلہ مخصوص ہا۔ بہتی
 دیاں نیگرس دا لول سہرے گاندا ہویا تے اختر کون کھنڈ کیتے باہر
 سڑک تک آیا۔ ہک پاسے ذالین دے سہرے ہن۔ ڈو جھے پاسے
 بیتڈ والے ہن۔ پختت جو انیاں نچکے مریدیاں مریدیاں ہتھ
 نہ پیاں آنریاں ہن تے ایس عجیب و غریب شادی کون ڈیکھن
 کیتے لوگ کافی تعداد وچ کھٹے کھٹی گئے۔

”اللہ وسائی! مائی جتنا جلدی تھی سگے اختر کون“ لاناں
 ڈیٹ دی کرو۔ چنچ متائی شام روانہ تھبو تے۔ پندھ پھوں اے
 بابو۔ بساں والے جھٹھ لانی کھڑن۔ قادر بخش اپنی مسات
 اللہ وسائی کون ہک پاسے سٹپنڈیاں مونییاں اکھیا۔

اختر ذالین دے جھٹے وچ سیجھ تے و پچ پیٹھا۔ زکاج
 اوہو جیڑھا پڑھیج گیا ہاتے ہن رسماں باقی راہنڈیاں ہن۔ اختر
 دے ڈاڈکیاں شادی دی ہر رسم پوری کیتی تے منہ پڑی انہاں
 دیاں اتو کھیاں رسماں کون ڈیکھ تے حیران رہ گیاں۔

ڈاکٹر رجحانی دیاں اکھیں ہنچوال تال بھریاں کھڑیاں ہن جیڑھے
 ویلے اوں تازو کون الوداعی بھاگل پاتا۔ بہر حال پیو ہس۔ چھی ست
 سال اوکوں پالیا ہس۔ تازو دے وچھڑن دا اوکوں سکیاں دھیل
 جتنا ارمان لگا۔ روٹی دیاں اکھیں وی ہنچوں و ہاتے لالی تھی
 گیاں ہن۔ بھین جو جد اپنی تھنڈی ہس۔ جیندے نال اوں
 اپنی جوانی تے عالم شباب دے کجھ ڈینہہ گزارے ہن۔ ڈکھاو
 دی خاطر بیگم رجحانی وی ڈیوں چار ہنچوں ہاتے اوکوں بھانڈا وٹ

دے بعد اوندے سرتے پیار ڈیندیاں ہویاں آکھیا
 "وہی بچری اللہ سہاگ سلامت رکھی تے کڈیاں کوئی
 دکھ پیش نہ آوی۔"

انہاں کول روٹا ڈیکھ تے ناز و دیاں مدھ بھریاں اکھیں
 وی ہنجوں و ہاؤن اگ پیاں۔ چھری ہک محبت دے ہتھوں
 مجبور تھی تے۔ تے اختر دی تات کول اپنا سمجھ تے ساورے
 گھر دیندی پئی ہئی۔ نی تاں باقی لوک اوندے کیتے ان واقف ہن
 ناز و انہاں کول یقین ڈیواؤن دے باوجود وی اپنے دل کول
 یقین نہ ڈوا سکے جو اے واقعی میٹھے رشتے دار ان۔

اختر ایوں اگول ہاتے ناز و اوندے بچھوں ہولے ہولے
 ترم چندی آندی ہئی۔ روٹی بھج تے موٹر دے دروازے
 کول وینچ لیا جیڑھی صرف گھوٹ کنوار کیتے ہاراں مال لپی کھری
 ہئی۔

"رستہ بھوڑ۔ روٹی۔" ڈاکٹر رحمانی آکھیا۔
 "ایویں تاں میں انہاں کول نی وینچ ڈیندی۔" روٹی
 کھدیاں ہویاں جواب ڈیا۔
 "تے ول کیویں وینچ ڈیسیں۔" ڈاکٹر رحمانی حیرانگی مال
 پچھیا تے ول روٹی دے مطلب کول سمجھ تے کھلن لگ پیا۔
 "اچھا بھئی اچھا۔ آہی اے سمجھ۔"

"سایاں وی بھلا ایویں جان چھڑیندن۔"
 روٹی دے رشتے داراں وچول کوئی پولی۔

”کچھ رشوت ڈے اختر۔ نی تاں دروازہ کیناں کھلسی۔“
 کہیں پاسوں آلا آیا۔

کھل مذاق تعیندی رہی۔ اختر دے پیو روٹی کول ڈوی سارے
 ٹوٹ ونکاں دے کرتے ڈتے تے دروازہ کھل گیا۔ بندہ دا آلا
 ہولے ہوئے اچا تھیا۔ گھوٹ کنوار دی موٹرتے پیساں دا مینہ
 وسیا۔ ڈاکٹر جمانی تے اونڈی ڈال نازو دے بہرتے آخری دفعہ
 ہتھ پھیریا تے جیج ایں پر رونق جہاں کول پھوڑتے منزل مقصود دو
 روانہ تھی گئی۔ موٹراں لاریاں تیزی نال بندہ ٹہریاں ویندیاں
 ہن۔ روٹی نازو کول اپنی باہنہ دا سہارا ڈتی بیٹھی ہی۔ تے اختر
 اونڈے نال بیٹھا ہا۔

تے

سویرے نوں وبے جیج القادر دے گیٹ تے ان ٹرکی تے
 القادر بندیاں نال بھرتی گئی۔ روٹی۔ نازو کول سہارا ڈتے
 اچے کمرے وچ گھن گئی۔ بندہ دے تھکیرے کینے اوندا
 برا حشر ہا۔ گھوٹ تاں بندیاں وچ جھلج گیا تے نازو اپنی سیجھ
 تے آن بیٹھی۔ سیجھ سجھاوٹ والے وڈی محنت نال سیجھ کول
 سنگاریا ہا۔ پھلاں دے رنگدار چھیرے تلے بہتے نازو کچھ
 سکون محسوس کیتا۔ ڈالیں کنوارا وا منہ ڈیکھن کیتے بانہروں،
 دروازہ کٹی ویندیاں ہن۔ پر اللہ وسائی انہاں کول سمجھا پڑتا۔
 جو کنوارا دھا دھوتے تیار تھیسے تے ول منہ ڈیکھایا ویسی۔
 روٹی نازو کول دسواوٹ دے بعد توں کھواب دا لال

جوڑا پوایا۔ گھیر دار غرار سے تے تنگ چول دے دیچ اوندی
 جوانی یے قرار نظر دی ہٹی۔ کپڑیاں تے قیمتی عطر چھنڈ کیا گیا۔
 قیمتی گلہبے گروہ دے علاوہ اوکوں ہیریاں واسٹ وی پوایا گیا
 بیڑھا قادر بخش اپنی ان گنت دولت لاتے تیار کروایا ہا۔ روپی
 ادنا ہار سنگار وڈی محنت مانا کیتا۔ لباں تے ہکی ہکی سرخی تے
 اوندے اتے سہرا نغزہ لائیں۔ اکھیں کوں گل دی دھار نال منانہ
 نبرائیں تے اکھیں دے پھیرال تے ہلکا ہلکا نغزہ لائیں تے
 نغزے نال انہاں دی رونجی بی وی ودھ گئی۔ کپڑیاں تے قیمتی
 زیوریاں دے علاوہ انوکھے سنگار نازو دے بے مثال حسن کوں
 پیار چنڈر لاڈتے۔ ذالیں بیڑھے ویلے اوندا منہ ڈٹھا۔ تاں
 اوندے ہلکوئی حسن کوں ڈیکھتے تعریف کرنی دیاں انہاں دے
 منہ نہ ہلکے ہن۔ تدرت دے ایں سوئے شاہکار کوں ڈیکھتے
 ساریاں واہ واہ بیٹیاں کرنی دیاں ہن تے نازو شرم کینے سر
 نوائی تے اکھیں نوٹی بیٹھی ہوئی۔

”اچ ایندی ماہوندی تاں ایوں ڈیکھتے کتنی خوش تھیندی“
 کہیں پاسوں آلا آیا تے ول مرٹن والیاں کوں ہر کوئی یاد کرن
 لگ پیا۔ کچھ اکھیں مچھوں وی دھاوٹ لگ پیاں۔

”نازو بیچی! اللہ عمر و رازہ کری تے کوئی ڈیکھ پیش نہ آوی خدا
 سہاگ کوں وی ہمیشہ سلامت رکھی۔“ بگیم حسین خان نازو دے
 سر تے پیار ڈینیاں ہونیاں آکھیا۔ ول اختر دے متھے تے
 پیار ڈس تے باہر نکل گئی۔ ڈیکھ کینے اوکوں گلا لھ کرن حال

تھی گیا۔ حسین تھان ناز و کون منہ ڈیکھائی وچ سو نیاں دیاں نکال
تے بھتہ دیاں مندریاں ڈتیاں۔ اختر کون وی گھڑی تے مندری
پرائیں تے ڈوہائیں دے سراں تے شہقت بھریاں بہتہ
پھیرن دے بعد باہر نکل گیا۔

نازو ہراون والے کون جیرانگی نال ڈیدھی۔ کچھ سوچیدی تے
دل جھکی جھون چا سٹیہری۔ تھوڑی دیر بعد مریم دی ما اندر
آئی تاں نازو دا بھیڑ گل گھس۔ دھی دے غم یاد آگونس تے
ڈھدھکارے مار مار تے روون لگ پئی۔ رونی ایس بنے کون
محوس مہیٹی کریدی ہٹی بنو لوگ بھلہ دے منہ نال من دی بجائے
رو تے ایندے گل بگ ویندن۔ پر او چپ رسی او کہیں کون
بھلا آکھ دی کیا سیکری ہئی۔ قادر بخش خاں تے گائمن خان کم
کیئے واندے تھئے نال او وی نازو دامنہ ڈیکھن آئے۔ نازو انہاں
کون آندا ڈیکھ تے جلدی جلدی شرم کیئے سر تو ایاجا۔
تے ول۔

رات بھلی گئی۔ سچھ والے کمرے دی رونق ڈیکھن دے قابل ہئی
دروازیاں تے دریاں دے پتلے پتلے ریشمی پڑ دے ہلکی ہلکی بہ انال
کنبہ دے کھڑے بن۔ فرش تیسری تالین نال لکا پیا ہا۔ سچھ والے
پلنگ تے پھلاں دی ترنگروی وڈی بخت نال تیار کیٹی گئی ہئی
تے ترنگروی دے آسوں پاسوں والے ہین پڑ دیاں دے
ستارے انہاں دیاں آمبیاں وانگٹ روم جھم لائے کھڑے ہن
بک پاسے ٹنل صدفہ پیا ہاتے کمرے وچ مٹھا مٹھا سوچھلا

ساری روتی دی شان و دھائی کھڑا ہا۔ رہی اختر کوں آندا ڈٹھا
ناں او نازو دا گھنڈ بٹاتے باہر نکل گئی۔

اختر مستانی ٹور ٹور دا ہویا تے اندر آیا۔ اکھیں وچوں سرور ویندا ہا
تے او شوق دی دنیا دل وچ آباد کرتے سیجھ دے نال آن
کھڑا۔ نازو اوندے پیراں دا کھسکا رسن تے شرم کینے ولٹج
سلج گئی تے سر جوں جوں جھکا گیا۔

"نازو۔۔۔" اختر اوکوں ہولے ہولے سیڈیا شدت
جذبات کینے اوتدا الا کندا پایا ہا۔ نارمو چپ کیتی تے ہوں حالت
دج بیٹھی رہی۔ اوندے دل دی دھڑکن تیز کھتی گئی ہئی۔ وجود
دج شرم توں کنباٹ چھٹ گیا تے او ناں زیادہ نو گئی۔
"کیا میں بہہ سگداں۔۔۔" اختر ہین پڑ دیاں کوں ہٹاتے
پنیاں والی پھیری دے اندر آ گیا۔ نازو داساہ تکھا تکھا چلن لگ
پیا۔ اختر کجھ دیر اوندی بے قراری ڈیدھا رہیا تے دل آوندے نال
پلنگ دی پاٹی تے بہہ گیا۔ عشق دا مستحقسن دے مقدس تے پاک
دامن تے سجدہ کرن کیتے بے تاب ہا۔ تھوڑی دیر دے بعد
اختر اوندے منہ توں گھنڈ ہایا۔ نازو دیاں مخمورا اکھیں نال
لختے کھن کیتے طیاں، ڈوں بجاباں پھکیاں تے اختر دیاں کھیں
جھک پیاں تے اومارو نظراں دل جھک گیاں۔ اختر کنبدے
ہوئے ہتھاں نال نازو دا سو ہتھراں تے من موہتھائی چہرہ پرک
تے اینویں ڈٹھا، جویں اوندامنہ کوئی پاک کتاب ہووے۔ او کجھ دیر
اوکوں حیرانی نال ڈیدھا رہیا تے دل اگوں تے جھک گیا۔ اوندے

مُدت کینے ترسے ہوٹھ ناڈو دے نازک۔ غلابی تے رسیلے ہوٹھاں
 نال بل گئے۔ خوشیاں دے پاک داہن کھنڈ گئے۔ حوراں دے
 مقدس پلوں لہراوٹ بگ پئے تے انہاں دے پچھانویں تلے ڈوں
 ارمان بھرے تے سیکھے ہوئے دل ہک ڈوچھے کوئی بلدے
 پئے ہن بدلاں دی دھڑکار دا بک یٹے کوئی صحنی پتہ پیا لگدا
 کالی رات انہاں دے ایں عجیب و غریب بلاپ تے کھل دی کھڑی
 رہی۔

"ناڈو... میڈی زندگی... میں کتنا خوش نصیب ہا
 جو... جو توں سیکوں مل گئیں... ناڈو... میں...
 ناڈو... توں... نا... نا... و... اختر کوں
 وصال دی خوشی اتنا مست بنا ڈتا۔ جو اد کوں گالھ کرن حوال
 تھی گیا۔ ارمان شعلے بن تے بھڑک پئے۔ تے...
 تے... ول سویرہ تھی گئی ہے۔"

ناڈو دیاں سکول دیاں سنگتا نیاں او کوں شنادی دی مبارک
 ڈیوٹن کیتے ڈوچھے ڈینہہ اونڈے گھرایاں۔

"ناڈی! وڈے عرصے دے بعد سچی نظر دیں۔ ساکوں تاں
 اصلوں مرنجھا کر گئی ہا توں۔ حال شنادی دے ڈینہہ کپڑھے
 رنگ وچ گورن۔"

اونڈی ہک گھاٹی سنگتانی اونڈے اصلوں نیڑے تھی تے
 پچھیا۔ برتاؤ و جواب ڈیوٹن دی بجائے بیگانی مسک مسک تے
 چپ کر گئی۔

چھوہری نازو دی ایں ادا کوں کنواریں والا شرم مجھ تے چپ
 کر گیاں۔ او پھٹیاں پھٹیاں نظراں نال ساریاں کوں ڈیدھی تے
 ول سوچن لگ پوندی۔ اے ساریاں کوں ان۔ میڈیاں کیا
 لگدن تے اے گیا لھیں کیوں کر نیدان۔ ہیں کشمکش دے وچ
 اوندی طبیعت خراب تھیون لگ پئی۔ روتی۔ نازو دا ڈاچھ
 سانھن وچ لگی ہوئی ہئی۔ کئی گھراں دے ڈاچھ نال کھڑ پٹار
 تھیا پایا۔ اتنے سارے سامان کوں سانھن کئی روتی دا
 کم کیناں ہا۔ او تھک ہارتے نازو کوں آن بھٹی۔ نازو دی
 طبیعت بدلدی ڈٹھس تاں چھوہری کینے معافی منگتے روتی
 او کوں ڈو جھے کمرے وچ گھن گئی۔

ڈوپہراں دا وقت ہا۔ نازو کو لے کو لے گدے والے پلنگ
 تے اختر دے نال سستی پی بیٹی۔ ہن اوندے منتے گھبر پٹ
 یا شرم دی بجائے دلنواز مسکراہٹ ہئی۔

“نازو۔۔۔ اختر پاران اوندو ڈٹھا۔

“کتیاں مشکلاں دے بعد اللہ سیں آپاں کوں ہک نال

ملائے۔“

اختر اوندو منہ کریدیاں ہوتیاں آکھیا۔

“جیا۔۔۔“ نازو چھت دو تہر ٹیڈیاں ہوتیاں جو با

ڈتا۔

“نازو! سچ آہن۔ بندہ سچے دل نال دعا منگے تاں او کڑا ہیں ضائع

نی تھیندی۔“ اختر اوں دے والال وچ ہتھ پھرنیدیاں

ہوئیاں اکھیا۔
 "تساں میڈے کیتے دعائیں منگیاں ہن۔" نازو مسک
 تے اختر دو ڈٹھا۔

"بھوئی تیکوں کیا پتہ جو تیڈی خاطر میں کتیاں راتیں بے قراری
 وچ جاگدیاں تے دعائیں منگدیاں گزاریاں ہن۔ نیرے ہون میں
 ہاں۔ تاں میڈیاں بے چنیاں ڈیکھ تے تیز اول وی ڈل دتے ہاں"
 اختر اکھیا۔ "ہی نازو! توں وی کڈا ہی سو بھئی تھی ہالوں
 میڈے کیتے۔"

"کیاں۔" نازو دے سوہنے سوہنے ڈند چمکن لگ
 پئے۔

کیوں۔" اختر حیرانگی نال پچھیا۔
 "تساں جو موہنچے ہاؤے۔ میں سو بھئی کھتی تے کیا کراں
 ہاں۔"

نازو کھلپیاں ہوئیاں جواب ڈتا۔ منہ اختر دو چا کینس۔
 "ول تاں میوں انعام ڈے نازو!" اختر اکھیا

کہیہاں۔" "نازو پیار نال پچھیا۔
 "تیڈی خاطر کتالے جو کٹے ہم۔" اختر اکھیا
 "تے میوں انعام کون ڈیسی۔" نازو کھل تے بچھیا۔
 "کیہاں۔" اختر اکھیا۔

"تیڈی خاطر کتالے جو کٹے ہم۔" نازو اختر دیاں اکھیاں
 وچ ناڑتے اکھیا۔

”دو کپڑے کیتے۔“ اختر پچھیا۔
 ”جہاں کیتے تیکوں پٹھا ہم۔“ نازو جواب دتاتے
 پچھلے پٹیاں دی یاد آون نال ٹھڈا ساہ نکل گیس۔
 ”نازو۔ اے ٹھڈا ساہ کیوں۔“ اختر ارنے
 سینے تے ہتھ رکھیندیاں مویاں پچھیا۔

”میڈیاں بے قراریاں تے مویاں منجھاریاں دا ثبوت۔“
 نازو جواب دتاتے منہ اختر دے سینے وچ رکائیس چا۔
 نازو دے نازک لبیاں تے دلکش مسک مہنی۔ انگ انگ
 خوشی دے نشے وچ مست ہا۔ دل منگدا محبوب جو مل گیا ہس
 اختر دی خود کوں آسمان دا تارہ سمجھن یگ پیا۔ من بھاندی
 محبوبہ جو مل گئی ہس۔ تقدیر ڈوہائیں نال واہ وا انصاف کیتا ہا
 قسمت کھلے دل نال ڈوہائیں دے بیکھ ملائے ہن۔

آج انہاں دی شادی کوں چوتھا ڈینہ ہا۔ نازو ستو وارے
 تے گھر و بھرطان ہاتے حقیقت دے وچ اوندا اپنا دل وی
 اول گھر کیتے پٹینا کھڑا ہا۔ جتھاں زندگی دے کچھ پر بہار ڈینہ
 گزارائی ہئی۔ رتیبی وی ماہیو کیتے یہ پنجو تھئی وری ہئی۔ اختر
 انہاں دا دل خوش کرن۔ کیتے شام کوں سینا تے گھس گیا۔ انہاں
 دی ٹکیسی اجن سینا دے دروازے دے کھڑوی و دی ہئی
 جو مہیں چکیوں بک پتھر نارا کار شچی دے وچ پھڑان تھئی۔
 زور دا جھکا رکھا۔ تے نازو دے سر اکل سیٹ نال دریغ لگا۔ پو
 دی بک تھئی تھی سیرھ نکیتی تے طہیتی رتیبی تھئی گئی۔ تھوڑی دیر

دے بعد اوسارے ہسپتال وچ رہن۔ روہی تے آخر کون وی سٹاں
 لگیان۔ ہن پراو سٹاں کاری نہ ہن تے جے نازو کون دی مسیتے تے
 سٹ نہ لگدی تاں اووی اتنی زخمی نہ تھیندی۔ ساری رات وی
 بے ہوشی دے بعد سویرے نازو اکھ و پینج لکھولی۔

”باہی! تہاڈا کیا حال اے۔“

روہی نہ نازو دے بیٹے پامندیان ہونیاں اول کینے بچھیا۔
 ”چڈکا حال اے۔“ نازو ان سوہیاں نظراں تال اوکوں
 ڈیڈھنیاں ہونیاں آکھیا۔ تے منہ پھیرئیں چاہتے ول سارے
 گھر والے اونڈے بترے دے پاسوں کھٹے تھی گئے۔
 ”تاں سارے میکوں کلہا چھوڑتے کپڑے گھٹے باوے

پے۔“ نازو ڈکھاری تھی گئی۔

”اتہر توں اتنا عرصہ کتھاں رہ گئیں۔“

نازو دیاں اکھیں دیاں پھراں ہنجاواں تال پس گیاں۔

”مریضہ کون سٹ لگن تاں دماغ چکر کھا گئے۔ کچھ ڈینہہ بدلیاں

بدلیاں گالھیں کرسی۔ گھبراوٹ دی کوئی بوڑ کھنی۔“ ڈاکٹر،

پریشانی تال آکھیا۔ تے تر بھیجے ڈینہہ نازو گھر ول آئی۔

”اماں اے چھو کری کون اے۔“

نازو ڈاڈی کینے خیرانگی تال بچھیا۔

”اماں! اے تیر ہی بھین اے۔“ ماں خنداں کھلریاں ہونیاں

آکھیا۔

”باہی! میکوں سچا تا کہنوسے۔ میں روہی آں روہی۔“

روہی زور سے نال کھلایاں ہوئیاں آکھیا۔

”روہی..... کیرٹھی روہی۔۔۔۔۔“ نازو دماغ تے زور

ڈیندیاں ہوئیاں آکھیا

”معاف کریں بھینٹ! میں تیکوں سسجان ٹی نی سگی کتھانیں ٹھٹھا

ہوسی پر یاد کہنی۔۔۔۔۔“ نازو بریگیاں وانگو آکھیا۔

”اماں! اے ڈاکٹر صاحب دی دھی اے۔ روہی بی بی کتنا عرصہ

انہاں دے گھر رہ گئیں۔ تیکوں پتہ دی کہنی۔۔۔۔۔“ اوندی ڈاڈی

اوکوں سمجھیندیاں ہوئیاں آکھیا۔

”جی! کیا آکھے دے۔ میں اتنا عرصہ انہاں دے گھر گزار آئی آں

کڑن گزار آئی آں؟ تیکوں نال یاد کہنی۔۔۔۔۔“ نازو لا پر وہی

نال جواب ڈتار نازو دیاں گالھیں سٹتے روہی دا پھیل وانگو

ترڈیا ہویا منہ لھٹے وچ کما گیا۔ تے او چپ کرتے ڈو جھے کرے

وچ وینج بیٹھی۔ اوکوں اپنے پیو دیاں گالھیں یاد پیاں

آندیاں سن۔ اول بک دفعہ آکھیا ہا۔

”روہی دے سر وچوں بک دفعہ ہو مکمل پورے تاں دماغ

ٹھیک تھی ویسی ایندا۔۔۔۔۔“ تے ایج اوندی گچا لھ سچی

تہا بت تھی کئی ہئی۔ حادثے دی وجہ توں نازو دا دماغ دل

ٹھیک تھی گیا ہاتے ایس حادثے کینے پہلے والیاں ساریاں گچا لھیں

اوکوں بھل گیاں سن۔ جیرٹھی زندگی او ڈاکٹر رحمانی دے

گھر گزار آئی ہئی۔ اوندہ سن اوکوں علم کیناں ہا۔ روہی اوکوں

اکن سوں چھو کری نظر دی ہئی۔

”... بشری گفتاں ہے جیہ کڈے گئے۔ باقی گھر والے نی
 نظر۔ کڈے گئے سارے۔“ نازو بے صبری نال ڈاڑھی
 کینے پچھیا۔

”... او... او... اماں...“ ماں جنڈاں گیتاں
 کھاندی جوئی تے چپ کر گئی۔
 ”ڈسو ناں اماں! کڈے گئے سارے۔“ نازو ول پچھیا
 ”کیندے ناں پچھدی نازو!“ اختر اوندے نال پہنکے
 ہاندیاں ہونیاں آکھیا۔ اختر کول آیا ڈیکھتے ماں جنڈاں مرنجی
 مادی سقتے باہر نکل گئی۔ اور بھلا نازو کول کیا جواب پسندی
 جو سارے مر گئیں۔

”بھاہ لا اختر۔ ڈو جھے پنگ تے تھی بہہ۔ اماں یا چاچی ڈیکھ
 گدھاتاں کیا اکھیں۔“ نازو ڈرتے ایڈے اڈے
 ڈیرھیاں ہونیاں آکھیا۔
 ”کیا مطلب۔“ اختر اوندے پیادوی تیرے تھندیاں
 ہونیاں آکھیا

”اختر! میکوں تیڈنی ہک ایہا عادت نی بھاندی ڈاڑھی
 اماں ڈو جھے کوٹھے وچ کھری اے۔ آگئی تاں کہہ اکھسی۔“
 نازو شرک کینے لال تھندیاں ہونیاں آکھیا۔
 ”ابو کجھ اکھسی۔ گھوٹ کنوار رتے پھٹن۔ بیا کیا اکھسی۔“
 اختر اکل آپ دو چکندیاں ہونیاں آکھیا۔ گھوٹ کنوار
 داتاں سن تے نازو داندال انگرش تھی گیا۔

”چھوڑ اختر! میں ویندی آل۔“ نازو اٹھدیاں ہوسیاں اکھیا۔

”نازو تیکوں کیا تھی گئے۔ اختر حیرانی مان پچھیا۔
 ”میکوں کیا تھیوے تھیا تاں تہاکوں کجھ پیسے۔ خاطرہ میکوں
 بد نام کرنیوے۔“ نازو اپنا ہتھ چھڑویندیاں ہوسیاں اکھیا
 ”اچھا تاں اے کالھ اے۔“ اختر اٹھدیاں ہوسیاں اکھیا
 ”ذری میڈے نال آ نازو۔“

”چھوڑ۔ چھوڑ میں کڈا ہس نی ویندی۔“

نازو کھاوڑ نال اکھیا۔ پر اختر اوکوں زورے نال کرے
 وچ گھن گیا۔ جھٹاں ٹرنگ۔ پٹیاں تے شادی دا بیشمار سامان
 پیا ہا۔

”اے سبھ کجھ کیا ہے نازو!۔“ اختر سامان دوا اشارہ کرنیوے
 ہوسیاں اکھیا۔

”سامان اے، پیا کیا ہے۔“ نازو منہ پھکاتے اکھیا۔
 انہاں دیاں اچیاں اچیاں گالھیں سن تے روہی وی اندر
 آگئی۔ روہی کوں آندا ڈیکھ تے نازو دے چہرے دا رنگ یکدم
 بدل گیا۔ جیوں جو او غدا نخواستہ کول سنگین جرم کرنیوے ہوسیاں
 پکڑی گئی ہووے۔

”میکوں چھوڑ اختر میں ویندی آل۔“ نازو ڈرتے کھاوڑی
 ملی جڑی حالت وچ اکھیا۔

”ایویں نال میں ویندی نی پتیا۔ پہلے میڈی کالھ آج گھن۔“

اختر کھلیاں ہوتیاں آکھیا۔ اوکوں علم ہا جو نازو دا دماغ جھاہ
 تے آگے تے شادی دے حال حوالا ایوں بھل گئیں
 "ٹیکوں ہن علم کہنی تاں جو اے سامان، کیہاں ہے تے اے بہاوی
 تیزی کیا لگی اے۔" اختر سامان دے بہار روپی دو اشارہ
 کیتا۔

"کیاں۔" نازو تیزی نال جواب دتا
 "اچھا میں ٹیکوں ڈسینداں جو اے کون اے تے اے پڑی
 کہیں اے۔" اختر آکھیا
 "روپی کالے کسے وچوں خاکی رنگ دا ویرا لٹا تہاں کڈھ کے
 تے ول سارے پنگ تے ان بیٹھے۔ نازو اختر کینے ذریعہ پڑھری
 ہی تے بیٹھی۔ اختر دے نال باہندیاں اوکوں شرم پیا آندا ہا۔
 پہلے پہلے روپی تے نازو دا کھٹا چھکیا ہویا فوٹو پاہر کڈھیا
 "اے کون کون ان نازو۔" اختر فوٹو اونڈے مہتہ وچ
 ہندیاں ہوتیاں اول کینے پچھیا۔

"بک تاں میں آں تے ڈو جھی لے ہے۔" نازو گھبرٹیاں
 ہوتاں روپی دو اشارہ کیتا۔

"اچھا بھلا لے کون کون ان۔" اختر اپنی شادی
 دا فوٹو اوکوں دکھندیاں ہوتیاں پچھیا۔ نازو اے فوٹو
 دیکھ کے ہنوں ہنوں گئی۔ اونڈی سمجھ وچ کچھ نہ پیا آندا ہا
 "فوتو کون تے کیوں چھکیا گئے۔"
 "اے کون جواب دے نازو۔" اختر کھلیاں ہوتیاں کھیا

”میکوں کوئی پتہ کہنی۔۔۔ میکوں کچھ یاد کہنی۔ جو اے سبھ
 کچھ کڑنٹن تھے تے کیوں تھے۔۔۔“
 نازو پریشان تھیندیاں ہویاں اکھیا۔
 ”اچھا بھلا میں میکوں ڈسینداں۔۔۔ اختر اوندے نیڑے
 تھیندیاں ہویاں اکھیا۔

”آج کینے ست سال پہلے آپاں سارے گھر والے مری
 پئے ویندے ہا سے۔ یاد ہیوی ناں۔۔۔ اختر بچھیا۔
 ”ہا۔ یاد اے۔۔۔ نازو جواب ڈتا۔

”اچھا بھلا اے ڈسا مری یاد ہیوی۔۔۔ اختر ول بچھیا۔
 ”کیناں۔۔۔“ نازو نہیں وج جواب ڈتا۔

”سٹ میں تیکوں ڈساواں۔ راو لپنڈی دے نیڑے آپنی
 گاڈی دا ایکسیڈنٹ تھی گیا ہا۔ چھڑے توں تے میں بچ گئے ہا
 تے باقی گھر والے مارے گئے ہن۔ میکوں حادثے دے بعد
 بابے ہونٹریں گھر چا آئے ہن۔ پر توں نہ مل سکیوں۔ اسان
 ایو کچھ سمجھیا شائیت توں وی باتیاں دے نال حادثے نچ
 ختم تھی گئیں۔ گھر آچھا گیا۔ میں، بابا، چاچا تے ڈاڈی کلسے رہ
 گیوسے۔ زندگی گزارن مہیت نظر دی ہئی۔ ایم اے کرن دے
 بعد میں ملازمت کر گدھی۔ میکوں توں پہلے ڈینہہ روپی دے نال
 سڑک تے ملی ہا نویں۔ میں میکوں سچاٹن گدھا ہا پر توں میکوں
 نہ سچاٹن سکیوں۔ میکوں تیڑے بدل و نچن دا بہوں ارمان
 لگا۔ توں جہڑے ویلے وی میکوں ملدی ہا نویں۔ نیڈے آتے

چمکے مارتے لنگہ ویندی ہاتھوں تے دل حالات تیکوں تے تیکوں
 مکے دے نیرے کر ڈتا۔ ڈاکٹر یوسف رحمانی صاحب جنہاں
 تیکوں دھیاں وانگو پالے، تیکوں ڈسایا جو سٹ لگن مال انچوں
 پچھلی یاداشت بھل گئی اے۔ میں تیکوں لکھ یاد ڈیوایا پر توں
 تیکوں نہ سجاں سیکوں۔ اوندے بعد دی کہانی بہوں لمبی اے
 جے سٹاؤن بیہ و بچاں نال کئی ڈینہہ چٹ تھی ولین۔ خولا صد
 اے جے جو کچھ عرصے دے بعد تیڈی تے میڈی شادی تھی
 گئی۔ جنیڈا ثبوت اے نوٹو اے۔ اجن وی یقین نہ آوی نال اپنے
 ہتھاں دی ہندی کینے پچھ گھن۔ تیکوں آپے مسجھ کچھ ڈسا ڈسی
 اے زیور۔ اے گاہنے۔ اے کپڑے تے اے ساری بیڈی تیکوں
 ڈاجھ وچ ملی اے۔ کل آیاں تیڈے ستوارٹے۔ تے راو لینڈی
 جلنا پر اچا چیت ٹھیکسی دا انجیڈٹ تھی گیا۔ تیڈے دماغ تے سٹ
 لگن نال دماغ ٹھیک تھی گئے۔ سن پنڈی دے حال حوال تیکوں
 بھل گئین۔ ایکوں بھاکل پاتے بل۔ اے تیڈی بھین وی اے تے
 تیڈی محسن وی۔

اختر ربی دو اشارہ کریدیاں ہوتیاں آکھیا۔
 نازد بہتر اہت بی تے اختر ویاں گالھیں بیٹھی ستردی ہی
 اوکوں اے گالھیں بے یقینیاں تے کوڈیاں گدیاں من
 مساف کریں بھین۔ میں چیراں وچ پھس گئی اں۔ تقدیر
 میڈے نال عجیب مذاق کیتے رہا،
 نازد روئی کول بھاکل چیدیاں ہوتیاں آکھیا تے روئی اوندے

سینے نال لگ تے ٹھٹھے ساہ بھریندی رہ گئی۔
 شام میں مازو کوں پورا علم کھٹی گیا جو اختر نال واقعی اوندی
 شادی تھی گئی اے۔ سویرے انہاں دی پنڈی تیاری مہی اختر
 دی چھٹی وی مکن والی ہئی تے ڈو جھے پینہ او پنڈی روانہ تھی گئے
 ڈاکٹر رحمانی دا بنگلہ مازو وکیتے ان سوہاں ہا۔ پر اختر دی ہدایت تے
 اول ایں بنگیانے پن کوں ہوں مد تک دور کر ڈیتا۔ سگیم رحمانی گھر
 آئی دھی کو وڈے بھرم نال ملی تے ڈھیر دیریں مازو کوں سینے
 نال لاتے پیار ڈیندی رہی۔ شام کوں ڈاکٹر رحمانی ولیا نال اختر
 دے اشارے تے مازو اڑ کوں جھک تے ملی تے ڈاکٹر رحمانی وی
 وچھڑیاں دھیاں وانگوں اونکوں سینے نال لا گدھا۔ روہی وی
 زبانی جیرھے ویلے اوکوں مازو دے مالات دا پتہ لگا۔ تاں او
 ہوں خوش تھیا۔ " چلو اپنے ماپو کوں تاں سجاں گدھس ساڈی
 کرنی گالھنی۔ " ڈاکٹر اکھیاتے ول سارے مازو دیاں پھلیاں کالیں مہریندی رہ گئے
 ابھا ڈیڈی ہک نغمہ مازو۔ باجی۔ اختر بھائی کوں وی
 ہاوند متن کینے اتکار کر ڈیتا ہا۔ " روہی ہلدیاں ہوئیاں آکھیا۔
 " اینویں مہی دیندے اماں! اللہ کرے بندہ شودا چکر وچ نہ
 آدے۔ " ڈاکٹر جواب ڈتا۔
 اپج رات مازو تے اختر اپنے کمرے وچ کلبے ہن۔ ڈھیر مدت
 دے بعد اچ اوکوں اپنا بچپن یاد پایا آندا ہا۔ ہولے ہولے اوکوں
 اپنی ذات دا احساس تعدا گیا۔ پتہ نی کینویں اے خیال او
 کوں ول آ گیا۔

” میں ہندو دی دھی آں۔ میڈا وجود پلٹ اے۔ میکیوں گھر والے
 کراڑی دا طعنہ ڈیہے۔ سن میں اختر کیتے ناپاک آں۔ میڈے
 تے اختر دے مذہب وچ فرق اے۔ میں اختر کون ڈسیاں
 سب کچھ ڈسا ڈسیاں۔ جو میں ہک ہندو دی دھی آں۔ میڈا وجود
 میڈے کیتے ناپاک اے۔ دل بھلا تیں میکیوں کیوں قبول کر گدھے“
 تے انھیاں خیالاں لکھنے دے وچ اونڈے حسین چہرے کون
 بے رونق بنا ڈتا۔ اونڈا غلابی رنگ پیلا مخنیوٹ لگ پیا۔ اکھیں
 دی چمک نکلشش ایس دیکھے خیال دی بجاہ وچ سٹر گئی۔ اوکوں
 اپنا وجود سٹرا ہویا معلوم تھیا۔ قیمتی گہوتے لشکارے مریدے
 کپڑے اوکوں انگارے معلوم تھئے۔ اونڈا ذہن ہک اولڑے
 مثلے وچ کھس گیا ہا۔ جیرٹھا اوں کیتے حل مخنیوٹ دا کیناں ہا۔
 نازو دیاں مونجھیاں نظراں تے چہرے دی اُداسی اختر کوں
 چتا ڈتا جو نازو کیا بیٹھی سوچندی اے۔ بلب پلدا کھڑا ہا کرے
 وچ تیز سو جلا ہا۔ نازو دے مٹھے دیاں سلوٹاں کینے پتہ لگدا
 پیا ہا۔ جو کتنی گہری سوچ وچ پڑی ہوئی اے۔

”نازو! کیا بیٹھی سوچندی ہے۔“ اختر اونڈی بانہ پکڑتے
 اونڈیاں وزگاں کوں کھڑکندی یاں ہوتیاں اکھیاں۔

”کچھ کیناں۔“ نازو مونجھ منجھاری وچ جواب ڈتا۔
 ”کوئی ناں کوئی گالہ ہے تاں ضرور جیرٹھی میں کینے لکندی
 پتیں۔“ اختر آکھیا

”اے پیڑا تیدا وہم اے۔“ نازو اپنی پریشانی اول کینے

لکیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 "تے ول موٹھی کیوں تھئی بیٹھیں۔" آخر اوندنا منہ آپ
 دو کرئیدیاں ہونیاں آکھیا۔

"پس۔ بندہ جو تھیا۔" نازو ول منہ ڈو جھے پاسے پھیریا
 آخر جاشردا ہا جو اندا دماغ توآں توآں ٹھیک تھئے۔ بندہ ہوں

او اوزی لاپرواہی دا برانہ پیماندا ہا۔
 "ول وی پتہ تاں گے جو سرکار کیرھی دلیل و برج مست بیٹھن
 آخر کھلداں ہونیاں آکھیا۔ پر نازو چپ کھیتی تے بیٹھی رہی۔
 موٹھ منجھادی ودھدی گئی۔ بہ چستی زور کریندی گئی۔ بکو خیال
 اوندے ذہن دے تے پتہ بندا ہا۔

"تھن سٹم وی پو نازو! جو کھی دیر باہن دا خیال اے۔"
 آخر اوندنا ہتھ پکڑتے او کول آپ دو چھکیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 "آخر! سیٹا ہتھ چھوڑ ڈے۔" نازو نمائی صورت نہریندیاں
 ہونیاں آکھیا۔ تے بنجوال دا پانی پلکاں تک آگیا۔

"آخر تیکوں تھی کیا گئے نازو! رب داناں من۔ اتنا پریشان
 زکینا کر۔" آخر پکے منہ نال آکھیا تے نازو دے ڈول بڑکدے
 بڑکدے بنجوں آخر دے ہتھ تے ان ڈٹھے۔ تے ول اکھیں ساوٹ
 دے مینہ وانگوں وسن لگ پیاں۔ اوندے رووٹ دی وجہ آخر
 کول وی معلوم کیناں ہئی۔ آخر دی ہرگاٹھ دا جواب نازو دی
 بک چکھ بھری ڈسکل ہوندی۔ روووتے تھکی تال مجبور نظراں
 نال آخر رووٹ پھین لگ بی۔ آخر پیاں نال اوں کینے رووٹ

دی وختہ کچھی تال ناز و ٹھڈا ساہ بھرنیاں ہوتیاں آکھیا۔
 " اخترہ اتوں پھانڈ دیں جو میں ہک ہندو دی دھی آں۔ میں
 تیدے کیتے ناپاک آں۔ میکوں پیا تال کوئی ارمان کہنی پر اتنا
 افسوس ضرور لگدے جو دنیا کوں پتہ لگ گیا تال اپنا جیون ٹحال
 کھتی ویسی۔ تیدے اضمیر جے گوارا کرے نے توں ہک ہندو دی دھی
 نال نبھا سگیں تال ٹھیک۔ فی تال۔"

اگوں ناز و کوں نہ کوئی گکھ سدھی آئی تے نہ ڈکھ اوکوں
 بولن ڈتا۔ او دندے پلٹے در دیل جاگ۔ پتے بن تے روندیاں
 روندیاں اوندا گریبان سنجواں تال پس گیا ہا۔
 " بھولی۔ اے سویر دی توں ایسا کجھ سوچندی مہیٹی ہانویں"

اخترہ کھل دیاں ہوتیاں آکھیا
 " اے خیال تیکوں کیوں آگئے۔"

اخترہ دی گکھ سن تے ناز و دا ٹھڈا ساہ نکل گیا۔
 " نازو! اے وی ہک لمبی کہانی ہے۔ میڈے نیڑے کھتی آ۔
 میں تیکوں اے کہانی سناواں۔" اخترہ ناز و کوں اپنے
 نال بلہیندیاں ہوتیاں آکھیا۔

" اج کینے اکوی سال پہلے بیڈن ہندوستان تے پاکستان
 ونڈ پیدا پیا ہا۔ انہاں ڈیریاں زمانے دی حالت بہوں نازک تھی
 جھاہ جھاہ تے ہن، ہن (بھارت) وچ لکھاں دی تعداد وچ مسلمان سوچی کجھی سازش نال
 ہندوستان لکھاں دی ہتھوں قتل پے تعیندے ہن ہندو سکھ پرندہ کن تے مسلمان دے خون پھیلے تھی
 گئے ہن وقت ڈاڈا خراب لگا ہا، انی زندگی پورا ذلیل مہتی گئی ہی۔ جھان لکھاں مسلمان بھارت وچ

شہید کر دیتے تھے اگھال پاکستان وچ دی چند فساد دی تے فتنہ پسند لوکاں تے جہانا
کم لٹ مارنے خاندنگری ہئی۔ چند ہندو خانداناں کو اجاڑیا پچاڑیا۔ اے اتہاں ڈیہاں
دا قصہ ہے۔ ڈیوں ہندو عورتاں تے اتہاں دے مرد جہاں پر دی وستی
دے نیڑے نقل تھنے ہوئے نظرے۔ اتہاں چاول بندیاں دے علاوہ
پنجرال یک معصوم بالڑی وی ہئی۔ جیڑھی نظاماں دے بہتہ کینے کہی
طرح پنج گئی ہئی۔ اوچھ ہینیاں دی بالڑی موت تے زندگی دی
کشکاش وچ مبتلا ہئی۔ موت اول بالڑی دے سرتے آئے کھڑی مرنی
ہئی پر وستی جہاں پور دے رحمدل نیگر اوکوں زور تال موت دے
منہ وچوں کھس گدھا۔ اوں بالڑی کوں بچاؤن والا مسلمان ہا۔ خود
یے اولاد ہا اول بالڑی کوں اولاد سمجھ تے پالٹن شروع کر ڈیتا تے
وقت گزرٹ دے نال نال اولاد کی جوان بھئی گئی۔ اولاد کی نوں
ہا توں نے تیکوں بچاؤن تے پالٹن والا میڈیا چاچا گانمن خان ہا۔
میں تیں کینے یک سوال بچیاں نازو! یک پال جیڑھا جیسا
مسلمان دے گھر ہووے تے پل تے جوان یک عیسیٰ دے گھر
تھیا ہووے۔ ادندی پرورش تہ لیم۔ اٹھن پامہنہ طور طریقے سب
عیسائی والے ہوون۔ اے ڈسا او مسلمان سیڈیسی یا عیسیٰ
اختر گکالہ مکاؤن دے بعد نازو روڈٹھا جیڑھی جیرانگی نال
اونڈیاں جیڑھی سنسردی ہئی۔

“عیسیٰ — نازو ہلے ہلے جیڑھیا ڈتا
“اچھا بھلا یک عیسیٰ جیڑھا مسلمان دے گھر وچ پل سنبھ
تے جوان تھیا ہووے۔ او مسلمان سیڈیسی یا عیسیٰ —
اختر وول بھیا۔

مسلمان سے ناز و جواب پڑنا

"تاں دل بچالہ سن نازو! توں وی ہوں ویلے معصوم ہاؤں
 جڑن مسلمان دے گھرائی ہاؤں۔ ہوں ویلے توں پاک ہاؤں۔
 تیرا دل پاک ہا۔ تیرا دماغ رام تے رحیم دے فرق کینے ان وقت
 تے جیڑھے ویلے تیں ہوش سنبھالیا تاں ہوں ویلے وی توں
 مسلمان دے گھر وچ ہاؤں۔ ہوں ویلے وی توں خدا دے ناں
 کوں جانڑدی ہاؤں۔ سمجگوان داتیکوں پتہ کیناں ہا۔ اگھلے
 تیں قرآن پڑھے۔ رام۔ گیتا تے پڑھنی داتیکوں علم کہنی۔ توں
 خدا دے حضور وچ سجدہ کریندیں تہ کہ مندرال وچ پھراں
 دے بتاں کوں پوجیندیں۔ خدا دے آخری رسوں مند مصطفیٰ
 واکلمہ پڑھدیں۔ مسلمان ایں۔ مسلمان سیڈ ویندیں۔ دل ڈسا توں
 ہندو کیوں بن گیوں۔"

آخر نازو کوں سجدہ کجھ سمجھاؤن دے بعد اول کینے پھیا۔
 نازو آنھے پٹا تے غور نال آخر دیاں نکالیں منڈوی رہی۔
 آخر دیاں نکالیں اوندے سارے وہم دور کر ڈتے ہن! میکوں
 جراب ڈے نالو! چپ کیوں کیتی بیٹھیں۔ توں ایں ویلے ہندو
 دیں مسلمان دی بیوی ہن۔ آخر ڈوہائیں ہتھال نال اوند
 منہ پکڑتے اپنے منہ دے سامنے کریندیاں بوتیاں اکھیا۔ ہنڈبات
 دے جھیرے کینے آلا بار اتھی گیس۔ بہت ہوش ماریا تاں اکھیں وچ
 نش کھنڈا گیا۔ تے چہرہ لال مٹی کھیں
 "نازو! توں میڈی بیوی زچھے نے مجھ پر پہلے ہن۔ تارو توں

میڈی کے لئے لادنی محبت ہوئی تے نئے لاد دیاں محبتاں اتنی جلدی
 فی ترندیاں نازو! توں میڈیاں اکھیں وچ جھاتی پاتے ڈیکھے۔
 انہاں وچ تیکوں تیڈی محبت دا پچھا توں نظر سی۔ میڈے بیٹے
 نال کن، مانے سن جیندے سے۔ چوں تیکوں تیڈا اپنا نال سنہڑی
 میڈی نول نول وچ تیڈی محبت رچی کھڑی اے نازو! پہلے نکلے
 لا دا زمانہ یاد کرتے ول بھنگ منہ موڑ گھن۔ میں تیکوں کوئی
 گلہ نہ ڈیساں۔ " اختر ہنڈی باقی انداز وچ گپا لھیں کریندا گیا۔
 نازو دا دل پتھر کینے موم بیڑیا تے اول موم کول وی بیڑی
 ہیلے محبت دا سیک پٹال نال او پگھرتے پانی تھی گیا۔
 " اختر۔ " نازو ڈسک تے اپنا سر اوندے سینے تے
 رکھ ڈتا۔

رنت گزردا گیا۔ گلے شکوے میڈے گئے تے نازو دا دل
 بے رحم کینے صاف مٹھی گیا۔ اوندے سینے تے سر رکھی نے نازو
 لمبے لمبے ساہی گھنڈی ہٹی تے اکھیں نوٹج گیل سن۔
 " نازو۔ " اختر اوندے والال وچ انگلیں پھرنڈیاں
 ہونیاں او کول سیڈیا۔
 " جی۔ " نازو اکھیں نوٹیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 " میڈو نال ڈیکھے۔ " اختر اتجاہنی۔

نظراں نال نظراں ملیاں۔ چار بچلیاں بیکے، رنت پھنڈیاں
 ڈول دل بہ قرار تھی تے دھڑکے۔ لبال تے ہکی غلی منگ نانا بہر
 تھنی۔ ہک اچھی منگ بیڑی ہونیاں تے دی منگ کینے دیکھری ہوئی

جیڑھی حوراں دے حسن کیئے زیادہ سوہنی ہئی تے فرشتیاں
 دی پاکیزگی کیئے زیادہ سوہنی ہئی تے فرشتیاں دی پاکیزگی
 کیئے زیادہ پاک ہئی۔ جیڑھی پندر دے حسین روشنی کیئے زیادہ
 رستے دل وچ چاندنی کھنڈاؤن والی ہی جیڑھی شناخت
 مقدر: ایساں کوں نصیب تقیید ی ہوسی۔

اٹھارواں باب ختم

(ناز) دی چھیکڑ

